



รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ การติดตามหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน

ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562 – เดือนมิถุนายน 2563

โดย

นางวันเพ็ญ พรินทรากุล และคณะ

เสนอ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม (สกสว.)



รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ การติดตามหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน
“การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยภารกิจ Ongoing ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน”

ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562 – เดือนมิถุนายน 2563

โดย

นางวันเพ็ญ พรินทรากุล และคณะ

เสนอ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม (สกว.)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

โครงการ การติดตามหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน “การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัย
ภารกิจ Ongoing ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน” เป็นการดำเนินกิจกรรมในช่วง 9 เดือน (ตุลาคม 2562
– มิถุนายน 2563) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์ผลการวิจัยภายใต้กรอบภารกิจของโครงการ เพื่อผลการศึกษาไปพัฒนาการ
ปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจของ สกสว.
2. เพื่อติดตามและสนับสนุนโครงการวิจัย จำนวน 6 โครงการ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
สูงสุด
3. เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE) จำนวน 6 เรื่อง และเกิดการเผยแพร่ผลงานสู่
สาธารณะ
4. เพื่อเกิดการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านและสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานใน
หลากหลายระดับ

โดยมีกระบวนการดำเนินโครงการ คือ

(1) การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้มีคุณภาพ มีการนำเอาองค์
ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีโครงการวิจัยที่
ต้องมีการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยในปี 2561-2562 จำนวน 6 โครงการ เป็นโครงการที่ได้รับการอนุมัติ
จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ในปีงบประมาณ 2561 จำนวน 5 โครงการ และเป็นโครงการที่
ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัย วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม (สกสว.) ใน
ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 1 โครงการ

(2) การยกระดับและพัฒนาองค์ความรู้จากการทำงานวิจัยและการหนุนเสริมงานวิจัย เพื่อนำไปใช้
ประโยชน์ และแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาและยกระดับความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและขับเคลื่อน
นโยบายสาธารณะในพื้นที่จังหวัดลำพูน และการติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนิน
โครงการ ให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ RE จำนวน 5
เรื่องและสามารถปิดโครงการได้ในระยะเวลาตามสัญญา

ผลการดำเนินโครงการวิจัย

การวิเคราะห์ผลการวิจัยภายใต้กรอบภารกิจของโครงการ เพื่อผลการศึกษาไปพัฒนาการปฏิบัติงาน
ตามหน้าที่และอำนาจของ สกสว. การขับเคลื่อนโครงการการติดตามหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัด
ลำพูน ภายใต้ภารกิจของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน มีเป้าหมายเพื่อการติดตามและ
สนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้สามารถปิดโครงการได้ตามระยะเวลาที่กำหนด และมีการใช้ประโยชน์

จากโครงการวิจัย โดยสามารถสรุปความรู้กระบวนการหนุนเสริมโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางหรือปิดโครงการวิจัย ในการดำเนินงานที่ผ่านมาจึงมีการกิจสำหรับการติดตามโครงการวิจัยอยู่จำนวน 6 โครงการ และมีการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้มีคุณภาพ จำนวน 6 โครงการ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เขตการศึกษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน เป็นการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่อยู่ในระยะการดำเนินโครงการวิจัยในช่วงระยะที่ 2 สัญญาโครงการปี 2561 จำนวน 5 โครงการ และเป็นการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยสัญญาโครงการ ปี 2562 จำนวน 1 โครงการ การติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการ ให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ และสามารถปิดโครงการได้ในระยะเวลาตามสัญญา การจัดเวทีพิจารณาโครงการในการนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย 2561-2562 โดยที่ผ่านมาศูนย์ประสานงานฯ ได้มีการพัฒนาโครงการวิจัย และสามารถมีการจัดทำร่างสัญญาโครงการพร้อมที่จะดำเนินโครงการได้ในปี 2562 จำนวน 5 โครงการ แต่สามารถขึ้นโครงการได้ จำนวน 1 โครงการ เนื่องจากได้รับคำตอบว่างบประมาณไม่เพียงพอ ต่อการสนับสนุนโครงการวิจัยที่เหลือเนื่องจากต้องใช้งบประมาณไปให้ส่วนอื่น ๆ และให้โครงการวิจัยที่ยังคงค้างนี้ไปขึ้นสัญญากับสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ(วช.)ต่อไป ส่งผลให้ศูนย์ประสานงานต้องมีการจัดเวทีชี้แจงความเข้าใจให้กับชาวบ้านนักวิจัย และหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจพร้อมกับการรักษาสภาพและความสัมพันธ์ของชุมชน หน่วยงานองค์กร และศูนย์ประสานงานฯซึ่งได้มีการใช้ทุกวิถีทางในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ เพื่อการสนับสนุนพื้นที่วิจัยเพื่อให้สามารถรักษาความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อกันของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ประสานงานและองค์กรศูนย์ประสานงานฯ การติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยที่ต้องปิดโครงการตามสัญญาจึงเป็นโครงการวิจัยในปี 2561 จำนวน 5 โครงการ และเป็นโครงการในปี 2562 จำนวน 1 โครงการ

ความรู้ที่ใช้ในการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ การศึกษาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยที่ดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทิศทางการทำเกษตรอินทรีย์ แผนโครงการของหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ทางศูนย์ประสานงานฯ ต้องทำการศึกษาและหาแนวทางเพื่อการหนุนเสริมโครงการวิจัยให้การต่อยอดและยกระดับสู่การจัดการและแก้ไขปัญหาเกิดความยั่งยืน เช่น การนำเอาความรู้เรื่องการประกาศของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้พื้นที่โครงการวิจัยเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อให้พื้นที่โครงการวิจัยได้มีการรวมกลุ่มกันในการยื่นข้อเสนอต่อกระทรวงฯ เพื่อการทบทวนและพิจารณาการประกาศดังกล่าว เนื่องจากจะทำให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่โครงการวิจัย การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยในพื้นที่เขตป่าสงวนจำเป็นต้องมีการศึกษาและใช้ความรู้เกี่ยวกับ พรบ.ป่าสงวน มาใช้ให้พื้นที่โครงการวิจัยได้เข้าใจและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาและข้อพิพาทระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น สำหรับปัญหาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นเรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่โครงการวิจัยที่เกิดจากนโยบายของรัฐบาล เช่น การทำกินในพื้นที่ทับซ้อนกับเขตแนวป่า การแก้ไขที่

ผ่านมาช่วงต้นทางในการดำเนินโครงการวิจัย ได้มีการหารือพูดคุยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน สำหรับปัญหาการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่ไม่สามารถดำเนินการจัดทำรายงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ได้มีการแก้ไขปัญหาโดยมีการหนุนเสริมเพื่อถอดความรู้และการจัดทำรายงานร่วมกับโครงการวิจัย

การยกระดับและพัฒนาองค์ความรู้วิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดลำพูน ในการจัดทำนโยบายสาธารณะในพื้นที่จังหวัดลำพูนในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน และการจัดการทรัพยากร โดยการประสานความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) เป็นการดำเนินงานในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ได้แก่ สำนักงานจังหวัดลำพูน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) มูลนิธิสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ องค์กรภาคประชาสังคม ภาคประชาชน เป็นต้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานองค์กร เป็นการจัดเวทีทำความเข้าใจ การสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และหน่วยงานองค์กร การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และชุมชน จากฐานความรู้ของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยการบูรณาการเครื่องมือสุขภาพชุมชน และธรรมนูญสุขภาพ เป็นการยกระดับความรู้เพื่อพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะ ข้อตกลงร่วม หรือธรรมนูญของแต่ละระดับในพื้นที่จังหวัดลำพูน(ชุมชน ตำบล จังหวัด/ประเทศ) รวมถึงการจัดทำข้อเสนอนโยบายสาธารณะ ข้อตกลงร่วม หรือธรรมนูญร่วมกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นการต่อยอดความรู้จากโครงการวิจัยในการนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง สำหรับในปี 2563 การขับเคลื่อนโครงการของศูนย์ประสานงานฯ ระยะเวลาที่ต้องปิดโครงการในเดือนมิถุนายนภายใต้ภารกิจที่ได้กำหนดไว้ ทำให้ไม่สอดคล้องกับระยะเวลาการจัดทำข้อเสนอนโยบายสาธารณะของจังหวัดลำพูนซึ่งจะเป็นช่วงเดือนสิงหาคมของทุกปี อย่างไรก็ตามการยกระดับความรู้เพื่อการจัดทำนโยบายสาธารณะดังกล่าวก็จะต้องมีการดำเนินการในการขับเคลื่อนต่อไปร่วมกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องต่อไป ส่วนในการติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการ ให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ RE จำนวน 5 เรื่องและสามารถปิดโครงการได้ในระยะเวลาตามสัญญา มีการเผยแพร่การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เช่น การจัดรายการวิทยุชุมชน การประชาสัมพันธ์ website/Blog/Face book/สารคดีร่วมกับทีวีไทยการจัดนิทรรศการ และหนังสือเล่มเล็กและการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ การจัดกิจกรรมงาน ร่วมกับหน่วยงานองค์กรและเครือข่ายนักวิจัย เช่น การจัดนิทรรศการในกิจกรรมของหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ รวมถึงการเผยแพร่ทางสื่อประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมงาน “ช่วง” หรือ งานมหกรรมในระดับจังหวัด “งานสืบฮีต สานฮอย ฮ้อยกำกั๊ด คนฮักหะปูน” ร่วมกับหน่วยงานองค์กรและเครือข่ายนักวิจัย

ความรู้ที่ใช้ในการยกระดับและพัฒนาองค์ความรู้วิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดลำพูนจัดทำนโยบายสาธารณะในพื้นที่จังหวัดลำพูนในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน และการจัดการทรัพยากร การศึกษาทบทวนความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนข้อตกลงหรือนโยบายเชิงพื้นที่ดังกล่าวแล้ว รสร้างความรู้

ความเข้าใจให้กับชุมชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบายหรือข้อตกลงนั้นเป็นเรื่องสำคัญมาก หากชุมชนหรือผู้มีส่วนได้เสียไม่มีส่วนร่วมนโยบายหรือข้อตกลงก็จะใช้ไม่ได้ผล การเชื่อมโยงและผลักดันความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์หรือเกษตรกรรมยั่งยืนเข้าสู่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดลำพูน ปี พ.ศ. 2560-2564 เป็นการนำเข้าของตัวแทนเกษตรกรในนาม “สมาคมเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน” ที่เกิดจากการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและสามารถเข้าไปเป็นคณะทำงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดลำพูน เพื่อการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แบบบูรณาการระดับจังหวัดตั้งแต่การผลิต การสร้างมูลค่าเพิ่ม และการตลาดเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ.2560-2564 และที่คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ และคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติกำหนด ในการขับเคลื่อนข้อตกลงหรือนโยบายระดับพื้นที่ รวมถึงการนำเสนอข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้การวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการรวบรวมข้อมูลความรู้เพื่อสร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจร่วมกันของประชาชนที่ได้รับผลกระทบหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าจะยังไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ทันทีแต่สามารถนำไปสู่ข้อเรียกร้องของประชาชนที่มีความเป็นรูปธรรมในเนื้อหาความรู้ในสิทธิของตนเอง การบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องจึงเป็นเรื่องสำคัญในการประสานสร้างความเข้าใจร่วมและมองเห็นประโยชน์ร่วมระหว่างหน่วยงานความรู้ที่สำคัญที่ได้นำมาใช้ในงานนี้ เช่น แนวคิดเรื่อง soft powerและการทูตสาธารณะ(public diplomacy) ที่พยายามสร้างความเข้าใจให้เกิดความพึงพอใจในการเข้ามามีส่วนร่วมสอดคล้องกับความต้องการของตนเองและหน่วยงาน และการนำเอาวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นเข้ามาหนุนเสริมเพื่อให้เกิดการทำงานตามแนวคิดหลักพุทธศาสนาในอรรถประโยชน์ 3 ประการ ได้แก่ อัตตตถะ หรือประโยชน์ตน ปรตถะ หรือประโยชน์ผู้อื่น อุภยัตถะหรือประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย หรือประโยชน์ร่วมกัน สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะของพื้นที่ อุปสรรคที่สำคัญของการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ เช่น การขับเคลื่อนในเรื่องการลด ละ เลิก หรือการห้ามใช้สารเคมีในการเกษตรบนพื้นที่สูงในลุ่มน้ำแม่ขานตอนบนประชาชนส่วนใหญ่ยังเห็นว่าสารเคมีไม่ได้อันตราย มีการจำหน่ายทั่วไปตามร้านค้า เมื่อใช้แล้วทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในแรงงาน วิธีการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาได้มีการนำเอาความรู้ในสารทดแทนซึ่งเป็นอินทรีย์วัตถุเข้าไปใช้แทนสารเคมี การให้ประชาชนได้ตรวจสอบสภาพโดยการทดสอบสารเคมีในเลือดซึ่งผลที่ออกมาพบว่าประชาชนร้อยละ 99 มีสารพิษตกค้างจึงทำให้เกิดความเกรงกลัวและหันมาสนับสนุนไม่ให้เกิดการใช้สารเคมีบนพื้นที่สูง เป็นต้น

ผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (Impact) ของการดำเนินโครงการ เกิดความร่วมมือของหน่วยงานองค์กรในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง เทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง โดยมีนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นรุ่นใหม่บุคลากรของหน่วยงานองค์กรภาคี ได้เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นขับเคลื่อนและเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เช่น เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปวง จำนวน 4 คน เกษตรกรวิจัยเพื่อท้องถิ่นในเขตพื้นที่รักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง จำนวน 5 คน มีการบูรณาการการทำงานเพื่อผลักดันให้เกิดแผนและนโยบายสาธารณะในหลาย ๆ ระดับเป็นการยกระดับและพัฒนาองค์ความรู้วิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดลำพูนในการ

จัดทำนโยบายสาธารณะประเด็น ความมั่นคงด้านอาหาร อาหารปลอดภัยในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยการประสานความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในจังหวัดลำพูนและหน่วยงานภายนอก

องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนประเด็นความมั่นคงด้านอาหาร เกษตรกรรมยั่งยืน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระบวนการขับเคลื่อนในประเด็นต่าง ๆ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เกิดการยกระดับความรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนวิจัยและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นดังกล่าวเป็นกระบวนการที่สำคัญ การทำหน้าที่ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่สำคัญที่สุดคือ การเป็นองค์กรการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้าง ความเข้าใจและหาแนวทางการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกันเพื่อการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและตรงกับความต้องการของทุกฝ่าย หลีกเลี่ยงประเด็นที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้ง การบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องจึงเป็นเรื่องสำคัญในการประสานสร้างความเข้าใจร่วมและมองเห็นประโยชน์ร่วมระหว่างหน่วยงาน องค์ความรู้ของกระบวนการขับเคลื่อนในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ที่สำคัญที่สุดคือแนวคิดที่ว่า “ประสานจุดร่วม สงวนจุดต่าง” เพื่อการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ชุมชน และศูนย์ประสานงานฯที่เป็นคนกลาง รวมถึงการแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนแต่ละประเด็นของศูนย์ประสานงานฯ เช่น กฎหมาย นโยบาย และความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การขับเคลื่อนประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย

การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านและสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานในหลากหลายระดับ

เป็นการพัฒนาศักยภาพทั้งส่วนของเจ้าหน้าที่ของศูนย์ประสานงานฯ และนักวิจัยในโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ทั้งเป็นการประชุมร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ การเข้าร่วมกิจกรรมการนำเสนอผลการขับเคลื่อนในประเด็นต่าง ๆ รวมถึงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เช่น เวทีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สู่การลดความเหลื่อมล้ำ โดย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สถาบันคลังสมองของชาติ การพัฒนาคณะทำงานเยาวชนของศูนย์ประสานงานฯ และเยาวชนในโครงการ Active Citizen ที่ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดลำพูน การประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในช่วงการเปลี่ยนผ่านองค์กร การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในช่วงที่ผ่านมาจึงเป็นการมุ่งสร้างแนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้ยังคงอยู่ทั้งรูปแบบและแนวคิด

คำนำ

รายงานการดำเนินการติดตามหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน “การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยการกิจ Ongoing ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน” ฉบับนี้ เป็นการสรุปผลการดำเนินงาน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562– เดือนมิถุนายน 2563 (9 เดือน) โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อติดตามและสนับสนุนโครงการวิจัย จำนวน 6 โครงการ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (2) เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE) จำนวน 5 เรื่อง และเกิดการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ และ (3) เพื่อเกิดการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านและสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานในหลากหลายระดับ ทางคณะทำงานได้ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ เพื่อให้ตอบคำถามวิจัยที่ตั้งไว้ตามเป้าหมายของโครงการ หากมีข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นประการใด ทางสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ขออภัยรับเพื่อปรับปรุงให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนต่อไป

นางวันเพ็ญ พรินทรากุล และคณะ

มิถุนายน 2563

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

คำนำ

สารบัญ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์	6
1.3 ผลที่ได้รับเมื่อสิ้นสุดการวิจัย	7

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น	8
2.2 แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	10
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย	14
2.4 แนวคิดความมั่นคงด้านอาหาร	21
2.5 แนวคิดเกษตรกรรมยั่งยืน	25
2.6 หลักพุทธธรรม	27
2.7 แนวคิดการติดตามสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น	30
2.8 นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง	35

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน

3.1 ขอบเขตการดำเนินงาน	47
3.2 วิธีการดำเนินการวิจัย	48
3.3 กรอบแนวคิดในการดำเนินโครงการ	51
3.4 แผนการดำเนินงาน	53
3.5 ปฏิทินการทำงาน	55

บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2562–31 มิถุนายน 2563 (9 เดือน)

4.1 วัตถุประสงค์ เพื่อติดตามและสนับสนุนโครงการวิจัย จำนวน 6 โครงการ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด	57
4.2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE) จำนวน 6 เรื่อง และเกิดการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ	71
4.3 วัตถุประสงค์ เพื่อเกิดการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านและสร้างภาคีเครือข่ายใน การดำเนินงานในหลากหลายระดับ	84

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการดำเนินงาน	86
อภิปรายผล	96
ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงาน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน	99
ข้อเสนอแนะ	102
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก 1 กิจกรรมการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัย	
ภาคผนวก 2 การจัดกิจกรรมเพื่อนำเอาผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	
ภาคผนวก 3 การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้าน และสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานใน หลากหลายระดับ	
ภาคผนวก 4 คณะวิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันวิจัยทรัพยากรฯ มีพัฒนาการขึ้นมาจากโครงการทรัพยากรศึกษาคดีศึกษาหรือกลุ่มลำพูนเสวนาซึ่งเป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของนักวิชาการ ประชาชน และพระสงฆ์ ที่มีแนวคิดที่จะหาแนวทางในการพัฒนาเมืองลำพูนร่วมกัน ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2543 โดยมีเป้าหมายหลักของสถาบันฯ คือ การเป็นสถาบันการเรียนรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่นลำพูนด้วยเป้าหมายหลักดังกล่าวทำให้การดำเนินงานของสถาบันวิจัยทรัพยากรฯ ที่ผ่านมามี 2 ลักษณะ คือ การทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน ทำหน้าที่ในการหนุนเสริมการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดลำพูนและการเป็น สถาบันการจัดการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น : แส่นพะหมามหาวิทยาลัยชาวบ้าน ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานวิชาการที่ให้บริการองค์ความรู้และสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้มีการนำเอาองค์ความรู้ไปจัดการปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานองค์กร และบุคลากรต่าง ๆ

ในระหว่างปี พ.ศ.2543-2547 เป็นช่วงที่สถาบันวิจัยทรัพยากรฯ ให้ความสำคัญกับการเชื่อมประสานงานกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่ และค้นหาทิศทางการทำงานที่ชัดเจนของสถาบันวิจัยทรัพยากรฯ ในฐานะศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีการเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ ในพื้นที่หลายองค์กร เช่น เครือข่ายเด็กและเยาวชนจังหวัดลำพูน เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน โครงการวิจัยการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มสหกรณ์จังหวัดลำพูน สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำพูน ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาพระบาทห้วยต้ม (โครงการหลวง) องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนตำบลต้นธง องค์การบริหารส่วนตำบลประตูป่า และองค์การบริหารส่วนตำบลศรีบัวบาน เป็นต้น ด้วยผลการดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ.2543 - 2547 จึงทำให้สถาบันวิจัยทรัพยากรฯ ในฐานะศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน กำหนดประเด็นเรื่องการผลักดันให้องค์กรหน่วยงานในท้องถิ่นนำเอากระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นและองค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและจัดการปัญหาในพื้นที่ เป็นเป้าหมายสำคัญในการขับเคลื่อนงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา

ในปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา มีหน่วยงานองค์กรหลายแห่งเข้ามาทำงานเชื่อมประสานกับสถาบันวิจัยทรัพยากรฯ ทั้งในบทบาทของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน และสถาบันการจัดการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น : แส่นพะหมามหาวิทยาลัยชาวบ้าน และในปี พ.ศ.2552 จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้ทิศทางการสร้างพี่เลี้ยงและหนุนเสริมโครงการวิจัยในพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายหลักของศูนย์ประสานงานฯ ต้องชะลอออกไป และงบประมาณที่ถูกจำกัดจึงส่งผลให้ ปี 2553 มีงบประมาณดำเนินการ 11 เดือน (พฤศจิกายน 2552 - กันยายน 2553) รวมทั้ง

สถานการณ์การเมืองของประเทศ และในท้องถิ่นได้ส่งผลต่อการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เกิดการยกเลิกการทำสัญญาโครงการในบางพื้นที่ เกิดความล่าช้าในการดำเนินโครงการวิจัยในช่วงการเลือกตั้งที่มีนักวิจัยเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่นและในปี 2553 ทางศูนย์ประสานงานยังได้มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) ในการรวบรวมข้อมูลหมู่บ้านจำนวน 65 หมู่บ้านในจังหวัดลำพูน เป็นข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ที่มีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายให้เกิดการนำเอากระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้เป็นกลไกการขับเคลื่อนงาน

ปี 2554 ทางศูนย์ประสานงานฯ ได้ประเมินความเป็นไปได้ในการขับเคลื่อนงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ เป็นการขยายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้เงื่อนไขของการทำงานและการลงทุนร่วมกัน (co-funding, co-working) โดยมีการจัดทำข้อตกลงร่วม (MOU) ระหว่างสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน กับมหาวิทยาลัยธนบุรี สาขาภาคเหนือลำพูน ในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อนำเอางานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปเผยแพร่และขยายผลต่อ ตลอดจนการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์การพัฒนานักวิจัยร่วมกับสำนักวิจัยและพัฒนาเครือข่ายมหาวิทยาลัยธนบุรีให้กับบุคลากร และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธนบุรี ตลอดจนบุคลากรจากองค์กรหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน นักวิจัยอิสระ บุคคลทั่วไป ให้สามารถเป็นนักวิจัยและพี่เลี้ยงโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้และการสนับสนุนให้บุคลากร และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธนบุรี ให้ทำหน้าที่เป็น “พี่เลี้ยง” หนุนเสริมให้สามารถดำเนินการวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ ระยะ 3 ปี (2554 –2556) เป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพการวิจัย การพัฒนาคน การพัฒนาสื่อ และการศึกษา ภายใต้ประเด็น การจัดการทรัพยากรเกษตรกรรมยั่งยืน การศึกษา หนี้สิน และการท่องเที่ยวโดยชุมชนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น (ภาคเหนือ) ที่มีเป้าหมายการสนับสนุนโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความมั่นคงด้านอาหารเป็นการดำเนินการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ปัญหาสถานการณ์ และบริบทของพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยมีการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น ในพื้นที่ลุ่มน้ำหลักที่สำคัญ 4 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำกว๊ม ลุ่มน้ำทา และลุ่มน้ำลี้ ในฐานวัฒนธรรมของชาติพันธุ์หลัก 4 ชาติพันธุ์ของจังหวัดลำพูน ได้แก่ ยอง (ลื้อ) ยาง (กระเหรี่ยง) โยน(โยนก) และเม็ง (มอญ) ในลักษณะ Co-working และ Co-funding หรือสามารถนำเอากระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าไปสู่ (Install) การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ และมุ่งผลักดันให้ศูนย์ประสานงานต่างๆ ค้นหาแนวทางในการพัฒนาตัวเองไปเป็นหน่วยจัดการความรู้โดยอิสระมากขึ้น

ปี 2555-2556 ได้มีการดำเนินงานพัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลความรู้ชุมชนท้องถิ่นจังหวัดลำพูนเพิ่มขึ้นอีก 100 ชุมชน รวมเป็น 303 ชุมชน (ปี 2552 จำนวน 38 ชุมชน ปี 2553 จำนวน 65 ชุมชน ปี 2554 จำนวน 100 ชุมชน และปี 2555 จำนวน 100 ชุมชน) โดยการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน มีการดำเนินงานสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ในการทบทวนทุนเดิมการวิเคราะห์โครงสร้าง จุดอ่อน จุดแข็ง ในการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เป็นการหาแนวทางในการสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน การพัฒนาแนวทางการทำงานร่วมกับหน่วยงานและองค์กร ในการนำเอาองค์ความรู้จากโครงการวิจัยไปปรับใช้และขยายผลกับหน่วยงานองค์กรและชุมชนอื่น ในปี 2556 ได้มีแนวทางการดำเนินงานวิจัยเชิงพุทธธรรมเพื่อพัฒนาและยกระดับจิตวิทยวิจัยและเพื่อให้สอดคล้องกับศูนย์ประสานงานที่ได้มีการดำเนินงานกับมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูนภายใต้การดำเนินงานวิจัยเชิงพุทธธรรม ทำให้ได้แนวทางในการขับเคลื่อนงานยุทธศาสตร์เชิงประเด็นที่ยังคงเน้นในเรื่องของการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกิจกรรมและสร้างพื้นที่รูปธรรมสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดลำพูนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์วิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR)จังหวัดลำพูนปี 2557-2560 เป็นการขับเคลื่อนงานภายใต้ฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ 4 กลุ่มน้ำหลักโดยความร่วมมือของหน่วยงาน ในประเด็นการจัดการทรัพยากร เกษตรกรรมยั่งยืน และความมั่นคงด้านอาหาร มีการประสานแลกเปลี่ยนกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มีเป้าหมายเดียวกัน คือ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน น่าน และพิจิตรแสนผะภูมิลำปาง การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรในพื้นที่ในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้มีการดำเนินการร่วมกับภาคีอื่นๆ ทั้งในพื้นที่จังหวัดลำพูนและนอกพื้นที่จังหวัดลำพูน โดยศูนย์ประสานงานฯ สามารถนำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้ในการทำงานกับภาคีผลักดันและนำผลจากโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกว.ให้ภาคีอื่นๆ หน่วยงานองค์กร สามารถนำไปต่อยอดเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้ หรือ เป็นการทำงานที่เกื้อหนุนระหว่าง สกว. และภาคีอื่นๆ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) ได้ให้การสนับสนุนเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูนภายใต้การสนับสนุนของศูนย์ประสานงานฯ ที่เกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เกษตรกรรมยั่งยืน(โครงการการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรระดับจังหวัดลำพูน ปี 2557) และได้ให้การสนับสนุนในการทบทวน สืบค้น และต่อยอดองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูนภายใต้โครงการ 1 พุทธทางวัฒนธรรม 1 อบท. หรือ “พุทธทางวัฒนธรรมชุมชน” ทั้ง 57 อบท. ในจังหวัดลำพูน เป็นการนำเอาพุทธทางวัฒนธรรมชุมชนมาเป็นฐานการขับเคลื่อนสังคมวัฒนธรรม การศึกษา และเศรษฐกิจชุมชน และปลายปีงบประมาณ 2557 คณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน(คจสจ.ลำพูน) โดยการสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ(สช.) ได้นำเอาองค์ความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดลำพูนโดยจัดทำเอกสารหลักและผลักดันสู่การจัดทำนโยบายสาธารณะ(ร่างมติ) ของคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน “ความมั่นคงด้านอาหารเพื่อสุขภาวะของประชาชน(คนลำพูน)” พร้อมกันนี้มีการประสานกับหน่วยงานองค์กรอื่น ๆ เพื่อนำเสนอและยกระดับองค์ความรู้จากโครงการวิจัย ใน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่น และการจัดทำนโยบายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อการนำไปสู่ความร่วมมือในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารให้กับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ศูนย์ประสานงานฯยังได้ผลักดันประเด็นความมั่นคงด้านอาหารสู่การจัดทำสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูนเพื่อให้เกิดนโยบายสาธารณะในการขับเคลื่อนความมั่นคงด้านอาหารในหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ “ ความมั่นคงด้านอาหารเพื่อสุขภาวะของคนลำพูน ปีที่ 2” ภายใต้องค์กร “สมาคม

เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน” ซึ่งเป็นองค์กรที่ยกระดับจากการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (โครงการนวัตกรรมองค์กรเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน) ของการบูรณาการการทำงานร่วมกับ หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกจังหวัดลำพูนเพื่อยกระดับความรู้พื้นที่รูปธรรมของโครงการวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นไปสู่การจัดทำนโยบายสาธารณะในแต่ละระดับทั้งระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับ นโยบายประเทศการทบทวน สืบค้น และต่อยอดองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูนภายใต้ โครงการ “ชื่อบ้านนามเมือง ปี 2560” จำนวน 100 ชุมชน/หมู่บ้าน

การขับเคลื่อนภายใต้ยุทธศาสตร์ของศูนย์ประสานงานฯ ปี 2557-2560 ในเรื่องความมั่นคงด้าน อาหารบนฐานการจัดการทรัพยากร และเกษตรกรรม การขับเคลื่อนงานมุ่งเป้าที่ความมั่นคงด้านอาหารบน ฐานนิเวศวัฒนธรรมของคนลำพูน ภายใต้ระบบห่วงโซ่อาหารในด้านการผลิต การจัดการทรัพยากรเพื่อรักษา ฐานอาหารของชุมชนในระบบการจัดการดิน น้ำ ป่า การตลาดและการเข้าถึงอาหาร และการบริโภคและ สุขภาพ ในการดำเนินโครงการวิจัยที่ผ่านมายังเป็นมุ่งเน้นประเด็นด้านการจัดการทรัพยากร และการ กระบวนการผลิตเกษตรกรรมแบบยั่งยืน เพื่อผลิตและส่งเสริมการบริโภคอาหารปลอดภัยจากระบบ เกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งเป็นประเด็นมุ่งเป้า ในการปกป้องพื้นที่อาหารรักษาฐานอาหารจากธรรมชาติ และจาก การผลิตแบบยั่งยืน อันจะนำไปสู่การสร้างพื้นที่รูปธรรมให้กับสังคมคนลำพูนได้เข้าถึงอย่างแท้จริง โดยมี การบูรณาการการทำงานที่มุ่งเน้นการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ให้สอดคล้องกับแนวทางการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนา เชิงพื้นที่ Area-Based Collaborative Research for Development (ABC&D) ของสำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย(สกว.) ตามโครงการการพัฒนาโครงการวิจัยเชิงพื้นที่จังหวัดลำพูน ที่ได้มีการรวบรวมต้นทุน หรือศักยภาพของบุคลากร หน่วยงาน สถาบันการศึกษา ที่มีอยู่ในจังหวัดลำพูนในการบูรณาการงานวิจัยทุก ฝ่ายโดยศูนย์ประสานงานจะทำหน้าที่ในการเป็นกองเลขา เกิดการดำเนินการงานวิจัยและเกิดแนวทางการ จัดการพื้นที่รูปธรรม

ในปี 2561 ได้มีการสนับสนุนขับเคลื่อนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจำนวน 5 โครงการ ครอบคลุมพื้นที่ 29 ชุมชน/หมู่บ้าน ในประเด็นการจัดการทรัพยากร(ที่ดิน ป่าไม้) ประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน และการจัดการ ท้องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยศูนย์ประสานงานฯ ได้มีการสรุปบทเรียนและร่วมกันกำหนดแนวทางการ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในปี 2561-2564 โดย บทเรียนของการเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์เดิมที่ ผ่านมา พบว่า ประเด็น “ความมั่นคงด้านอาหาร” ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม และการทำการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ยังคงเป็นประเด็นหลักสำคัญ การขับเคลื่อนประเด็น “ความมั่นคงด้านอาหาร” บนฐานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการผลิตแบบเกษตร อินทรีย์ ซึ่งเป็น 2 ใน 4 ของระบบห่วงโซ่อาหารหรือการได้มาของการเข้าถึงอาหารเพื่อความพอเพียง ปลอดภัย และยั่งยืน ในปี 2561-2564 ทั้งนี้ได้มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเวที งานช่วงพะเยา สืบฮีตสานฮอย ฮ้อยก้ากิดคนฮักหละปุน “พะเยาจารย์บ้าน : งานวิจัยท้องถิ่น” เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2561 โดยมี ผู้อำนวยการ สกว.ศ.นพ.สุทธิพันธุ์ จิตพิมลมาศ คณะผู้บริหารของ สกว. นักวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

เครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ นักวิชาการ และเครือข่ายภาคี ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของศูนย์ประสานงานฯ โดยมีใจความสำคัญ ได้แก่ ความศรัทธาต่องานวิจัยเพื่อท้องถิ่น งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเมื่อมาทำมีความสุข ออกมาเหมือนยิ่งใหญ่มาและเมื่อพบปัญหามันเล็กเกินไป ปัญหาที่มีอยู่มากกว่าสิ่งที่งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทำ งานวิจัยเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน ไม่ทันต่อสถานการณ์ขององค์การบริหารส่วนปกครองท้องถิ่น(อปท.) และการเปลี่ยนแปลงของสังคม การคิดสิ่งใหม่เป็นสิ่งที่ยากจากสิ่งเก่าที่ยากอยู่แล้ว ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาที่ยิ่งใหญ่ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเรื่องดี มีคุณค่ายังมีพลังไม่พอ ต้องการสานพลังภาคีเพื่อให้เกิดผลกระทบ การนำเอาทุนทางปัญญาจากสิ่งเล็กมาเป็นสิ่งใหญ่ จะนำไปสู่ที่พึ่งและสร้างพลังออกแบบระบบการศึกษา วัฒนธรรม ระบบนิเวศ ฯลฯ อย่างเชื่อมโยง และสร้างเป้าหมายร่วมกัน(Road map) เนื่องจากเราไม่ได้กับการอยู่กับความคิดเดิม สิ่งที่ทำเป็นความสำเร็จในอดีต เป็นผลกระทบขนาดเล็ก แต่พลังไม่พอสำหรับการส่งผลกระทบวงกว้าง และไม่ควรทำหลายเรื่อง การนำงานวิจัยไปสู่การเปลี่ยนแปลงต้องมีกระบวนการหลายขั้นตอน การรวบรวมองค์ความรู้ สังเคราะห์องค์ความรู้ การจัดทำนโยบาย การจัดทำแผนปฏิบัติการ 20 ปีข้างหน้า งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น : CBR ควรเลือกเรื่องที่มีนัยยะสำคัญที่มีผลกระทบสูง รวมกันแบบ Micro impact หลายอันมาเป็น Macro impact การใช้เทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน สร้างระบบทุนเพื่อสังคม(social enterprise) เช่น การเสนอหนึ่งสำนักงาน หนึ่งร้านค้า

อย่างไรก็ตาม ศูนย์ประสานงานฯ ได้มีการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของจังหวัดลำพูนในปัจจุบันเพื่อการดำเนินการพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานองค์กรที่รับผิดชอบเพื่อหาแนวทางการใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน พบว่า ¹จังหวัดลำพูนปัจจุบันมีประชากรจำนวนทั้งหมด 406,168 คน แยกเป็น เพศชาย 196,196 คน เพศหญิง 209,972 คน ในพื้นที่จังหวัดลำพูนมีชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่ยังคงมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอยู่จำนวน 4 ชาติพันธุ์หลัก ๆ ที่เป็นชาติพันธุ์ดั้งเดิม ได้แก่ ชาติพันธุ์ไตลื้อหรือไตยองเป็นกลุ่มใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดลำพูนในช่วง 200 กว่าปี ที่ผ่านมา ชาติพันธุ์ไตยองไทยล้านนา หรือ ไยนก หรือที่เรียกว่า “คนเมือง”เป็นกลุ่มคนกลุ่มใหญ่รองลงมา ชาติพันธุ์ปกาเกอญอ หรือกระเหรี่ยง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามพื้นที่สูงในเขตพื้นที่อำเภอแม่ทา อำเภอบ้านโฮ้ง อำเภอทุ่งหัวช้าง และอำเภอลี้ และชาติพันธุ์มอญหรือรามัญ อาศัยอยู่ริมน้ำปิงในเขตตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน มีอยู่ 2 หมู่บ้านคือหมู่บ้านหนองคู และหมู่บ้านบ่อควา ปัจจุบันจังหวัดลำพูนมีชาติพันธุ์ต่าง ๆ อาศัยอยู่อย่างหลากหลาย ที่เป็นแรงงานอพยพย้ายถิ่นจากต่างจังหวัด และแรงงานข้ามชาติ เช่น ชาติพันธุ์ไทใหญ่ ชาติพันธุ์พม่า ชาติพันธุ์ลาว เขมร เป็นต้น ในศักยภาพจังหวัดลำพูน ที่เป็นแหล่งทรัพยากรในดินอยู่จำนวนมากบริเวณเขตอำเภอบ้านโฮ้ง อำเภอทุ่งหัวช้าง และอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน มีสินแร่ลิทไนท์ แร่พลูมไรต์ เป็นส่วนใหญ่ มีหน่วยงานองค์กรที่ขับเคลื่อนงานวิจัยและพัฒนาที่เป็นเสมือนจุดร่วมและที่พึ่งพาของสังคมเมือง

¹ ที่ทำการปกครองจังหวัดลำพูน ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม 2561

ลำพูนคือ “สถาบันวิจัยหรือศูนย์”ในการใช้เครื่องมืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสร้างพื้นที่รูปธรรมและสามารถขับเคลื่อนเชิงนโยบายในแต่ละระดับ มีศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลำพูน เคยมีพระเถระที่เป็นที่เคารพบูชาของประชาชน เช่น ครูบาเจ้าศรีวิชัย ครูบาขาวปี ครูบาวงษา ครูบาพรหมมา มีงานวิจัยและพัฒนาในพื้นที่จากหลายหน่วยงาน มีกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่สนใจต่อปัญหาของคนลำพูน

ปี 2562 ได้มีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนศูนย์ประสานงานฯ โดยสรุปจากข้อเสนอแนะของผู้อำนวยการ สกว. คณะผู้บริหาร สกว. เครือข่ายนักวิจัยท้องถิ่นภาคเหนือ ตัวแทนนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ผู้ทรงคุณวุฒิ และภาคีเครือข่าย ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พร้อมทั้งขอสรุปจากเวทีการประชุมของเครือข่ายศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2561 และเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและสถานการณ์ในปัจจุบันมุ่งเน้นการสร้างงานวิจัยที่เกิดผลกระทบสูงและวงกว้าง จึงมีการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ปี 2562 ที่ยังคงยุทธศาสตร์ร่วมกันของเครือข่ายศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือในการขับเคลื่อนประเด็นความมั่นคงด้านอาหารในการปกป้องพื้นที่อาหาร พร้อมทั้งการหนุนเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันของศูนย์ประสานงานฯเพื่อให้สามารถขึ้นโครงการวิจัยได้ตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีการพัฒนาโครงการวิจัยในระดับลุ่มน้ำ และระดับพื้นที่ จำนวน 5 โครงการ ครอบคลุมชุมชนทั้งหมด จำนวน 69 ชุมชน ใน 7 ตำบล 3 อำเภอ เป็นประเด็นประเด็นความมั่นคงด้านอาหารในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พืชอาหารและสมุนไพร และการบริหารจัดการชุมชน โดยสามารถออกสัญญาโครงการได้เพียง 1 โครงการ อีก 4 โครงการ ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ได้ให้ข้อเสนอว่าให้สามารถออกสัญญาในปีงบประมาณ 2563 ในเดือนตุลาคม 2563 เนื่องจากสถานการณ์การเปลี่ยนผ่านขององค์กรอีกทั้งงบประมาณของฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นไม่เพียงพอต่อการจัดทำสัญญาโครงการวิจัยฯในปี 2562 โดยในระยะต่อไปจึงคงค้างโครงการวิจัยที่ต้องมีการติดตามหนุนเสริมให้โครงการให้มีคุณภาพและปิดโครงการตรงตามระยะเวลาที่กำหนด จำนวนทั้งหมด 6 โครงการ

1.2 วัตถุประสงค์โครงการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ผลการวิจัยภายใต้กรอบภารกิจของโครงการ เพื่อผลการศึกษาไปพัฒนาการปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจของ สกสว.
2. เพื่อติดตามและสนับสนุนโครงการวิจัย จำนวน 6 โครงการ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด
3. เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE) จำนวน 5 เรื่อง และเกิดการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ
4. เพื่อเกิดการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านและสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานในหลากหลายระดับ

1.3 ผลที่ได้รับเมื่อสิ้นสุดการวิจัย

1. Output

- (1) โครงการวิจัยที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการจำนวน 6 โครงการสามารถดำเนินการอย่างมีคุณภาพ
- (2) การพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดลำพูนในพื้นที่รูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- (3) มีการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานไม่น้อยกว่า 2 แห่ง และ RE จำนวน 5 เรื่อง

2 Outcome

- (1) เกิดความร่วมมือของหน่วยงานองค์กรในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง เทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง
- (2) นักวิจัยเพื่อท้องถิ่นรุ่นใหม่ บุคลากรของ อบท. และหน่วยงานองค์กรภาคี ในพื้นที่เป้าหมายมีทักษะในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และเกิดพี่เลี้ยงโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในหน่วยงาน ที่เข้าร่วมทำวิจัยอย่างน้อยหน่วยงานละ 1 คน
- (3) เครือข่ายนักวิจัยในพื้นที่ลำพูน เครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน และเครือข่ายความร่วมมือภาคีหน่วยงานองค์กร เกิดการหนุนเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยการใช้ฐานองค์ความรู้จากงานวิจัยและฐานความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3. Impact

- (1) นโยบายสาธารณะ หรือข้อตกลงร่วมกันในการยกระดับความรู้ในพื้นที่รูปธรรมของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- (2) เกิดพื้นที่ต้นแบบในพื้นที่โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้สามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม
- (3) หน่วยงานองค์กรนำเอาองค์ความรู้จากงานวิจัยไปขับเคลื่อนแผนงานโครงการของตนเอง

บทที่ 2

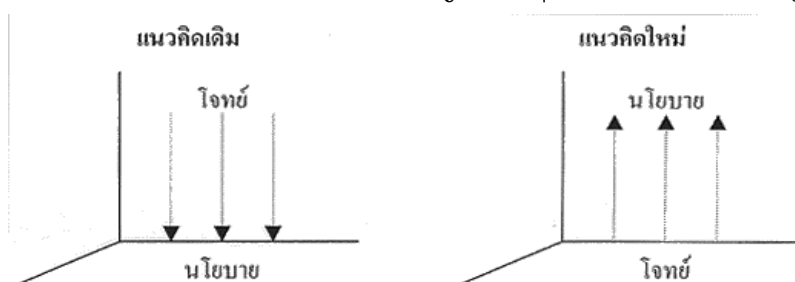
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการ การติดตามหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน “การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัย ภารกิจ Ongoing ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- 2.2 แนวคิดการจัดการทรัพยากร
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย
- 2.4 แนวคิดความมั่นคงด้านอาหาร
- 2.5 แนวคิดเกษตรกรรมยั่งยืน
- 2.6 หลักพุทธธรรม
- 2.7 การติดตามสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- 2.8 นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงพยายามสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ในการสนับสนุนงานวิจัย คือ “ไม่ว่าเรื่องอะไรก็ตาม ที่จะทำให้วิจัย โจทย์ควรมาจากชุมชนท้องถิ่นทำแล้วก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในชุมชน ทำให้คนในชุมชน ได้เรียนรู้และเก่งขึ้น” บนฐานคิดตามความหมาย การวิจัยของ ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริกที่ได้กล่าวไว้ว่า “วิจัยที่แท้จริงนั้น จะต้องเป็นการวิจัยที่หมายความว่าความถึงการแสวงคำตอบที่เป็นระบบเปิด .. และเรื่องของการพัฒนาจะต้องตั้งโจทย์ที่เป็นระบบเปิด เพราะฉะนั้น นอกจากเข้าใจปัญหาและมองแนวทางในการแก้ปัญหา ... เราก็มีโจทย์ ในการวิจัยนั้นซึ่งได้ชี้ช่องทางให้เราเห็นถึง .. แนวทางการพัฒนา หมายความว่า เป็นการพัฒนาต่อไป ... เป็นการกำหนดแนวทาง การพัฒนาที่ขึ้นอยู่กับ ศักยภาพของท้องถิ่นโดยเฉพาะ ... การทำงานวิจัยในรูปนี้ .. เราจะต้องมองเงื่อนไข ศักยภาพ เพื่อที่จะให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาตัวเองต่อไปได้” ท้ายที่สุดแล้ว เมื่อมีงานวิจัยมีข้อมูลและประสบการณ์จากหลายๆ พื้นที่ หลายๆ ชุมชนทั่วประเทศเพียงพอ ก็คาดว่าจะสามารถนำไปสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ เพื่อผลักดันสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายในระดับภาค ระดับประเทศ ทำให้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นคลี่คลายในที่สุด



1. รูปแบบการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
2. การวิจัยเพื่อท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะใหญ่ๆ ดังนี้

1. การวิจัยแบบเต็มรูปแบบ (PAR)

เป็นงานวิจัยที่มีลักษณะสมบูรณ์แบบตามแนวความคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทั้งในเชิงเนื้อหา และในเชิงกระบวนการภายใต้หลักการว่า “เป็นปัญหาของชาวบ้าน ชาวบ้านเป็นที่วิจัยและมีปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหา” กล่าวคือ มีการสร้างความรู้ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชุมชนสั่งสมมา และจากบทเรียนการทำงาน ของท้องถิ่นในอดีตเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทดลอง แก้ปัญหาของตนเอง ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่ม คน ชุมชน ท้องถิ่น และระดับเครือข่าย ผ่านการวางแผน ดำเนินการ ติดตามประเมินสรุปผล และรับผิดชอบ ร่วมกันของชุมชน โดยใช้ระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 2 ปีงานวิจัยแบบนี้มี 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1.1 การวิจัยที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาสังคมในทุกประเด็น

เป็นการศึกษาในเชิงกระบวนการเคลื่อนไหว ของชุมชนท้องถิ่น ในบริบทหนึ่งๆ ต่อการแก้ปัญหาต่างๆ ที่ชุมชนท้องถิ่น ร่วมกันดำเนินการ ได้แก่ ชุมชนกับการจัดการปัญหาต่างๆที่ชุมชนท้องถิ่นร่วมกันดำเนินการ ได้แก่ ชุมชนกับการจัดการปัญหาต่างๆ การรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายปัญหาหรืออาชีพ การเรียนรู้และ การศึกษาทางเลือกซึ่งสามารถใช้เกณฑ์การสนับสนุนตามปกติ ของ สกว.ภาค ที่มีอยู่แล้ว

1.2 การวิจัยที่เน้นการทดลองเปรียบเทียบและทดสอบปัจจัยต่างๆ

เป็นการศึกษาเพื่อที่จะทดลองทดสอบทางเลือกจากหลายๆ ทางเลือก เพื่อที่จะหาทางเลือกที่มี ประสิทธิภาพคุ้มค่าและคุ้มค่าที่สุดของชุมชน โดยเน้นการพึ่งตนเองเป็นหลัก ได้แก่การทดลองปัจจัยต่างๆ ใน การผลิต การแปรรูป และการตลาด โดยเน้นทางเลือกอาชีพเป็นหลักโดยพัฒนาเกณฑ์การสนับสนุน ที่ เหมาะสมกับแต่ละประเด็น ที่ต้องการทดลองเงื่อนไขของแต่ละท้องถิ่น และกลุ่มชาติพันธุ์

2. การวิจัยทางเลือกใหม่เพื่อท้องถิ่น

เป็นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นรูปแบบใหม่ที่พัฒนามาจากแบบแรก เพื่อให้เหมาะสม กับความต้องการ และ สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และกลุ่มคนซึ่งหลากหลายระดับ หรือเพื่อให้ท้องถิ่น สามารถเลือกใช้ได้ ตามความเหมาะสม เป็นการเริ่มต้นทดลอง ทำงานวิจัยอย่างง่ายๆ โดยใช้ระยะเวลาดำเนินการไม่มากนัก ประมาณ 3 – 6 เดือน หรือไม่เกิน 1 ปี มีหลายทางเลือกดังนี้

1.1 การวิจัยเบื้องต้นเป็นกระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัย และการรวบรวมความรู้ รวมถึงการเตรียม ชุมชนเตรียมทีมวิจัยชาวบ้าน เพื่อวางแผน และแก้ปัญหาในเบื้องต้น หรือพัฒนาไปสู่งานวิจัยเต็ม รูปแบบต่อไป เช่น การถอดความรู้จากงานพัฒนาในอดีตที่ทำสำเร็จมาแล้วการรวบรวมข้อมูล ความรู้เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนา เป็นต้น

1.2 การวิจัยที่เน้นการถอดความรู้ และรวบรวมองค์ความรู้ จากการทำงานพัฒนา ของชุมชนเป็น เรื่องที่ชุมชนอยากรู้ อยากรวบรวมความรู้ของตนเอง และชุมชนร่วมกันทำงานวิจัยโดยไม่ได้มุ่ง แก้ปัญหาชุมชนมากนัก เช่นการวิจัยเพื่อรวบรวมความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน การศึกษารวบรวมความรู้ ประเพณี 12 เดือนการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นต้น

1.3 การวิจัยเชิงความร่วมมือเป็นการสนับสนุน การสร้างความรู้ ร่วมกับหน่วยงาน หรือภาคอื่นๆ

เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ในการทำงานเพื่อชุมชนท้องถิ่น เป็นความร่วมมือทั้งในแง่การมีเป้าหมาย เพื่อท้องถิ่น ความร่วมมือของคนหรือทีมงาน การสนับสนุนปัจจัยและทุนดำเนินการร่วมกัน งานวิจัยลักษณะนี้ จะมุ่งสร้างวิธีการทำงานที่เป็นทางเลือกใหม่ ของภาคภายนอก ร่วมกับคนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาและแก้ปัญหาท้องถิ่น โดยมุ่งสร้างสิ่งต่อไปนี้ เช่นการสร้างกลไกความร่วมมือการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่นการสร้างเครื่องมือ/ตัวชี้วัดการพัฒนาและการแก้ปัญหาท้องถิ่น การประเมินผลการทำงานร่วม การเชื่อมความรู้ระหว่างหน่วยงาน เป็นต้น

ทั้งนี้การวิจัยทางเลือกใหม่ทั้งสามลักษณะ เป็นการทำวิจัยในเบื้องต้น เพื่อพัฒนาความพร้อมของ ประเด็นศึกษา หรือกลุ่มคน โดยคาดหวังว่า จะนำไปสู่การทำวิจัยแบบเต็มรูปแบบต่อไป

2.2 แนวคิดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

แนวความคิดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยนายพรชัย ธรรมธรรม และนาง จินตนา ทวีมา กล่าวเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวคิดหลักในการดำเนินงาน ดังนี้ คือ

1. มุ่งหวังให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ประกอบกันอยู่ในระบบธรรมชาติ มีศักยภาพที่สามารถให้ผลิตผลได้อย่างยั่งยืนถาวร และมั่นคง คือ มุ่งหวังให้เกิดความเพิ่มพูนภายในระบบที่จะนำมาใช้โดยไม่มีผลกระทบกระเทือน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ
2. ต้องมีการจัดองค์ประกอบภายในระบบ ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศให้มี ชนิด ปริมาณ และสัดส่วนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ละชนิดเป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐาน ตามธรรมชาติเพื่อให้อยู่ในภาวะสมดุลของ ธรรมชาติ
3. ต้องยึดหลักการของอนุรักษ์วิทยาเป็นพื้นฐาน โดยจะต้องมีการรักษา สงวน ปรับปรุงซ่อมแซม และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในทุกสภาพทั้งในสภาพที่ดีตามธรรมชาติ ในสภาพที่กำลังมีการใช้ และในสภาพที่ทรุดโทรมย่อยหรือ
4. กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการควบคุมและกำจัดของเสียมิให้เกิดขึ้นภายในระบบธรรมชาติ รวมไปถึงการนำของเสีย นั้น ๆ กลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่อง
5. ต้องกำหนดแนวทางในการจัดการเพื่อให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมในแต่ละสถานที่และแต่ละสถานการณ์

จากแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น มีหลายชนิดและแต่ละชนิดก็มี คุณสมบัติและเอกลักษณ์ที่เฉพาะตัว ดังนั้น เพื่อให้การจัดการสามารถบรรลุเป้าหมายของแนวคิด จึงควร กำหนดหลักการจัดการหรือ แนวทางการจัดการให้สอดคล้องกับชนิดคุณสมบัติและเอกลักษณ์เฉพาะอย่างของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ดังนี้

แนวคิดการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากสาขาวิทยาศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีทฤษฎีว่าต้องจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ ปัญหาทางทรัพยากรธรรมชาติสามารถนำหลักการทางวิทยาศาสตร์ ทั้งวิทยาศาสตร์กายภาพและวิทยาศาสตร์สังคมมาช่วยแก้ปัญหาได้ โดยการผลิตและสร้างเทคโนโลยีเข้ามาจัดการ (พระธรรมปิฎก (ป.ปยุตฺโต) (2543, หน้า 73-74) กล่าวว่าแต่เดิมวิทยาศาสตร์ เป็นตัวการที่สร้างเทคโนโลยีเพื่อการผลิตโดยดึงทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างประมาท ดังนั้น ในปัจจุบันวิทยาศาสตร์ก็ต้องค้นหาวิธีการที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อแก้ปัญหาที่ได้ร่วมก่อขึ้น

แนวคิดนี้มีทฤษฎีต่อปัญหาทรัพยากรธรรมชาติว่าเกิดจากระบบการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ซึ่งสามารถสืบค้น สอบสวน สังเกต และอธิบายได้โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นการนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาทำความเข้าใจทรัพยากรธรรมชาติ การมองปัญหาจะเน้นในเชิงวัตถุเป็นสำคัญ และแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นด้วยกลไกวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มนุษย์คิดค้นขึ้น และยังคงมุ่งเน้นการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์การดำเนินชีวิตของมนุษย์ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของแนวคิดนี้ก็เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์เป็นหลักซึ่ง อนุชาติ พวงสำลี (2547, หน้า 226) เห็นว่าเป็นพัฒนาการทางสังคมและเป็นความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสมัยใหม่ (Modern environmentalism) แนวคิดนี้เป็นที่มาของคำว่า “มนุษย์เป็นนายของธรรมชาติ” (man is the master of nature) บางครั้งก็ถูกเรียกว่าแนวคิดที่มนุษย์เป็นใหญ่ (anthropocentrism) (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545, หน้า 251) ถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอยู่ภายใต้วาทกรรมทางวิทยาศาสตร์ ที่เกิดขึ้นมานานกว่าทศวรรษ และยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน

แนวคิดนี้มีความเชื่อ 2 แนวทางสำคัญคือ (1) เชื่อว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นกลไกของธรรมชาติ ซึ่งหมายถึงทฤษฎีต่าง ๆ ตามแนวคิดนี้จึงเปรียบเสมือนกฎธรรมชาติ โดยมีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการช่วยเปิดเผยความจริงนั้นแก่เรา ซึ่งแนวคิดนี้จัดอยู่ในแนวปรัชญาปฏิฐานนิยม (positivism) (2) เชื่อว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือของมนุษย์ ซึ่งหมายถึงทฤษฎีต่าง ๆ นั้นไม่ถือว่าจริงหรือเท็จเพียงแต่อยู่ที่ว่าจะใช้ได้หรือไม่เท่านั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งทฤษฎีเป็นเสมือนเครื่องมือของมนุษย์เท่านั้น แนวคิดนี้เชื่อว่าโลกวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา มนุษย์สามารถใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ได้

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของแนวคิดนี้ เน้นการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง เน้นที่ประสิทธิภาพ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น การแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรมด้วยการใช้สารเคมีหรือการใช้ดินหมุนเวียนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงธาตุไนโตรเจน การแก้ไขปัญหาสารตกค้างในแม่น้ำด้วยการลดสารพิษที่ถูกปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือการจัดการแก้ไขคุณภาพน้ำด้วยการเติมแบคทีเรียบางชนิดหรือด้วยการกำจัดตะกอนตกค้างการจัดการแก้ไขปัญหาป่าไม้ด้วยการศึกษากระบวนการทางอุทกวิทยา หรือการปลูกป่าแบบผสมผสาน จะเห็นได้ว่าวิธีการจัดการในแนวคิดนี้ จะมุ่งไปในเรื่องของวัตถุและกระบวนการเป็นสำคัญ

แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ (สมพร แสงชัย, 2545, หน้า 12-13) เริ่มเมื่อราวปี ค.ศ.1860 จาก Gifford Pinchot มีหลักการ คือ เป็นการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อคนรุ่นนี้และเพื่อคนส่วนใหญ่ของสังคม โดยต้องร่วมกันปกป้องการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติในการพัฒนาซึ่งแตกเป็น 2 แนวคิดย่อย คือ

- 1) แนวคิดที่เน้นประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการใช้เทคนิคทางวิทยาศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
- 2) แนวคิดที่เน้นความเสมอภาคในการกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง เช่น การไม่ครอบครองที่ดินมากเกินไป การทำคลองชลประทาน เป็นต้น

แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเชิงเศรษฐศาสตร์ แบ่งเป็น 2 แนวทาง

- 1) แนวทางเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีฐานคติมาจากลัทธิทุนนิยมแต่มองเห็นความสำคัญ ของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงมีการนำทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาประยุกต์กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจสูงสุดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
- 2) แนวทางเศรษฐศาสตร์สีเขียว(green economics) เป็นการเปลี่ยนแนวคิดจากเดิมมาพิจารณาว่าต้องเปลี่ยนระบบคิดทางเศรษฐศาสตร์ โดยต้องมองคุณภาพชีวิตคู่กับคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติ ปรัชญาหลักของเศรษฐศาสตร์สีเขียว คือ การวิเคราะห์ตามหลักที่ว่าอะไรคือ ความต้องการที่แท้จริงของมนุษย์ และมีหลักการสำคัญคือต้องลดกระบวนการผลิตที่มีของเสียมาก เน้นระบบกระจายการผลิตโดยอาศัยหลักการพึ่งตนเองใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถหาใหม่ได้ และรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถหาใหม่ได้ ระบบเศรษฐกิจตั้งอยู่บนฐานของการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ

แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเชิงนิเวศวิทยาการเมือง(political ecology) แนวคิดนี้เป็นการศึกษาปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง รวมไปถึงการกำหนดแนวทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งก็คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่อาศัยแนวคิดนี้นั่นเอง ซึ่งจะพิจารณาถึงการจัดการในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา สรีชัย หวันแก้ว ไชยยันต์ รัชชกุล ภัฏญา ลีลาลัย และศิริพร ยอดกมลศาสตร์, 2543 หน้า 247-253)

- 1) การจัดการแก้ปัญหาในเรื่องของบริบททางเศรษฐกิจการเมืองเป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น นโยบายของรัฐที่ดำเนินการปกป้องทรัพยากรอาจก่อให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนที่เคยใช้ทรัพยากร หรือการกำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มอำนาจเชิงพาณิชย์ หรือความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ เช่น สงครามระหว่างรัฐเป็นการทำลายนิเวศวิทยาและทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงการให้เงินสนับสนุนระหว่างรัฐในการพัฒนาเขื่อนซึ่งทำลายระบบนิเวศ
- 2) การจัดการภายใต้ระบบทุนนิยมโลกที่มีอำนาจในเชิงพาณิชย์กรรมโดยไร้พรมแดน อาจผ่านมาในรูปแบบของบริษัทข้ามชาติเชิงพาณิชย์ที่แสวงหาทรัพยากรจากประเทศที่กำลังพัฒนา

3) การจัดการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเข้าถึงทรัพยากร เช่น การศึกษาการต่อสู้แย่งชิงทรัพยากร ชนชั้นปกครอง หรือชนชั้นเศรษฐกิจกับผู้ด้อยอำนาจหรือชนชั้นเศรษฐกิจกับผู้ด้อยอำนาจหรือชาวนา และผลสะท้อนทางการเมืองที่ตามมาหลังจากที่ทรัพยากรธรรมชาติเปลี่ยนแปลง

แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติทางเศรษฐศาสตร์นิเวศ(ecological economics)เป็น การศึกษาปัญหาทรัพยากรธรรมชาติโดยพิจารณาความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจกับระบบนิเวศของโลก ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค โดยอาศัยการศึกษาผ่านศาสตร์ต่าง ๆ มีกรอบสถาบัน(กฎหมาย กฎระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรม) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทุนทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อม ซึ่งต่างจากแนวทางเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติที่เน้นในการประเมินคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ , 2543 , หน้า 269-273)

แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเชิงสถาบัน (ทางสังคม) คือแบบแผนพฤติกรรมที่เป็น มาตรฐานของสังคม หรือแบบอย่างทางความคิดหรือการกระทำของสมาชิกในสังคมหนึ่ง ที่มีไว้เพื่อแก้ปัญหา พื้นฐานของสังคมและมีหน้าที่ที่ทำให้สังคมคงสภาพอยู่ได้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549, หน้า 105, สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2530, หน้า 85-87) ซึ่งแบบแผนดังกล่าวก็คือ บรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ กฎระเบียบ ประเพณี รวมถึงระบบสัญลักษณ์การต่อต้านกับกระแสอุตสาหกรรมนิยม ทุนนิยม บริโภคนิยม ในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นเรื่องยากที่จะแก้ไขด้วยการเปลี่ยนวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคลเพียงอย่างเดียว จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างที่เป็นรากฐานของสังคมในปัจจุบัน (Pracha Hutannuwart, 1999, p.502)

แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน เป็นแนวคิดที่จัดการโดยชุมชน โดยอาศัยแบบแผนที่เป็นมาตรฐานในสังคมนั้น (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ, 2543, หน้า 239) แต่ไม่ใช่ความคิดเชิงชุมชนนิยม (Communitarianism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่แบ่งแยกชั่วคราวระหว่างชุมชนกับรัฐอย่างเด่นชัดทำให้ละเลยการจัดการร่วมกัน(co-management)ระหว่างชุมชนกับรัฐ แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างพลังชุมชนในพุทธปรัชญา ซึ่งรวมถึงการสร้างพลังทางความคิดและพลังทางการกระทำ (อุทิศ จิตเงิน, 2542, หน้า 10) นอกจากนี้ Avner (2000, pp. 108-110) ยังกล่าวถึงแนวคิดที่เรียกว่า “ชุมชนแห่งการร่วมกันคิด” (the community of thinking together) ที่ประกอบไปด้วย (1) การแสดงออกทางความคิดหรือกระบวนการคิดหาเหตุผล (reflection) (2) ความมีเหตุผล (rationality) และ (3) กระบวนการสร้างความเป็นหนึ่ง (collectivity) ซึ่งตัวแบบชุมชนแห่งความคิดนี้รวมไปถึงการยอมรับการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์และบุคลิกภาพของสมาชิกในชุมชนนั้นหรือกล่าวอย่างสั้นคือชุมชนเป็นตัวสร้างกรอบการคิดหาเหตุผลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเครือข่าย

คำว่า “เครือข่าย” มีความหมายแตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละบุคคล แต่จากการวิเคราะห์ เครือข่ายรูปแบบต่างๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในประเทศไทย ทั้งเครือข่ายในทางบวกและทางลบ อาทิ เครือข่าย หัวคะแนนทางการเมือง เครือข่ายชุมชน เครือข่ายสังคมสงเคราะห์ เครือข่ายเพื่อสุขภาพ เครือข่ายการคอร์รัปชัน เครือข่ายห่วยเถื่อน เครือข่ายเกษตรกรรายย่อย สมัชชาคนจน ฯลฯ ผู้เขียนมีทัศนะเกี่ยวกับนิยามของ เครือข่ายภาคประชาชนด้านคอร์รัปชันว่า หมายถึง “การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใดๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน กลุ่มเครือข่ายนี้ ต้องมีการแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วม”

นพ.ธนา ประมุขกุล (www.anamai.moph.go.th) ได้ให้ความหมายถึงคำว่า "เครือข่าย" เป็นมโนภาพที่เห็นว่า สามารถสร้างความเข้าใจในเบื้องต้นได้โดยง่าย คือ ภาพข่ายใยแมงมุม ซึ่งแสดงให้เห็นการถักทอ โยงใยกัน ของเส้นใยที่พาดผ่านกันไปมาหลายเส้น หลากทิศทาง ดังนั้น ความหมายอย่างง่ายที่ผมขอให้ไว้ ณ ที่นี้ สำหรับคำว่า เครือข่าย คือ "การเชื่อมโยงอย่างมีเป้าหมาย" การเชื่อมโยงนี้ อาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่างระบบที่ปฏิบัติการอยู่เข้าด้วยกัน เช่น การเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์เข้าเป็นเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น หรืออาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่าง บทบาทของบุคคล/องค์กรต่าง ๆ ภายใต้วัตถุประสงค์ร่วมใดๆ ของภาคีสมาชิก ซึ่งถ้าหากพิจารณาถึงลงไปอีกหน่อย ในความเป็นบุคคล/องค์กร ก็จะพบความแตกต่างของระบบการทำงาน (ของบุคคล) และความแตกต่างของระบบการทำงาน (ขององค์กร) ที่ปรากฏออกมา ตามการปฏิบัติตัว และตามบทบาทภารกิจที่มีลักษณะเฉพาะ ของแต่ละบุคคล/องค์กร การเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย จึงเท่ากับการเชื่อมโยงหลาย ๆ ระบบย่อย (ที่ต่างมีลักษณะเฉพาะของระบบ) ให้รวมกันขึ้นมาใหม่ เป็นอีกหนึ่งระบบ ของหน่วยสมาชิกทุกหน่วย ที่เข้ามารวมกัน

ทำไมต้องเป็นเครือข่าย

คงพอจะกล่าวได้ว่า จากพื้นฐานของการเชื่อมโยงระบบ ระหว่างบุคคล/องค์กร เป็นเครือข่าย ก็คือการรวบรวมความหลากหลาย เข้ามาเป็นหนึ่งเดียวกัน ให้เกิดมีความเป็นเอกภาพ คำว่า เอกภาพนี้ ในกระบวนการดำเนินงานเครือข่ายในเบื้องต้นนี้ว่า เป็นการมีเป้าหมายร่วมกัน เป้าหมายที่ตรงกันนี้เองที่นำไปสู่ความหลากหลายมาบรรจบ เชื่อมโยงกันได้ ผลจากการรวบรวมกันนี้ ย่อมก่อให้เกิดพลังในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้โดยเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสภาพสังคมปัจจุบัน ที่ลักษณะทางโครงสร้างสังคม และวิถีชีวิตของผู้คน มีความหลากหลายขึ้นกว่าเก่าก่อน ได้ก่อให้เกิดความสลับซับซ้อนของปัญหามากขึ้น เป็นเงาตามตัวเช่นกัน

การแก้ไขปัญหาวิธีคิด วิธีปฏิบัติในลักษณะวิธีการที่เคยทำกันมาแต่เดิมนั้น จึงมีประสิทธิผลน้อยลงเรื่อยๆ จนแทบจะกล่าวได้ว่า ไร้ประสิทธิผลไปเลย สำหรับปัญหาในขณะนี้ ดังนั้น วิธีคิด วิธีปฏิบัติ ในการแก้ปัญหา จึงต้องปรับเปลี่ยนไป โดยที่เห็นได้เด่นชัดก็คือ ถ้าการแก้ปัญหายังคงยึดอยู่บนพื้นฐานที่ให้หน่วยงานของรัฐเป็นตัวจักรสำคัญแล้วก็คงยากที่จะประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง เนื่องจากเราจะพบกับปัญหา

สำคัญ อันเนื่องมาจากความเป็นระบบราชการของรัฐ คือ หนึ่ง การแยกส่วนกันในการทำงาน สอง ความติดขัดล่าช้า จากระเบียบขั้นตอนการปฏิบัติ สาม การทำงานตามสายการบังคับบัญชา ที่อาศัยการสั่งการในแนวดิ่ง และสี่ เป็นการรวมศูนย์อำนาจ – ทรัพยากร

ในขณะที่ เครือข่าย เป็นการเริ่มต้นด้วยการสร้างเป้าหมายร่วมกัน ของภาคีสมาชิก ซึ่งแม้ว่า สมาชิกที่เกี่ยวข้อง จะมีบทบาทหน้าที่ความถนัดต่างๆ กัน แต่เมื่อทุกคนได้เข้ามารับรู้ในเป้าหมาย หรือปัญหาร่วมกันแล้ว สมาชิกแต่ละส่วน ก็จะได้ปรับ และแสดงบทบาทตามศักยภาพ/ ความถนัดของตน เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายของเครือข่าย ได้อย่างตรงต่อสภาพที่แท้จริง โดยมีต้องรอการสั่งการใดๆ จากผู้กำหนดนโยบายในสายงานบังคับบัญชา ซึ่งส่วนใหญ่ก็มักจะมีได้รู้ หรือเข้าใจในสภาพปัญหาที่แท้จริงของพื้นที่ ดังนั้น เครือข่ายจึงเป็นรูปแบบการทำงาน ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกัน ในแนวราบ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้วยการระดมสรรพกำลัง อันรวมถึงคน สติปัญญา ความสามารถ และทรัพยากรในการทำงาน เพื่อเอาชนะอุปสรรค ที่เป็นจุดอ่อนของระบบงานราชการ ดังกล่าวข้างต้น และเป็นแนวทางที่ตรงกันกับ แนวคิดของการพัฒนาปัจจุบัน ที่ให้ยึดพื้นที่ ประสานภารกิจ และร่วมทรัพยากร (Area, Function, Participation) เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา

การเกิดเครือข่ายเครือข่ายแต่ละเครือข่าย ต่างก็มีจุดเริ่มต้น หรือถูกสร้างมาได้ด้วยวิธีการต่างๆ กัน ซึ่งได้สรุปเป็นหลักๆ ไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1) เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติเครือข่ายนี้มักเกิดจาก การที่ผู้คนมีความคิดตรงกัน ทำงานคล้ายคลึงกัน หรือประสบกับสภาพปัญหาเดียวกันมาก่อน มารวมตัวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ ไปจนถึงร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า ในการดำรงอยู่ของกลุ่มสมาชิก อันเป็นแรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มเอง เครือข่ายเช่นนี้ มักเกิดในพื้นที่ชุมชน ที่มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน มารวมกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรมก่อนต่อเมื่อมีการเพิ่มขึ้นของสมาชิกมีการขยายพื้นที่ดำเนินการออกไป หรือมีการขยายเป้าหมาย (วัตถุประสงค์) ของกลุ่มมากขึ้น กลุ่มก็มักจะพัฒนาขึ้นมาเป็นเครือข่าย เพื่อให้เกิดความครอบคลุมต่อความต้องการของสมาชิก เครือข่ายเช่นนี้ มักมีเวลาการก่อร่างสร้างเครือข่ายนาน แต่เมื่อเกิดแล้ว ก็จะมีความเข้มแข็งยั่งยืน และมีแนวโน้มที่เครือข่ายจะขยายตัวเพิ่ม เมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อเริ่มก่อตั้ง ซึ่งตัวอย่างเครือข่ายได้แก่ เครือข่ายอินแปงที่จังหวัดสกลนคร เป็นเครือข่ายที่เริ่มต้นจากครอบครัว เพียงไม่กี่ครอบครัว ในการมุ่งปลดภาระหนี้สิน จนกระทั่งปัจจุบันนี้ ได้เกิดการขยายเครือข่ายออกไปสู่ หลายอำเภอ ในจังหวัดข้างเคียง และยังขยายวัตถุประสงค์ของเครือข่ายออกไปได้อีกหลายประการ

2) เครือข่ายจัดตั้งเครือข่ายจัดตั้งนี้ มักจะมีความเกี่ยวข้องกับนโยบาย หรือการดำเนินงาน ของภาครัฐ อยู่เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ก็เป็นไปตามแนวคิดเดิม ที่อาศัยกลไกของรัฐผลักดันให้เกิด รูปธรรมของงานโดยเร็ว และโดยมากเข้าไว้ก่อน ภาคีสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่าย มิได้มีพื้นฐานความต้องการ ความคิด ความเข้าใจที่ตรงกันมาก่อน การรวมตัวกัน จึงเป็นลักษณะชั่วคราว เป็นกิจเฉพาะกิจ ไม่มีความต่อเนื่อง และมักจะจางหายไปไปในที่สุด ยกเว้นว่าเครือข่ายจะได้รับการชี้แนะที่ดี อย่างที่ควร จนสามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และนำไปสู่การพัฒนาเป็นเครือข่ายที่แท้จริงได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มจะยังคงรักษาสถานภาพเครือข่ายไว้ได้ แต่แนวโน้มเครือข่ายก็มักจะลดขนาดลง เมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อเริ่มก่อตั้ง

3) เครือข่ายวิวัฒนาการเครือข่ายวิวัฒนาการนี้ เป็นอีกรูปแบบการกำเนิดเครือข่าย ที่มีได้เป็นไปโดยธรรมชาติแต่แรกเริ่ม และก็มีได้ถูกจัดตั้งโดยตรง แต่จะเป็นไปในลักษณะของกระบวนการพัฒนา ผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/องค์กร มารวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้างๆ ในการที่จะสนับสนุนกัน และเรียนรู้ไปด้วยกันก่อน โดยอาจจะยังมิได้มีเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ร่วมเฉพาะใดๆ อย่างชัดเจนนัก หรือในอีกลักษณะหนึ่ง ถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการได้รับฟัง หรือการได้ไปเห็นเครือข่ายอื่นๆ แล้วเกิดความคิดที่จะรวมตัวกัน สร้างพันธะสัญญา เป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือพัฒนาตนเองบ้าง เครือข่ายที่ว่านี้ แม้ว่าจะมิได้เกิดจาก แรงกระตุ้นภายในโดยตรงแต่แรก แต่ถ้าหากสมาชิกมีความตั้งใจจริง ที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดี ได้รับการกระตุ้น สามารถร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนได้ โดยสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกแล้ว เครือข่ายนี้ก็จะสามารถพัฒนาตนเองต่อไป จนสร้างเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง เหมือนเครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติได้เช่นเดียวกัน เครือข่ายวิวัฒนาการที่กำลังพัฒนาตนเองอยู่ในขณะนี้ มีตัวอย่างมากมาย เช่น เครือข่ายประชาคมหมู่บ้าน เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น

องค์ประกอบของเครือข่าย

1) สมาชิกเนื่องจากเครือข่าย คือการเชื่อมโยง ดังนั้น จึงตรงไปตรงมา ที่เครือข่ายจะต้องเริ่มต้นจากการมีสมาชิกประกอบเข้ากันเป็นเครือข่าย โดยสมาชิกเหล่านี้ หากมีจำนวนมากก็อาจจำเป็นต้องมี คณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ในการจัดการประสานงาน ให้เครือข่ายดำเนินไปได้โดยราบรื่น และด้วยเหตุที่เครือข่ายมีสมาชิกหลายองค์กร หลายบทบาท สมาชิกทั้งหมดจึงอาจจำแนกคร่าวๆ ตามน้ำหนักความสำคัญของสมาชิกที่มีต่อเป้าหมายเครือข่าย เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ สมาชิกแกนหลักผู้เกี่ยวข้อง โดยตรงกับผลงานตามเป้าหมาย เครือข่าย และสมาชิกแกนเสริม ผู้เป็นฝ่ายสนับสนุน การจำแนกสมาชิกเป็น 2 กลุ่มนี้ มิได้กำหนดไว้เป็นสาระสำคัญ เพื่อการแบ่งแยกสมาชิก แต่เป็นการหยิบยกขึ้นมา เพื่อเป็นประโยชน์ในแง่ที่ต้องการให้สมาชิก ได้ตระหนักรู้ว่า บทบาทสมาชิกแต่ละส่วน อาจมีความแตกต่างกันไป ตามความสัมพันธ์ที่มีต่อเป้าหมาย เครือข่ายดังกล่าว ผู้ที่เป็นสมาชิกแกนหลัก ก็จะได้ตระหนักว่า ตนควรจะต้องทำอะไร ส่วนสมาชิกแกนเสริมก็เข้าไปมีบทบาท สนับสนุนอย่างเหมาะสม เพื่อมิให้สมาชิกแต่ละส่วน เกิดความสับสนในบทบาทของตน ในการช่วยกันให้เครือข่ายดำเนินการไปได้ อย่างยั่งยืน

2) กรรมการ/ผู้ประสานงานดังได้กล่าวแล้วว่า เครือข่ายที่มีสมาชิกจำนวนมาก จำเป็นต้องมี คณะกรรมการ หรือมีจำนวนไม่มาก ก็ยังจำเป็นต้องมีผู้ทำหน้าที่ประสานงาน เพราะอย่างน้อย ต้องได้นัดหมายพบปะกัน ในทำนองเดียวกัน กับการบริหารในองค์กรต่างๆ อย่างไรก็ตาม มีสิ่งที่เห็นว่า การเป็นเครือข่ายนั้น จะแตกต่างไปจากองค์กรการทำงาน ก็ตรงที่องค์กรจะให้ความสำคัญ กับผู้นำองค์กรมาก ในขณะที่การเป็นเครือข่าย จะให้ความสำคัญกับสมาชิกทุกคนเสมอกัน สมาชิกแต่ละคนมีอิสระทางความคิด การตัดสินใจของเครือข่าย จึงเป็นผลรวมทางความคิดของเหล่าสมาชิก ดังนั้น การขับเคลื่อนเครือข่าย จึงมีลักษณะการ "นำ" การดำเนินงานในแบบที่ไม่ต้องมีผู้นำ เพราะผู้นำที่แท้จริง คือ สมาชิกทั้งหมด และเพื่อให้เกิดการนำเครือข่ายไปได้ สิ่งที่เครือข่ายต้องการ จึงได้แก่ ผู้ประสานงานเพื่อให้เกิดการจัดการที่ดี ต่อกระบวนการที่ทำให้สมาชิก สามารถนำพาเครือข่ายขับเคลื่อนไป ด้วยพลังร่วมของสมาชิก

3) เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์เนื่องจากเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ ถือเป็นจุดร่วมสำคัญของการเป็นเครือข่าย ดังนั้น ความชัดเจนของเป้าหมาย จึงมีความสำคัญต่อการเข้าร่วม และคงอยู่ของสมาชิกที่มากันหลากหลาย เพราะสมาชิกที่เข้ามา คงต้องมีคำตอบสำหรับตัวเองว่า เข้าในเครือข่ายเพื่ออะไร และเครือข่ายสามารถตอบสนอง ต่อความต้องการ หรือภารกิจของตนเอง/องค์กรหรือไม่ นอกจากนี้ตัวเป้าหมายเอง จะเป็นตัวกำหนดกิจกรรมของเครือข่ายที่จะตามมา ดังนั้น การกำหนดเป้าหมาย นอกจากจะต้องมีความชัดเจนแล้วยังต้องมีความเป็นไปได้ ของการที่เครือข่ายจะดำเนินการไปสู่เป้าหมายนั้นด้วย มิเช่นนั้น เป้าหมายก็จะเพียง ความคิดฝัน ที่ไม่สามารถทำให้เป็นจริงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับเครือข่ายที่อยู่ในระยะเริ่มก่อตั้ง มีข้อเสนอแนะว่า ควรกำหนดเป้าหมายหลักเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่จะสามารถบรรลุให้ได้เสียก่อน ถ้าหากต้องการขยายวัตถุประสงค์ออกไปอีก จึงค่อยกำหนดในภายหลัง เมื่อเครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้นบ้างแล้ว

4) กิจกรรมเครือข่าย (จัดตั้ง) จำนวนมากที่มีองค์ประกอบทั้งสมาชิก (ที่ถูกแต่งตั้ง) และมีเป้าหมาย (ที่ถูกกำหนดมาให้) ครบถ้วน แต่กลับไม่สามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ของเครือข่าย โดยที่เครือข่ายคิด หรือดำเนินการเองได้ นอกจากต้องอาศัยองค์กร หน่วยงานภายนอก เป็นผู้จัดกิจกรรมให้ กิจกรรมจึงถูกจัดเป็นครั้งคราว ขาดความต่อเนื่อง และแม้ว่ากิจกรรมเกิดขึ้น สมาชิกก็อาจจะไม่รู้สึกรู้ว่า เป็นเรื่องของเครือข่าย เนื่องจากกิจกรรมนั้น มิได้เกิดจากความคิด การตัดสินใจของสมาชิกส่วนรวม แต่เป็นไปตามความประสงค์ของหน่วยงานผู้จัด (เจ้าของงบประมาณ) ซึ่งแตกต่างจากเครือข่าย ที่สามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของเครือข่ายได้ ด้วยอาศัยการมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมทรัพยากรของสมาชิกด้วยกันเอง ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้น มิใช่จะต้องเป็นกิจกรรมใหญ่โต ที่ต้องรวมสมาชิกทั้งหมดให้ได้เท่านั้น เพราะอาจมีกิจกรรมที่สมาชิกส่วนหนึ่ง มีความสนใจสนใจ ใคร่เรียนรู้จากสมาชิกอีกส่วนหนึ่ง เป็นการเฉพาะ กันับว่า เป็นกิจกรรมในเครือข่ายที่ควรสนับสนุนให้มี เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเอง อย่างเป็นธรรมชาติ และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัว ในหมู่สมาชิกด้วยกันเอง

อนึ่งการจัดเวทีพบปะกัน ของสมาชิกจำนวนมากๆ นั้น จะสามารถกระตุ้นกระแส ให้เกิดความตื่นตัวได้ค่อนข้างดี แต่ก็อาจจะทำให้การมีปฏิสัมพันธ์เรียนรู้ ระหว่างสมาชิกกันเองน้อยลงไปบ้าง ซึ่งเป็นสภาพที่มีผู้เข้าร่วมประชุมมากๆ นอกจากนี้ การเตรียมการพบปะสำหรับคนหมู่มาก ก็ต้องการเวลา และทรัพยากรมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ เครือข่ายควรนำมาเป็นข้อพิจารณาด้วย ในการเลือกรูปแบบการพบปะกัน ของสมาชิก

ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่าย

1) ความเข้าใจเครือข่ายที่สร้างขึ้น และล้มไปอย่างรวดเร็วในเวลาต่อมา มีสาเหตุสำคัญประการแรก มาจากการที่เครือข่ายไม่สามารถสร้างความเข้าใจให้ตรงกันได้ ระหว่างมวลสมาชิก โดยอาจเป็นความไม่เข้าใจต่อวัตถุประสงค์ของเครือข่าย ตั้งแต่เริ่มต้น หรือเป็นความไม่เข้าใจ ในบทบาทของสมาชิกที่ตนเองเป็นอยู่นั้น ว่ามีบทบาทอย่างไร เป็นบทบาทหลัก หรือบทบาทสนับสนุน (ดังที่ได้จำแนกไว้ในเรื่อง สมาชิก: หัวข้อองค์ประกอบเครือข่าย) ดังนั้น เมื่อเครือข่ายที่สร้างขึ้น ได้ดำเนินการไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง สมาชิกที่ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ หรือพบว่ามิวัตถุประสงค์ไม่ตรงกัน ก็อาจถอนตัวออกไป ด้วยเห็นว่า เครือข่ายไม่สามารถ

ตอบสนอง ต่อความต้องการของตนเอง หรือสำหรับสมาชิกที่ไม่เข้าใจบทบาทของแต่ละส่วน ก็อาจเกิดเป็น ความสับสนว่า กิจกรรมแต่ละกิจกรรม ใครควรเป็นแกนหลัก และใครควรเป็นผู้สนับสนุน (เช่น หน่วยงาน ภาครัฐ) ก็ไปทำบทบาทการเป็นแกนหลัก (แทนที่จะเป็นบทบาทของกลุ่มคน/ชุมชนเจ้าของพื้นที่) ในขณะที่ผู้ที่ เป็นแกนหลักเอง ก็อาจจะยังเคยชินกับรูปแบบเดิม ของการเป็น "ผู้ร่วมกิจกรรม" ที่รอคอยการนำจาก ภายนอก

2) ความเป็นประชาธิปไตยด้วยความที่สมาชิกทุกคนในเครือข่าย มีอิสระทางความคิด สิ่งที่ตามมา ก็คือ ความหลากหลายที่มีทั้งคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน ของความคิดที่แสดงออกมา ดังนั้น จุดเริ่มต้นที่จะ ทำให้ความแตกต่างเหล่านี้ อยู่ด้วยกันได้อย่างราบรื่น คือ การให้เกียรติ ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน ซึ่ง เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกทั้งหลาย ได้เห็นทางเลือกอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากที่ตนคิดเห็น ตาม ประสบการณ์ที่จำกัดของแต่ละบุคคล และเมื่อได้เกิดปฏิสัมพันธ์ ทางความคิดระหว่างกันแล้ว จุดดี - จุดด้อย ของแต่ละทางเลือก จะได้รับการวิเคราะห์ อย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นผลจากการหลอมรวม ของทุกความคิด มาเป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด บนพื้นฐานการยอมรับของสมาชิกโดยรวม

3) ความจริงใจเนื่องจากการทำงานในเครือข่าย เน้นการประสานงานในแนวราบ ไม่เน้นการบังคับสั่ง การ ดังนั้น ผู้ที่เป็นสมาชิก จึงต้องเข้ามาด้วยความสมัครใจ และมีความจริงใจในการทำงานร่วมกัน โดยเห็น ประโยชน์ร่วม ตามที่เครือข่ายกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ซึ่งบางครั้งประโยชน์ร่วมที่จะเกิดขึ้นได้นั้น อาจหมายถึง ผลรวมของการเสียสละ ที่มาจากสมาชิกแต่ละส่วนนั่นเอง

4) การจัดการไม่ว่าในเครือข่ายใหญ่หรือเล็ก สมาชิกมากหรือน้อย การจัดการจะคงเป็นหนึ่งในปัจจัย สำคัญ ของความสำเร็จขององค์กรเสมอ และสำหรับการจัดการเครือข่าย ที่มีพื้นฐานสมาชิกหลากหลาย มา รวมกันโดยอิสระ ไม่ถือการสั่งการเป็นกลไกหลักนั้น การจัดการจะมีความสำคัญยิ่งขึ้นไปอีก (ดังที่ได้กล่าวไป บ้างแล้วเช่นกัน ในเรื่องของการรวมการ/ผู้ประสานงาน : หัวข้อ องค์ประกอบเครือข่าย) สิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง ในการจัดการเครือข่ายที่ต้องมีคือ ความยืดหยุ่นในการจัดการ ให้ได้กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เครือข่ายต้องติดต่อ ประสานงานกับกลุ่มองค์กรภายนอกอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือจากการ จัดการของเครือข่าย

5) การสื่อสาร การสื่อสารคือ ตัวกลางที่ทำให้เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงติดต่อถึงกันได้ โดยเป็นที่ ทราบกันเป็นอย่างดีว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ไม่ควรจะเป็นแบบทางเดียว เพราะนั่นคือ ระบบสั่งการ และ ก็ไม่ได้หมายถึงเพียงระบบการสื่อสาร เฉพาะระหว่างผู้มีหน้าที่ส่งสาร กับผู้รับสาร ถาตอบกันไปมาอยู่เท่านั้น เพราะถ้านึกถึงภาพข่ายใยแมงมุมที่ได้กล่าวไว้แต่ตอนต้นแล้ว จะทำให้เข้าใจได้ในทันทีว่า การสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพในเครือข่าย จะต้องมียุทธศาสตร์หลากหลายช่องทาง เชื่อมโยงระหว่างสมาชิกกันเองได้โดยอิสระ คล่องตัว เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารกันให้มากที่สุด โดยที่แม้ว่าเครือข่ายจะมีระบบการ สื่อสารหลัก ผ่านทางผู้ประสานงานอยู่ก็ตาม แต่ไม่ควรกำหนดเป็นระบบการสื่อสารที่ตายตัวขึ้นมา ว่าต้องผ่าน เป็นขั้นเป็นตอนตามนั้น เพราะการกำหนดเช่นนี้อาจทำให้เครือข่าย ต้องเข้าไปติดอยู่ในระบบที่มากขึ้นตอน ที่ สร้างขึ้นมาเองอีก ทั้งๆ ที่เครือข่ายก็พยายามจะหลีกเลี่ยงตัวเองออกมา จากกรอบที่เป็นปัญหาของระบบอยู่แล้ว

การมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่ายความเข้มแข็งของเครือข่ายขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิก ซึ่งสัมพันธ์ เศษอธิก และคณะ (2537) ได้ศึกษาศักยภาพและเครือข่ายผู้นำท้องถิ่น พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่าย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

- 1) การร่วมคิดและวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุแห่งปัญหาและทางเลือกการแก้ไขปัญหา อันเป็นพื้นฐานทางความคิดในการประมวลความรู้ทั้งหลายของชุมชน
- 2) การตัดสินใจ อันเป็นหัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วมในการที่จะให้คนส่วนใหญ่ในชุมชนได้ใช้อำนาจของตนเอง ตัดสินใจในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ
- 3) การวางแผนเมื่อตัดสินใจว่าจะดำเนินการ เป็นที่แน่นอนแล้วอยู่ที่การวางแผนอย่างเป็นระบบว่าควรอะไรก่อนหลังและอย่างไร
- 4) การปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติจริงตามสิ่งที่คิดและวางแผนไว้
- 5) การติดตามประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อเป็นการปรับปรุงและแก้ไขในสิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้วให้ดียิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป ความเข้มแข็งหรือความคงอยู่ของเครือข่ายชุมชนนั้น ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่ายในทุกๆ กิจกรรมหรือขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งได้แก่ 1) การร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหา 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมวางแผน 4) ร่วมปฏิบัติ 5) ร่วมได้รับประโยชน์ และ 6) ร่วมประเมินผล

ลักษณะบ่งชี้เชิงคุณภาพความเข้มแข็งของเครือข่าย

1) สัมพันธภาพแม้เพียงคนสองคน ทำงานร่วมกันยังต้องการสัมพันธภาพที่ดี เป็นปัจจัยที่จะช่วยให้การงานราบรื่น สำหรับการทำงานในคนหมู่มาก อย่างเช่นเครือข่าย ปัจจัยด้านสัมพันธภาพจึงเพิ่มสำคัญยิ่งขึ้น ต่อการนำไปสู่ความสำเร็จ ของการเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง ถ้าหากสมาชิกมีความเข้าใจ และจริงจังในการเข้าร่วมเครือข่ายแล้ว สิ่งที่จะได้ตามมา คือ ความเชื่อมั่น วางใจในเครือข่าย ซึ่งจะพื้นฐานของสัมพันธภาพที่ดี ในหมู่สมาชิก การมีสัมพันธภาพที่ดีนี้ มีจำเพาะว่า ต้องเป็นไปในลักษณะที่คลุกคลี ใกล้ชิดกันเท่านั้น จึงจะเรียกว่า สัมพันธภาพที่ดี เพราะเครือข่ายที่สมาชิกอยู่ห่างไกลกัน ตามสภาพทางภูมิศาสตร์ และการสื่อสาร ยังไม่สมบูรณ์พร้อม สมาชิกก็อาจจะไม่สามารถสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมกันได้ เหมือนกับเครือข่ายที่สมาชิกอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เช่น ที่อยู่ในตำบล หรือในจังหวัดเดียวกัน แต่เครือข่ายที่มีข้อจำกัดดังกล่าว ก็ยังคงสามารถสร้างสัมพันธภาพ ที่ดีได้ในลักษณะของความกลมเกลียว เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีความอะลุ่มอล่วย ยืดหยุ่น ในความสัมพันธ์ของสมาชิก ที่เป็นไปตามธรรมชาติของกลุ่มที่มีความเข้าใจ และความจริงใจเป็นพื้นฐาน

2) ความชัดเจนของเป้าหมายการมีเป้าหมายที่ชัดเจนของเครือข่าย สะท้อนให้เห็นความเป็นเอกภาพทางความคิดเห็นในเครือข่ายเป็นเบื้องต้นก่อนที่จะนำไปสู่เอกภาพในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย ดังนั้นความชัดเจนของเป้าหมาย ซึ่งมาจากความคิดเห็นของมวลหมู่สมาชิก จึงสะท้อนถึงความเข้มแข็งของเครือข่ายไปด้วยในตัว นอกจากนี้ การมีเป้าหมายที่เครือข่ายต้องการบรรลุชัดเจน ก็จะเป็นเสมือนเข็มทิศนำทาง ให้

สมาชิกในเครือข่าย ได้เข้าใจตรงกัน และเดินไปในทิศทางเดียวกัน โดยไม่หลงใช้เวลา และทรัพยากร กับภารกิจที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของเครือข่าย

3) กระบวนการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจด้วยเหตุผลที่ว่า เครือข่ายต้องมีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งจะแสดงออกให้ปรากฏได้อย่างชัดเจน ในวาระที่จะต้องเสนอความคิดเห็น และตัดสินใจ หากเครือข่ายได้ให้โอกาสในการเสนอความคิดเห็น และให้สิทธิในการตัดสินใจแก่สมาชิก อย่างเป็นอิสระเต็มที่แล้วย่อมบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของการเป็นเครือข่าย ในกระบวนการที่ต่างไปจากองค์กรที่มีการผูก อำนาจ สิทธิขาด ในการคิด และตัดสินใจไว้กับบุคคลเพียงคนเดียว หรือกับกลุ่มบุคคลใดกลุ่มหนึ่ง ที่มีได้แสดงถึงโอกาส และสิทธิของสมาชิกทั้งหมด ผลจากการที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และตัดสินใจนี้ จะยังเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันของหมู่สมาชิกที่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการระดมสรรพกำลังเมื่อเครือข่ายมีความต้องการ

4) ลักษณะกิจกรรม และความต่อเนื่องที่ผ่านมามีการจัดกิจกรรมที่ระบุว่าเป็นกิจกรรมเครือข่ายโดยที่มีหน่วยงานเจ้าภาพเป็นผู้จัดให้ภาคีสมาชิก ได้มาพบปะกันอยู่ในหลายๆ เวที ซึ่งอาจเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างเครือข่าย แต่หลังจากนั้นเครือข่ายที่จะมีความเข้มแข็ง อยู่ได้ด้วยตนเอง จะต้องพยายามพัฒนาไปสู่การคิด และดำเนินกิจกรรมด้วยเครือข่ายเอง เป็นหลัก โดยไม่ต้องรอว่าจะมีผู้มาจัดการให้ จึงจะเกิดกิจกรรมของเครือข่ายได้ ซึ่งเป็นลักษณะของการพึ่งพิงภายนอก ที่ไม่ใช่การอยู่ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ความสม่ำเสมอต่อเนื่องของกิจกรรม ก็เป็นสิ่งที่ช่วยบอกถึงความเข้มแข็งของเครือข่ายเข้มแข็งด้วยเช่นกัน

5) แหล่งของทรัพยากร/ศักยภาพที่เครือข่ายยังต้องรอคอยผู้รู้ และเพียงพอทรัพยากรจากภายนอก ตรานั้นเครือข่ายก็จะไม่ได้ชื่อว่าอยู่ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นการที่เครือข่ายสามารถแสวงหา และดึงศักยภาพ/ทรัพยากรที่มีอยู่ภายใต้เครือข่ายมาใช้ได้มากเพียงไร ความเข้มแข็งของเครือข่ายก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น เพราะการกระทำเช่นนี้นอกจากแสดงถึง การพึ่งพาตนเองได้แล้ว จะยังเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับสิ่งที่สมาชิกเป็นและที่เครือข่ายมีอยู่อย่างแท้จริงอย่างไรก็ตามควรเข้าใจตรงกันว่าการแสวงหาศักยภาพ/ทรัพยากรจากภายในนี้ มิได้หมายความว่าเครือข่ายจะปฏิเสธการสนับสนุนจากภายนอก โดยสิ้นเชิง เพียงแต่ให้สมาชิกทุกคนตระหนักว่าเครือข่ายต้องมุ่งพึ่งพาตนเอง ก่อนนี้ถึงการช่วยเหลือจากภายนอก

6) การเรียนรู้ และนวัตกรรมแม้ว่าจำนวนของสมาชิกในเครือข่าย จะทำให้เห็นภาพของขนาดเครือข่าย ในเชิงปริมาณ แต่ความเข้มแข็งของเครือข่าย ต้องดูที่คุณภาพประกอบ และเป็นคุณภาพที่มีความหมาย มากกว่าเป็นเพียงการบวกรวมเชิงปริมาณ นั้นหมายถึงว่าความหลากหลายที่มารวมกันของสมาชิกควรก่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาจนเกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมตามมา คุณภาพใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ จึงอาจเป็นสิ่งที่เหล่าสมาชิก เกิดเป็นการเรียนรู้ขึ้นในตนเอง อันเป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ ในกลุ่มหรืออาจเป็นผลปรากฏรูปธรรมในกิจกรรมที่มีพัฒนาการไปเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงการเป็นนวัตกรรมต้นแบบให้กับผู้อื่นต่อไป

กล่าวโดยสรุปเครือข่ายเป็นกระบวนการทำงานที่มีการเชื่อมโยงประสานงาน ระหว่างบุคคล องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีฐานที่ตั้ง อยู่บนวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวกัน และด้วยปรัชญาการอยู่ร่วมกัน โดย

เห็นคุณค่าของสมาชิกทุกคน ทุกหน่วยเสมอกัน จึงสามารถสร้าง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาคีสมาชิกในแนวราบที่อาศัยความเข้าใจ และความจริงใจ เป็นกลไกให้เกิดการขับเคลื่อนของเครือข่ายแทนการใช้อำนาจ และการสั่งการในกรอบระบบแห่งการบังคับบัญชา ซึ่งเป็นการปิดกั้นปัญญามนุษย์ และละเลยความหลากหลายที่เราสามารถอาศัยการจัดการที่ดี นำความหลากหลายเหล่านี้ มารวมกันอย่างเป็นเอกภาพเพื่อก่อให้เกิดคุณภาพใหม่ ทั้งในรูปแบบของการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติไปจนถึงการสร้างสรรคนวัตกรรม นอกจากนี้ด้วยแนวทางการอยู่ร่วมกัน โดยการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่สมาชิก คือ การแสดงให้เห็นคุณงามความดีที่มีน้ำใจ ที่อยู่เหนือความต้องการแก่งแย่ง แข่งขันกันของมนุษย์ซึ่งย่อมเป็นการขัดเกลาคิดใจของเรา เหล่าสมาชิกในการลดละอัตตา ความเห็นแก่ได้ ลำพังตนให้ลดน้อยถอยลง และกลับซึมซับพลังความรักความเมตตา เข้ามาอยู่ในใจจนเต็มจนถึงที่สุดนั้น อาจเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายปลายทาง อันมีค่าที่ความเป็นเครือข่ายกำลังนำพาพวกเราไป โดยที่เราต่างมีรู้ตัว

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงด้านอาหาร

นิยามตาม พรบ. คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ความมั่นคงด้านอาหาร หมายความว่า การเข้าถึงอาหารที่มีอย่างเพียงพอสำหรับการบริโภคของประชาชนในประเทศ อาหารมีความปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสมตามความต้องการ ตามวัยเพื่อการมีสุขภาพที่ดี รวมทั้ง การมีระบบการผลิตที่เกื้อหนุน รักษาความสมดุลของระบบนิเวศวิทยา และความคงอยู่ของฐานทรัพยากรอาหารทางธรรมชาติของประเทศ ทั้งในภาวะปกติหรือเกิดภัยพิบัติ สาธารณภัยหรือการก่อการร้ายอันเกี่ยวเนื่องจากอาหาร

ประการแรก อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการรอดชีวิตและการมีสุขภาพทางกายที่ดี ความมั่นคงทางอาหารจึงเป็นเรื่องสำคัญทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ประการแรก แม้เราจะมีอาหารอุดมสมบูรณ์จนประสบปัญหาโรคอ้วนและโภชนาการเกิน ในประชากรกว่าร้อยละ 10 แล้ว แต่ยังมีคนที่อดอยาก หิวโหย ขาดอาหารและทุพโภชนาการอยู่จำนวนไม่น้อย เพราะปัญหาการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เหมาะสม คนที่มีอยู่แล้วยังได้มากเกินไป ในขณะที่คนที่ขาดกลับได้รับน้อยกว่าที่ควร

ประการที่สองอิทธิพลครอบงำของระบบทุนนิยมและโลกาภิวัตน์ ทำให้เรามุ่งรับเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ของการแข่งขันและเห็นประโยชน์ของเงินตรามากกว่าคุณค่าของมนุษย์ ทำให้ไม่ให้ความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาดั้งเดิม จึงเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางอาหาร

ประการที่สาม ความจำเป็นของการแสวงหาพลังงานทางเลือกใหม่ทำให้มีการใช้ที่ดินและทรัพยากรจำนวนมากที่เคยเคยใช้ผลิตอาหาร ไปใช้ผลิตพลังงานทดแทน

สาเหตุของความไม่มั่นคงทางอาหาร

1. ปัญหาความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากรอาหาร
 - การลดลงของพื้นที่ป่าไม้

- การเสื่อมโทรมของดิน
 - ปัญหาของทรัพยากรน้ำ
2. ปัญหาของระบบการผลิตอาหารที่ไม่ยั่งยืน
 - ปัญหาพันธุกรรมในการผลิตอาหาร
 - การพึ่งพาปุ๋ยและสารเคมีการเกษตร
 - การลดลงของเกษตรกรรายย่อยและการขยายตัวของธุรกิจการเกษตรขนาดใหญ่
 3. ปัญหาโครงสร้างของที่ดินทำกินและสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากร
 4. บทบาทของค้าปลีกขนาดใหญ่และโมเดิร์นเทรดที่มีบทบาทมากขึ้นในระบบกระจายอาหาร
 5. การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลกและผลกระทบต่ออาหาร
 6. ผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าและความตกลงระหว่างประเทศต่อระบบอาหาร
 7. ปัญหาสุขภาวะที่เกิดจากระบบอาหาร
 8. การแผ่ขยายของอาณานิคมทางอาหาร
 9. วัฒนธรรมอาหารต่างชาติครอบงำวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น
 10. การขาดนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร

การฟื้นฟูวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น

วัฒนธรรมอาหารมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรและความมั่นคงทางอาหาร เพราะเมื่อใดก็ตามที่วิถีและแบบแผนการบริโภคของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ระบบการผลิตอาหารก็จะถูกเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ในบรรดาข้าวทั้งหมดที่คนไทยทุกภาครับประทานเป็นประจำ “น้ำพริก” น่าจะเป็นอาหารที่เป็นที่นิยมมากที่สุดเป็นอันดับแรก จนอาจเรียกได้ว่าน้ำพริกคือเสาหลักของระบบอาหารไทย น้ำพริกเป็นส่วนหนึ่งของระบบวัฒนธรรมไทย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับถ้วยน้ำพริกถ้วยเล็กๆถ้วยหนึ่งจะมีผลอย่างสำคัญต่อฐานทรัพยากร ระบบการผลิตอาหารและสุขภาวะของคนในสังคมไทยทั้งหมด

ความมั่นคงด้านอาหาร

ความมั่นคงด้านอาหาร ความหลากหลายของพันธุกรรมนำไปสู่ความหลากหลายของธัญพืช พืชผัก ผลไม้และเนื้อสัตว์ประเภทต่าง ๆ ในท้องถิ่น ซึ่งความหลากหลายเหล่านี้ทำให้มนุษย์ในแต่ละท้องถิ่นมีอาหารเพื่อการบริโภคที่แตกต่างกันตามไปด้วย ความหลากหลายทางพันธุกรรมได้สร้างวัฒนธรรมการบริโภคที่หลากหลาย และทำให้มนุษย์สามารถพึ่งพาอาหารจากท้องถิ่นของตนเอง การแลกเปลี่ยนแบ่งปันพันธุกรรมพืชและสัตว์ระหว่างชุมชนเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสมของสภาพนิเวศ รวมทั้งสภาพทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้คือ “ความมั่นคงทางอาหารของมนุษย์” หากความหลากหลายทางพันธุกรรมลดน้อยลงย่อมทำให้มีอาหารเพื่อการบริโภคที่หลากหลายน้อยลงไปด้วย มนุษย์ก็ต้องหันไปพึ่งอาหารจากธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

ความมั่นคงด้านอาหาร (สุภา ไยเมือง ตัวชี้วัดความมั่นคงด้านอาหารระดับชุมชน, นนทบุรี: มูลนิธิชีววิถี 2555.)

สุภา ไยเมือง: 2555 ได้ศึกษาเรื่องตัวชี้วัดความมั่นคงด้านอาหารระดับชุมชน พบว่าในนิยามความหมาย “ความมั่นคงด้านอาหารของชุมชน” ชุมชนได้ให้นิยามความหมายของความมั่นคงด้านอาหารที่หลากหลาย และมีขอบเขตกว้าง สะท้อนถึงความเกี่ยวพันของวิถีชีวิต ของชุมชนกับระบบนิเวศที่มีความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ลุ่ม หรือที่ราบลุ่ม พื้นที่ดอน ที่สูง หรือพื้นที่ชุ่มน้ำ จากระบบนิเวศที่หลากหลายได้กำหนดการปลูกพืชที่แตกต่างกัน ทั้งข้าว ผัก ผลไม้ พืชไร่ และการเลี้ยงสัตว์ ความหมายของความมั่นคงด้านอาหารในนิยามของชุมชนจึงเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและวัฒนธรรมของชุมชนทั้งด้านการผลิตและระบบอาหาร รวมทั้งยังได้สะท้อนนัยยะของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในชุมชน และทำให้นิยามความหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจของชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงไป ระบบเศรษฐกิจเงินตรา มีบทบาทขึ้นในชุมชน ควบคู่กับวัฒนธรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลง อันเนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมโลกและสังคมไทย ความหมายของความมั่นคงด้านอาหารชุมชนไม่ได้นิยามความหมายเพียงแค่ความพอเพียงในการมีอาหารไว้บริโภคเท่านั้น แต่ได้รวมไปถึงความหมายในเรื่องการผลิตอาหารเอง หรือการให้ความหมายในเชิงเศรษฐกิจ คือการมีรายได้เพียงพอต่อการซื้ออาหาร โดยความหมายของความมั่นคงด้านอาหารในนัยยะที่สำคัญได้แก่ การพึ่งตนเองด้านอาหาร ด้านความพอเพียงในอาหารที่บริโภคความเกี่ยวพันกับฐานทรัพยากรธรรมชาติด้านอาชีพและรายได้ด้านความปลอดภัยด้านอาหารและคุณค่าทางโภชนาการและทางด้านวัฒนธรรมและความยั่งยืนกล่าวโดยภาพรวม ความมั่นคงด้านอาหารของชุมชน หมายถึง “การมีอาหารกินอย่างเพียงพอตลอดปี โดยให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเองด้านอาหาร สิทธิการเข้าถึงฐานทรัพยากรอาหารของชุมชน การเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต และระบบอาหารที่ยั่งยืน อาหารที่บริโภคต้องปลอดภัย มีโภชนาการ มีตลาดที่เป็นธรรม มีรายได้ที่เพียงพอ มั่นคง และมีส่วนร่วมในการควบคุม ดูแล รวมถึงสร้างความเป็นธรรมและยั่งยืนในระบบอาหาร”

เฮเลน่า แอร์เบอร์ก-ฮอดจ์, ทอดด์เมอร์ฟีลด์ และสตีเวน ทอร์ลิก : 2545 เศรษฐกิจอาหารท้องถิ่นทางเลือกรอดของเศรษฐกิจ สังคม นิเวศ สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา 2545 ความมั่นคงด้านอาหาร อันตรายของอาหารที่เป็นแบบเดียวกันหมด โลกาภิวัตน์ของอาหารทำให้ความมั่นคงด้านอาหารมีความเสี่ยงด้านอื่น ๆ อีก ในขณะที่อาหารของโลกมีลักษณะเหมือนกันมากขึ้นทุกที ผู้คนทุกที่ต่างพึ่งพาอาหารเพียงไม่กี่ชนิด เพิ่มแรงกดดันต่อที่ดินที่ใช้ผลิตธัญพืช พืชตระกูลถั่ว และเนื้อสัตว์เพียงไม่กี่ชนิดที่เป็นสินค้าตลาดโลก ในเวลาเดียวกัน การค้าเสรี และกลไกตลาดโลกก็กำลังทำให้พืชผลดั้งเดิมหมดไปจากตลาด

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ด้านเกษตรกรรมยั่งยืนและความมั่นคงด้านอาหาร เอกสารสัมมนาวิชาการ “หลากหลายนิเวศ หลายวัฒนธรรม ในการจัดการความมั่นคงด้านอาหาร : ตัวตนคนภาคเหนือ” 22 กันยายน 2554 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านอาหาร ได้แก่

- 1) ความสามารถในการมีอาหารไว้บริโภค (Availability) เกษตรกรรมยั่งยืนสามารถเชื่อมกับฐานการได้มาซึ่งอาหาร ที่เป็นความสามารถในการมีอาหารไว้บริโภค 4 ฐาน ได้แก่

- ฐานการผลิต เป็นการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ ในครัวเรือนงานวิจัยเป็นการค้นหา เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม สามารถทดแทนสารเคมีเกษตรได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ปุ๋ย ยา ฯลฯ เช่น กระเทียมคุณภาพ IMO ก็การยอมรับของเกษตรกร การค้นหาศักยภาพปุ๋ยอินทรีย์ที่เหมาะสมกับข้าวโพด เป็นต้น
 - ฐานทรัพยากร เกษตรยั่งยืน เป็นวิถีการผลิตและวิถีชีวิตที่ไม่ทำลายทรัพยากรด้วยแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จึงมีผลต่อคุณภาพของดิน น้ำ ป่าไม้ ทำให้แหล่งอาหารธรรมชาติไม่ถูกทำลายจากสารเคมีเกษตร และระบบเกษตรเชิงเดี่ยว 10 ปีที่ผ่านมาไม่มีโครงการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในระบบเกษตรยั่งยืนโดยตรง
 - ฐานวัฒนธรรม ชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นชุมชนเกษตรที่เชื่อในประเพณีวัฒนธรรม และประเพณีปฏิบัติผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การเอามือเอาวัน(ลงแขก) ประเพณีเกี่ยวกับข้าวที่หลากหลายของชนเผ่าต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนและการจัดการข้าวของชุมชน และในระบบเครือข่าย เป็นต้น งานวิจัยทุกเรื่องพยายามค้นหา และใช้ประโยชน์จากทุนเดิมเหล่านี้ในกิจกรรมปฏิบัติการวิจัย
 - ฐานการค้า หรือเศรษฐกิจ การผลิตในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนนั้น มีเป้าหมายหลักเพื่อเป็นอาชีพและรายได้ร่วมกัน รายได้ที่มีทั้งรายได้รายวัน (ผัก ไข่ ปลา) รายได้รายเดือน (พืชไร่ ไม้ดอก ไม้ประดับ) รายได้รายปี (ไม้ผล ข้าว) ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าในระยะยาวจะสามารถจัดการเพื่อลดหนี้สิน ส่งลูกเรียน และใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้
- 2) คุณภาพของอาหาร และศักยภาพในการจัดการ ผลผลิตในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน มีคุณภาพ มีความปลอดภัย มีความหลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตในรูปแบบผสมผสาน ทำให้สามารถเข้าถึงอาหารหลากหลายชนิดที่สดใหม่ มีผลดีต่อผู้ผลิตเอง รวมถึงกลุ่มผู้บริโภคที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยกลุ่มนี้เชื่อมโยงได้เกือบทุกโครงการ ในส่วนของการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต การตลาดทางเลือก มาตรฐานและผู้บริโภค ซึ่งเป็นประเด็นที่มีงานวิจัยมากที่สุดในกลุ่มนี้ นอกจากระบบเกษตรกรรมยั่งยืนจะสามารถตอบสนองเกี่ยวกับความสามารถในการมีอาหารไว้บริโภคแล้ว ชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืนยังเกาะเกี่ยวกันเป็นกลุ่ม เครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันจากระดับหมู่บ้านอำเภอ จังหวัด ภาค และระดับประเทศ ระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นชุมพลังอันสำคัญที่สามารถจัดการตนเอง และจัดการกลุ่มข่าย เพื่อการจัดการความมั่นคงด้านอาหารได้ในอนาคต
- 3) ความเสี่ยง หรือความเปราะบางต่อความมั่นคงด้านอาหารความเสี่ยงสำคัญที่มีการวิเคราะห์ร่วมกัน ทั้งจากงานวิจัยเกษตรยั่งยืน งานพัฒนา พบว่า ผู้เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับความเสี่ยงบนฐานการผลิตทางการเกษตรกระแสหลัก(เกษตรเคมี) ตั้งแต่คนทำเกษตรมีอายุเฉลี่ยมากขึ้น ลูกหลานมาสนใจทำเกษตรต่อจากพ่อแม่ ปัจจัยการผลิตราคาแพง มีการผูกขาดในระบบการค้า ทั้งเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี ดินเสื่อมคุณภาพ กรรมสิทธิ์ที่ดินไม่มี น้ำวิกฤติทั้งท่วมและแล้ง ผลกระทบจากโรคร้อน ระบบเกษตรพันธะสัญญาที่เกษตรกรถูกเอารัดเอาเปรียบ เป็นต้น เพื่อท้องถิ่น

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นส่วนใหญ่ จะประเมินความเสี่ยงพวกนี้ในช่วงวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของ ปัญหาของระบบเกษตรกระแสหลัก ตามมุมมองที่ลึกลับโจทย์วิจัยแต่ละเรื่อง ซึ่งโครงการวิจัย ส่วนใหญ่กล่าวถึงความเสี่ยงต่อความมั่นคงด้านอาหารในประเด็นย่อยภายใต้โจทย์วิจัยที่กำหนด ในขอบเขตพื้นที่การวิจัย ที่จะเป็นในระดับหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ ยังขาดโจทย์วิจัยเชิงสังเคราะห์ ให้เห็นภาพความเสี่ยงในระดับเหนือชุมชน หรือลงลึกในรายละเอียดของความเสี่ยงที่อยู่ในภาวะ วิฤติ เช่น ระบบการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เกษตรพันธะสัญญา ระบบอาหารชุมชนที่เปลี่ยนไปตาม กระแสบริโภคนิยม และกระบวนการ วิธีการสื่อสารสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะในความเสี่ยง เบื้องต้น

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับเกษตรกรรมยั่งยืน

ในประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงของระบบเกษตรกรรมตามยุคสมัย การเปลี่ยนผ่าน ของระบบ เกษตรกรรม ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอาจแบ่งได้เป็น 3 ยุค คือ ยุกระบบเกษตรกรรม แบบยังชีพ (Subsistence Agriculture) ในช่วงแผนฯ 1 ถึงต้นแผนฯ 3 (พ.ศ. 2504 – พ.ศ. 2516) โดยมี เป้าหมายการผลิตเพื่อเลี้ยงชีพโดยใช้ต้นทุนต่ำ ปัจจัยที่ส่งผลต่อ การเปลี่ยนแปลง เกิดจากการเริ่มใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต่อมา คือ ยุกระบบ เกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ (Commercial Agriculture) ในช่วงปลายแผนฯ 3 ถึง ปลายแผนฯ 6 (พ.ศ. 2517 – พ.ศ. 2533) โดยมีเป้าหมายการผลิตเพื่อ ขายโดยใช้ปัจจัยการผลิตเต็มที่เพื่อให้ได้ ผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยพื้นที่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง เกิดจากการปฏิวัติเขียวและการ พัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร และต่อมา คือ ยุกระบบเกษตรกรรมเชิงวิลิक्षण (Dualistic Agriculture) ซึ่งหมายถึงระบบเกษตรกรรมที่มีทั้งการเกษตรเชิงแข่งขันและการเกษตรแบบยั่งยืน ในช่วงต้นแผนฯ 7 ถึงแผนฯ 9 (พ.ศ. 2534 – พ.ศ. 2549) โดยมีเป้าหมายการผลิตเพื่อขายให้ได้ ผลตอบแทน สูงโดยลดต้นทุน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง เกิดจากกระแสการทำการเกษตร แบบยั่งยืน และในช่วง ท้ายนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานแนวคิด ทฤษฎีใหม่ และในปี พ.ศ. 2542 ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ซึ่งช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่ระบบ เกษตรทางเลือกขยายกว้างขวางกลายเป็นกระแสหลักในประเทศไทย (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิง คุณธรรม. 2551: 25 – 37)

การเกษตรมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาความอดอยากของมวลมนุษย์ด้วยการทำ หน้าที่สร้างความ มั่นคงทางอาหาร โดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ อากาศ แสงแดด มาใช้ในการผลิต อาหารเลี้ยงพลโลก บทบาทดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติในฐานะ ทรัพยากรเพื่อการผลิต และมนุษย์ ในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค

จากบทบาทข้างต้นทำให้การเกษตรมีความเกี่ยวข้องกับคุณธรรม ด้วยคุณธรรมเป็น เรื่องของความดี ความถูกต้อง การเกษตรที่ดีที่ถูกต้องย่อมตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม ต้องมี ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทางธรรมชาติและคุณภาพของผลผลิตที่จะไปสู่ผู้บริโภค หากการทำการเกษตรมีความเกี่ยวข้องกันเป็นระบบ หากมองการทำการเกษตรแบบองค์รวม อาจเรียกการทำการเกษตรทั้งหมดว่าเป็น “ระบบการเกษตร” ซึ่งจะ

เห็นได้ว่าพัฒนาการของระบบ การเกษตรเริ่มมาจากการเกษตรเพื่อปากท้องของตนเอง หรือการเกษตรแบบยังชีพ และนำไปสู่การ ทำเกษตรเพื่อปากท้องของผู้อื่นโดยมีการแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือเงินตรากับผลผลิตทางการ เกษตร หรือระบบการเกษตรเชิงการค้า

ปัญหาของระบบการเกษตรเชิงการค้าไม่ได้อยู่ที่ระบบหรืออยู่ที่เทคโนโลยี หากแต่อยู่ที่คนภายในระบบเกษตรเกิดความโลภ อยากได้มากขึ้นและมากขึ้น จนกลายเป็นการเอารัดเอาเปรียบมากเกินไป ขาดสำนึกในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ ส่งผลต่อเพื่อนมนุษย์ และส่งผลต่อตนเอง

ผลของการพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมาขาดความสมดุลโดยมุ่งแต่ผลทางด้านเศรษฐกิจ ยิ่งพัฒนากลับพบความยากจนมากขึ้น เนื่องจากเกิดความไม่เท่าเทียมกันในการแบ่งสรรทรัพยากร ชาวบ้านทั่วไปถูกบีบคั้นให้ดินร่นต้องบุกรุกผืนป่าและใช้ทรัพยากรอย่างมากเพื่อให้อยู่รอดพอประทัง ชีวิต เมื่อมีการใช้ทรัพยากรมากทำให้ยิ่งเสื่อมโทรมเร็วมากขึ้น การดำรงชีวิตตามปกติต้อง ยากลำบากขึ้น เกิดเป็นวงจรแห่งความยากจนอย่างไม่สิ้นสุด ทางออกที่นักวิชาการเสนอไว้คือการ ใช้แนวคิดของการพัฒนาแบบยั่งยืนที่เน้นความสำคัญของการเสมอภาคทางสังคมและให้มีทรัพยากร ใช้เพียงพอกับความต้องการในอนาคต ด้วยการใช้อย่างประหยัดและแบ่งปัน ไม่มีผู้ใดผูกขาดเอารัด เอาเปรียบแต่ฝ่ายเดียว นั่นคือ การทำเกษตรกรรมยั่งยืน (Sustainable Agriculture)

เกษตรกรรมยั่งยืน เป็นการเกษตรที่อิงอยู่บนแนวคิดแบบองค์รวม (Holistic Approach) ซึ่งมองว่าทุกอย่างต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องสร้างสมดุลตามหลักการพัฒนาแบบ ยั่งยืนใน 3 มิติ ได้แก่ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ และความยั่งยืนด้าน สังคม หมายความว่า ต้องดำเนินไปอย่างมีความยุติธรรมทางสังคมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการ ใช้ทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน และสามารถสร้างรายได้ อย่างเพียงพอตามอัตภาพในสภาพแวดล้อม ที่ตนเองอาศัยอยู่อย่างกลมกลืน ผลผลิตที่ผลิตได้ต้องอาศัยสมดุล ในกระบวนการผลิตจนถึงมือ ผู้บริโภคใน 3 มิติเช่นกัน คือ ต้องเป็นระบบการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เกษตรกรต้อง สามารถเลี้ยงตนเองได้ และต้องสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารเพื่อการบริโภคอย่างเพียงพอ กล่าวโดยสรุป เกษตรกรรมยั่งยืนคือรูปแบบและวิธีการทำการเกษตรที่เน้นการ ผสมผสานและการเกื้อกูลกันระหว่างสิ่งมีชีวิตและกิจกรรมการผลิตต่างๆ ในแปลงเกษตร โดยให้มี สภาพคล้อยคลึงกับธรรมชาติมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่อนุญาตให้ใช้สารเคมีในการเกษตร ทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรรมยั่งยืนรูปแบบใด

ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน สามารถจำแนกได้หลากหลายรูปแบบ ดังนี้

1. การเกษตรแบบผสมผสาน (Integrated Farming)
2. วนเกษตร (Agro forestry Farming)
3. การเกษตรอินทรีย์ (Organic Farming)
4. เกษตรกรรมธรรมชาติ (Natural Farming)
5. พุทธเกษตรกรรม

6. การเกษตรทฤษฎีใหม่

2.6 หลักพุทธธรรม

ความหมายของพุทธธรรม พุทธธรรม หมายถึง คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ตามคัมภีร์พระพุทธศาสนาแบ่งธรรมะเป็น 3 หมวดหรือที่เรียกว่าพระไตรปิฎก ได้แก่ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎกพระอภิธรรมปิฎก(www.nrw.ac.th/manit/lakputtatum_.html)

การศึกษาธรรมะ ต้องศึกษา ทั้งปริยัติคือความรู้เกี่ยวกับพระธรรม-วินัย (พุทธพจน์ของพระพุทธเจ้า) และต้องลงมือปฏิบัติเพื่อการบรรลุผล โดยยึดหลักทางสายกลางคือปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา

พุทธธรรม คือ คำสอนที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ และนำมาเผยแผ่สั่งสอนบุคคล ทั่วไปพุทธธรรมในพระพุทธศาสนามีเป็นจำนวนมากครอบคลุมตั้งแต่เรื่องพื้นฐานในการดำเนินชีวิตจนกระทั่งถึงเรื่องสูงสุดที่เป็นจุดหมายของพุทธศาสนา คือ นิพพาน พุทธธรรมทุกเรื่องล้วนแต่มีคุณค่าต่อชีวิตและสังคมทั้งสิ้นเช่นทำให้เกิด ความสุข ความเจริญแก่ผู้ปฏิบัติเกิดความสงบเรียบร้อยแก่สังคม (<http://wannapa.com/genc.html>)

ความหมายของหลักพุทธธรรม ความหมายของคำว่า “พุทธธรรม” หรือ “พระธรรม” คือ ธรรมะของพระพุทธเจ้านั้น มีมากมายถึง 84,000 พระธรรมชั้นร์ เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มีทั้งความทุกข์ และ วิธีการดับทุกข์

คำว่า “หลักพุทธธรรม” ในที่นี้หมายถึง หลักธรรม คำสอน ที่เชื่อกันว่า เป็นผลแห่งการค้นคว้า เป็นภูมิรู้ ภูมิปัญญา ของพระพุทธองค์ ที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2550 ปี แล้ว และได้ชื่อว่า เป็นภูมิปัญญาโลก เป็นภูมิปัญญาของมนุษยชาติ เป็นมรดกโลก ที่หาค่ามิได้

วิกิพีเดีย กล่าวว่า “พุทธธรรม หรือ พระธรรม หมายถึง ธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าทรง ค้นพบและนำออกเผยแผ่ หรือคำสอนของพระพุทธเจ้า เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของทุกข์และ วิธีการดับทุกข์ พุทธธรรมของพระพุทธเจ้านั้นแต่เริ่มสืบทอดกันด้วยวิธีท่องจำแบบปากต่อปาก สมัยต่อมาจึงได้มีการบันทึกไว้เป็นตัวอักษร คัมภีร์ที่บันทึกพุทธธรรมนั้น เรียกว่า พระไตรปิฎก และมีคำอธิบายจัดไว้เป็นหมวดคัมภีร์ เรียกชื่อต่างๆ อาทิ อรรถกถา, ฎีกา, อนุฎีกา เป็นต้น

ธรรม ที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบนั้น คำว่า “ค้นพบ” ย่อมหมายถึง “ธรรม” เป็นสิ่งที่มีอยู่เดิม มีมาก่อน ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมพระพุทธองค์ แต่เป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นก่อนที่พระพุทธองค์จะตรัสรู้ อาจพอกกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ ธรรม ก็คือการรับรู้ธรรมดาโลก เรียนรู้สิ่งที่เป็นปกติที่มีบ่อเกิดที่มาจากอย่างไร และไปอย่างไร เพราะหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ตรัสสอนไว้ว่าสองพันปีที่ ผ่านมานั้น เป็น “สังขธรรม” เพราะ “คนเราจะล่วงพ้นความทุกข์ได้ เพราะความเพียรในการทำมาดี” ผู้ใส่ใจในธรรมเท่านั้น ถึงจะรู้ถ่องแท้ ดังนี้

“พุทธธรรม เป็นคำอธิบายคำสอนของพุทธศาสนาที่สมบูรณ์ที่สุดในโลก และเป็นวิชาการที่สุดในบรรดางานเขียนทางพระพุทธศาสนาในเมืองไทยในปัจจุบัน นี้...” (ปรีชา ช่างขวัญยืน, 2535)

“พุทธธรรมนั้น เป็นการรวบรวมคำสอนของพระพุทธศาสนาให้เป็นระบบอย่างทีคนในปัจจุบันเข้าใจได้ง่าย...เป็นหนังสือที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ของคนชาติไทยทีเดียว ในพระพุทธศาสนาด้วยทั้งหมด และทั้งโลกด้วยหนังสือพุทธธรรมควรจะได้ Nobel Prize...” (ประเวศ วะสี, 2538)

“พุทธธรรม เป็นหนังสือเล่มเดียวที่แสดงถึงหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้อย่างลุ่มลึกเป็น ระบบและรอบด้านที่สุดเท่าที่เคยมีในภาษาไทย” (พระไพศาล วิสาโล, 2530)

หลักการของพุทธธรรม

พุทธธรรมมีหลักการว่า ไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นหรือไม่ก็ตาม ความจริงก็ดำรงอยู่ตามธรรมดาของมันเป็นกลาง ๆ พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้คือ ค้นพบความจริงนั้นแล้วนำมาเปิดเผยไว้ สารของความจริงนี้ก็คือ (ความเป็นไปตาม) ธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย หรือกระบวนการแห่งเหตุปัจจัย ผู้ที่มองสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น ไม่ใช่มองตามที่ตนอยากหรือไม่อยากให้มันเป็น จึงจะเข้าใจความจริงที่เป็นกลางนี้ได้ เมื่อเข้าใจธรรมที่เป็นกลางนี้แล้ว ก็ย่อมมองเห็นความจริงอย่างกว้างๆ ครอบคลุมทั่วไปทั้งหมด มีทัศนะเปิดกว้าง หลุดพ้นเป็นอิสระอย่างแท้จริง โดยหลุดพ้นทั้งทางจิต คือ จิตหลุดพ้นจากสิ่งบีบคั้นครอบงำที่เรียกว่ากิเลสและความทุกข์ กลายเป็นจิตที่ปลอดโปร่ง เบิกบาน เป็นสุข และด้านปัญญา คือ หลุดพ้นด้วยรู้เท่าทันธรรมดา แล้วมองเห็นตัวความจริงที่ล้วนๆบริสุทธิ์ ไม่มีกิเลสเคลือบแคลงหรือทำให้เอนเอียงและรู้ชัดแจ้งที่ความจริงโดยตรง ไม่ต้องรู้ผ่านใครๆหรือรู้ตามที่ใครบอกอีกต่อไป...ลักษณะสำคัญของหลักพุทธธรรม (พุทธธรรม : คู่มือมนุษยศตวรรษที่ 21)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวถึงลักษณะของพุทธธรรม สรุปได้ดังนี้

1. คำสอนเป็นกลาง ปฏิบัติสายกลาง หรือลักษณะที่เป็นสายกลาง ไม่สุดโต่งในทางความคิดหรือสุดโต่งในทางปฏิบัติตน เห็นความสำคัญทางด้านจิตใจ และทางด้านร่างกายซึ่งสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ จึงวางข้อปฏิบัติที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลางหรือ ข้อปฏิบัติที่เป็นสายกลาง (มรรคมีองค์ 8) คือความพอดีและทัศนะเกี่ยวกับ สัจธรรม ก็เป็นกลาง ความจริงที่เป็นกลาง ตามเหตุปัจจัยไม่ขึ้นกับใคร (เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท)
2. พุทธธรรมมีหลักการเป็นสากล__หรือ สอนหลักความจริงที่เป็นสากล ความจริงเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ตามธรรมชาติ คือธรรมดาของสิ่งทั้งหลายเป็นเช่นนั้นเอง เรียกว่าเป็นกฎธรรมชาติ ในทางปฏิบัติสอนให้คนมีเมตตากรุณาอย่างเป็นสากล ชาวพุทธต้องมีความเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ทั่วกันหมดไม่เลือกพวกเขาพวกใคร
3. พุทธธรรมให้ความสำคัญของสาระ (ธรรม) และรูปแบบ (วินัย) ธรรมวินัยจึงเป็นชื่อหนึ่งของพุทธศาสนา ต้องมีทั้งสองอย่าง ธรรมเป็นหลักความจริง ซึ่งมีอยู่แล้วตามธรรมดาของมัน และเป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาปฏิบัติสามารถเข้าถึงได้ ส่วนวินัย เป็นกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ กติกา หรือข้อบัญญัติที่กำหนดขึ้นเพื่อให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติ เพื่อความเจริญ และความสงบสุข วินัยเปรียบได้กับศีล เช่นศีล ๕ เป็นต้น

4. พุทธธรรมสอนหลักกรรม พระพุทธศาสนายึดเอาการกระทำหรือความประพฤติเป็นเครื่องจำแนกคน ไม่แบ่งแยกด้วยชาติกำเนิด ผิวพรรณ เน้นการรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ไม่ขีดทอดสิ่งภายนอก มีการสำรวจตนเองเป็นเบื้องต้นก่อน นอกจากนี้สอนหลักกรรมให้รู้จักพึ่งตนเอง ไม่ฝากไว้กับโชคชะตา กรรมสอนคู่กับความเพียร ความสำเร็จเกิดขึ้นได้ จากความเพียร และจากการกระทำตามทางของเหตุ และผล
5. สอนให้มองความจริงโดยแยกแยะจำแนกครบทุกด้านทุกมุม ตัวอย่างเช่น มีผู้ถามเรื่อง การพูดว่าสิ่งใด ควรพูด สิ่งใดไม่ควรพูด พระพุทธองค์ตรัสแยกแยะให้ฟังว่า “วาจาใดไม่จริง ไม่เป็นประโยชน์ ไม่ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ไม่ตรัส วาจาใดเป็นคำจริง ไม่เป็นประโยชน์ ไม่ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ไม่ตรัส วาจาใดเป็นคำจริง เป็นประโยชน์ ไม่ถูกใจผู้ฟัง พระองค์เลือกกาลที่จะตรัส วาจาใดไม่จริง ไม่เป็นประโยชน์ ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ไม่ตรัส วาจาใดเป็นคำจริง ไม่เป็นประโยชน์ ถูกใจผู้ฟัง พระองค์ไม่ตรัส และ วาจาใด เป็นคำจริง เป็นประโยชน์ ถูกใจผู้ฟัง พระองค์เลือกกาลที่จะตรัส” ลักษณะท่าทีของการสนองตอบ หรือปฏิกิริยา ต่อสิ่งทั้งหลายแบบชาวพุทธ ต้องมองอย่างวิเคราะห์ แยกแยะ จำแนก แจกแจง ครบทุก ด้าน
6. หลักการสำคัญของพุทธศาสนาคือ มุ่งอิสรภาพ ดังพุทธพจน์ว่า “มหาสมุทรแม้จะกว้างใหญ่เพียงใดก็ตาม แต่น้ำในมหาสมุทรที่มากมายนั้น มีรสเดียวคือรสเค็มฉันใด ธรรมวินัยของพระองค์ที่สอนไว้มากมาย ทั้งหมดก็มีรสเดียว คือวิมุติรส ได้แก่ ความหลุดพ้นจากทุกข์และปวงกิเลส ฉะนั้น”
7. เป็นศาสนาแห่งปัญญา ดังพุทธพจน์ว่า “ธรรมทั้งหลายทั้งปวงมีปัญญาเป็นยอดยิ่ง” หลักปัญญา สำคัญ เพราะปัญญาเป็นตัวตัดสินในการเข้าถึงจุดหมายของพระพุทธศาสนา โดยให้ความสำคัญแก่ ศรัทธา ศีล สมาธิ ว่าเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้เพื่อเข้าถึงจุดหมาย โดยมีปัญญาเป็นตัวตัดสินสูงสุด นั่นคือ ศรัทธา ก็ขาดปัญญาไม่ได้ ศีล ก็เพื่อประคับประคองจนเกิดปัญญา สมาธิ ก็ต้องนำไปสู่ปัญญา มิฉะนั้น จะหลงผิด หลงทาง ปัญญา จึงเป็นคุณธรรมสำคัญ เป็นเอก ปัญญาในขั้นสูงสุดคือปัญญาในขั้นที่รู้เท่าทันสังขาร เรียกว่า วิปัสสนาปัญญา
8. สอนหลักอนัตตา พระ พุทธศาสนาประกาศหลักสำคัญเกี่ยวกับความจริงของสิ่งทั้งหลายหรือของ สภาวะธรรม ต่างๆ คือ หลักอนัตตา เป็นหลักใหม่ที่โลกไม่เคยค้นพบมาก่อน ความยึดติดในอัตตาหรือ ตัวตนเป็นสิ่งฝังลึกแนบแน่นในจิตใจมนุษย์ แต่แท้จริงผู้มีปัญญาเห็นว่าสิ่งทั้งหลายที่ดำรงอยู่เป็นไปตามธรรมดาของมัน ไม่มีใครเป็นเจ้าของไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามใจปรารถนาได้เลย
9. การมีทัศนคติที่มองสิ่งทั้งหลายตามความสัมพันธ์แห่งเหตุและปัจจัย เชื่อมโยงกัน อิงอาศัยกันเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัยนั่นเอง
10. ยืนยันในศักยภาพสูงสุดของมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์ประเสริฐด้วยการฝึกฝนพัฒนา เมื่อพัฒนา แล้วก็เป็นผู้ประเสริฐสุด ดังพุทธพจน์ว่า ผู้ที่ฝึกแล้วเป็นผู้ประเสริฐสุดในหมู่มนุษย์ (ทนต์ เสฏโฐ มนุสเสสุ) และเมื่อฝึกดีแล้วมนุษย์ก็จะประเสริฐกว่าเทพทั้งหลาย พระพุทธองค์ฝึกพระองค์ดีแล้ว แม้เทพทั้งหลายก็นอมนมัสการ

11. เป็นศาสนาแห่งการศึกษา นำเอาการศึกษาเข้ามาเป็นสาระสำคัญ เป็นเนื้อแท้ของการดำเนินชีวิตหลักปฏิบัติทั้งหมดในพระพุทธศาสนาเรียกว่า มรรค หมายถึงทางดำเนินชีวิต ดังนั้นวิถีชีวิตของชาวพุทธ คือ การดำเนินชีวิตตามมรรคมองค์ 8 เรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา หรือไตรสิกขา ในที่สุดจะบรรลุจุดหมายแห่งชีวิตที่ดีงาม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
12. ให้ความสำคัญทั้งแก่ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในได้แก่ โยนิโสมนสิการ คือ การคิดใคร่ครวญในธรรมโดยแยบคาย ลึกซึ้ง อย่างผู้มีปัญญา คือรู้จักคิด คิดเป็น ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ภัตตาคารที่ดี มีครูอาจารย์ที่ดี มีพ่อแม่ที่ดี ให้ความรู้ที่ถูกต้อง เป็นตัวอย่างที่ดี มีแหล่งความรู้ มีสื่อมวลชนที่ให้สติปัญญา
13. สอนให้ตื่นตัวด้วยความไม่ประมาท พระพุทธเจ้าทรงเน้นย้ำ อปมาทธรรม หรือ ความไม่ประมาท ถึงกับตรัสเป็นปัจฉิมวาจา คือพระดำรัสสุดท้ายก่อนจะปรินิพพาน ว่า “สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด”
14. สอนให้เห็นทุกข์ แต่เป็นสุข นั่นคือพระพุทธศาสนาสอนให้มองเห็นความทุกข์ แต่ให้ปฏิบัติด้วยความสุข (ทุกข์ สอนไว้ในหลักไตรสิกขา คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และ ทุกข์ ในหลักอริยสัจ 4 ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) เมื่อความทุกข์มีอยู่จริง พระพุทธศาสนาก็สอนให้เผชิญหน้าความทุกข์นั้นไม่เลิกลี้หนี แต่ให้มองดูทุกข์นั้นด้วยความรู้เท่าทัน จึงทำให้มีจิตใจปลอดโปร่ง เป็นอิสระ มีปัญญาไม่ถูกทุกข์บีบคั้น
15. มุ่งประโยชน์สุขเพื่อมวลชน_พระพุทธเจ้าทรงตรัสหลักนี้เสมอ เมื่อเริ่มประกาศพระศาสนาทรงตรัสแก่ภิกษุว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนทั้งหลาย เพื่อความสุขแก่ชนทั้งหลาย เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก” ดังนั้นการดำเนินชีวิตของชาวพุทธทั้งหลายจึงควรดำเนินตามพระดำรัสนี้คือ การทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและแก่สังคม เมื่อทำความเข้าใจหลักพุทธธรรมที่สำคัญดังกล่าวแล้ว จะทำให้สามารถเข้าใจแนวทางการดำเนินชีวิตตามแบบวิถีพุทธได้กระจ่างชัดเจน ยิ่งขึ้น

2.7 แนวคิดการติดตามสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

เป้าหมาย ความสำคัญ และหลักการของการติดตามสนับสนุนดังนี้

1) เป้าหมายการติดตามสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ภายใต้แนวความคิด งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนได้รับประโยชน์ จากการทำวิจัย หรืองานวิจัยสามารถสนองตอบ ต่อการแก้ปัญหาชาวบ้าน สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาทั้งในแง่การพัฒนา กลไกการแก้ปัญหาของชุมชน การสร้างรูปธรรม หรือรูปแบบการแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถพัฒนาความคิด และองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยผ่านกระบวนการวิจัย อย่างมีส่วนร่วมจากกลุ่มคนที่หลากหลาย ซึ่งจะนำไปสู่ การปรับกระบวนการทัศน์ ในการพัฒนาสังคม สู่สังคมแห่งความรู้ และยึดถือส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ไม่ใช่ อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว อยู่เหนือเหตุและผล หรือใช้ปัจเจก ในการตัดสินใจ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวม หรือกล่าวได้ว่า งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นของคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น ดังนั้น เป้าหมายของการติดตาม สนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงต้องมีความสอดคล้อง กับแนวความคิดดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1.1 การเสริมศักยภาพของทีมนักวิจัย และชาวบ้าน ประกอบด้วย

- ด้านการเรียนรู้วิถีชีวิต วิถีวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยง ทักษะการเก็บ ข้อมูลและการจัดระบบข้อมูล สามารถมอง/วิเคราะห์ปัญหา และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ได้อย่างละเอียด และครอบคลุมมากขึ้น ตลอดจนสามารถใช้ข้อมูลเป็นฐานในการวางแผน และ ตัดสินใจบางอย่างของชุมชน
- ด้านการสร้างกระบวนการ มีส่วนร่วมและการประสานศักยภาพ ภาวคิที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกัน และแก้ปัญหาาร่วมกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การพัฒนาความรู้ท้องถิ่นและยกระดับองค์ความรู้ให้เป็นระบบ ประกอบด้วย

- การศึกษารวบรวม และสร้างความรู้ท้องถิ่น และพัฒนาระบบฐานข้อมูลชุมชน อย่างมีส่วนร่วม เพื่อใช้ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาของชุมชน
- การเชื่อมผู้รู้ภายนอก เข้าไปมีส่วนร่วม ในการจัดการกับข้อมูลความรู้ของชุมชน เพื่อยกระดับการเชื่อมความรู้ ที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เพื่อนำไปสู่ การผลักดันในเชิงนโยบาย การขึ้นทางสังคม และการยกระดับแนวคิด ทฤษฎีบางอย่าง ที่สำคัญต่อการพัฒนาสังคม

1.3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และกระบวนการเรียนรู้ เพื่อการจัดการ กระบวนการทางปัญญาของสังคมไทย ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเชื่อมโยง และเกื้อหนุนกัน ทั้งในส่วนของการกระบวนการศึกษา การวิจัยและการพัฒนา จนถึงระดับความสามารถ ในการขับเคลื่อนสังคม เพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งในเชิงประเด็นปัญหา หรือประเด็นศึกษาและเชิง พื้นที่ ที่มีระบบนิเวศน์ และวัฒนธรรมชุมชนเหมือนกันหรือเชิงพื้นที่ ตามขอบเขตการปกครอง

1.4 การสร้างมาตรฐานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับ โดยเน้นความโปร่งใส เปิดเผยต่อสาธารณะ และการให้โอกาสและเอื้อประโยชน์ ต่อคนทุกกลุ่มในสังคม โดยเฉพาะคนจน คนด้อยโอกาส และยังเน้นคุณภาพงานวิจัย ทั้งในแง่การสร้างองค์ความรู้ของท้องถิ่น การพัฒนาศักยภาพคน การพัฒนากลไกและรูปธรรมการแก้ปัญหา ทั้งนี้ เพื่อการยอมรับทางสังคม และการรับใช้ ท้องถิ่นตามแนวความคิด เป้าหมาย และภารกิจขององค์กร

2) ความสำคัญของการติดตามสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

การจัดกระบวนการ ติดตามสนับสนุน งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัย ที่มีผลอย่างมาก ต่อการบรรลุเป้าหมายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อให้ได้คุณภาพงานวิจัยทั้งในเชิงเนื้อหา และกระบวนการ ทั้งในแง่การหนุนเสริมทีมนักวิจัย และชุมชน เพื่อให้การดำเนินโครงการวิจัย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ สามารถตอบคำถาม ที่ตั้งไว้ได้ ตลอดจนสร้างกระบวนการเรียนรู้ ในการแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้นภายใน ชุมชน โดยหนุนเสริม ในเรื่องแนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น วิธีการ/เครื่องมือ/กระบวนการ ในการดึงการมีส่วนร่วม การจดบันทึก การเขียนรายงาน การให้ข้อเสนอแนะ/แนวทางในการแก้ปัญหาาระหว่างดำเนินโครงการ หรือ ทิศทางการดำเนินงานต่อไป นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพ ระหว่างทีมนักวิจัย-Node-สกว.ให้ดียิ่งขึ้น จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างทีมติดตามสนับสนุน กับทีมนักวิจัย ระหว่างทีมนักวิจัย กับทีมนักวิจัย หรือทีมนักวิจัย กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3) หลักการติดตามสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

เป็นการทบทวนไตร่ตรอง ปรับปรุง วางแผน ภายใต้กระบวนการวิจัยเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โครงการวิจัย สามารถดำเนินการ ได้ตามเป้าหมาย ที่วางไว้ทั้งในระดับโครงการวิจัย และระหว่างโครงการวิจัย หรือระดับที่เหนือกว่าโครงการ ดังนั้น การติดตามงานวิจัย เพื่อท้องถิ่น ไม่ได้มองเฉพาะโครงการวิจัยหนึ่งๆ เท่านั้น หากแต่ต้องมองไปสู่ภาพรวม การแก้ปัญหาของท้องถิ่นด้วย ซึ่งจะต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่น ความร่วมมือ และการดึงศักยภาพจากกลุ่มคนที่หลากหลาย หนุนเสริมกัน เพื่อสร้างความรู้ท้องถิ่น และการใช้ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่นอย่างเท่าทัน รวมถึงการให้คุณค่า ความหมาย ของความรู้ที่หลากหลาย สู่การแก้ปัญหาร่วมกันด้วย นอกจากนี้ ยังเน้นหลักกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การให้คนและชุมชน เป็นศูนย์กลางการพัฒนา การให้คุณค่ากับปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

แนวทางพัฒนาระบบการติดตามสนับสนุน

ด้วยความสำคัญ ดังกล่าวข้างต้น และเพื่อให้บรรลุ ตามเป้าหมายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งเป็นลักษณะกระบวนการ ควบคู่กับงานวิชาการ แบบชาวบ้าน (การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดระบบข้อมูล และการเขียนข้อมูล โดยไม่ต้องวิเคราะห์ข้อมูลมากนัก) ซึ่งต้องใช้เวลา และทักษะในการจัดการ ค่อนข้างมาก พอจะสรุปแนวทาง ในการพัฒนา ระบบการติดตาม สนับสนุนสำหรับพี่เลี้ยง ได้ดังนี้

1) การจัดระบบฐานข้อมูลโครงการวิจัย ควรพัฒนา ระบบฐานข้อมูลเบื้องต้น ของโครงการวิจัย เพื่อให้สะดวกต่อการนำมาใช้ และง่ายต่อการทำความเข้าใจ ในการติดตามสนับสนุน รายละเอียด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง การจัดเก็บฐานข้อมูล

- ชื่อโครงการวิจัย.....
- ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย และที่อยู่.....
- คำถามวิจัย.....
- วัตถุประสงค์ และผลที่คาดว่าจะได้รับ.....
- กิจกรรม และระยะเวลาโครงการ.....
- พื้นที่โครงการ และประเด็นศึกษา.....
- ทูตเดิมของชุมชน.....
- เงื่อนไขตามสัญญา และกำหนดเวลาในการส่งรายงานการวิจัย..
- ประเด็น และข้อสังเกตอื่น ๆ เกี่ยวกับโครงการ.....

2) การวางแผน ติดตามสนับสนุนโครงการวิจัย โดยนำข้อมูล จากการวิเคราะห์โครงการ (ตามหัวข้อการวิเคราะห์โครงการ เพื่อการติดตามสนับสนุน) จากระบบฐานข้อมูล มาวางแผนการหนุนเสริม เช่น

2.1 หากนักวิจัย ขาดทักษะในการบันทึก การเขียน ไม่สามารถส่งรายงานได้ตามกำหนด ก็ต้องเสริมทักษะ การบันทึกให้กับนักวิจัย หรือจัดหา ผู้ที่สามารถเขียนได้ ในชุมชนเข้าไปเสริมทีมวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้น

โครงการ หรือจัดจ้างคนเขียนรายงาน ตามกิจกรรมโครงการ หรือตามระยะ การส่งรายงานของโครงการ หรือจัดฝึกอบรมให้กับทีมวิจัย ในเรื่องดังกล่าวไปพร้อมๆ กัน

2.2 จัดเวทีการเรียนรู้ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน โดยพิจารณา ตามระยะเวลา ดำเนินโครงการ แต่ละช่วง หรือช่วงของการส่งรายงานการวิจัย เช่น จัดเวทีสรุปความรู้ และบทเรียนจากโครงการวิจัย เพื่อจัดทำรายงานความก้าวหน้า หรือการสรุปความรู้ หลังสิ้นสุดโครงการวิจัย เป็นต้น

2.3 เสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และโอกาสการเรียนรู้ ของทีมวิจัย / ชุมชนโดยใช้พื้นที่โครงการวิจัย และกลุ่มโครงการวิจัยเป็นพื้นฐาน เช่น เวทีสรุปบทเรียนโครงการวิจัยระดับพื้นที่ Node หรือเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โครงการวิจัย ชุดการศึกษากับชุมชน เป็นต้น

2.4 ปรับแผนการดำเนินกิจกรรมบางอย่าง ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน หรือสถานการณ์บางอย่าง หรือในกรณี ที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์

3) **ประสานผู้เข้าร่วม กระบวนการติดตาม** ควรมีการประสานกลุ่มคน ที่มีมุมมองต่อประเด็นวิจัย อย่างหลากหลาย ทั้งในท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4) **การเตรียมความพร้อม** ก่อนการดำเนินการติดตาม ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

4.1 การเตรียมข้อมูล เอกสารโครงการ เพื่อให้ทีมงานได้ศึกษา และวิเคราะห์ทุนเดิม เงื่อนไขต่างๆ ในสัญญาโครงการ และความสัมพันธ์ ระหว่างข้อโครงการ คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ กิจกรรม ผลที่คาดว่าจะได้รับ ตลอดจนเตรียมข้อมูลความรู้ในประเด็นที่จะไปติดตาม เพื่อเชื่อมโยงความรู้อย่างเป็นระบบ วางกรอบ/แนวทางในการแลกเปลี่ยน ตั้งคำถาม ต่อโครงการวิจัยอย่างเหมาะสม และการเตรียมการลงความเห็นในเรื่องที่สำคัญๆ เช่น การอนุมัติโครงการให้ดำเนินการต่อเนื่อง การหนุนเสริมจากพี่เลี้ยงและคนภายนอกในเรื่องที่นักวิจัยขาดทักษะ เป็นต้น

4.2 การเตรียมทีมงาน และประสานงาน จะต้องมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ การติดตามในแต่ละครั้งว่า เพื่ออะไร เช่น เพื่อถอดบทเรียน เสริมเครื่องมือ/เทคนิคบางอย่าง หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อความพร้อม ของทีม ความถนัดของทีม และดูว่าทีมขาดอะไร ที่ต้องการความช่วยเหลือ จากภายนอกบ้าง พร้อมทั้งกำหนดบทบาทของทีม เช่น เป็นผู้ตั้งคำถาม ผู้บันทึก ผู้จับประเด็น และสรุป หรือเป็นผู้เตรียมเครื่องมือ / วิธีการ ที่จะนำไปใช้ก่อนดำเนินงาน ตลอดจน การติดต่อประสานงาน กับทีมวิจัย / ชุมชน เพื่อกำหนดวัน เวลา นัดหมายกับนักวิจัย หรือกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

4.3 การเตรียมประเด็นแลกเปลี่ยน เป็นการประเมินสถานภาพโครงการวิจัย เพื่อการวางแผน หนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่การสังเคราะห์ความรู้ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และวางแนวทางการเคลื่อนงาน ในระยะต่อไป มีประเด็นพิจารณา ดังนี้

- การดำเนินกิจกรรม เป็นตามวัตถุประสงค์ หรือแผนงาน ที่กำหนดไว้ในโครงการ หรือไม่อย่างไร
- การมีส่วนร่วมของทีมวิจัย และชาวบ้าน ต่อการดำเนินโครงการวิจัย มีลักษณะเป็นอย่างไร
- เกิดข้อมูล หรือองค์ความรู้ใหม่ๆ จากการดำเนินงานวิจัยอะไรบ้าง
- เกิดพัฒนาการ หรือการเรียนรู้ของทีมวิจัย หรือศักยภาพของทีมวิจัย เพิ่มขึ้นหรือไม่ เมื่อดำเนินการวิจัย ผ่านไประยะหนึ่ง เช่น ทักษะในการวิเคราะห์สรุปข้อมูล การจัดกระบวนการ

อย่างมีส่วนร่วม ฯลฯ และเกิดกลไก การแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรมหรือไม่ เช่น เกิดกลุ่มหรือเครือข่ายชาวบ้าน ต่อการแก้ปัญหาในเรื่องนั้นๆ

- การบริหารจัดการ งบประมาณของทีมวิจัย เป็นอย่างไร โปร่งใส รับรู้ร่วมกันหรือไม่ หรือแบ่งปันผลประโยชน์ อย่างสมเหตุสมผลหรือไม่
- มีปัญหา/อุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัยหรือไม่ อย่างไร สามารถแก้ไข ได้หรือไม่ และแก้ไข ด้วยวิธีการใด
- ทีมวิจัยได้วางทิศทาง/แนวทาง และแผนงานในอนาคต ของโครงการไว้หรือไม่ อย่างไร
- ทีมวิจัย ต้องการการหนุนเสริม หรือช่วยเหลือในเรื่องใดบ้าง
- ข้อเสนอแนะ หรือข้อค้นพบอื่น ๆ เช่น ประเด็นใหม่ ศักยภาพพื้นที่ (กายภาพ คน การจัดการ) ศักยภาพข้อมูล

4.4 การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสรุปประเด็นให้พร้อม เช่น กระดาษบุฟ ปากกา เมจิก กระดาษขาว ตลอดจนสมุด ปากกา กล้องบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง แบบฟอร์ม เพื่อจดบันทึก การติดตามอย่างต่อเนื่อง

5) วิธีการ และเครื่องมือในการติดตาม พี่เลี้ยงจะต้องศึกษาเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ ฝึกทักษะ การใช้วิธีการ / เครื่องมือต่างๆ ที่สำคัญ ในการติดตาม และประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ วัฒนธรรม ชุมชน ซึ่งมีดังนี้

5.1 การตั้งคำถามที่สัมพันธ์ และเชื่อมโยงคำตอบอย่างเป็นระบบ ซึ่งควรตั้งคำถาม ที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เป็นกลาง ไม่มีการชี้นำ และเป็นคำถามเชิงบวก ที่ทำให้เกิดพลังใจ โดยอาจเริ่มจากการตั้งคำถามที่ง่าย ๆ ใกล้ตัวนักวิจัยก่อน เช่น “กลุ่มแม่บ้านเกิดขึ้นมานานหรือยังคะ” “ใครเป็นผู้นำกลุ่มคะ” เพื่อให้แต่ละกลุ่ม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ได้อย่างอิสระ จากนั้น จึงเริ่มถามคำถาม ที่เชื่อมโยงข้อมูล ที่ได้จากการพูดคุยไปเรื่อยๆ ควบคุมให้อยู่ในประเด็นที่ต้องการ ซึ่งได้วางแนวทางไว้แต่แรก แต่ไม่ให้การพูดคุย สะดุด จนได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

5.2 การใช้เทคนิค การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินสถานการณ์ชุมชน (Participatory Rapid Appraisal : PRA) เพื่อเก็บข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินชุมชน หรือตรวจสอบข้อมูล และ การดำเนินงานในพื้นที่

5.3 การสรุปประเด็น หรือสาระสำคัญ ให้เห็นเป็นภาพหรือแผนภูมิ เพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ หรือ แนวทางการดำเนินงาน ไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น แผนที่ความคิด (Mind Map) แผนภาพวงกลม (Pie Diagram) การวิเคราะห์จุดอ่อน/จุดแข็ง (SWOT Analysis) การใช้บัตรคำ การวาดภาพ

5.4 การจัดเวที หรือการประชุมแบบมีส่วนร่วม ด้วยกระบวนการที่เรียบง่าย เป็นธรรมชาติ เหมาะสม กับบริบทชุมชน เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างอนาคต (Future Search Conference: F.S.C.) Appreciation-Influence-Control (A-I-C) เพื่อดึงการมีส่วนร่วม สร้างโอกาส และกระบวนการเรียนรู้ของทีม วิจัย/ชุมชนให้มากที่สุด

5.5 ความสามารถในการจัดการ และประสานงาน พี่เลี้ยง ต้องมีประสานจัดการ ให้เกิดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง วางแผนการทำงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง

5.6 การจดบันทึกข้อมูล ควรบันทึกข้อมูล ที่ได้จากการติดตามทั้งหมด ทั้งในด้านกระบวนการ เทคนิค วิธีการที่ใช้ ผลการวิเคราะห์ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้ทีมวิจัยให้ไว้ และได้ให้ไว้กับทีมวิจัย โดยละเอียด ด้วยวิธีการที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นข้อมูล ในการวางแผน การติดตามสนับสนุน อย่างต่อเนื่อง โดยอาจจัดทำ เป็นแบบฟอร์มการบันทึก ดังตัวอย่าง

5.7 การสรุปบทเรียนทั้งด้านกระบวนการ และเนื้อหา จากการดำเนินงานทั้งหมด เพื่อประเมิน ประสิทธิภาพ ของการทำงาน และปรับปรุงแก้ไข กระบวนการติดตามครั้งต่อไป ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เครื่องมือ/วิธีการ ทั้งหมด เป็นเพียงการสรุปการนำเครื่องมือ/วิธีการแต่ละประเภท มาใช้ในกระบวนการวิจัย เพื่อท้องถิ่น โดยอ้างอิง จากงานศึกษารวบรวม และเรียบเรียงว่าด้วย เครื่องมือ/วิธีการที่ใช้ในกระบวนการวิจัย และพัฒนา จากผลงานของผู้รู้หลายๆ ท่าน ซึ่งถ้าหากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม ในเครื่องมือแต่ละประเภท สามารถศึกษาได้ จากเอกสาร ว่าด้วยเรื่องดังกล่าว ซึ่งจัดทำขึ้นโดย สกว. และหน่วยงาน/องค์กรอื่นๆ

2.8 นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง

2.8.1 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 308 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2559

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าท่าธาร ป่าแม่ตาล และป่าแม่ยุย ป่าแม่หาด ป่าบ้านโฮ้ง ป่าแม่ตืน และป่าแม่แนต ในท้องที่ตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง ตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด ตำบลท่าเตื่อ ตำบลโป่งทุ่ง ตำบลมิดกา ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ และตำบลหนองปลาสุว ตำบลบ้านโฮ้ง ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง ตำบลศรีวิชัย ตำบลแม่ตืน อำเภอเถิง จังหวัดลำพูน ให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2534 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสงวน และคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติ จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าท่าธาร ป่าแม่ตาล และป่าแม่ยุย ป่าแม่หาด ป่าบ้านโฮ้ง

ป่าแม่ตืน และป่าแม่แนต ในท้องที่ตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง ตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด ตำบลท่าเตื่อ ตำบลโป่งทุ่ง ตำบลมิดกา ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ และตำบลหนองปลาสุว ตำบลบ้านโฮ้ง ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง ตำบลศรีวิชัย ตำบลแม่ตืน อำเภอเถิง จังหวัดลำพูน ภายในแนวเขต ตามแผนที่ท้ายประกาศนี้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

ข้อ 2 ภายในแนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตามข้อ 1 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการล่าสัตว์ป่า เก็บหรือทำอันตราย แก่รังของสัตว์ป่าทุกชนิด ตามบัญชีท้ายประกาศนี้

ข้อ 3 ประกาศฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
ประกาศ ณ วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 โดยพลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชนิดสัตว์ป่าที่ห้ามล่า

สัตว์ป่าประเภทสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

- 1 กระต่ายป่า (*Lepus pequensis*)
- 2 กระรอกหลากสี (*Callosciurus finlaysonii*)
- 3 ชะนีธรรมดา หรือ ชะนีมือขาว (*Hylobates lar*)
- 4 เม่นใหญ่ (*Hystrix brachyura*)
- 5 แมวป่า หรือ เสือกระต่าย (*Felis chaus*)
- 6 ลิงลม หรือ นางอาย (*Nycticebus coucang*)
- 7 ลิงวอก (*Macaca mulatta*)
- 8 ลิ่นพันธุ์จีน (*Manis pentadactyla*)
- 9 หมาใน หรือ หมาแดง (*Cuon alpinus*)
- 10 หมีควาย หรือ หมีดำ (*Ursus thibetanus*)
- 11 หมีหมา หรือ หมีคน (*Ursus malayanus*)
- 12 อีเก้ง หรือ เก้ง หรือ ฟาน (*Muntiacus muntjak*)
- 13 อีเห็นลายเสือ หรือ ชะมดแปลงลายจุด (*Prionodon pardicolor*)

สัตว์ป่าประเภทนก

- 14 ไก่ป่า (*Gallus gallus*)
- 15 นกกระเจี๊ยบธรรมดา (*Orthotomus sutorius*)
- 16 นกกระตีดั้งเดิม (*Lonchura punctulata*)
- 17 นกกระเต็นอกขาว หรือ นกกระเต็นอกขาว (*Halcyon smyrnensis*)
- 18 นกกระแตแต้แว๊ด หรือ นกต้อยตีวิด (*Vanellus indicus*)
- 19 นกกระทาทุ่ง (*Francolinus pintadeanus*)
- 20 นกกระปูดใหญ่ (*Centropus sinensis*)
- 21 นกกาว (*Amaurornis phoenicurus*)
- 22 นกกระรางสร้อยคอเล็ก (*Garrulax monileger*)
- 23 นกกระรางสร้อยคอใหญ่ (*Garrulax pectoralis*)

ลำดับที่ ชนิดสัตว์ป่าที่ห้ามล่า

- 24 นกกระรางหัวขวาน (*Upupa epops*)
- 25 นกกระรางหัวหงอก (*Garrulax leucolophus*)
- 26 นกกะลิง หรือ นกกะแล (*Psittacula finschii*)
- 27 นกกางเขนดง หรือ นกบินหลาแดง หรือ นกบินหลาควน หรือ นกจิ้งปุย (*Copsychus malabaricus*)

- 28 นกกางเขนบ้าน หรือ นกบินหลาบ้าน หรือ นกอีแจ็บ หรือ นกจีजू (*Copsychus saularis*)
- 29 นกกาเหว่า หรือ นกคุดเหว่า (*Eudynamys scolopacea*)
- 30 นกกินปลีคอแดง (*Aethopyga siparaja*)
- 31 นกกินปลีดำม่วง (*Nectarinia asiatica*)
- 32 นกกินปลีอกเหลือง (*Nectarinia jugularis*)
- 33 นกกินแมลงหน้าผากน้ำตาล (*Stachyris rufifrons*)
- 34 นกกินแมลงอกเหลือง (*Macronous gularis*)
- 35 นกแก้วหัวแพร (*Psittacula roseata*)
- 36 นกขมิ้นน้อยธรรมดา หรือ นกขมิ้นสวน (*Aegithina tiphia*)
- 37 นกขุนแผน (*Urocissa erythrorhyncha*)
- 38 นกเขาเขียว (*Chalcophaps indica*)
- 39 นกเขาเปล้าธรรมดา (*Treron curvirostra*)
- 40 นกเขาพม่า (*Streptopelia orientalis*)
- 41 นกเขาไฟ (*Streptopelia tranquebarica*)
- 42 นกเขาลายใหญ่ (*Macropygia unchall*)
- 43 นกเขียวก้านทองปีกสีฟ้า (*Chloropsis cochinchinensis*)
- 44 นกเขียวก้านทองหน้าผากสีทอง (*Chloropsis aurifrons*)
- 45 นกคัคคูลาย (*Cacomantis sonneratii*)
- 46 นกคุ่มลี (*Coturnix chinensis*)
- 47 นกเค้าโมง หรือ นกเค้าแมว (*Glaucidium cuculoides*)
- 48 นกเค้าเหี่ยว (*Ninox scutulata*)
- 49 นกจาบคาเล็ก (*Merops orientalis*)
- 50 นกจาบคาหัวสีส้ม (*Merops leschenaulti*)
- 51 นกแซงแซวสีเทา (*Dicrurus leucophaeus*)
- 52 นกแซงแซวหงอนขน (*Dicrurus hottentottus*)
- 53 นกแซงแซวหางบ่วงเล็ก (*Dicrurus remifer*)
- 54 นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่ (*Dicrurus paradiseus*)

ลำดับที่ ชนิดสัตว์ป่าที่ห้ามล่า

- 55 นกแซงแซวหางปลา (*Dicrurus macrocerus*)
- 56 นกแซวสวรรค์ (*Terpsiphone paradisi*)
- 57 นกเค้าดิน (*Actitis hypoleucos*)
- 58 นกตบยุงหางยาว (*Caprimulgus macrurus*)

- 59 นกตะขาบดง (*Eurystomus orientalis*)
- 60 นกตะขาบท่ง (*Coracias benghalensis*)
- 61 นกตีทอง (*Megalaima haemacephala*)
- 62 นกนางแอ่นตะโพกแดง (*Hirundo daurica*)
- 63 นกนางแอ่นบ้าน (*Hirundo rustica*)
- 64 นกบั้งรอกใหญ่ (*Phaenicophaeus tristis*)
- 65 นกปรอดคอลาย (*Pycnonotus finlaysoni*)
- 66 นกปรอดทอง (*Pycnonotus atriceps*)
- 67 นกปรอดสวน (*Pycnonotus blanfordi*)
- 68 นกปรอดหัวโขน หรือ นกกรงหัวจุก (*Pycnonotus jocosus*)
- 69 นกปรอดหัวสีเขม่า (*Pycnonotus aurigaster*)
- 70 นกปรอดเหลืองหัวจุก (*Pycnonotus melanicterus*)
- 71 นกปีกลายสก็อต (*Garrulus glandarius*)
- 72 นกเปล้าขาเหลือง (*Treron phoenicoptera*)
- 73 นกพญาไฟเล็ก (*Pericrocotus cinnamomeus*)
- 74 นกพญาไฟสีกุหลาบ (*Pericrocotus roseus*)
- 75 นกพญาไฟสีเทา (*Pericrocotus divaricatus*)
- 76 นกพญาไฟใหญ่ (*Pericrocotus flammeus*)
- 77 นกโพระดกคอสีฟ้า (*Megalaima asiatica*)
- 78 นกโพระดกธรรมดา (*Megalaima lineata*)
- 79 นกโพระดกหน้าผากดำ (*Megalaima australis*)
- 80 นกยอดหญ้าสีดำ หรือ นกขี้หมา (*Saxicola caprata*)
- 81 นกยางกรอกพันธุ์จีน (*Ardeola bacchus*)
- 82 นกยูง (*Pavo muticus*)
- 83 นกหัวขวานเขียวตะโพกแดง (*Picus erythropygius*)
- 84 นกหัวขวานเขียวป่าไผ่ (*Picus vittatus*)
- 85 นกหัวขวานเขียวหัวดำ (*Picus canus*)
- 86 นกหัวขวานจิ้งจอกขาว (*Sasia ochracea*)

ลำดับที่ ชนิดสัตว์ป่าที่ห้ามล่า

- 87 นกหัวขวานจิ้งทึงลาย (*Picumnus innominatus*)
- 88 นกหัวขวานเล็กหงอนเหลือง (*Picus chlorolophus*)
- 89 นกหัวขวานสามนิ้วหลังทอง (*Dinopium javanense*)
- 90 นกหัวขวานสี่นิ้วหลังทอง (*Chrysocolaptes lucidus*)

- 91 นกหัวขวานใหญ่สีดำ (*Dryocopus javensis*)
- 92 นกหัวขวานใหญ่หงอนเหลือง (*Picus flavinucha*)
- 93 นกอีวาบตั๊กแตน (*Cacomantis merulinus*)
- 94 นกอีเสือหัวดำ (*Lanius schach*)
- 95 นกอุ้มบาตร (*Motacilla alba*)
- 96 นกเอี้ยงสาริกา หรือ นกเอี้ยงสาลิกา (*Acridotheres tristis*)
- 97 นกเอี้ยงหงอน (*Acridotheres grandis* หรือ *Acridotheres javanicus*)
- 98 นกแอ่นตาล (*Cypsiurus balasiensis*)
- 99 นกแอ่นฟ้าหงอน (*Hemiprocne coronata*)
- 100 นกฮูก หรือ นกเค้ากู่ (*Otus lempiji*)
- 101 เหยี่ยวกิ่งก่าสีดำ (*Aviceda leuphotes*)
- 102 เหยี่ยวขาว (*Elanus caeruleus*)
- 103 เหยี่ยวนกเขาชิศรา (*Accipiter badius*)
- 104 เหยี่ยวนกเขาหงอน (*Accipiter trivirgatus*)
- 105 เหยี่ยวปีกแดง (*Butastur liventer*)
- 106 เหยี่ยวผึ้ง (*Pernis ptilorhyncus*)
- 107 เหยี่ยวภูเขา (*Spizaetus nipalensis*)
- 108 เหยี่ยวรุ้ง (*Spilornis cheela*)
- 109 อีกา (*Corvus macrorhynchos*)

สัตว์ป่าประเภทสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

- 110 กบหงอน (*Limnonectes gyldenstolpei*)
- 111 ปาดแคระป่า (*Raorchestes parvulus*)

สัตว์ป่าประเภทสัตว์เลื้อยคลาน

- 112 งูจงอาง (*Ophiophagus hannah*)
- 113 งูทางมะพร้าวลายขีด (*Elaphe radiata*)
- 114 งูสิง (*Ptyas korros*)
- 115 งูสิงหางดำ (*Ptyas carinatus*)
- 116 งูสิงหางลาย หรือ งูสิงลาย (*Ptyas mucosus*)

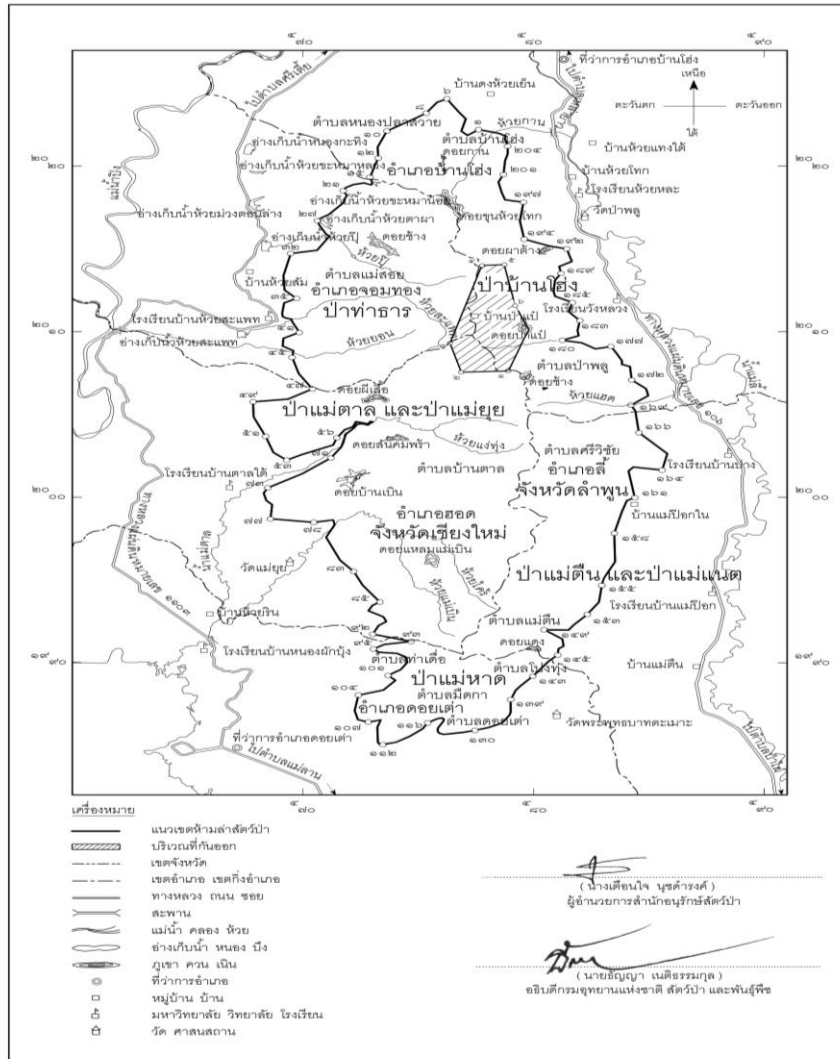
ลำดับที่ ชนิดสัตว์ป่าที่ห้ามล่า

- 117 งูหลาม (*Python molurus bivittatus*)
- 118 งูเหลือม (*Python reticulatus*)
- 119 ตะกวด (*Varanus bengalensis nebulosus* หรือ *Varanus nebulosus*)
- 120 เต่าหก หรือ เต่าหกเหลือง (*Manouria emys*)

121 เต่าเหลือง หรือ เต่าขี้ผึ้ง หรือ เต่าเทียน หรือ เต่าเพ็ก (*Indotestudo elongata*__

แผนที่ท้ายประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เรื่อง กำหนดพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าพารา ป่าแม่ตาล และป่าแม่ยูน ป่าแม่หาด ป่าบ้านโง้ง ป่าแม่ดิน และป่าแม่แต
ในท้องที่ตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง ตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด ตำบลท่าเตือ ตำบลโป่งทุ่ง ตำบลมดกา ตำบลดอยเต่า อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
และตำบลหนองปลาสุว ตำบลบ้านโง้ง ตำบลป่าพูล อำเภอบ้านโง้ง ตำบลศรีวิชัย ตำบลแม่ดิน อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน
ให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า
ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕

เนื้อที่ประมาณ ๒๓๖,๙๐๐ ไร่
มาตราส่วน ๑ : ๒๕๐,๐๐๐
เมตร ๑:๐๐๐ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ กิโลเมตร



2.8.2 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 123 ก 12 ธันวาคม 2560 หน้า 40

พระราชกฤษฎีกา กำหนดบริเวณที่ดินป่าขุนแม่กวง ป่าสันทราย ป่าแม่ออน ป่าขุนแม่ทา และป่าแม่ธิ
แม่ต๊อบ แม่สาร ในท้องที่ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลลวงเหนือ ตำบลเทพเสด็จ ตำบลเชิงดอย อำเภอฮอดดอยสะเก็ด ตำบล
แม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย ตำบลห้วยแก้ว ตำบลลออนเหนือ ตำบลลออนกลาง ตำบลทาเหนือ ตำบลแม่ทา
อำเภอม่อน ตำบลลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และตำบลห้วยยาบ ตำบลบ้านธิ อำเภอปานธิ
ตำบลมะเขือแจ้ ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2560 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ให้ไว้ ณ วันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2560 เป็นปีที่ 2 ใน

รัชกาลปัจจุบัน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรกำหนดบริเวณที่ดินป่าขุนแม่กวง ป่าสันทราย ป่าแม่ออน ป่าขุนแม่ทา และป่าแม่ธิ แม่ตึบ แม่สาร ในท้องที่ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลลวงเหนือ ตำบลเทพเสด็จ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย ตำบลห้วยแก้ว ตำบลออนเหนือ ตำบลออนกลาง ตำบลทาเหนือ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และตำบลห้วยยาบ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ ตำบลมะเขือแจ้ ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ให้เป็นอุทยานแห่งชาติอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 175 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา 6 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรา พระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าขุนแม่กวง ป่าสันทราย ป่าแม่ออน ป่าขุนแม่ทา และป่าแม่ธิ แม่ตึบ แม่สาร ในท้องที่ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลลวงเหนือ ตำบลเทพเสด็จ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย ตำบลห้วยแก้ว ตำบลออนเหนือ ตำบลออนกลาง ตำบลทาเหนือ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน ตำบลออนใต้ อำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และตำบลห้วยยาบ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ ตำบลมะเขือแจ้ ตำบล ศรีบัวบาน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2560”

มาตรา 2 พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้บริเวณที่ดินป่าขุนแม่กวง ป่าสันทราย ป่าแม่ออน ป่าขุนแม่ทา และป่าแม่ธิ แม่ตึบ แม่สาร ในท้องที่ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลลวงเหนือ ตำบลเทพเสด็จ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย ตำบลห้วยแก้ว ตำบลออนเหนือ ตำบลออนกลาง ตำบลทาเหนือ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และตำบลห้วยยาบ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ ตำบลมะเขือแจ้ ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกานี้เป็นอุทยานแห่งชาติ

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

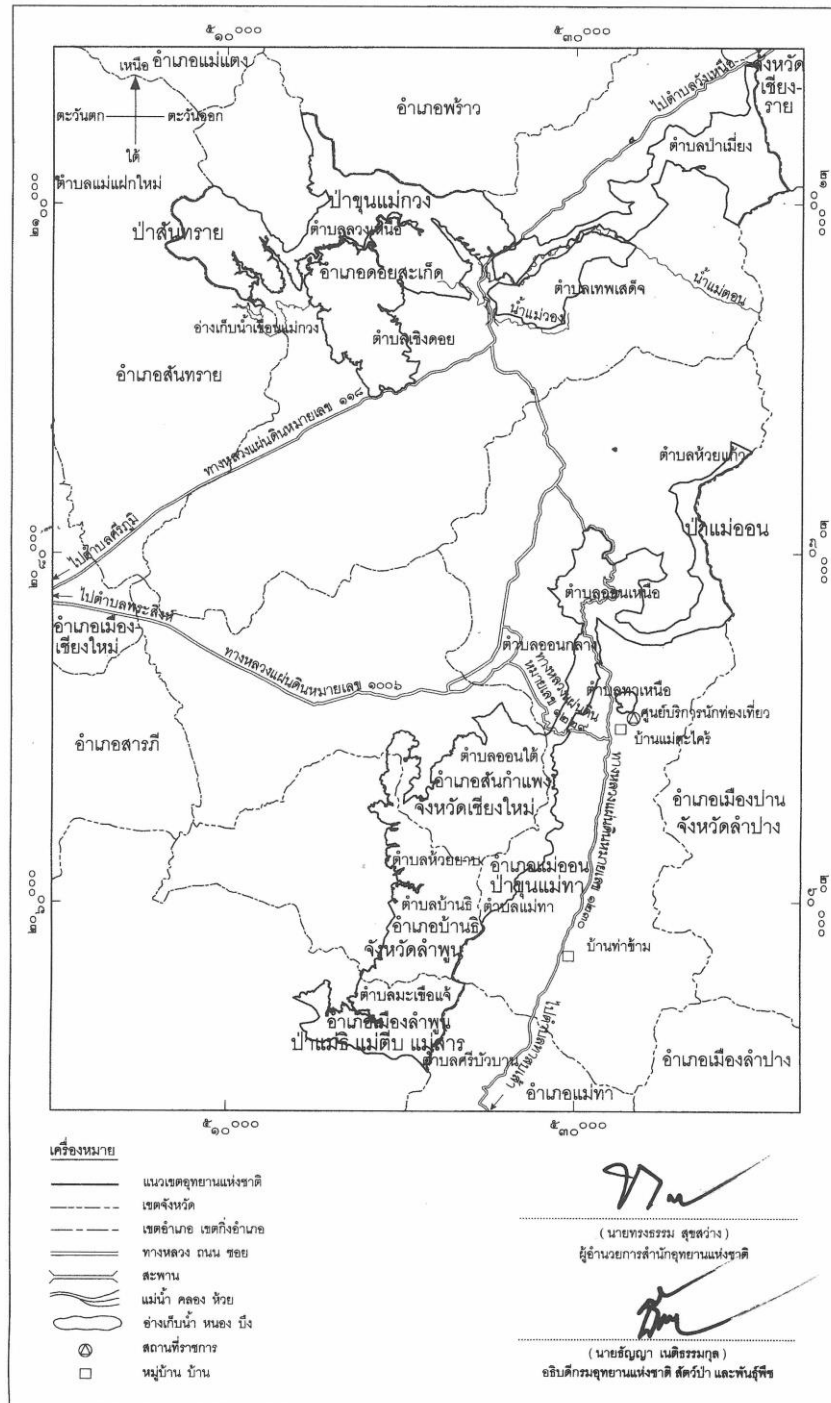
ผู้รับสนองพระราชโองการ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี

แผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกา
กำหนดบริเวณที่ดินป่าขุนแม่กวัง ป่าสันทราย ป่าแม่ออน ป่าขุนแม่ทา และป่าแม๊ะแม่ต๊อบ
ในท้องที่ตำบลป่าเมี่ยง ตำบลลวงเหนือ ตำบลเทพเสด็จ ตำบลเชิงค้อย อำเภอค้อยสะเกิด ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย
ตำบลห้วยแก้ว ตำบลล่อนเหนือ ตำบลล่อนกลาง ตำบลทาเหนือ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน
ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และตำบลห้วยยาบ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ
ตำบลมะเขือแจ้ ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๖๐

เนื้อที่ประมาณ ๓๕๔.๓๑๑๓๖ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒๒๑,๔๔๖ ไร่
มาตราส่วน ๑ : ๒๕๐,๐๐๐

1:250,000



หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากบริเวณที่ดินป่าขุนแม่กวง ป่าสันทราย ป่าแม่ออน ป่าขุนแม่ทา และป่าแม่ธิ แม่ตึบ แม่สาร ในท้องที่ตำบลป่าเมียง ตำบลลวงเหนือ ตำบลเทพเสด็จตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย ตำบลห้วยแก้ว ตำบลออนเหนือ ตำบลออนกลาง ตำบลทาเหนือ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และตำบลห้วยยาบ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ ตำบลมะเขือแจ้ ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เนื้อที่ประมาณ 354.3136 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 221,446 ไร่ ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและมีค่า เช่น พันธุ์ไม้ ของป่า สัตว์ป่า นานาชนิด ตลอดจนทิวทัศน์ที่สวยงามยิ่ง สมควรกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เพื่อสงวนไว้ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม มิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน และเพื่ออำนวยประโยชน์อื่นแก่รัฐและประชาชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

2.8.3 คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 64/2557 เรื่อง การปราบปรามและการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

เพื่อให้การบริหารราชการของคณะรักษา ความสงบแห่งชาติ ในการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดผลกระทบ ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศโดยรวม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

1. ให้ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองกำลังรักษาความสงบเรียบร้อย กองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพบก และกองทัพเรือ ตลอดจนหน่วยงานที่มีภารกิจและอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องดำเนินการปราบปรามและจับกุมผู้บุกรุก ยึดถือครอบครอง ทำลาย หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำให้เสื่อมเสียแก่สภาพป่า รวมทั้งผู้สมคบและสนับสนุนช่วยให้ได้ผลอย่างจริงจังในทุกพื้นที่ รวมทั้งสกัดกั้นการลักลอบตัดไม้ มีค่าหรือไม้หวงห้าม การนำเข้าและส่งออกไม้ที่ผิดกฎหมาย ตลอดจนแนวชายแดน ตลอดจนปราบปรามเครือข่ายขบวนการตัดไม้ทำลายป่าในทุกหมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศ

2. ให้ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควบคุม ตรวจสอบ กิจการการแปรรูป การตั้งโรงงานแปรรูปไม้การค้าไม้แปรรูป ตลอดจนการค้าหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้ามและสิ่งประดิษฐ์ใด เครื่องใช้หรือสิ่งอื่นใดที่ทำด้วยไม้หวงห้าม หากพบมีการปล่อยปละละเลย หรือมีเจตนาจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่บัญญัติไว้ให้ดำเนินการลงโทษตรากฎหมายอย่างเด็ดขาดกับเจ้าของหรือผู้ ประกอบการโดยทันที

3. ให้ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ติดตามผลคดีป่าไม้ และดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกทำลาย ให้คืนสภาพป่าที่สมบูรณ์ดังเดิม โดยประสานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งภาคประชาชนและองค์กรชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว อย่างจริงจัง

4. เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดปล่อยปละละเลย หรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดตามกรณีดังกล่าวข้างต้น จะต้องถูกดำเนินการทั้งทางวินัยและทางอาญาเด็ดขาดโดยทันที

5. ให้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ติดตามผลการดำเนินการตามข้อ 1-4 และ รายงานผลการปฏิบัติให้ คณะรักษาความสงบแห่งชาติทราบอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ตั้งแต่ บัดนี้เป็นต้นไป สัปดาห์ วันที่ 14 มิถุนายน พุทธศักราช 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

2.8.4 คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66 / 2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์ปัจจุบัน

เพื่อให้การดำเนินการและการประสาน งานในการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถลดผลกระทบที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ของประเทศโดยรวม จึงให้ปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบดังกล่าวเพิ่มเติม ทั้งนี้การปฏิบัติอื่นๆ ให้เป็นไปตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 64/2557 ลง วันที่ 14 มิถุนายน พุทธศักราช 2557 เรื่อง การปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

2. ให้ ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง ยึดถือนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

2.1 การดำเนินการใดๆ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้ อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้นๆ ก่อนคำสั่งนี้มีผลบังคับใช้ ยกเว้นผู้ที่บุกรุกใหม่ จะต้องดำเนินการสอบสวน และพิสูจน์ทราบ เพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

2.2 การดำเนินการเร่งด่วนในปัจจุบัน คือ การป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มเติม ด้วยการ บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและเด็ดขาด

2.3 การดำเนินการแก้ไขปัญหาส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน กำหนดมาตรการและวิธีดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อเสนอขออนุมัติจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยด่วน

2.4 กรณีใดๆ ซึ่งยังอยู่ระหว่างการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม ให้ดำเนินการต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดกระบวนการที่กำหนด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป สัปดาห์ วันที่ 17 มิถุนายน พุทธศักราช 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

2.8.4 โครงการ “สร้างป่าสร้างรายได้”(ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี) คู่มือโครงการสร้างป่าสร้างรายได้

โครงการสร้างป่าสร้างรายได้ เป็นโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธารที่ถูกทำลาย โดยดำเนินการไปพร้อมกันทั้งด้านการสร้างจิตสำนึกด้วย

กระบวนการศึกษาแก่ประชาชนให้ร่วมฟื้นฟูป่า เป็นผู้ฟื้นฟูป่าและอยู่ร่วมกับป่าอย่างกลมกลืนแบบมีส่วนร่วม ทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนตามปรัชญาหลักเศรษฐกิจพอเพียง จากการที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงบรรยายในการประชุมสัมมนา มีพระราชดำริที่สำคัญคือ “รักษ่าป่านาน”เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2557 “..สร้างป่า สร้างรายได้ เป็นแนวทางการพัฒนาฟื้นฟูป่าไม้ เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าและมีรายได้เสริมจากการปลูกพืชโดยไม่ทำลายป่าไม้ โดยการปลูกป่าร่วมกับพืชเศรษฐกิจ มีการปลูกไม้หลายระดับ หลายชนิด มีทั้งไม้เรือนยอดสูงลดหลั่นกันลงมา นอกจากจะทำให้ชาวบ้านมีรายได้แล้วยังทำให้มีป่าไม้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย....” การดำเนินโครงการเป็นรูปแบบผสมผสานเชิงสหวิชาการ ที่ต้องใช้หลักวิชาการบูรณาการร่วมกัน ทั้งความรู้ด้านป่าไม้ การเกษตร หลักเศรษฐศาสตร์และกฎหมาย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นกลไกการขับเคลื่อนงาน การดำเนินโครงการจึงมีหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการปกครอง สำนักงานการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานราชการอื่นรวมทั้งภาคธุรกิจเอกชน ร่วมกันสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร
2. เพื่อลดรายจ่ายสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านในพื้นที่เป้าหมาย
3. เพื่อสร้างจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่า
4. เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

เป้าหมายและวิธีการในการดำเนินงาน

1. ด้านการส่งเสริมให้ราษฎรร่วมรักษาป่าที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์มิให้ถูกทำลาย สร้างจิตสำนึกให้ราษฎรเป็นผู้รักษาป่า สามารถยังชีพอยู่ร่วมกับป่าอย่างกลมกลืนแบบมีส่วนร่วม
2. ด้านการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธารที่ถูกทำลายจนเสื่อมโทรมให้คืนสภาพป่าที่สมบูรณ์ โดยให้มีทั้งไม้ป่าที่เป็นไม้ดั้งเดิมของพื้นที่ และไม้เกษตรที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ราษฎร ใช้หลักวิชาการกำหนดรูปแบบการปลูกลดหลั่นกันไปตามระดับเรือนยอด เพื่อให้ได้ป่าที่มีสภาพใกล้เคียงกับป่าธรรมชาติ
3. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่ให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมลดรายจ่าย สร้างรายได้

ชนิดไม้ที่จะปลูก

•ควรเลือกตามลักษณะ

ของการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือ

- ปลูกเพื่อใช้เนื้อไม้ตามความจำเป็น (ความพอเพียงในด้านการพออยู่)
- ปลูกสำหรับใช้ประโยชน์หาเชื้อเพลิง (ความพอเพียงในด้านการพอใช้)
- ปลูกประเภทกินได้หรือขายได้ เพื่อสร้างรายได้ภายในครัวเรือน (ความพอเพียงในด้านการพอกิน)

หลักเกณฑ์การพิจารณาเลือกพื้นที่เข้าร่วมโครงการฯ

เป็นพื้นที่ซึ่งอยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติ/วนอุทยาน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า/เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหรือหน่วยงานที่อยู่ภายใต้สังกัดของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

- เป็นพื้นที่ซึ่งได้รับการผ่อนผันให้ใช้ประโยชน์หรือสามารถอยู่ต่อไปได้พลางๆก่อน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 (ซึ่งเป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ในระหว่างรอการพิสูจน์สิทธิ์หรือรอการแก้ไขปัญหาตามแนวนโยบายของรัฐบาล/ใช้แผนที่ดาวเทียมปี 2545)

- เป็นพื้นที่ซึ่งได้มีการจับพิกัดดาวเทียม (GPS) หมายขอบเขตป่าและกันพื้นที่ทำกินร่วมกันของราษฎรที่มีพื้นที่ทำกินติดขอบป่ากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในสมัยของอดีต ท่าน ผวจ.ดิเรก ก้อนกลีบ เมื่อปี 2552 (ซึ่งเป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ในระหว่างรอการพิสูจน์สิทธิ์หรือรอการแก้ไขปัญหาตามแนวนโยบายของรัฐบาล)

- เป็นพื้นที่ซึ่งมีการเข้าไปใช้ประโยชน์หรือหากินอย่างต่อเนื่องนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

- ไม่เป็นพื้นที่ซึ่งเคยถูกร้องทุกข์กล่าวโทษหรือถูกดำเนินคดีในข้อหาฐานกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้

- ไม่เป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ในความครอบครองของคนรวย/กลุ่มนายทุน/ผู้มีอิทธิพลตามความในคำสั่ง คสช.ที่ 64/2557 ลงวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2557 และที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2557

- ไม่เป็นพื้นที่ซึ่งได้รับอนุญาตจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม(ส.ป.ก.)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินโครงการติดตามหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน ในปี 2562 ได้มีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนศูนย์ประสานงานฯ โดยสรุปจากข้อเสนอแนะของผู้อำนวยการ สกว. คณะผู้บริหาร สกว. เครือข่ายนักวิจัยท้องถิ่นภาคเหนือ ตัวแทนนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ผู้ทรงคุณวุฒิ และภาคีเครือข่าย ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พร้อมทั้งขอสรุปจากเวทีการประชุมของเครือข่ายศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2561 และเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและสถานการณ์ในปัจจุบันมุ่งเน้นการสร้างงานวิจัยที่เกิดผลกระทบสูงและวงกว้าง จึงมีการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ปี 2562 ที่ยังคงยุทธศาสตร์ร่วมกันของเครือข่ายศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือในการขับเคลื่อนประเด็นความมั่นคงด้านอาหารในการปกป้องพื้นที่อาหาร พร้อมทั้งการหนุนเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันของศูนย์ประสานงานฯ เพื่อให้สามารถขึ้นโครงการวิจัยได้ตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีการพัฒนาโครงการวิจัยในระดับลุ่มน้ำ และระดับพื้นที่ จำนวน 5 โครงการ ครอบคลุมชุมชนทั้งหมด จำนวน 69 ชุมชน ใน 7 ตำบล 3 อำเภอ เป็นประเด็นประเด็นความมั่นคงด้านอาหาร ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พืชอาหารและสมุนไพร และการบริหารจัดการชุมชน โดยสามารถออกสัญญาโครงการได้เพียง 1 โครงการ อีก 4 โครงการ ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ได้ให้ข้อเสนอว่าให้สามารถออกสัญญาในปีงบประมาณ 2563 ในเดือนตุลาคม 2563 เนื่องจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงขององค์กรอีกทั้งงบประมาณของฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นไม่เพียงพอต่อการจัดทำสัญญาโครงการวิจัยฯ ในปี 2562 การดำเนินการกิจของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนจึงเป็นการติดตามสนับสนุนโครงการในปี 2561 จำนวน 5 โครงการสิ้นสุดในเดือนธันวาคม 2562 และโครงการปี 2563 จำนวน 1 โครงการ โดยมีกระบวนการขับเคลื่อนงาน ดังนี้

3.1 ขอบเขตการดำเนินงาน

3.1.1 ขอบเขตเนื้อหา

- ผลการวิจัยภายใต้กรอบภารกิจของโครงการ เพื่อผลการศึกษาไปพัฒนาการปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจของ สกว.
- การติดตามและสนับสนุนโครงการวิจัย จำนวน 6 โครงการ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด
- การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE) จำนวน 5 เรื่อง และเกิดการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ
- การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านและสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานในหลากหลายระดับ

3.1.2 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

ชุมชนในโครงการวิจัยที่ต้องติดตามหนุนเสริม จำนวน 6 โครงการ ได้แก่

1. โครงการติดตาม จำนวน 3 เดือน (ตุลาคม 2562 – ธันวาคม 2562) จำนวน 5 โครงการ ได้แก่
 - 1.1 RDG61N0038 โครงการ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน 5 ชุมชนเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
 - 1.2 RDG61N0039 โครงการ การสร้างเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
 - 1.3 RDG61N0040 โครงการ การรื้อฟื้นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองด้วยระบบอินทรีย์สู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากของเกษตรกรบ้านไม้สลิ และบ้านใหม่ไม้สลิ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
 - 1.4 RDG61N0041โครงการ การสร้างพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษของชุมชนบ้านป่าแป๋ สุวิทย์แห่งชีวิต
 - 1.5 RDG61N0042 โครงการ การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชุมชน ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
2. โครงการติดตาม จำนวน 9 เดือน (ตุลาคม 2562 – มิถุนายน 2563) จำนวน 1 โครงการ
 - 2.1 RDG62N0030โครงการ การมีส่วนร่วมในการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทาगत และตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

3.1.3 ขอบเขตพื้นที่การศึกษา

จังหวัดลำพูน

3.1.4 ขอบเขตระยะเวลา ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562 ถึง เดือนมิถุนายน 2563

3.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) โดยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research) มีขั้นตอนในการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยและยกระดับความรู้จากโครงการวิจัย ดังนี้

(1) การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้มีคุณภาพ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยในปี 2560-2562 จำนวน 6 โครงการ มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การติดตามเพื่อสนับสนุนโครงการวิจัยให้มีคุณภาพ ปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน
องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ) เป็นต้น

- 2) การจัดเวทีเพื่อการนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย
- 3) การจัดเวทีเพื่อการนำเสนอ(ร่าง)รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
- 4) การพัฒนาทักษะบุคลากร นักวิจัยและเครือข่าย การอบรมพัฒนาศักยภาพนักวิจัย/พี่เลี้ยงจาก
อปท. และหน่วยงานต่าง ๆ ในเรื่อง แนวคิดวิจัยเพื่อท้องถิ่น การเรียนรู้การทำงานร่วมกับชุมชน
การศึกษาวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม การเชื่อมโยงกับกระแสโลก / ความมั่นคงด้านอาหาร
กระบวนการออกแบบการเรียนรู้ การถอดบทเรียน/ถอดความรู้ การทำ social mapping การ
คืนความรู้สู่ชุมชน และการเขียนรายงานวิจัย เป็นต้น
- 5) การจัดกิจกรรมห้วงงานวิจัยในพื้นที่การจัดเวทีแลกเปลี่ยนโครงการวิจัย (ห้วงวิจัย)
- 6) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรศูนย์ประสานงานฯ โดยการเข้าร่วมแลกเปลี่ยนความรู้กับเครือข่าย
ศูนย์ประสานงาน ในภาคเหนือ
- 7) การสรุปบทเรียนการทำงาน
 - การจัดเวทีประชุมประจำเดือนของคณะทำงาน (คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ และผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้อง)
 - การจัดเวทีสรุปบทเรียนเพื่อทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาและการกำหนดทิศทางการ
ดำเนินงานในระยะต่อไป
- 8) การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์
 - การประชาสัมพันธ์ทางการจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์
 - การผลิตวีดีทัศน์ (VCD)

การจัดทำ website Blog Face book นิทรรศการ หนังสือเล่มเล็ก สมุดปกขาว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบบันทึกข้อมูล แบบบันทึกการจัดเวทีเสวนา เครื่องบันทึกเสียง กล้อง
บันทึกภาพ สมุดบันทึก แบบฟอร์มลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม การค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ
เอกสารจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

**(2) การยกระดับและพัฒนาองค์ความรู้จากการทำงานวิจัยและการหนุนเสริมงานวิจัย เพื่อ
นำไปใช้ประโยชน์ และแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่น**

- 1) การพัฒนาและยกระดับความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนการจัดการ
ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะในพื้นที่จังหวัดลำพูน
- 2) การติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการ ให้สามารถดำเนินการได้บรรลุ
วัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ RE จำนวน 5 เรื่องและสามารถปิดโครงการได้ใน
ระยะเวลาตามสัญญา

- 3) กิจกรรมใช้ความรู้จากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่นเป็นการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในแต่ละประเด็น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบบันทึกข้อมูล แบบบันทึกการจัดเวทีเสวนา เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพ สมุดบันทึก แบบฟอร์มลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม การค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

(3) การพัฒนาทักษะบุคลากร นักวิจัยและเครือข่าย

- (3.1) การอบรมพัฒนาศักยภาพนักวิจัย/พี่เลี้ยงจาก อปท. และหน่วยงานต่าง ๆ

- แนวคิดวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- การเรียนรู้การทำงานร่วมกับชุมชน การศึกษาวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม
- การเชื่อมโยงกับกระแสโลก / ความมั่นคงด้านอาหาร
- กระบวนการออกแบบการเรียนรู้
- การถอดบทเรียน/ถอดความรู้
- การทำ social mapping
- การคืนความรู้สู่ชุมชน
- การเขียนรายงานวิจัย
- ฯลฯ

- (3.2) การพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนและศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ภาคเหนือในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประเด็น (เนื้อหา)บุคลากร (นักวิจัย และบุคลากรในหน่วยงาน) และพื้นที่ร่วมกับหน่วยงาน(งานวิชาการ)

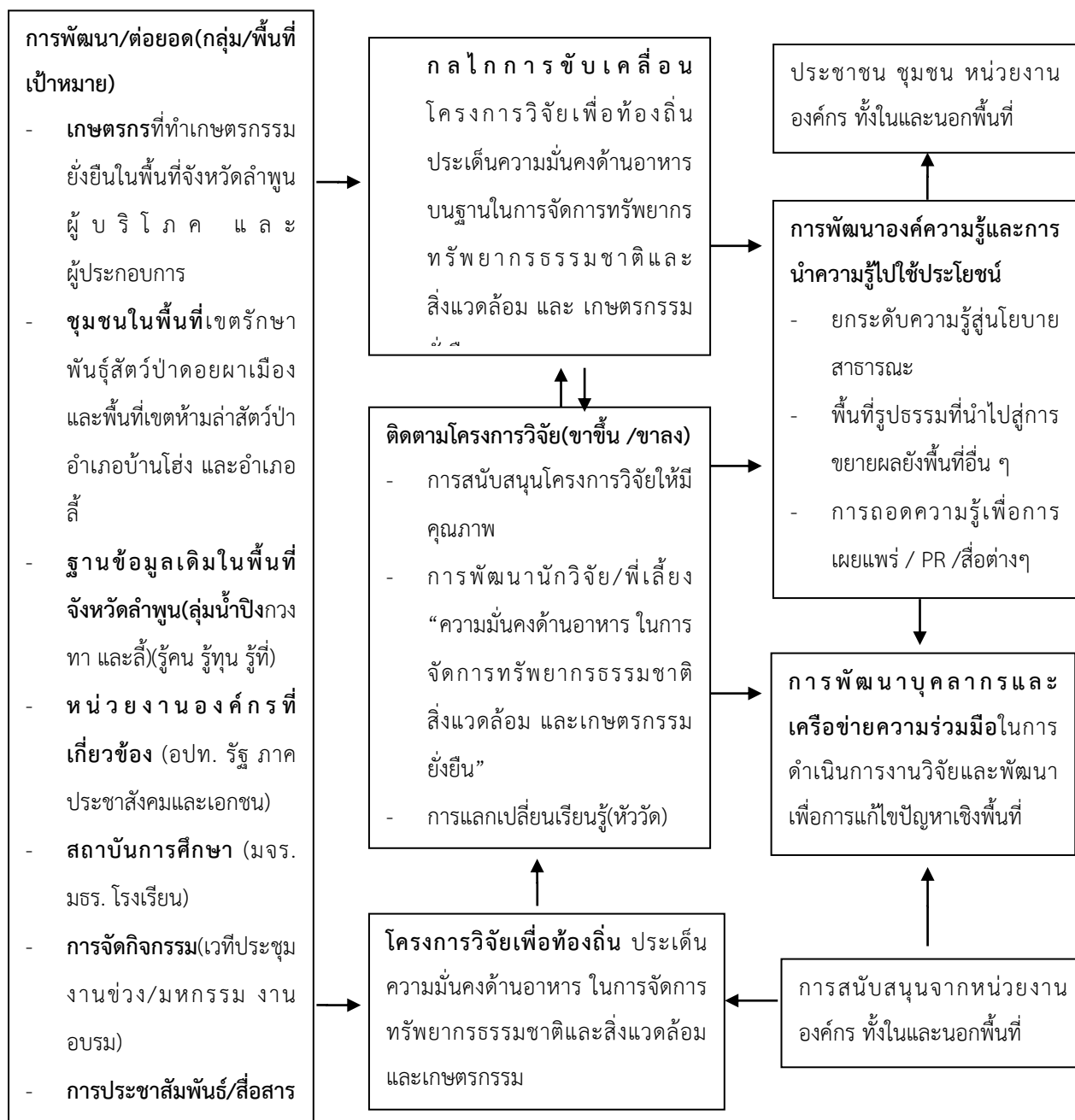
- (3.3) การจัดกิจกรรมห้วงงานวิจัยในพื้นที่การจัดเวทีแลกเปลี่ยนโครงการวิจัย (ห้วงงานวิจัย)

(4) การสรุปบทเรียนการทำงาน

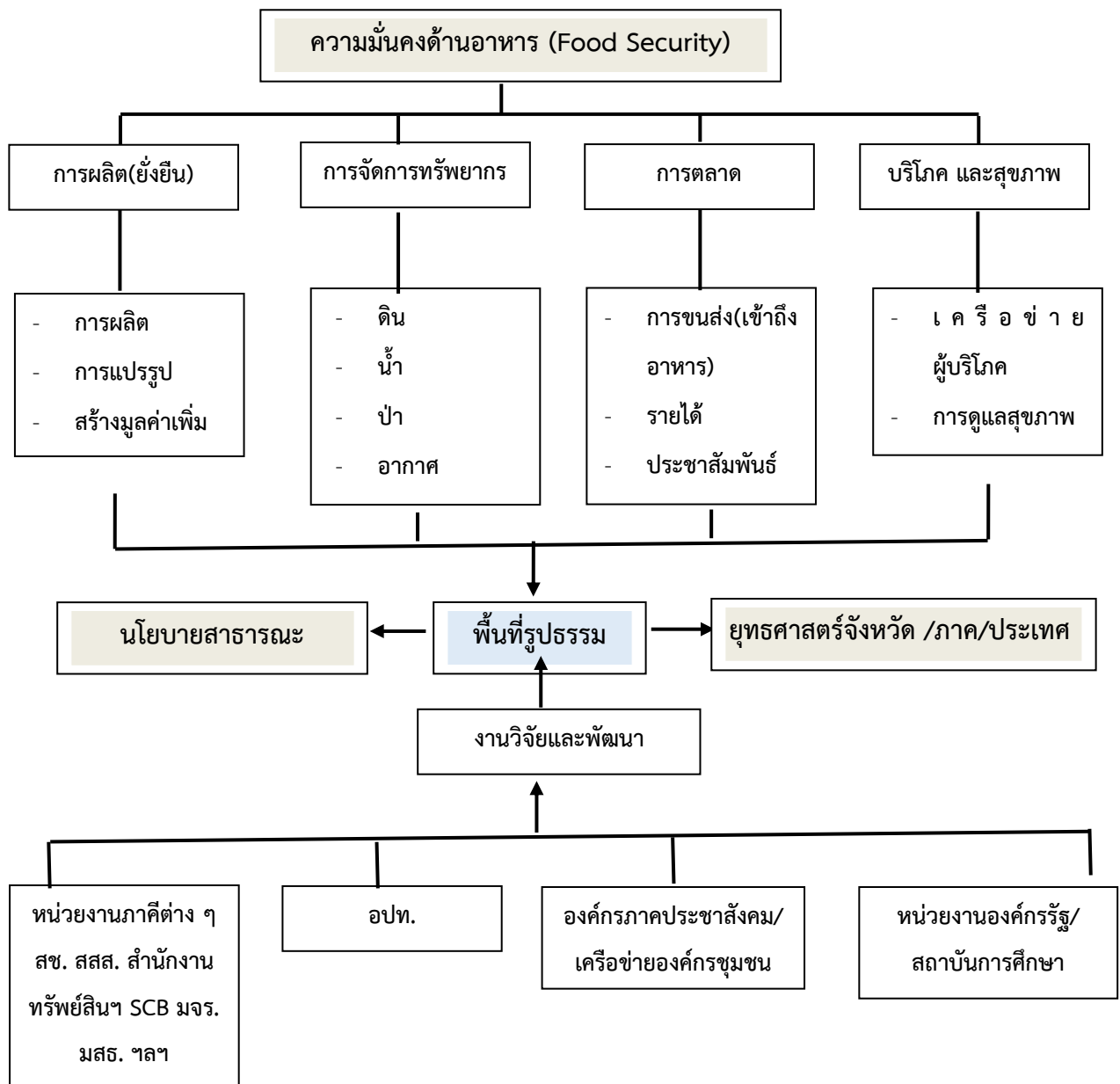
- การจัดเวทีประชุมประจำเดือนของคณะทำงาน (คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง)
- การจัดเวทีสรุปบทเรียนเพื่อทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาและการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในระยะต่อไป

3.3 กรอบแนวคิดในการดำเนินโครงการ

3.3.1 กรอบการดำเนินการติดตามโครงการวิจัยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ปี 2562-2563



3.3.2 กรอบแนวทางการสนับสนุนประเด็นการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ปี 2562-2563



3.4 แผนการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	จำนวนวันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
(1) เพื่อติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้มีคุณภาพ จำนวน 6 โครงการ	การติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย 1) การติดตามสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ได้รับการหนุนเสริมจาก สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น <u>จำนวน 6 โครงการ</u> 2) การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการวิจัยในพื้นที่ 3) การตรวจสอบการบริหารจัดการโครงการวิจัย 4) การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรเพื่อหนุนเสริมโครงการวิจัย 5) การสนับสนุนการดำเนินงานในโครงการวิจัยในทุก ๆ ด้านเพื่อให้โครงการวิจัยมีคุณภาพสามารถปิดโครงการได้ตามสัญญา บรรลุวัตถุประสงค์ และสามารถนำไปแก้ไข ปัญหาและใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง 6) การรวบรวมเอกสารโครงการวิจัย และจัดส่งเอกสารให้กับ สกว.ฝ่าย	9 เดือน	ศูนย์ประสานงานฯ
(2) เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE) จำนวน 5 เรื่อง และเกิดการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ (การยกระดับและพัฒนาองค์ความรู้วิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดลำพูนจัดทำนโยบายสาธารณะในพื้นที่จังหวัดลำพูน	การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน วิชาการ องค์กรชุมชน ในการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม 1) การนำเอางานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ในหน่วยงาน	6 เดือน	ศูนย์ประสานงานฯ

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	จำนวนวันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
ในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน และ การจัดการทรัพยากร โดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) เขตการศึกษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน)	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เขตการศึกษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน 2) การจัดการความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม เริ่มต้นเกษตรกรรมยั่งยืนการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในระดับชุมชนตำบล กลุ่มน้ำ อำเภอ และจังหวัด 3) การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน และการจัดการทรัพยากร 4) การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE) จำนวน 5 เรื่อง		
(3) การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้าน และสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานในหลากหลายระดับ	การพัฒนาทักษะบุคลากรนักวิจัยและเครือข่าย 1) การอบรมทักษะนักวิจัยในชุมชน และบุคลากรในหน่วยงาน ให้มีความพร้อมในการดำเนินโครงการวิจัย และนำแนวทางไปพัฒนาในการแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่น 2) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนนักวิจัยในชุมชน และบุคลากรในหน่วยงาน 3) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ	9 เดือน	ศูนย์ประสานงานฯ

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	จำนวนวันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
	ของหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ 4) การจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อให้เกิดเครือข่ายความรู้ความสัมพันธ์และการหนุนเสริมซึ่งกันและกัน 5) การแลกเปลี่ยนความรู้ ของเครือข่ายศูนย์ประสานงานภาคเหนือ		

3.5 ปฏิทินการทำงาน

ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562 ถึง เดือนมิถุนายน 2563

โครงการ	ปี 2562			ปี 2563					
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.
1. การติดตามหนุนเสริมโครงการ									
1) RDG61N0038 โครงการ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน 5 ชุมชนเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน									
2) RDG61N0039 โครงการ การสร้างเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน									
3) RDG61N0040 โครงการ การรื้อฟื้นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองด้วยระบบอินทรีย์สู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากของเกษตรกรบ้านไม้สลิ และบ้านใหม่ไม้สลิ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน									
4) RDG61N0041โครงการ การสร้างพื้นที่									

โครงการ	ปี 2562			ปี 2563					
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.
เขตวัฒนธรรมพิเศษของชุมชนบ้านป่าแป๋ สู่วิถีแห่งชีวิต									
5) RDG61N0042 โครงการ การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชุมชน ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน									
6) RDG62N0030โครงการ การมีส่วนร่วมในการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทาगत และตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน									
2. การสรุปและถอดองค์ความรู้									
3. พัฒนาศักยภาพนักวิจัย ทีมวิจัย และผู้เกี่ยวข้อง ในเรื่องการเขียนรายงานการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์									
4. เวทีนำเสนอ(ร่าง)รายงานฉบับสมบูรณ์									
5. ประชุมคณะทำงาน									
6. จัดทำรายงาน									

บทที่ 4

ผลการดำเนินการวิจัย

ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2562 – มิถุนายน 2563 (9 เดือน)

การดำเนินโครงการติดตามหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน ภายใต้ภารกิจของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เป็นการดำเนินงานในการติดตามโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดลำพูนจำนวน 5 โครงการของสัญญาปี 2561 และอีก 1 โครงการของสัญญาปี 2562 ด้วยเหตุผลของการไม่สามารถขึ้นโครงการได้อีกตามที่ได้มีการพัฒนาโครงการและจัดทำร่างสัญญาไว้แล้วอีก 4 โครงการ จึงส่งผลให้มีโครงการวิจัยที่ยังค้างค้างของการสนับสนุนในปี 2562 อีก 4 โครงการดังที่กล่าวมาแล้ว การดำเนินการในระยะ 5 เดือนของโครงการติดตามฯ ที่ผ่านมาจึงเป็นการสนับสนุนให้มีการดำเนินการเพื่อให้โครงการวิจัยที่มีอยู่จำนวนทั้งหมด 6 โครงการ ได้มีการปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนดและมีการนำเอาผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยได้มีการจัดทำรายงานตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 วัตถุประสงค์ เพื่อติดตามและสนับสนุนโครงการวิจัย จำนวน 6 โครงการ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เป็นการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้มีคุณภาพ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดยมีการสรุปการติดตามผลการดำเนินงานตามกิจกรรมหลัก ๆ ที่ทางโครงการวิจัยได้มีการจัดกิจกรรมในพื้นที่ รวมถึงการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อหนุนเสริมในการบริหารจัดการโครงการ การจัดทำรายงานโครงการวิจัย โดยจะมีการนำเสนอกิจกรรมการติดตามของโครงการวิจัยของการจัดกิจกรรมในพื้นที่ที่เป็นกิจกรรมหลักโดยสรุป (รายละเอียดตามภาคผนวก 1)

4.1.1 สรุปกิจกรรมติดตามและผลการดำเนินโครงการวิจัย ดังนี้

ที่	ชื่อโครงการวิจัย	จำนวนครั้ง	สรุปผลการดำเนินกิจกรรม
1.	โครงการวิจัยการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการจัดการทำพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษของชุมชนบ้านป่าแป๋ (ดอยช้าง) ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน	ตุลาคม 2562 - กุมภาพันธ์ 2563 จำนวน 6 ครั้ง	นักวิจัยและชาวบ้านมีความพยายามในการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาและผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านกรณีการประกาศและยึดคืนที่ดินทำกินของชาวบ้านบ้านป่าแป๋ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยกระบวนการวิจัยที่มีการจัดกิจกรรมการประชุม การสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้กับคนในชุมชนและสังคม

ที่	ชื่อโครงการวิจัย	จำนวนครั้ง	สรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม
			ในการเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อนำไปสู่การจัดทำพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษของชุมชน
2.	โครงการวิจัยการสร้างเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	ตุลาคม 2562 - ธันวาคม 2563 จำนวน 5 ครั้ง	ในการดำเนินงานระยะที่ 2 เน้นเรื่องการศึกษาดูงาน การตรวจแปลงเกษตรของสมาชิกแต่ละคน การทำผังสวน การจัดการบรรจุภัณฑ์ การวางแผนการผลิตและการตลาดเพื่อพัฒนาผลผลิตเกษตรอินทรีย์เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เห็นช่องทางทิศทางการของกลุ่มในการขับเคลื่อนต่อไป
3.	โครงการวิจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน 5 ชุมชนเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	ตุลาคม 2562 - ธันวาคม 2563 จำนวน 8 ครั้ง	การจัดกิจกรรมที่คงค้าง เช่น สรุปบทเรียนและคืนความรู้สู่ชุมชน การเพิ่มเติมความรู้เรื่องแนวคิดเรื่องธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว 4 P การนำความเห็นต่าง ๆ ของแต่ละชุมชนมารวมกันและพัฒนาให้เป็นมาตรฐานเพื่อรักษาให้เป็นเอกลักษณ์ ขยายออกจากชุมชนเป็นอำเภอ และทั้งจังหวัด หน่วยงานโดยนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) ได้นำแนวทางไปสู่การจัดทำแผนการพัฒนา การท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูน โดยให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป
4.	โครงการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชุมชน ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน	ตุลาคม 2562 - ธันวาคม 2563 จำนวน 5 ครั้ง	ระยะนี้เป็นการจัดเวทีแลกเปลี่ยน ทบทวนการจัดการที่ดินทำกินของชุมชนตำบลบ้านปวง โดยการใช้เครื่องมือ Time line วงจรการใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกินในรอบ 1 ปี และการจัดทำแผนที่ชุมชน(ทำมือ) การรวบรวมข้อมูลเอกสารที่มีเกี่ยวกับการจัดการที่ดินทำกิน นโยบาย แผนที่ เป็นต้น การจัด

ที่	ชื่อโครงการวิจัย	จำนวนครั้ง	สรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม
			เวทีระดมความคิดเห็น การนำเสนอข้อมูลผล การดำเนินโครงการและการศึกษาดูงานเรื่อง การจัดการที่ดินทำกินที่ได้รับมอบหมายให้ ประชาชนในชุมชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ ออน จังหวัดเชียงใหม่ การจัดทำแผนที่ทำมือ ของคนในชุมชนมีส่วนร่วม(เป็นแผนที่ที่มี คุณค่าทางจิตใจ) การตั้งคณะกรรมการป่า มากขึ้น ออกกติการ่วมกันและมีการออก ข้อบัญญัติชุมชน ดิน น้ำ ป่า จัดทำแผนที่ด้วย ระบบสารสนเทศ GIS
5.	โครงการวิจัยการรื้อฟื้นพันธุ์ข้าว พื้นเมืองด้วยระบบอินทรีย์สู่การสร้าง เศรษฐกิจฐานรากของเกษตรกรบ้าน ไม้สลิและบ้านใหม่ไม้สลิ ตำบล ตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัด ลำพูน	ตุลาคม 2562 - ธันวาคม 2563 จำนวน 5 ครั้ง	การทบทวนกิจกรรมโครงการวิจัยที่ผ่านมา มี การประชุมทีมวิจัย การศึกษาดูงานสหกรณ์ เกษตรกรรมยั่งยืนแม่ทาจำกัด การเก็บ รวบรวมข้อมูลพันธุ์ข้าว การตรวจเสียดหา สารพิษตกค้างในเลือด สมาชิกปลูกข้าว พื้นเมืองมี มีการปลูกข้าวที่ทำเป็นระบบ อินทรีย์ มีเกษตรกรสามารถลดการใช้สารเคมี ส่วนอื่น ๆ ยังมีการใช้สารเคมีในการปลูกข้าว อยู่บ้าง แต่การทำข้าวไร่จะไม่ใส่ปุ๋ยใส่ยา ทั้งนี้ ชุมชนได้ทำการผลิตและบริโภคผักปลอด สารเคมีในครัวเรือนของชุมชนบ้านไม้สลิ ซึ่ง ตอนนี้มีการเก็บข้อมูลการปลูกผัก การ ส่งเสริมการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี การ อบรมน้ำหมักชีวภาพต่าง ๆ และการค้นหา บุคคลต้นแบบ
6.	โครงการวิจัยการมีส่วนร่วมในการ จัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงใน พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทาภาศ และตำบลทาสบง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	ตุลาคม 2562 - ธันวาคม 2563 จำนวน 9 ครั้ง	กิจกรรมของโครงการมีการแลกเปลี่ยน สถานการณ์ช้าง ปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง แนว ทางการจัดการ 2 พื้นที่ และการฝึก ปฏิบัติการร่วมกับชุมชนแม่เลี้ยงพัฒนาทำหุ ฟางไล่ช้าง และกะลกลม (ภูมิปัญญา

ที่	ชื่อโครงการวิจัย	จำนวนครั้ง	สรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม
			ชาวบ้าน) ข้อมูลของสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติ ช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง (อดีต – ปัจจุบัน) ของพื้นที่ 2 จังหวัดลำพูน ลำปาง สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างพื้นที่ 2 จังหวัดลำพูนลำปาง โดยเฉพาะทีมวิจัย ตำบลทากาศ ซึ่งมีประเด็นที่จะต้องจัดการ/แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน โดยเฉพาะเรื่องปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง รวมถึงการระดมทุนเพื่อขับเคลื่อนโครงการเครือข่ายราษฎรเผ่าระวังช้าง ความรู้และการอธิบายหลักคิดแนวทางการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง อธิบายวิธีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงเพื่อสรุปข้อมูลสถานการณ์ในเบื้องต้น โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน เช่น มูลนิธิคีนันช้างสุธรรมชาติ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอแม่ทา อำเภอแม่ทาจังหวัดลำพูน

4.1.2 การวิเคราะห์โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

เป็นการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัย(ขาลง) เป็นโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการระยะที่ 1 เข้าสู่ระยะที่ 2 จำนวน 1 โครงการ และโครงการวิจัยที่ดำเนินการระยะที่ 2 เพื่อจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ จำนวน 5 โครงการ เป็นการติดตามเพื่อสนับสนุนโครงการวิจัยให้มีคุณภาพ ปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ) เป็นต้น ได้มีการสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้แก่

1) โครงการที่ดำเนินโครงการระยะที่ 1 เข้าสู่ระยะที่ 2 จำนวน 1 โครงการ

(1) โครงการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทากาศ และตำบลทาเสา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นางสาวสลักจิต คำใส และนายวิช จินะภาค

สถานภาพโครงการ ดำเนินการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์และส่งให้กับ สกสว.เพื่อพิจารณา



จุดแข็ง - นักวิจัยมีทั้งในส่วนหน่วยงานรัฐ และแกนนำชุมชน จึงมีการแบ่งงานตามศักยภาพของแต่ละคน ทำให้เกิดความพร้อมสำหรับการขับเคลื่อนโครงการวิจัย - พื้นที่ในการวิจัยมีนักวิจัยที่เคยผ่านประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาแล้วในบางพื้นที่ทำให้เกิดความเข้าใจในวิธีการจึงสามารถเป็นพี่เลี้ยงให้กับพื้นที่อื่นได้ - โครงการวิจัยมีนักวิจัยและที่ปรึกษาโครงการเป็นผู้มีความรู้ในการจัดการข้างและปศุสัตว์	ศักยภาพ/โอกาส - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องของโครงการวิจัยเนื่องจากมีนักวิจัยและหัวหน้าโครงการวิจัยร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานสามารถประสานความร่วมมือจากหน่วยงานทางราชการได้เป็นอย่างดี - การจัดทำแผนการขับเคลื่อนและการจัดการทรัพยากรที่เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่าย - ในการหนุนเสริมกระบวนการดำเนินโครงการวิจัยของหน่วยงาน(เขตรักษาพันธุ์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) โดยการบูรณาการเข้ากับแผนการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติของหน่วยงาน
จุดอ่อน - นักวิจัยมีความหลากหลายทั้งที่มาจากหน่วยงานและจากแกนนำชุมชน ทำให้ขาดความพร้อมเพรียงต่อการกำหนดหมายในการจัดกิจกรรมโครงการวิจัยในแต่ละครั้ง	ข้อจำกัด - พื้นที่ของโครงการวิจัยมีหลายพื้นที่ และบางพื้นที่การคมนาคมเข้าถึงหมู่บ้านลำบากและอยู่บนพื้นที่สูง ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการติดต่อสื่อสาร ส่งผลทำให้การเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมข้างนอกลำบาก - พื้นที่โครงการวิจัยบางพื้นที่มีผู้นำชุมชนที่เป็นชนเผ่าเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารให้เข้าใจร่วมกัน - การดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เขตอุทยานที่มีกฎหมายกำกับการใช้พื้นที่จึงเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมของโครงการวิจัย

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

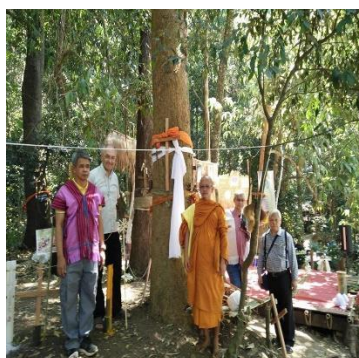
การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การผลักดัน และเชื่อมโยงความรู้เพื่อให้เกิดการจัดกรและใช้ความรู้อย่างเป็นรูปธรรมและขับเคลื่อนการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันทุกฝ่าย - การเตรียมความพร้อมของทีมวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการเก็บข้อมูล การบริหารโครงการ การวางแผนการดำเนินกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้มีการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันจากศูนย์ประสานงานฯ ในการขับเคลื่อนงานของโครงการวิจัย - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน และเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน

2) โครงการที่ดำเนินโครงการระยะที่ 2 และจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ส่งตามระยะเวลาที่กำหนด จำนวน 5 โครงการ

(1) โครงการวิจัย การสร้างพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษของชุมชนบ้านป่าแป๋ สู่วิถีแห่งชีวิต ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายบัญชา มุแฮ

สถานภาพโครงการ ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์และรอการอนุมัติปิดโครงการ



จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
- ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิมในการจัดการรักษาทุนทางวัฒนธรรมของตนเอง และมีคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจ	- การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรภายนอกในการหนุนเสริมการรักษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านป่าแป๋ เช่น ศูนย์มุนุขย์

- พื้นที่ของโครงการวิจัยเป็นพื้นที่ที่มีอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากร และการคมนาคมเข้าถึงหมู่บ้านยากทำให้ไม่ได้รับผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ - พื้นที่ชุมชนยังมีการอนุรักษ์และรักษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเอง - ชุมชนมีนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการทรัพยากรของตนเอง เช่น การใช้ถ่านน้ำเพื่อทำแก๊สชีวภาพ - เยาวชนคนรุ่นใหม่บ้านป่าแป๋ มีความสามารถในการจัดทำสื่อเพื่อการสื่อสารกับคนภายนอก	วิทยา องค์กร สสส. เป็นต้น - หน่วยงานในอำเภอและท้องถิ่นให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม - การประกาศเป็นเขตวัฒนธรรมพิเศษบ้านป่าแป๋ (ดอยช้าง) เพื่อการอนุรักษ์และรักษาทุนทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านป่าแป๋อย่างยั่งยืน มีแนวโน้มในทางที่เป็นไปได้
จุดอ่อน - พื้นที่ระยะทางไกล แลอยู่บนพื้นที่สูง ทำให้การเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมข้างนอกลำบาก - ในชุมชนไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ทำให้การสื่อสารกับคนข้างนอกลำบาก และการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีมีข้อจำกัด เช่น การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการจัดทำรายงาน	ข้อจำกัด - กฎหมายและนโยบายของรัฐบาลเป็นอุปสรรคต่อการจัดการทรัพยากรและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านป่าแป๋ เช่น การประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า - การจัดการที่เป็นพื้นที่ทับซ้อนร่วมกันของชุมชนในพื้นที่อื่น(บ้านตาล อำเภอจอมทอง) ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการของพื้นที่

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กร เพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การผลักดัน และเชื่อมโยงความรู้เพื่อให้เกิดการจัดการและใช้ความรู้อย่างเป็นรูปธรรมและขับเคลื่อนการจัดทำนโยบายสาธารณะ การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ การลดการใช้สารเคมีในการเกษตรเชิงพื้นที่ในแต่ละระดับ(นโยบายจังหวัด หมู่บ้าน ตำบล และลุ่มน้ำ) - การเตรียมความพร้อมของทีมวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการเก็บข้อมูล การบริหารโครงการ การวางแผนการดำเนินกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้มีการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันจากศูนย์ประสานงานฯ ในการขับเคลื่อนงานของโครงการวิจัย - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูนและเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน

(2) โครงการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชุมชน ตำบลบ้านปวง อำเภอฟุ่่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายนิมิตร สาคำ



สถานภาพโครงการ ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์และรอรออนุมัติปิดโครงการ

จุดแข็ง - ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม ที่พบกับสถานการณ์ปัญหา และต้องการหาทางออก - ทีมวิจัยมีผู้นำและแกนนำชุมชน ที่สามารถใช้บทบาทผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนโครงการวิจัย	ศักยภาพ/โอกาส - บทบาทของนักวิจัยที่เป็นผู้นำชุมชนสามารถประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรได้ในวงกว้าง - การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของชุมชนตำบลบ้านปวง เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งระหว่างพื้นที่ใกล้เคียง หน่วยงานดูแลป่าของภาครัฐ ชาวบ้านมีพื้นที่ทำกินของตนเอง ไม่มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น มีรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว รวมทั้งเป็นพลังสำคัญในการอนุรักษ์รักษาพื้นที่ทรัพยากรป่าไม้ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ อย่างเข้าใจซึ่งกันและกัน นำไปสู่การสร้างข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม - การขยายผลไปสู่การพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ
จุดอ่อน - การมีส่วนร่วมในกระบวนการสืบค้นข้อมูลของนักวิจัยยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร นักวิจัยส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในการถ่ายทอดความรู้ - เอกสารสำคัญของนักวิจัยที่ประสบปัญหาเกิดการสูญหาย ไม่สามารถนำเอามาเป็นหลักฐานสำหรับการพิสูจน์สิทธิของตนเองได้	ข้อจำกัด - นโยบายของรัฐบาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ในนโยบายทวงคืนผืนป่าของรัฐบาลปัจจุบันที่ส่งผลต่อการใช้สิทธิที่ดินทำกินของนักวิจัยและประชาชน - ข้อมูลแผนที่ที่ใช้ในการพิสูจน์สิทธิของประชาชนของหน่วยงานไม่ตรงกัน กับของประชาชนที่ใช้อยู่ - ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีปัญหาไม่ให้ความร่วมมือ

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การประสานหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การผลักดัน และเชื่อมโยงความรู้เพื่อให้เกิดการจัดทำและใช้ความรู้อย่างเป็นรูปธรรมและขับเคลื่อนการจัดทำนโยบายสาธารณะหรือข้อตกลงของพื้นที่ตำบลบ้านปางร่วมกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง - การเตรียมความพร้อมของทีมวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการเก็บข้อมูล การบริหารโครงการ การวางแผนการดำเนินกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้มีการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันจากศูนย์ประสานงานฯ ในการขับเคลื่อนงานของโครงการวิจัย - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูน เครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย เครือข่ายแนวร่วมเกษตรกรภาคเหนือ และเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน

(3) โครงการวิจัยการรื้อฟื้นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองด้วยระบบอินทรีย์สู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากของเกษตรกรบ้านไม้สลิ และบ้านใหม่ไม้สลิ ตำบลตะเคียนปม อำเภอลี้หลวง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นางดรุณี ใจทอง



สถานภาพโครงการ ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์และรอการอนุมัติปิดโครงการ

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
- ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม(คน วิถีคิด ทักษะการเขียน การประสานงาน) - ทีมวิจัยมีทักษะความรู้ในการปลูกข้าว เป็นชาวนา	- ความเป็นสมาชิกเครือข่ายเกษตรกรมัยยืนจังหวัดลำพูน สามารถประสานงานหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ในการสร้างความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเกษตรกร

และสามารถแปรรูปข้าว ขยายผลทางการตลาดและการประสานหน่วยงานเพื่อการหนุนเสริมการทำข้าวอินทรีย์	- ข้าวอินทรีย์เป็นสิ่งที่ต้องการของตลาด การรับรองมาตรฐานของกลุ่มเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคที่สนใจในการบริโภคข้าวอินทรีย์ - ชุมชนมีคาดหวังในการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นเมืองและการพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรบ้านไม้สลิ และบ้านใหม่ไม้สลิ มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เป็นภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น และพัฒนาระบบการผลิตรูปแบบอินทรีย์ เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน รวมทั้งการที่ทำให้ชุมชนมีสุขภาพที่ดี งดการใช้สารเคมีที่มีอันตรายต่อชีวิต สิ่งแวดล้อมได้
จุดอ่อน - เกษตรกรสมาชิกบางคนยังไม่สามารถทำอินทรีย์ได้ทุกขั้นตอน บางคนยังมีการใช้ยาฆ่าหญ้าอยู่	ข้อจำกัด - พื้นที่การปลูกข้าวในระบบนาเป็นพื้นที่ที่มีการใช้สารเคมีจำนวนมากจึงไม่สามารถปลูกข้าวอินทรีย์ในระบบนาข้าวได้ - ฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรกรณักวิจัย - นโยบายของรัฐบาลในการขับเคลื่อนโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรผู้ทำเกษตรอินทรีย์

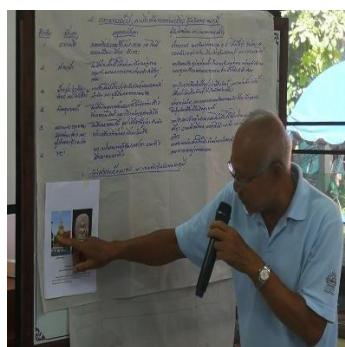
กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย เช่น ประสานตลาดจำหน่ายข้าวอินทรีย์ - การสนับสนุนเพื่อการยกระดับพื้นที่ให้เกิดการขยายผลในวงกว้าง	- การผลักดัน และเชื่อมโยงความรู้เพื่อให้เกิดการจัดทำและใช้ความรู้อย่างเป็นรูปธรรมและขับเคลื่อนการจัดทำนโยบายสาธารณะ การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ การลดการใช้สารเคมีในการเกษตรเชิงพื้นที่ในแต่ละระดับ(นโยบายจังหวัด หมู่บ้าน ตำบล และลุ่มน้ำ) - การเตรียมความพร้อมของทีมวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการเก็บข้อมูล การบริหารโครงการ การวางแผนการดำเนินกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้มีการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันจากศูนย์ประสานงานฯ ในการขับเคลื่อนงานของโครงการวิจัย - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูนและ

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
	เครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน - การหาช่องทางตลาดออนไลน์

(4) โครงการวิจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน 5 ชุมชนเทศบาลเมืองลำพูน
อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ ดร.ทัศนีย์ บุญมาภิ



สถานภาพโครงการ ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์และรอการอนุมัติปิดโครงการ

จุดแข็ง - ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม(คน วิถีคิด ทักษะการเขียน การประสานงาน) - ทีมวิจัยมีองค์ประกอบมาจาก 3 ภาคส่วน ฝ่ายปฏิบัติการ(พระสงฆ์ แกนนำชุมชน) ฝ่ายวิชาการ และตัวแทนของครูภูมิปัญญา ที่เป็นกลไกสำคัญในการแบ่งบทบาทหน้าที่กันขับเคลื่อนโครงการวิจัย	ศักยภาพ/โอกาส - การหนุนเสริมเรื่องการท่องเที่ยวของชุมชนโดยหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ เช่น เทศบาลเมืองลำพูน การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำพูน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญชัย - การขยายผลไปสู่การพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ทุนทางวัฒนธรรมชุมชน พัฒนาเครือข่ายระหว่างชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูนที่มีประวัติศาสตร์ความเชื่อมโยงกัน ให้เกิดการสืบทอดทุนทางวัฒนธรรมชุมชนโดยอาศัยการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการจัดการทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ส่งผลต่อการเสริมสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชนในการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายขึ้น
จุดอ่อน - ประชาชนส่วนใหญ่ในเขตเมืองไม่ค่อยสนใจในการจัดการและอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นชุมชนที่ต่างคนต่างอยู่ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงเป็นเพียงคนส่วนน้อย	ข้อจำกัด - การจัดการด้านเวลาของแต่ละชุมชนไม่ตรงกัน - แกนนำและผู้นำชุมชนบางชุมชนไม่ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือ

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การประสานกับหน่วยงานเทศบาลเมืองลำพูน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองลำพูน พร้อมกับจัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน - การฟื้นฟูวิถีวัฒนธรรมหัตถ์ในการหนุนเสริมช่วยเหลือกันตามประเพณีของแต่ละพื้นที่

(5) โครงการวิจัยการสร้างเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์
สร้างสุข อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

หัวหน้าโครงการ นายสุเชษฐ์ พวงมาลัยสร้อย



สถานภาพโครงการ ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์และรอการอนุมัติปิดโครงการ

จุดแข็ง	ศักยภาพ/โอกาส
- ความพร้อมของทีมวิจัยในการดำเนินโครงการวิจัย เนื่องจากมีต้นทุนเดิม(คน วิถีคิด ทักษะการเขียน การประสานงาน) - ทีมวิจัยมีองค์ประกอบมาจาก 3 ภาคส่วน ฝ่ายปฏิบัติการที่เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ มีความรู้ทักษะเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ เช่น จากสำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทา มีเกษตรกรผู้ปฏิบัติการในชีวิตประจำวัน เป็นกลไกสำคัญในการแบ่งบทบาทหน้าที่กันขับเคลื่อนโครงการวิจัย	- ความเป็นกลุ่มเกษตรกรที่คอยหนุนเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน - มีหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุน เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทา สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน - สมาชิกนักวิจัยมีคนรุ่นใหม่ที่เป็นผู้สนับสนุนการแปรรูปและการตลาด และการเชื่อมโยงองค์กรทั้งภายในภายนอก - การนำเอาความรู้แบบคนรุ่นเก่าสมัยดั้งเดิมมาผสมผสานแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่เพื่อปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

	เกิดการสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและส่งผลต่อการทำเกษตรให้เกิดความยั่งยืน ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สร้างฐานอาหารปลอดภัยให้กับชุมชน และสังคมเป็นแหล่งรายได้ให้กับเกษตรกร จากการผลิตอาหารปลอดภัย เกษตรสามารถพึ่งตนเองได้ นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนและสังคมต่อไป
จุดอ่อน -	ข้อจำกัด - ฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรกรณักวิจัย - นโยบายของรัฐบาลในการขับเคลื่อนโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรผู้ทำเกษตรอินทรีย์

กระบวนการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานและทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน

การหนุนเสริมศูนย์ประสานงาน	ทิศทางการดำเนินงานของโครงการ/ชุมชน
- การหนุนเสริมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในด้านการหนุนเสริมกระบวนการคิด การหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน การหนุนเสริมทักษะการดำเนินโครงการวิจัย เช่น แนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทักษะการวิเคราะห์โครงการ การทำงานร่วมกับชุมชน เป็นต้น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโครงการวิจัย หน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ - การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรเพื่อการหนุนเสริมกิจกรรมโครงการวิจัย	- การผลักดัน และเชื่อมโยงความรู้เพื่อให้เกิดการจัดการและใช้ความรู้อย่างเป็นรูปธรรมและขับเคลื่อนการจัดทำนโยบายสาธารณะ การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ การลดการใช้สารเคมีในการเกษตร เชิงพื้นที่ในแต่ละระดับตำบล ชุมชนในพื้นที่โครงการวิจัย - การเตรียมความพร้อมของทีมวิจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการเก็บข้อมูล การบริหารโครงการ การวางแผนการดำเนินกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้มีการประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันจากศูนย์ประสานงานฯ ในการขับเคลื่อนงานของโครงการวิจัย - การเชื่อมโยงกับเครือข่ายนักวิจัยลำพูนและเครือข่ายสมาชิกสุขภาพจิตจังหวัดลำพูน

4.1.3 การจัดเวทีการประชุมของคณะกรรมการสถาบันวิจัยหรือศูนย์เพื่อติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เป็นการจัดเวทีประชุมประจำเดือนของคณะทำงาน (คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง) เป็นการจัดเวทีรับฟังข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้อง

วันที่จัดประชุม ทุกวันเสาร์แรกของเดือน

สถานที่ ห้องประชุมสถาบันวิจัยหรือศูนย์ อาคาร มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

วัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอและติดตามผลการดำเนินงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในรอบแต่ละเดือน การแลกเปลี่ยนความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ประเด็นปัญหาสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ การพิจารณาโครงการวิจัยและพัฒนา

ผู้เข้าร่วม เป็นตัวแทนของพื้นที่ใน 8 อำเภอ ของจังหวัดลำพูน เป็นนักพัฒนา แกนนำชุมชน นักวิจัยเพื่อท้องถิ่น และผู้สนใจ

วิธีการ การประชุมคณะทำงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ได้มีการกำหนดข้อตกลงในระหว่างการประชุมคณะทำงานสถาบันวิจัยหรือศูนย์

- ขอความกรุณางดใช้โทรศัพท์หรือให้ตั้งเป็นระบบปิดเสียง หากจำเป็นต้องใช้โทรศัพท์กรุณาออกไปใช้นอกห้องประชุม
- งดเล่น Social Media ในขณะประชุม(ห้ามสั่นคั่นหน้า) เช่น เล่นไลน์เฟสบุ๊ค อื่นๆ
- เมื่อเกิดการแยกคุยกัลุ่มย่อยในช่วงที่มีการประชุมกลุ่มใหญ่ ประธานหรือผู้ดำเนินรายการจะยุติการพูดจนกว่ากลุ่มย่อยจะหยุด
- กรณีจะแสดงความคิดเห็นให้ยกมือขออนุญาตในที่ประชุมก่อนทุกครั้ง
- ในระหว่างการประชุม งดทำกิจกรรมของกลุ่มสวัสดิการสถาบันวิจัยหรือศูนย์ (สามารถติดต่อได้ในเวลาพักหรือก่อนดำเนินการประชุม)

ทั้งนี้ก่อนเริ่มการประชุมได้มีการไหว้พระสวดมนต์ร่วมกัน และประชุมตามวาระการประชุมที่กำหนด

ผลการจัดกิจกรรมเวทีการประชุมคณะทำงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นเสมือนกลไกอันสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น งานวิจัย และงานพัฒนาอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดลำพูน เป็นการเติมเต็มและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้คนในทุกพื้นที่



4.2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE) จำนวน 6 เรื่อง และเกิดการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ

การนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในช่วง 9 เดือนที่ผ่านมาทั้งที่มีการนำผลวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มีการขับเคลื่อนงานวิจัยต่อเนื่องมาในประเด็นอื่น ๆ และโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มีการติดตามสนับสนุนจำนวน 6 โครงการ

4.2.1 สรุปการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE) และเกิดการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ ดังนี้

ที่	ชื่อโครงการวิจัย	การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE)
1.	โครงการวิจัยที่มีการขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1.1 โครงการวิจัยนวัตกรรมองค์กรเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน 1.2 โครงการ แนวทางการผลิตลำไยอินทรีย์พันธุ์เขียวเขียว(ป่าเส้า)ของเกษตรกรตำบลอุโมงค์ อำเภอมือเมือง จังหวัดลำพูน 1.3 โครงการ การพัฒนารูปแบบการตลาดเกษตรอินทรีย์ของเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน	- การจัดกิจกรรมการใช้ประโยชน์ทั้งทางเชิงวิชาการในการต่อยอดความรู้จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นความมั่นคงด้านอาหาร เกษตรกรรมยั่งยืน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการจัดทำนโยบายสาธารณะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ประเด็นความมั่นคงด้านอาหารในระบบเกษตรยั่งยืน โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) - งานบุญตานข้าวใหม่ เพื่อฟื้นฟูประเพณี และให้เห็นความสำคัญของ “ข้าว” การฟื้นฟูรักษาพันธุ์กรรมข้าว และพันธุ์กรรมพืชพื้นบ้าน ส่งเสริมให้เกษตรกรและประชาชนได้ให้ความสำคัญต่อประเพณีดั้งเดิม และวิถีการผลิตแบบไม่ใช้สารเคมี - จัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดลำพูน ปี 2560-2564 งบประมาณพัฒนาจังหวัด ภายใต้ชื่อโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดลำพูน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561-2565 และการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน 5 ล้านไร่ ภายใต้เป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (ดำเนินปี 2561-2565) - การพัฒนาเกษตรกรและการจัดทำตลาดเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน การถอดบทเรียน และจัดทำศูนย์การเรียนรู้การผลิตลำไยอินทรีย์ การสำรวจเกษตรกรผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ ไวรัสโควิด 19 โดยการสนับสนุนของมูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน(แห่งประเทศไทย)

ที่	ชื่อโครงการวิจัย	การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE)
		- การจัดทำตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในหลายช่องทาง เช่น มีตลาดจำหน่ายในพื้นที่/ชุมชน ตลาดออนไลน์ ตลาดขายตรง และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของเกษตรกร และผู้บริโภคโดยมีการทำงานร่วมกันของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัด และสมาคมเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน - การจัดงานครบ 19 ปี งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับการรับใช้ชุมชนของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในการนำเสนอความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน
2.	โครงการวิจัยการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการจัดการพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษของชุมชนบ้านป่าแป๋ (ดอยช้าง) ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน	เป็นการสถาปนาพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษชาวกะเหรี่ยงบ้านดอยช้างป่าแป๋ (ตำบลเก๋อซอ) ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ตามมติ ครม. 3 สิงหาคม 2553 ว่าด้วยนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงเพื่อยืนยันแนวทางการจัดการทรัพยากรตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ปฏิเสธกฎหมายป่าไม้ที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชุมชน โดยมีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนายพดล พลเสน ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาเป็นประธาน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน นายอำเภอบ้านโฮ่ง เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ
3.	โครงการวิจัยการสร้างเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	“กลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข” ได้มีการเชื่อมประสานกับหน่วยงาน ในการหนุนเสริมกลุ่ม และขยายกลุ่มเพิ่มเติม จากเดิมมี 2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีบ้านทา และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างงานบ้านทา ดอยแก้ว ทำให้กลุ่มได้มีการผลักดันให้มีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนขึ้นอีก 1 กลุ่ม คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรแปรรูปสร้างสรรค์ทาทุ่งยาว กับสำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทา เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2562 เพื่อเป็นจุดรับซื้อผลผลิตจากกลุ่มสมาชิกในเรื่องการนำสมุนไพรมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรต่าง ๆ เช่น ชาตะไคร้ อัญชัน ใบเตย ผักเชียงดา หวาน

ที่	ชื่อโครงการวิจัย	การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE)
		ชักมดลูก เป็นต้น เป็นการรองรับ ขยายฐานการผลิต การตลาด ให้กับสมาชิกในกลุ่มที่มีการปลูกสมุนไพรมากขึ้นอีกช่องทางหนึ่ง
4.	โครงการวิจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน 5 ชุมชน เทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	การยกระดับความรู้ของงานวิจัยนำไปสู่การพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น ศูนย์เรียนรู้วัดมหาวัน อัยสอนหลาน มีถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีชีวิตสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเด็กนักเรียนและนักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น มีการพัฒนาระบบข้อมูล พัฒนาแกนนำในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้ที่สนใจ และพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีโปรแกรมการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้ สร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความภาคภูมิใจให้กับสมาชิกในชุมชน สามารถพัฒนาศูนย์เรียนรู้ ส่งต่อสู่งานพระรอดมหาวัน เมืองลำพูน มีหน่วยงานองค์กรเข้ามาสนับสนุนโดยนำไปสู่การจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนและเทศบาลเมืองลำพูนต่อไป
5.	โครงการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชุมชน ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน	การใช้ฐานข้อมูลจากงานวิจัยนำไปสู่การจัดทำเอกสารข้อมูลเพื่อนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของชุมชนที่ไม่สามารถทำกินได้ โดยการขับเคลื่อนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปวง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านแกนนำ และประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบ ในการยื่นเสนอหน่วยงานองค์กรและเครือข่ายเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นจากผลกระทบของการจัดการนโยบายของรัฐ รวมถึงการประสานความร่วมมือเครือข่ายภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของประชาชนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเชิงนโยบาย
6.	โครงการวิจัยการรื้อฟื้นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองด้วยระบบอินทรีย์สู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากของเกษตรกรบ้านไม้สลิและบ้านใหม่ไม้สลิ ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน	การขยายผลข้าวอินทรีย์พันธุ์พื้นบ้านที่ปลูกบนที่ไร่ของชุมชนบ้านไม้สลิ ในการตรวจสอบมาตรฐานและขยายการตลาดในหลายช่องทาง ทั้งตลาดภายในชุมชน ตลาดออนไลน์ ตลาดขายส่ง โดยมีหน่วยงานองค์กรเข้ามาสนับสนุนการประชาสัมพันธ์การบรรจุภัณฑ์ เช่น จากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด

ที่	ชื่อโครงการวิจัย	การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE)
		ลำพูน สำนักงานเกษตรอำเภอทุ่งหัวช้าง รวมถึงการเชื่อมโยงพืชผักและข้าวอินทรีย์สู่อาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านไม้สลี
7.	โครงการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทากาศ และตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	ผลการดำเนินโครงการวิจัยส่งผลให้หน่วยงานมูลนิธิคีนันช้างผู้ธรรมชาติ ได้เห็นความสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างได้เข้ามาขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกัน โดยการสร้างกลไกการจัดการช้างร่วมกันของชุมชนในตำบลทาสบเส้า ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการช้างและความร่วมมือกันของชุมชนในการมีส่วนร่วมการป้องกันและแก้ไขผลกระทบของช้างที่เกิดขึ้น โดยมีการสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาดูงานให้กับชุมชนทั้ง 2 ตำบล การสร้างแนวรั้วไฟฟ้าเพื่อป้องกันช้างเข้ามากินพืชไร่นาของชาวบ้าน การลาดตระเวนเพื่อขับไล่ช้างให้กลับไปอยู่เขตป่าร่วมกันกับชาวบ้าน รวมถึงการจัดทำแหล่งน้ำในป่าให้กับช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในช่วงฤดูแล้ง รวมถึงการสร้างกลไกการจัดการปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงของชุมชนทั้ง 2 ตำบลร่วมกัน

4.2.2 การนำเอาโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์(RE) ในปี 2562-2563 ได้มีการจัดทำโครงการวิจัยในการนำไปใช้ประโยชน์อยู่จำนวน 6 เรื่อง เป็นการนำเอาโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านพาณิชย์ ด้านสาธารณะ และในด้านพื้นที่ โดยมีรายละเอียดของแต่ละโครงการ ดังนี้

(1) สถาปนาพื้นที่จิตวิญญาณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าบ้านดอยช้างป่าแป๋(ตำหลูเก๋อซอ) ตำบลป่าพลู

อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน (RDG61N0041) การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ ด้านทรัพยากร

โครงการวิจัย การสร้างพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าของชุมชนบ้านป่าแป๋สู่วิถีแห่งชีวิต ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีนายบัญชา มุสแอ เป็นหัวหน้าโครงการ วัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์ทุนและศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านป่าแป๋ (ดอยช้าง) ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน 2) เพื่อสร้างพื้นที่และพัฒนากลไกการจัดการพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าของชุมชนบ้านป่าแป๋ (ดอยช้าง) ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน 3) เพื่อสร้างกระบวนการขับเคลื่อนพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าบ้านป่าแป๋ ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน จากเป้าหมายเพื่อการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ชุมชนบ้านป่าแป๋ (ดอยช้างลำพูน) เป็นพื้นที่ “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า” ในการฟื้นฟูและรักษา วิถีวัฒนธรรมของชุมชนได้คงอยู่อย่างยั่งยืน

เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563 ชุมชนดอยช้างป่าแป๋ (ตำหลู่เก๋อซอ) ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน จึงมีการจัดกิจกรรมสถาปนาพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษชาวกะเหรี่ยงบ้านดอยช้างป่าแป๋ (ตำหลู่เก๋อซอ) ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ตามมติ ครม. 3 สิงหาคม 2553 ว่าด้วยแนวนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง เพื่อยืนยันแนวทางการจัดการทรัพยากรตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ปฏิเสธกฎหมายป่าไม้ที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชุมชน โดยมีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนายณพล พลเสน ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาเป็นประธาน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน นายอำเภอบ้านโฮ่ง เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน, สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.), ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม, เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม จังหวัดลำพูน, มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ (มพน.), สมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย (IMPECT), ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มูลนิธิชุมชนไท และองค์การแอคชั่นเอด ประเทศไทย เครือข่ายนักวิจัยและชุมชนกะเหรี่ยงจากพื้นที่ต่าง ๆ และชุมชนบ้านดอยช้างป่าแป๋ ร่วมเป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรม เพื่อสถาปนาพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ ประกาศพื้นที่ทางจิตวิญญาณฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง รณรงค์ให้มีการคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในทุกด้านตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวพร้อมการนำเสนออุปสรรคและปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติที่ผ่านมา และข้อเสนอแนะเพื่อผลักดันให้มีการแก้ไขเชิงนโยบายต่อไป โดยจะมีเครือข่ายชาติพันธุ์ปกาดูอยู่ในพื้นที่จังหวัดลำพูนและจังหวัดอื่น ๆ ได้เข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยพร้อมกับการนำเสนอองค์ความรู้ในวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ปกาดูแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมด้วยหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ด้วย ถือว่าเป็นความก้าวหน้าของชุมชนที่ได้มีการรวบรวมชุดความรู้ทางด้านวัฒนธรรม การเชื่อมโยงหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ในการหนุนเสริมอันนำไปสู่การประกาศตัวตนของชุมชนได้อย่างแท้จริง



นายณพล พลเสน ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (27 กุมภาพันธ์ 2563) “ในเชิงของการเป็นผู้บริหารกระทรวงผมต้องดูสามประเด็น ประเด็นแรกคือทำอะไรให้พี่น้องมีความมั่นคงในที่ดิน ถ้าอยู่ในป่าไม้หรืออุทยาน ฯ ก็มานั่งคิดกันว่าทำอะไรให้มั่นคง ถ้าท่านอยู่อย่างมั่นคงก็ไม่

ต้องไปตื่นผวาว่าจะโดนใครจับ สองคือ สิทธิในการบริหารจัดการที่จะตกลงกันท่านต้องเป็นผู้นำ ประชาชนต้องเป็นศูนย์กลาง ท่านต้องร่วมคิดร่วมสร้างร่วมทำ สามคือ ราชการทั้งหมดก็ต้องอำนวยความสะดวก อำนวยให้พี่น้องประชาชนในเรื่องของกฎระเบียบ ไม่ใช่มาเข้มแข็ง มารั้งแก ระหว่างที่เขาสำรวจตรวจสอบ อย่าไปจับเขา”

(2) 19 ปี งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับการรับใช้ชุมชนของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน
การใช้ประโยชน์งานวิจัยเชิงสาธารณะ (ONG63N0005)

สถาบันวิจัยหรือศูนย์ มีพัฒนาการขึ้นมาจากโครงการหรือกลุ่มลำพูนเสนาซึ่งเป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของนักวิชาการ ประชาชน และพระสงฆ์ ที่มีแนวคิดที่จะหาแนวทางในการพัฒนาเมืองลำพูนร่วมกัน ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2543 โดยมีเป้าหมายหลักของสถาบันฯ คือ การเป็นสถาบันการเรียนรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่นลำพูนด้วยเป้าหมายหลักดังกล่าวทำให้การดำเนินงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ที่ผ่านมามี 2 ลักษณะ คือ การทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน ทำหน้าที่ในการหนุนเสริมการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดลำพูนและการเป็น สถาบันการจัดการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น : แสวงหามหาวิทยาลัยชาวบ้าน ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานวิชาการที่ให้บริการองค์ความรู้และสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้มีการนำเอาองค์ความรู้ไปจัดการปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานองค์กร และบุคลากรต่าง ๆ

วันเสาร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2562 สถาบันวิจัยหรือศูนย์ ได้มีการจัดเวที “เหลียวหลังแลหน้า 19 ปี จากกลุ่มลำพูนเสนาสู่สถาบันวิจัยหรือศูนย์” ณ ลานเอนกประสงค์ อาคาร 1 มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(มจร.) วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน โดยมีนายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน มาเป็นประธานกล่าวเปิดงาน พร้อมกับการจัดนิทรรศการนำเสนอผลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การมอบใบประกาศเกียรติคุณให้กับนักวิจัยดีเด่น โดยมีพระครูสิริสุตานุยุ ผศ.ดร.ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ได้กล่าวปาถกถา การนำเสนอแลกเปลี่ยนในเวทีเสนาโดยมีผู้เข้าร่วมเสนา ได้แก่ นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน ดร.ชยันต์ วรธนะภูติ ดร.นิรันดร์ ด่านไพบูลย์ คุณจรรยา คำปันนา คุณรักษา สุทธิพงษ์ คุณบุญส่ง เวศยาสิรินทร์ คุณกัลยา ใหญ่ประสาน เป็นต้น *ดำเนินรายการโดย คุณนพพร นิลณรงค์* การเสนาดังกล่าวได้มองเห็นบทเรียนและคุณค่าของ “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนท้องถิ่นมายาวนานตั้งแต่ปี 2542 ได้สร้างผลงานและเครือข่ายชุมชนในการจัดการและแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นด้วยการให้ความสำคัญกับความรู้ท้องถิ่น เชื่อมโยงและเท่าทันกับความรู้ที่มาจากข้างนอก สร้างบุคลากรที่มีสำนึก และปัญญา ได้อย่างเป็นรูปธรรม

การทำหน้าที่รับใช้ชุมชนด้วยงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน จึงเป็นบทบาทสำคัญของการทำงานภาคประชาสังคมที่ดำรงและคงอยู่มาได้อย่างยาวนานจนย่างเข้าสู่ปีที่ 20 ในปัจจุบัน และยังมีการส่งต่อความรู้จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งด้วยกระบวนการทำงานที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อการเข้าถึงและเป็นพื้นที่พึ่งของชุมชนสังคมเมืองลำพูนต่อไป



(3) งานวิจัยสู่การขยายผลจัดงาน “สืบฮีต สานฮอย ฮ้อยกำกั๊ด คนฮักหละปูน ครั้งที่ 3”

(ONG63N0005, RDC62N0005, RDG61N0001, RDG61N0039, RDG61N0040) การใช้ประโยชน์งานวิจัยเชิงสาธารณะ

สถาบันวิจัยหริภุญชัย ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน สมาคมเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน คณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน และภาคีเครือข่ายจังหวัดลำพูน ได้ร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ จัดงานสืบฮีตสานฮอย ฮ้อยกำกั๊ด คนฮักหละปูน งานบุญตานข้าวใหม่บูชาพระธาตุเจ้าหริภุญชัย ครั้งที่ 3 ในวันที่ 8 – 9 มกราคม 2563 ณ วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

การจัดงาน “สืบฮีต สานฮอย ฮ้อยกำกั๊ดคนฮักหละปูน : ตานหลวงหิงไฟพระเจ้า งานบุญตานข้าวใหม่” เป็นประเพณีดั้งเดิมของคนลำพูนที่มีการสืบทอดกันมาอย่างช้านาน ทั้งนี้ในส่วนของจังหวัดลำพูน งานบุญตานข้าวใหม่ ในแต่ละชุมชนส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมกันทุก ๆ ปี การตานหลวงหิงไฟพระเจ้านั้นมีบางพื้นที่เท่านั้นที่ยังรักษาประเพณีนี้ไว้อยู่ ส่วนการกำหนดวันเวลาส่วนใหญ่ยึดเอาเดือนสี่เป็งหรือวันขึ้น 15 ค่ำเดือน ๔ ของล้านนา เป็นวันจัดกิจกรรม แต่มีบางพื้นที่ที่ยึดเอาวันขึ้นปีใหม่วันที่ 1 มกราคม เป็นวันจัดกิจกรรมและวันตานข้าวใหม่ ในส่วนของวัดพระธาตุหริภุญชัย มีการจัดกิจกรรมตานข้าวใหม่ทุกปีในเดือนสี่เป็ง แต่กิจกรรมตานหลวงหิงไฟพระเจ้า ไม่ได้มีการจัดกิจกรรมนี้มายาวนานแล้ว ทางวัดพระธาตุหริภุญชัย โดยพระเทพรัตนนายกเจ้าอาวาสวัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร จึงได้มีแนวคิดที่จะดำเนินการฟื้นฟูประเพณีนี้ขึ้นมา และได้มีการทดลองดำเนินการร่วมกับสถาบันวิจัยหริภุญชัยในปี 2561 และปี 2562 ที่ผ่านมา โดยมีผลสำเร็จและเป็นที่สนใจของประชาชนได้ระดับหนึ่ง ทั้งนี้การจัดกิจกรรมดังกล่าวยังต้องอาศัยการระดมทุนจากหลายภาคส่วนเพื่อให้บรรลุผลเป็นงานบุญประจำปีของจังหวัดลำพูน นอกจากการจัดกิจกรรมการฟื้นฟูประเพณีตานข้าวใหม่และตานหลวงหิงไฟพระเจ้าแล้ว ยังมีการฟื้นฟูการบูชา “พญาข้าวเปลือก” ที่เป็นสัญลักษณ์ของข้าว เป็นการเชิดชูและให้ความสำคัญกับข้าวในการหล่อเลี้ยงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเคยตั้งอยู่ในพิภพภณทิในวัดพระธาตุหริภุญชัยและเกิดสูญหายไปหลายสิบปี

การจัดงานสืบฮีตสานฮอย ฮ้อยกำกั๊ดคนฮักหละปูน ครั้งที่ 3 “ตานหลวงหิงไฟพระเจ้า งานบุญตานข้าวใหม่” นอกจากจะเป็นการบูชาพระธาตุเจ้าหริภุญชัยแล้วยังเป็นการเชื่อมร้อยประสานขบวนการขับเคลื่อนจังหวัดลำพูนของภาคีหน่วยงานองค์กร ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และองค์กรชุมชนต่าง ๆ ภายใต้อำนาจ

ทางวัฒนธรรมชุมชนของคนลำพูนที่เป็นทุนทางประวัติศาสตร์ วิถี ศิลปวัฒนธรรมมีความเป็นเอกลักษณ์ที่งดงาม กิจกรรมนั้นนอกจากจะเป็นการประสานความร่วมมือร่วมกันแล้วของภาคีหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ เป็นการนำเสนอความรู้จากการวิจัยและพัฒนา การนำเสนอศิลปวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น โดยการจัดแสดง นิทรรศการ กาดหมั้ว(ตลาด)ของเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน การประกวดการวาดภาพของเด็กนักเรียน การประกวดการทำอาหารพื้นบ้าน การบริการแพทย์ทางเลือก(หมอพื้นบ้าน) การจัดผ้าป่าแม่ลัดพันธุ์พืชพื้นบ้าน การจัดทำประเพณีที่เกี่ยวกับข้าวโดยจะเป็นการฟื้นฟูประเพณี “ตานหลวงหิงไฟพระเจ้า งานบุญตานข้าวใหม่” ให้เป็นประเพณีที่สืบทอดต่อ ๆ กันไปโดยการสนับสนุนของวัดพระธาตุหริภุญชัย และหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ การมอบใบพระมหาจรรย์ให้กับปราชญ์ชาวบ้าน นักวิจัยเพื่อท้องถิ่น การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ การสร้างความรู้ความเข้าใจต่อความสำคัญและคุณค่าของข้าว การสาธิตองค์ความรู้ ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับข้าวและความรู้ทางการเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น การจัดงานดังกล่าวจึงเป็นการ “เกาะกุ่มลุมลา” หรือการสร้างควมสามัคคี การรวมพลังของกลุ่มคนในจังหวัดลำพูนได้มีการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดแนวทางการความร่วมมือที่ดีต่อกันในการสร้างสรรค์สังคมคนลำพูนให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถนำเอาไปเป็นประเพณีประจำปีของจังหวัดลำพูน และเสริมสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชนท้องถิ่นต่อไป



(4) ความร่วมมือของหน่วยงานในการจัดการข้างของชุมชนและหน่วยงานในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

ดอยผาเมือง (RDG62N0030) การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ ด้านทรัพยากร

โครงการการมีส่วนร่วมในการจัดการข้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทาภาศ และตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ข้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ทั้งในมิติเชิงสังคม และมิติทางวิชาการ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การประเมินความเสี่ยง ผลกระทบและสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและกลไกการบริหารจัดการข้างและปศุสัตว์

ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่ มีนายธวัช จินะภาศ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2 บ้านแม่สะป๋วด ตำบลทาสบเส้า อำเภอมะมาต จังหวัดลำพูน นายอนุวัฒน์ วนารัตนชัยกุล ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 15 บ้านแม่สะแงะ ตำบลทากาศ อำเภอมะมาต จังหวัดลำพูน และนางสาวสลักจิต คำใส เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ ร่วมกันเป็นหัวหน้าโครงการ ร่วมกัน ในกระบวนการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยโดยใช้ประเด็นโจทย์จากชุมชนเป็นฐาน (Community Based Research) ชุมชนเป็นผู้กำหนดประเด็นปัญหาด้วยตนเอง พื้นที่ดำเนินโครงการ ประกอบด้วยชุมชนที่มีส่วนได้เสียจากช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง 2 ตำบล คือ ตำบลทาสบเส้า และตำบลทากาศ จำนวนทั้งสิ้น 11 ชุมชน สามารถดำเนินการได้จำนวนทั้งสิ้น 8 ชุมชน คือ ตำบลทากาศ ได้แก่ บ้านแม่สะแงะ บ้านผาด่าน (กลุ่มชาติพันธุ์ปกากญอ) ตำบลทาสบเส้า ได้แก่ บ้านสบเส้า บ้านแม่สะป๋วด บ้านดอยสารภี บ้านห้วยทา บ้านดอยแก้ว และ บ้านหาดง การดำเนินงานวิจัยใช้วิธีการจัดกิจกรรม อย่างมีส่วนร่วม โดยเริ่มจากการวางแผนร่วม ลงมือปฏิบัติการร่วมบันทึกผลการดำเนินกิจกรรม ปัญหา อุปสรรค วิธีการแก้ไขปัญหา แนวทางการปฏิบัติงานครั้งต่อไปและถอดบทเรียนการทำงานเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม สำคัญๆ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสียและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการช้าง และปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง ได้แก่ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากช้าง ประชาชนผู้เลี้ยงปศุสัตว์ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง เจ้าหน้าที่ภาคสนามมูลนิธิคีนันช้างสู่ธรรมชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 สาขา ลำปาง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง อำเภอมะมาต มูลนิธิคีนันช้างสู่ธรรมชาติ

จากการดำเนินโครงการวิจัย ส่งผลทำให้หน่วยงานมูลนิธิคีนันช้างสู่ธรรมชาติ ได้เห็นความสำคัญในการ สร้างการมีส่วนร่วมให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างได้เข้ามาขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกัน โดยการสร้าง กลไกการจัดการช้างร่วมกันของชุมชนในตำบลทาสบเส้า ตำบลทากาศ อำเภอมะมาต จังหวัดลำพูน การสร้าง ความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการช้างและความร่วมมือกันของชุมชนในการมีส่วนร่วมการป้องกันและแก้ไข ผลกระทบของช้างที่เกิดขึ้น โดยมีการสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาดูงานให้กับชุมชนทั้ง 2 ตำบล การสร้างแนว ร้วไฟฟ้าเพื่อป้องกันช้างเข้ามากินพืชไร่สวนของชาวบ้าน การลาดตระเวนเพื่อขับไล่ช้างให้กลับไปอยู่เขตป่า ร่วมกันกับชาวบ้าน รวมถึงการจัดทำแหล่งน้ำในป่าให้กับช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในช่วงฤดูแล้ง



(5) จากผลงานวิจัยท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน พัฒนาศูนย์เรียนรู้ ส่งต่อสู่งานพระรอดมหาวัน เมืองลำพูน (RDG61N0038) การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเชิงสาธารณะ

โครงการวิจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน 5 ชุมชน เทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีดร.ทัศนีย์ บุญภูมิ เป็นหัวหน้าโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมชุมชน เพื่อสร้างระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน ของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง 5 ชุมชน

กระบวนการวิจัยนี้ เริ่มจากการทบทวนรวบรวมข้อมูล การจัดการเรียนรู้ ให้คนในชุมชนได้เข้าใจสถานการณ์ รากเหง้าชุมชนของตนเอง นำมาตกผลึกเพื่อรวบรวมเรื่องราวของชุมชนแต่ละชุมชนสู่การอนุรักษ์ทุนทางวัฒนธรรมชุมชน เพื่อสามารถนำมาจัดการท่องเที่ยวได้ โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสืบค้น สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของจริงอย่างแท้จริง โดยนำต้นทุนเดิมทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ได้แก่ ทุนทางด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ จารีตปฏิบัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ มาเป็นตัวชี้วัดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของทั้ง 5 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน แบ่งเป็น 17 ชุมชน แต่กระบวนการวิจัยนี้เกิดจากความร่วมมือเครือข่ายชุมชน 5 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนมหาวัน ชุมชนพระคงฤาษี ชุมชนจามเทวี ชุมชน ไก่แก้ว และชุมชนประตูลี้ ที่มีความสนใจ และต้องการ

พัฒนาชุมชนของตนเองให้เป็นแหล่งบริการนักท่องเที่ยว ให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของจังหวัดลำพูน ทั้งเปิดโอกาสให้คนในชุมชน หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

จากการทบทวนข้อมูลชุมชนนำไปสู่การพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น ศูนย์เรียนรู้วัดมहांวัน อัยสอน หลาน มีถ่ายทอดองค์ความรู้ศึกษาวิถีชีวิตสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเด็กนักเรียนและนักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น มีการพัฒนาระบบข้อมูล พัฒนาแกนนำในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้ที่สนใจ และพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีโปรแกรมการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้ สร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความภาคภูมิใจให้กับสมาชิกในชุมชนมากขึ้น



นอกจากนี้จากการที่ได้มีการทบทวนทุนวัฒนธรรมเดิมที่มี และการที่ทางทีมวิจัยได้มีการเชิญหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้เห็นข้อมูลของดีชุมชน และความตั้งใจจริงในสมาชิกในชุมชน เห็นศักยภาพของแกนนำชุมชนลุกขึ้นมาจัดการพัฒนาระบบการจัดการของชุมชน ทำให้หน่วยงานในพื้นที่ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ได้เข้ามาสนับสนุนชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “มหัศจรรย์ที่ 4 พระรอดมहांวัน เมืองลำพูน ครั้งที่ 1” ตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวิถีเมืองเก่าจังหวัดลำพูน ประจำปี 2563 เป็นกิจกรรม 1 ใน 10 มหัศจรรย์ล้านนาที่ลำพูน ตามปฏิทินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นกิจกรรมเกิดขึ้นจากมีฐานจากทุนทางวัฒนธรรม ประเพณี และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของจังหวัดลำพูน มีเป้าหมายที่จะเชื่อมโยงและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว กระตุ้นให้เกิดการเดินทางเข้าสู่จังหวัดลำพูนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อการฟื้นฟูอนุรักษ์ สืบสาน และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญา ให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดลำพูน ด้วยการบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตเมืองเก่าของจังหวัดลำพูน เพื่อการฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบสานทุนทางวัฒนธรรม ประเพณี และอัตลักษณ์ที่โดดเด่นให้คงอยู่ เพื่อพัฒนาและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดลำพูน ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว/อย่างแพร่หลายในวงกว้าง ซึ่ง “พระรอด” เป็นพระพิมพ์ขนาดเล็กที่สุดในบรรดาพระเครื่อง

สกุลลำพูน เป็นพระพิมพ์ที่ทำขึ้นในสมัยพระนางจามเทวี ในสมัยก่อนจะทำพระรอดขึ้นเพื่อแจกจ่ายให้แก่ประชาชน และทหารไว้คุ้มครองรักษาในยามสงครามและเก็บไว้ที่สูงเพื่อสักการบูชา ปัจจุบันพระรอดวัดมหาวันกลายเป็นพระเครื่องชื่อดังที่มีราคาเช่าสูงมาก ทั้งยังถูกบรรจุไว้เป็น พระกรุเก่าแก่หนึ่ง เมื่อนำมาบูชาต่างพบกับอภิทธิปฏิหาริย์ ชื่อเสียงเลื่องลือ ได้รับยกย่องให้เป็นหนึ่งในพระเครื่องชุดเบญจภาคียอดนิยมของประเทศไทย หนึ่งในของดีจังหวัดลำพูน ทำให้เมืองลำพูนเกิดความ “รุ่งเรืองและร่มเย็น เป็นสุข” สืบมาจนถึงทุกวันนี้ โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “มหัศจรรย์ที่ 4 พระรอดมหาวัน เมืองลำพูน ครั้งที่ 1” ประจำปี 2563 ระหว่างวันที่ 24 - 26 มกราคม 2563 ณ วัดมหาวัน จังหวัดลำพูน โดยกิจกรรมภายในงาน ประกอบด้วย การบูชาพระรอดพันปีเมืองลำพูนฮ่วมบุญ ฮ่วมถวายบูชาโปรยข้าวตอกดอกไม้เพื่อสิริมงคล บูชาพระรอดพันปี พระรอดคุ้มเมือง คุ้มภัย พร้อมเครื่องสักการะอันยิ่งใหญ่ ตามรอยเส้นทางบุญ ในวันที่ 25 มกราคม 2563 มีการเคลื่อนขบวนบุญจากวัดมหาวัน ผ่านประตูท่านาง วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร ลานอนุสาวรีย์เจ้ามาจามเทวี และสิ้นสุดที่วัดมหาวัน พร้อมรับขบวนบุญ ด้วยช้างพ้อนเมืองหริภุญชัย ชมความงดงามตระการตา และพิธีสมโภชอย่างยิ่งใหญ่เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย

จากการกระบวนกรวิจัย การทบทวนข้อมูล การสร้างการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย เพื่อเข้ามาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันมากขึ้น ทำให้เห็นทิศทางในการทำงาน การส่งต่อข้อมูลและสร้างความเข้าใจร่วมกัน ทำให้สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมให้รู้จักในวงที่กว้างมากขึ้นได้

(6) วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรแปรรูปสร้างสรรค์ทาทุ่งยาว (RDG61N0039) การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

โครงการวิจัย การสร้างเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีนายสุเชษฐ์ พวงมาลัยสร้อย เป็นหัวหน้าโครงการ วัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรเคมีสู่การทำเกษตรอินทรีย์ประณีตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 2) เพื่อสร้างการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน 3) เพื่อสร้างเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน กระบวนการวิจัยที่เน้นการประชุมวางแผนการดำเนินงาน ศึกษาสถานการณ์ปัญหาการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรเคมีสู่การทำเกษตรอินทรีย์ประณีตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การค้นหาและเรียนรู้ หลักการทำเกษตรอินทรีย์และเกษตรประณีต การจัดเวทีกลุ่มย่อยสัญจร สร้างความตระหนักสร้างเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุขในด้านการผลิต การตลาด การแปรรูป การรับรองมาตรฐาน การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนกับโครงการวิจัยและพื้นที่อื่น ๆ การนำเสนอและแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน

จากเป้าหมายการสร้างเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีต ทำให้เกิดการรวมตัวของเกษตรกรกลุ่มเล็ก ๆ ภายใต้ชื่อที่ตั้งกันขึ้นชื่อว่า “กลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข” ทางกลุ่มมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนทบทวนข้อมูล เห็นบทเรียนแต่ละพื้นที่ เห็นช่องทางการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อเข้ามาหนุนเสริมกลุ่มมากขึ้น จากเดิมมี 2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีบ้านทา และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างงานบ้านหาดอยแก้ว ทำให้กลุ่มได้มีการผลักดันให้มีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนขึ้นอีก 1 กลุ่ม คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรแปรรูปสร้างสรรค์ทาทุ่งยาว กับสำนักงานเกษตรอำเภอแม่ทา เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2562 เพื่อเป็นจุดรับซื้อผลผลิตจากกลุ่มสมาชิกในเรื่องการนำสมุนไพรมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรต่าง ๆ เช่น ชาตะไคร้ อัญชัน ใบเตย ผักเชียงดา หวานชั้กมดลูก เป็นต้น เป็นการรองรับ ขยายฐานการผลิต การตลาดให้กับสมาชิกในกลุ่มที่มีการปลูกสมุนไพรเพิ่มมากขึ้นอีกช่องทางหนึ่ง

งานวิจัย ทำให้พื้นที่ชุมชนได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน การได้มาทบทวนข้อมูลร่วมกัน ทำให้เห็นช่องทางการพัฒนา การเชื่อมประสานกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนากลุ่มพัฒนาพื้นที่ให้มีการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างเครือข่ายร่วมกันมากขึ้น



4.3 วัตถุประสงค์ เพื่อเกิดการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านและสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานในหลากหลายระดับ

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีเพื่อการนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย การพัฒนาทักษะบุคลากร นักวิจัยและเครือข่าย การอบรมพัฒนาศักยภาพนักวิจัย/พี่เลี้ยงจาก อปท. และหน่วยงานต่าง ๆ ในเรื่อง แนวคิดวิจัยเพื่อท้องถิ่น การเรียนรู้การทำงานร่วมกับชุมชน การศึกษาวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม การเชื่อมโยงกับกระแสโลก / ความมั่นคงด้านอาหาร กระบวนการออกแบบการเรียนรู้ การถอดบทเรียน/ถอดความรู้ การทำ social mapping การคืนความรู้สู่ชุมชน และการเขียนรายงานวิจัย เป็นต้น การจัดกิจกรรมหัววัดงานวิจัยในพื้นที่การจัดเวทีแลกเปลี่ยนโครงการวิจัย (หัววัดวิจัย) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรศูนย์ประสานงานฯ โดยการเข้าร่วมแลกเปลี่ยนความรู้กับเครือข่ายศูนย์ประสานงาน ในภาคเหนือ การพัฒนาเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนและศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประเด็น (เนื้อหา)บุคลากร (นักวิจัย และบุคลากรในหน่วยงาน) และพื้นที่ร่วมกับหน่วยงาน(งานวิชาการ) การจัดกิจกรรมหัววัดงานวิจัยในพื้นที่การจัดเวทีแลกเปลี่ยนโครงการวิจัย (หัววัดวิจัย) (4) การสรุปบทเรียนการทำงาน เช่น เวทีการประชุมประจำเดือนของคณะทำงาน (คณะกรรมการเจ้าหน้าที่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง)

สรุปการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาศักยภาพได้ดังนี้ (รายละเอียดตามภาคผนวก 3)

การพัฒนาศักยภาพ	ผลที่ได้
1. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรของศูนย์ประสานงานฯ	- กิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อให้เกิดเครือข่ายความรู้ ความสัมพันธ์และการหนุนเสริมซึ่งกันและกัน เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ของเครือข่ายศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ และระดับประเทศ โดยเฉพาะการหาแนวทางการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในช่วงการเปลี่ยนแปลงองค์กรการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาความรู้เพื่อการยกระดับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เช่น การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่การลดความเหลื่อมล้ำ แนวทางการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ขับเคลื่อนภายใต้สถานการณ์ใหม่ - การนำเสนองานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการประชุมวิชาการประชุม(Proceeding) "งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางพระพุทธศาสนาเพื่อการรับใช้สังคม" - การเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการยกระดับความรู้ของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพื่อการ

การพัฒนาศักยภาพ	ผลที่ได้
	ขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะทั้งในระดับจังหวัดและระดับภาค
2. การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านและสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานในหลากหลายระดับ	- การอบรมทักษะนักวิจัยในชุมชน และบุคลากรในหน่วยงานให้มีความพร้อมในการดำเนินโครงการวิจัยและนำแนวทางไปพัฒนาในการแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นการอบรมการเขียนรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและการใช้ประโยชน์จากการวิจัยเพื่อท้องถิ่น พัฒนาทักษะการจัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการวิจัยให้กับนักวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน รวมถึงการตรวจสอบผลการดำเนินการจัดทำรายงานผลการวิจัยของโครงการวิจัยที่ได้ดำเนินการจัดร่างรายงานกิจกรรมมาแล้ว - การเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ประสานงานฯของนักวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้และนำเสนอผลการดำเนินโครงการวิจัย เช่น การจัดงานสืบฮีตสานฮอยฮ้อยกำกั๊ดคนฮักหละปูนบุญตานข้าวใหม่ งาน 19 ปีสถาบันวิจัยหรือ ภูญชัย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะ

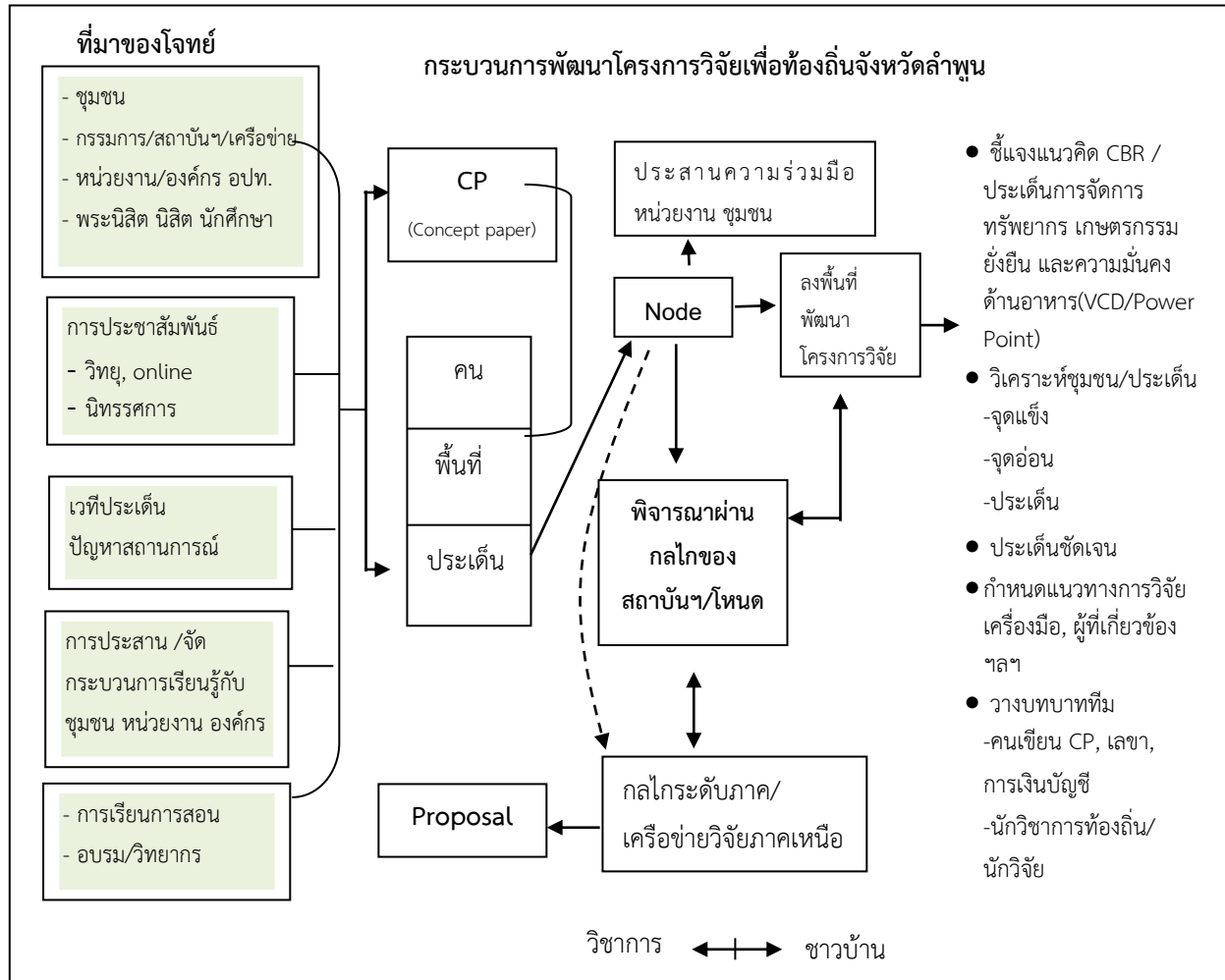
การดำเนินโครงการติดตามหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ภายใต้ภารกิจของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน โดยการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์ประสานงานฯ ในช่วง 9 เดือน (ตุลาคม 2562– มิถุนายน 2563) เป็นการติดตามสนับสนุนการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน จำนวนทั้งหมด 6 โครงการ เป็นโครงการที่ดำเนินการสิ้นสุดในเดือนธันวาคม 2562 จำนวน 5 โครงการ และโครงการที่มีการขึ้นสัญญาปี 2562 จำนวน 1 โครงการ โดยสิ้นสุดการดำเนินโครงการวิจัยในเดือนมิถุนายน 2563 สามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.1 สรุปผล วิเคราะห์ผลการวิจัยภายใต้รอบภารกิจของโครงการ เพื่อผลการศึกษาไปพัฒนาการปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจของ สกสว.

จากการขับเคลื่อนโครงการติดตามหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ภายใต้ภารกิจของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน มีเป้าหมายเพื่อการติดตามและสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้สามารถปิดโครงการได้ตามระยะเวลาที่กำหนด และมีการใช้ประโยชน์จากโครงการวิจัย โดยสามารถสรุปความรู้กระบวนการหนุนเสริมโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทางหรือปิดโครงการวิจัย

5.1.1 กระบวนการพัฒนาโครงการวิจัย หรือขั้นตอนช่วงต้นทางที่ได้มีการพัฒนาโครงการเพื่อให้ได้มาซึ่งโครงการวิจัย พื้นที่วิจัย และคนวิจัย ในช่วงที่ผ่านมาการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยที่มีสถานการณ์ปัญหาในประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประเด็นการทำเกษตรแบบยั่งยืน ร่วมกับประชาชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ จึงเป็นการพัฒนาโครงการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากในสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่สืบเนื่องมาจากข้อกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการหาแนวทางหรือทางออกร่วมกันระหว่างประชาชนและหน่วยงานองค์กร ที่ต้องการหาแนวทางออกร่วมกันโดยใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือ การขึ้นโครงการวิจัยเป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรและประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ยังคงเน้นความสำคัญของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่โจทย์วิจัยมาจากปัญหาของชาวบ้าน ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย และมีการปฏิบัติการร่วมกันในพื้นที่วิจัย โดยมีสรุปผลการวิเคราะห์กระบวนการหนุนเสริมการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ดังนี้

แผนภูมิ กระบวนการพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน หรือการได้มาซึ่งโจทย์วิจัย (ช่วงต้นน้ำ)



จากแผนภูมิอธิบายเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนของการขึ้นโจทย์วิจัย/การได้มาซึ่งโครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การได้มาซึ่งโจทย์ คน พื้นที่ มีหลายรูปแบบ/แนวทาง เป็นการนำเสนอโจทย์ คน พื้นที่ จากพื้นที่เอง จากเพื่อนฝูง(เครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น มิตรแก้วสหวิทยา) จากผู้ที่เคยเข้าร่วมเวทีของสถาบันวิจัย หรือญาติ เจ้าหน้าที่/บุคลากรจากหน่วยงานองค์กร นักวิชาการ อาจารย์ นิสิต นักศึกษา ประชาชนที่สนใจ จากการจัดกิจกรรมกับหน่วยงานในจังหวัดลำพูน และการจัดเวทีระดมปัญหาสถานการณ์ในจังหวัดลำพูน

ขั้นตอนที่ 2 การได้มาซึ่งข้อเสนอโครงการทั้งรูปแบบ Concept paper (CP) หรือเต็มรูปแบบ Project Proposal (PP) มีทั้งจากการนำเสนอเข้ามาของพื้นที่ และจากการเข้าจัดเวทีเพื่อวิเคราะห์ปัญหา สถานการณ์ชุมชนร่วมกันของศูนย์ประสานงานฯ

ขั้นตอนที่ 3 การพิจารณา ในเวทีการประชุมทุกเสาร์ที่ 1 ของเดือน ได้นำเสนอเพื่อให้ที่ประชุมได้พิจารณาให้ข้อคิดเห็นต่อโครงการวิจัย และเวทีการพิจารณาโครงการที่ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นกรณีเฉพาะ ในการพิจารณาโครงการวิจัยในเบื้องต้น ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการท้องถิ่น เป็นนักวิจัยเก่าและการนำข้อเสนอโครงการ(CP/PP) ส่งตรงมายังเวทีกลไกวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ในการพิจารณาในช่วงหลังมาการเร่งโครงการวิจัยทำให้เวลาในการพิจารณาของศูนย์ประสานงานฯและเวทีของกลไกอยู่ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกัน บางโครงการส่งเข้าเวทีการพิจารณาทั้งสองทางเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ เพื่อกลับไปพัฒนาโครงการร่วมกับชุมชนต่อไป

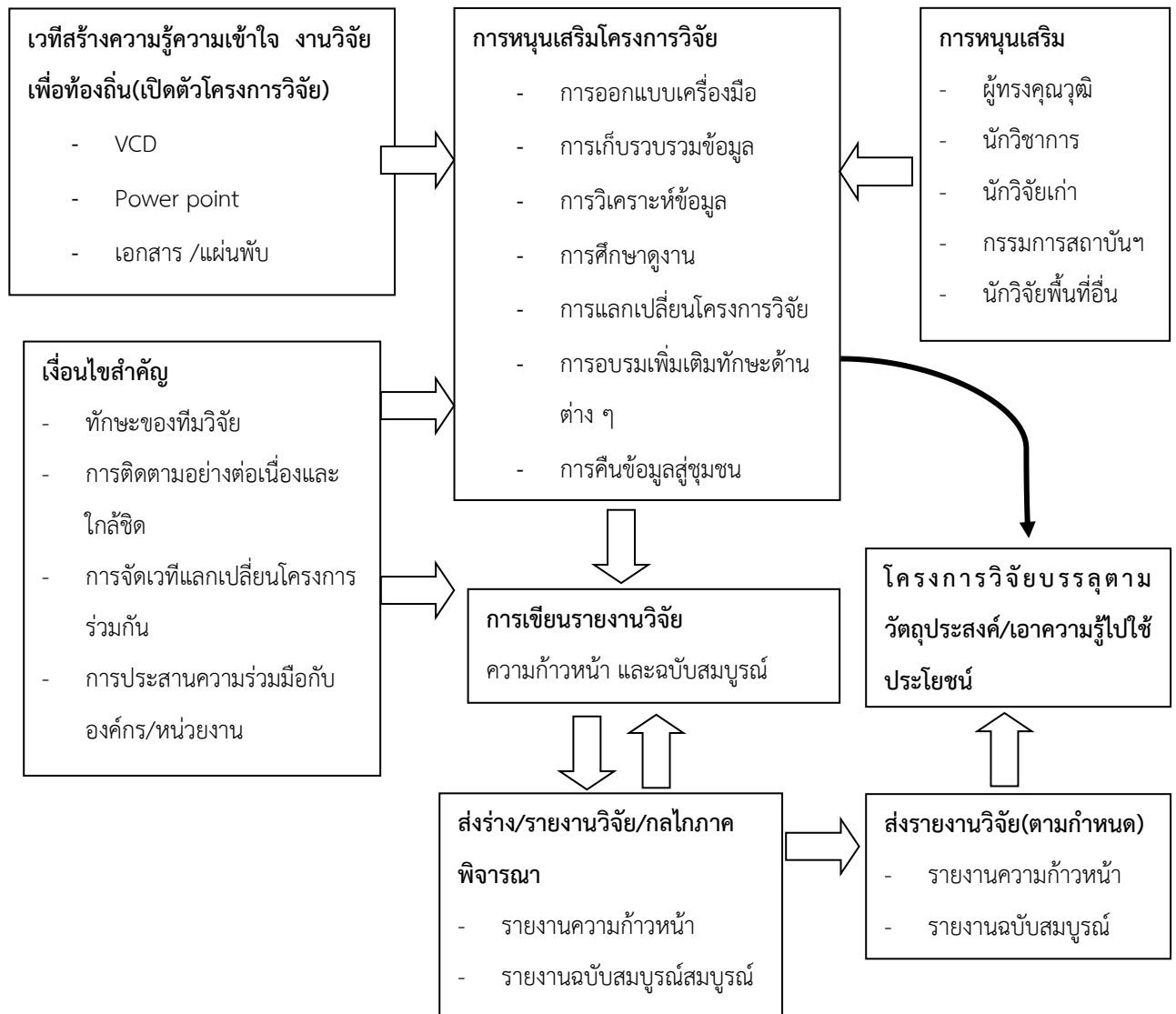
ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาโครงการ ทุกโครงการต้องมีการพัฒนาโครงการร่วมกับชุมชนวิจัย การพัฒนาโครงการในพื้นที่แต่ละครั้งมีหลายรูปแบบ-แนวทาง บางพื้นที่มีหน่วยงาน/องค์กรให้การสนับสนุนก็จะได้รับการประสานและอธิบายที่มาที่ไปในเบื้องต้น(ส่วนใหญ่จะรับรู้และเห็นความสำคัญของกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาก่อน) บางพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ใหม่ ชุมชนและนักวิจัยยังไม่ค่อยคุ้นเคยการทำวิจัยมาก่อน ในเบื้องต้นเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานฯ จะทำหน้าที่ในการพูดคุยและเป็นการชี้แจงที่มาที่ไปของการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น การแนะนำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ศูนย์ประสานงานฯ เงื่อนไขการสนับสนุนโครงการวิจัย โดยการพูดคุยและการนำเสนอเป็น Power point เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการวิจัย จากนั้นก็ทบทวนปัญหาสถานการณ์กับชุมชนเพื่อตรวจสอบปัญหาและความต้องการที่แท้จริงในการพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย และเพื่อให้สอดคล้องกับเอกสารหรือตัวโครงร่างวิจัยที่ได้ส่งเข้ามา(กรณีที่ได้ส่งเอกสารโครงร่างวิจัย/CP,PP) โดยใช้กระบวนการทั้งพูดคุยนำเสนอ การเขียนบนกระดานชาร์ต จากนั้นก็ให้ลงคะแนนเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อนำมากำหนดเป็นโจทย์วิจัยร่วมกัน การกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดเป้าหมายของโครงการวิจัย กำหนดแนวทางการดำเนินโครงการวิจัย กำหนดเครื่องมือในการวิจัย บทบาท ทีมวิจัย ฯลฯ ในขั้นตอนนี้มีการใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แผนที่ชุมชน ต้นไม้ปัญหา องค์กรชีวิต ปฏิทินชุมชน เป็นต้น เพื่อทบทวนและวิเคราะห์ชุมชนร่วมกันอีกในการพัฒนาโครงร่างวิจัย

หลังจากที่ได้โครงร่างวิจัยจากพื้นที่/ชุมชน ศูนย์ประสานงานฯ ได้จัดทำข้อคิดเห็นที่มีต่อโครงการเพื่อนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ และเข้าเวทีพัฒนาโครงการของกลไกภาคเหนือต่อไป เมื่อได้รับข้อเสนอแนะจากเวทีกลไกการสนับสนุนภาคเหนือแล้ว จึงลงพื้นที่เพื่อพัฒนาโครงการในพื้นที่ร่วมกับชุมชนอีก ซึ่งขั้นตอนนี้อาจต้องใช้เวลาในการพัฒนาโครงการวิจัยกลับไปมาอีกหลายรอบ เพื่อความเข้าใจและความสมบูรณ์ของโครงการวิจัยมากยิ่งขึ้น(ทั้งการกลับไปยังเวทีกลไกฯ และเวทีการประชุมของศูนย์ประสานงานฯ) ซึ่งบางโครงการก็สามารถไปได้เร็ว บางโครงการก็ช้า และบางโครงการก็ขอยกเลิกเนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น เป็นต้น

ความรู้ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่ผ่านมาการแสวงหาความรู้จะต้องสอดคล้องกับหัวข้อหรือโจทย์วิจัยของแต่ละพื้นที่ เช่น ในประเด็นการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ต้องมีการประสานความร่วมมือในการขับเคลื่อนพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เป็นการศึกษาและนำความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนกิจกรรมดังกล่าว ได้แก่ นโยบายทวงคืนผืนป่าของรัฐบาลไทยในปัจจุบันในแผนแม่บทแก้ไขปัญหาทรัพยากรป่าไม้, การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 64/2557 เรื่อง การปราบปรามและการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 เรื่องเพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์ปัจจุบัน ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่า พระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าให้เป็นอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ข้อมูลเกี่ยวกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง เป็นต้น ซึ่งเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดินในพื้นที่เขตป่า ความรู้เกี่ยวกับอำนาจท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิทธิชุมชนกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ยุทธศาสตร์จังหวัดลำพูนในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรสู่เมืองอาหารปลอดภัย นโยบายเกี่ยวกับการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ของรัฐบาลในการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อปฏิรูปภาคการเกษตรภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 รวมถึงข้อกำหนดและนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ในพื้นที่ของโครงการวิจัย และแนวทางการสนับสนุนของหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการประสานงานและบูรณาการร่วมกับหน่วยงาน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาความรู้วัฒนธรรมของแต่ละหน่วยงานองค์กรที่แตกต่างกัน ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการประสานความร่วมมือการบูรณาการที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นการขาดความเข้าใจระหว่างองค์กร การแก้ไขที่ผ่านมานอกจากต้องทำการศึกษาถึงนโยบายและวัฒนธรรมขององค์กร การสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันแล้ว การปฏิบัติตามเงื่อนไขและกฎหมายของแต่ละองค์กรกำหนด รวมถึงการวางเป้าหมายร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายทั้งในส่วนของหน่วยงานและศูนย์ประสานงานฯ ในการขับเคลื่อนโครงการวิจัยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานสามารถจัดการแก้ไขปัญหาและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

5.1.2 กระบวนการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยอยู่ระหว่างการดำเนินการให้มีคุณภาพ และมีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานองค์กร (ช่วงกลางน้ำ-ปลายน้ำ)

แผนภูมิ การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้มีคุณภาพ และมีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ (ช่วงกลางน้ำ-ปลายน้ำ)



จากแผนภูมิอธิบายเป็นขั้นตอน ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการเปิดตัวโครงการวิจัย เวทีสร้างความรู้ความเข้าใจงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้กับทีมวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้องในเวทีการเปิดตัวโครงการวิจัย หลังจากที่ได้มีการอนุมัติโครงการและเซ็นสัญญาเรียบร้อยแล้ว ศูนย์ประสานงานฯ จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการนำเสนอกระบวนการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามที่ได้รับการอนุมัติแล้ว แนวคิดและวิธีการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน การใช้

ประโยชน์จากงานวิจัย และอื่น ๆ โดยนำเสนอเป็น power point วิดีทัศน์ ในกรณีที่พื้นที่มีไฟฟ้าใช้ และใช้เป็นแผ่นพับ ฟลิปชาร์ท แผ่นผัง แผ่นพลิก เป็นต้น กรณีพื้นที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ซึ่งจะนำมาใช้ตามความเหมาะสมของพื้นที่โครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การหนุนเสริมโครงการวิจัยในพื้นที่โครงการวิจัย เป็นการสนับสนุนโครงการวิจัยในการออกแบบเครื่องมือเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล การวางแผนการดำเนินโครงการวิจัย การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนโครงการวิจัย การอบรมเพิ่มเติมทักษะด้านต่าง ๆ การวิเคราะห์ข้อมูล เทคนิคการวิจัย การจัดเวทีกิจกรรมต่าง ๆ การคืนข้อมูลสู่ชุมชน โดยมีการประสานงานการติดตามหนุนเสริมในขั้นตอนต่าง ๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักวิจัยเก่า นักวิจัยพื้นที่อื่น และคณะกรรมการสถาบันฯ

ขั้นตอนที่ 3 การติดตามสนับสนุนการจัดทำรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และระยะเวลาที่กำหนด เป็นการติดตามทั้งการลงพื้นที่ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อให้สามารถนำเอาความรู้ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง การตรวจสอบร่างรายงานวิจัยในเบื้องต้นเพื่อจัดทำส่งกลไกภาคของงานวิจัยเพื่อทบทวน การจัดเวทีพิจารณาร่างรายงานวิจัยทั้งรายงานความก้าวหน้า และร่างรายงานฉบับสมบูรณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายวิจัยเพื่อทบทวน การติดตามเพื่อนำข้อคิดเห็นจากกลไกภาคของงานวิจัยเพื่อทบทวนนำมาให้โครงการวิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำให้เกิดความสมบูรณ์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การติดตามการนำเอางานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นการจัดเวทีแลกเปลี่ยน การเข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการวิจัยร่วมกับหน่วยงานองค์กรอื่น ๆ เพื่อติดตามและสนับสนุนให้เกิดการนำเอางานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ทั้งงานวิจัยที่จะสามารถประสบความสำเร็จมีการนำไปใช้ประโยชน์ต้องมีเงื่อนไขสำคัญ เช่น ทักษะของทีมนักวิจัย การติดตามอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด การจัดเวทีแลกเปลี่ยนโครงการร่วมกัน รวมถึงการประสานความร่วมมือกับองค์กร/หน่วยงาน พร้อมกันนี้ศูนย์ประสานงานฯและนักวิจัย ได้มีการจัดทำเอกสาร RE งานวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อนำส่ง หน่วยงานวิจัยเพื่อทบทวนต่อไป

ความรู้ที่ใช้ในการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ การศึกษาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยที่ดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทิศทางการทำเกษตรอินทรีย์ แผนโครงการของหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ทางศูนย์ประสานงานฯ ต้องทำการศึกษาและหาแนวทางเพื่อการหนุนเสริมโครงการวิจัยให้การต่อยอดและยกระดับสู่การจัดการและแก้ไขปัญหาเกิดความยั่งยืน เช่น การนำเอาความรู้เรื่องการประกาศของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้พื้นที่โครงการวิจัยเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อให้พื้นที่โครงการวิจัยได้มีการรวมกลุ่มกันในการยื่นข้อเสนอต่อกระทรวงฯ เพื่อการทบทวนและพิจารณาการประกาศดังกล่าว เนื่องจากจะทำให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่โครงการวิจัย การติดตาม

สนับสนุนโครงการวิจัยในพื้นที่เขตป่าสงวนจำเป็นต้องมีการศึกษาและใช้ความรู้เกี่ยวกับ พรบ.ป่าสงวน มาใช้ให้พื้นที่โครงการวิจัยได้เข้าใจและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาและข้อพิพาทระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น สำหรับปัญหาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นเรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่โครงการวิจัยที่เกิดจากนโยบายของรัฐบาล เช่น การทำกินในพื้นที่ทับซ้อนกับเขตแนวป่า การแก้ไขที่ผ่านมา ช่วงต้นทางในการดำเนินโครงการวิจัย ได้มีการหารือพูดคุยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน สำหรับปัญหาการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยที่ไม่สามารถดำเนินการจัดทำรายงานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ได้มีการแก้ไขปัญหาโดยมีการหนุนเสริมเพื่อถอดความรู้และการจัดทำรายงานร่วมกับโครงการวิจัย

5.2 สรุปผล การติดตามและสนับสนุนโครงการวิจัย จำนวน 6 โครงการ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด การดำเนินงานวิจัยนอกจากการการหนุนเสริมการดำเนินโครงการวิจัยของแต่ละโครงการแล้ว ยังทำหน้าที่ในการประสานหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนกิจกรรมของโครงการวิจัย เป็นการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน อีกทั้งการพัฒนาทักษะความรู้ให้กับนักวิจัยในการบริหารจัดการโครงการวิจัยให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ และสามารถตอบวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยตามที่กำหนดไว้ ในการติดตามสนับสนุนของศูนย์ประสานงานฯ ระยะแรกจึงเป็นการติดตามโครงการวิจัยที่อยู่ในช่วงเวลาการดำเนินโครงการวิจัยในระยะที่ 2 จำนวน 5 โครงการ และโครงการวิจัยที่อยู่ในระหว่างการดำเนินโครงการวิจัยในระยะที่ 1 จำนวน 1 โครงการ โดยทั้ง 6 โครงการจะต้องมีการปิดโครงการตามระยะเวลาที่กำหนด และได้มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรทั้งในระดับพื้นที่และนอกพื้นที่ เช่น เครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน อบต. เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน เทศบาล และ อบต.ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น จากการดำเนินกิจกรรมในการขับเคลื่อนบูรณาการกับหน่วยงานดังกล่าวเป็นการพัฒนาและยกระดับความรู้ของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่รูปธรรมต่าง ๆ การเชื่อมประสานกับหน่วยงานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง สำนักงานอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 และ 16 (เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ้านโฮ้ง-ลี่) กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาาร่วมกันด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ส่วนการพัฒนาโครงการวิจัยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาจะไม่สามารถขึ้นสัญญาให้กับโครงการวิจัยที่มีการพัฒนาโครงการและพร้อมการออกสัญญาแล้วอีก 4 โครงการในปี 2562 (จึงมีโครงการที่ต้องติดตามเพียง 1 โครงการเท่านั้น)

5.3 สรุปผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (Impact) ของการดำเนินโครงการ เกิดความร่วมมือของหน่วยงานองค์กรในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง เทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง โดยมีนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นรุ่นใหม่ บุคลากรของหน่วยงานองค์กรภาคี ได้เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นขับเคลื่อนและเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เช่น เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปวง จำนวน 4 คน เกิดนักวิจัยเพื่อ

ท้องถิ่นในเขตพื้นที่รักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง จำนวน 5 คน มีการบูรณาการการทำงานเพื่อผลักดันให้เกิดแผนและนโยบายสาธารณะในหลาย ๆ ระดับเป็นการยกระดับและพัฒนาองค์ความรู้วิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดลำพูนในการจัดทำนโยบายสาธารณะประเด็น ความมั่นคงด้านอาหาร อาหารปลอดภัยในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยการประสานความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในจังหวัดลำพูนและหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานจังหวัดลำพูน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืนแห่งประเทศไทย กองทุนประชาสังคม องค์การภาคประชาสังคม ภาคประชาชน เป็นต้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานองค์กร เป็นการจัดเวทีทำความเข้าใจ การสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และหน่วยงานองค์กร การสร้างพื้นที่รูปธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และชุมชน จากฐานความรู้ของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยการบูรณาการเครื่องมือสัมภาษณ์สุขภาพ และธรรมนูญสุขภาพ เป็นการยกระดับความรู้เพื่อพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะ ข้อตกลงร่วมหรือธรรมนูญของแต่ละระดับในพื้นที่จังหวัดลำพูน(ชุมชน ตำบล จังหวัด/ประเทศ) รวมถึงการจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายสาธารณะ ข้อตกลงร่วม หรือธรรมนูญร่วมกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นการต่อยอดความรู้จากโครงการวิจัยในการนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง เช่น การยกระดับความรู้ในพื้นที่โครงการวิจัยในพื้นที่บ้านห้วยโป่งสามัคคี ตำบลแม่ตืน อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน พื้นที่ลุ่มน้ำแม่ขนาดตอนบน ตำบลทาภาศ อำเภอแม่ทาจังหวัดลำพูน เพื่อการจัดทำกติกาสหชุมชนในการประกาศข้อตกลงร่วมกันของชุมชนหรือนโยบายสาธารณะหรือธรรมนูญชุมชน ร่วมกันกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง การบูรณาการองค์ความรู้เกษตรกรรมยั่งยืนของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดลำพูนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดลำพูน ปีงบประมาณ 2561 – 2564 การต่อยอดพื้นที่โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาความรู้ในการจัดการด้านสุขภาวะโดยการประสานกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) ในการจัดทำโครงการสานพลังพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะจังหวัดลำพูน ภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพและติดตามสนับสนุนโครงการสร้างเสริมสุขภาพขนาดเล็กในระดับพื้นที่ “หน่วยจัดการร่วมกับ สสส.ในระดับพื้นที่ (Node)” ในการขับเคลื่อนประเด็นสุขภาวะ จำนวน 30 พื้นที่ ในปี 2562 ครอบคลุม 8 ประเด็น(การส่งเสริมการบริโภคผักผลไม้ในโรงเรียน การส่งเสริมการบริโภคผักในครัวเรือน การพัฒนาผู้สูงอายุ การลดละเลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานบุญประเพณี ถนนจุดเสี่ยง การออกกำลังกายตามศิลปวัฒนธรรม การลดละเลิกบุหรี่ในชุมชน และการจัดการขยะ) ในการขับเคลื่อนกิจกรรมทั้ง 8 ด้านได้มีการพัฒนาแนวทางเพื่อกำหนดกติกาของแต่ละชุมชนในการสร้างความร่วมมือของชุมชนเพื่อการจัดการอย่างยั่งยืนต่อไป รวมถึงการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการปลูกสำนึกสร้างพลัง เสริมศักยภาพ เยาวชนเมืองลำพูน โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) และมูลนิธิสยามกัลป์มาจนจำนวน 15 พื้นที่ ในการขับเคลื่อนโครงการของเยาวชนในประเด็นการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม การจัดการป่าชุมชน ศิลปวัฒนธรรมชุมชน และเกษตรยั่งยืน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ในโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน และเป็นลูกหลานของนักวิจัย มีการต่อยอดความรู้และสืบสานสิ่งที่ผู้ใหญ่นักวิจัยได้ดำเนินการมาก่อน

5.4 สรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนประเด็นความมั่นคงด้านอาหาร เกษตรกรรม ยั่งยืน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระบวนการขับเคลื่อนในประเด็นต่าง ๆ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เกิดการยกระดับความรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนวิจัยและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นดังกล่าวเป็นกระบวนการที่สำคัญ การทำหน้าที่ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่สำคัญที่สุดคือ การเป็นองค์กรการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจและหาแนวทางการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกันเพื่อการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง และตรงกับความต้องการของทุกฝ่าย หลีกเลี่ยงประเด็นที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้ง การบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องจึงเป็นเรื่องสำคัญในการประสานสร้างความรู้ร่วมและมองเห็นประโยชน์ร่วมระหว่างหน่วยงาน พยายามสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดความพึงพอใจในการเข้ามามีส่วนร่วมสอดคล้องกับความต้องการของตนเองและสอดคล้องกับบทบาทภารกิจของหน่วยงาน และการนำเอาวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นเข้ามาหนุนเสริมเพื่อให้เกิดการทำงานตามแนวคิดหลักพุทธศาสนาในอรรถประโยชน์ 3 ประการ ได้แก่ อัตตัตถะ หรือประโยชน์ตน ปรัตถะหรือประโยชน์ผู้อื่น อุภยัตถะหรือประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย หรือประโยชน์ร่วมกัน การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักให้กับกลุ่มเป้าหมายเป็นกระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การให้ประชาชนได้ตรวจสอบสุขภาพโดยการทดสอบสารเคมีในเลือดซึ่งผลที่ออกมาพบว่าประชาชนร้อยละ 99 มีสารพิษตกค้างจึงทำให้เกิดความเกรงกลัว และหันมาสนับสนุนไม่ให้เกิดการใช้สารเคมีบนพื้นที่สูง เป็นต้น องค์ความรู้ของกระบวนการขับเคลื่อนในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ที่สำคัญที่สุดคือแนวคิดที่ว่า “ประสานจุดร่วม สงวนจุดต่าง” เพื่อการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ชุมชน และศูนย์ประสานงานฯ ที่เป็นคนกลาง รวมถึงการแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนแต่ละประเด็นของศูนย์ประสานงานฯ เช่น กฎหมาย นโยบาย และความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การขับเคลื่อนประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย

5.5 สรุปผลการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE) จำนวน 6 เรื่อง และเกิดการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ

ในช่วงระยะเวลา 5 เดือนที่ผ่านมาทางศูนย์ประสานงานฯ ถึงแม้จะยังไม่ได้มีการจัดทำรายงาน RE (Research Exploitation) หรือการเขียนการใช้ประโยชน์จากการวิจัยซึ่งจะมีการดำเนินการในระยะต่อไปทั้งนี้ ได้มีการดำเนินการโดยการนำความรู้จากงานวิจัยในการยกระดับสู่การเชื่อมโยงกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ประสานงานฯ เช่น การจัดงานครบรอบ 19 ปีของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ที่ได้นำเอาเนื้อหาความรู้จากงานวิจัยมานำเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันกับภาครัฐ วิชาการ และประชาสังคมในจังหวัดลำพูน รวมถึงการนำเสนอองค์ความรู้จากงานวิจัยในการจัดงานบุญข้าวใหม่ “สืบฮีตสานฮอย ฮ้อยกำ

กิตติ คนฮักหละปูน ครั้งที่ 3” ที่วัดพระธาตุหริภุญชัย ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการนำเสนอแลกเปลี่ยนประเด็นของการผลิต “ข้าว” และ “ลำไย” ของเกษตรกรและภาคีเครือข่าย กิจกรรมทั้งสองกิจกรรมเป็นการเชื่อมประสานหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกของศูนย์ประสานงานที่มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องมีเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ได้มีการนำเสนอองค์ความรู้และผลผลิตจากงานวิจัยให้กับประชาชนหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ได้นำไปสู่แนวทางการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และขยายผลในการสร้างรายได้ส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนพื้นที่วิจัย ทั้งนี้ยังได้มีการเผยแพร่ สื่อสารและการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เช่น การจัดรายการวิทยุชุมชน การประชาสัมพันธ์ website/Blog/Face book/สารคดีร่วมกับทีวีไทยการจัดนิทรรศการ และหนังสือเล่มเล็กและการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ การจัดกิจกรรมงาน ร่วมกับหน่วยงานองค์กรและเครือข่าย

5.6 สรุปผลการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้านและสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานในหลากหลายระดับ

เป็นการพัฒนาศักยภาพทั้งส่วนของเจ้าหน้าที่ของศูนย์ประสานงานฯ และนักวิจัยในโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ทั้งเป็นการประชุมร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ การเข้าร่วมกิจกรรมการนำเสนอผลการขับเคลื่อนในประเด็นต่าง ๆ รวมถึงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เช่น เวทีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สู่การลดความเหลื่อมล้ำ โดย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สถาบันคลังสมองของชาติ การพัฒนาคณะทำงานเยาวชนของศูนย์ประสานงานฯ และเยาวชนในโครงการ Active Citizen ที่ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในจังหวัดลำพูน เป็นการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการปลูกสำนึกสร้างพลัง เสริมศักยภาพ เยาวชนเมืองลำพูน โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) และมูลนิธิสยามกัลป์มาจนจำนวน 15 พื้นที่ ในการขับเคลื่อนโครงการของเยาวชนในประเด็นการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม การจัดการป่าชุมชน ศิลปวัฒนธรรมชุมชน และเกษตรยั่งยืน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ในโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน และเป็นลูกหลานของนักวิจัย มีการต่อยอดความรู้และสืบสานสิ่งที่ผู้ใหญ่ได้ดำเนินการมาก่อน การเข้าร่วมกิจกรรมงานมหกรรมสานพลังสร้างสุขภาวะภาคเหนือ ครั้งที่ 2 “สานพลังพลเมืองตื่นรู้สู่ชุมชนเข้มแข็ง” ที่มีการยกระดับความรู้ประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนของศูนย์ประสานงานฯ นำไปสู่แนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชน รวมถึงการเข้าร่วมเวทีการประชุมเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือของสำนักงานคณะกรรมการวิจัย วิทยาศาสตร์และนวัตกรรม(สกสว.) ที่ได้มีการจัดกิจกรรมการประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในช่วงการเปลี่ยนผ่านองค์กร การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในช่วงที่ผ่านมาจึงเป็นการมุ่งสร้างแนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้ยังคงอยู่ทั้งรูปแบบและแนวคิด

5.5 อภิปรายผล

การดำเนินกิจกรรมของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในระยะ 9 เดือน (ตุลาคม 2562– มิถุนายน 2563) เป็นการสนับสนุนโครงการวิจัยในประเด็นความมั่นคงด้านอาหารในการจัดการทรัพยากรและเกษตรกรรมยั่งยืน บนฐานทรัพยากรและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อการพัฒนาหลักการขับเคลื่อนบูรณาการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับงานพัฒนาในพื้นที่จังหวัดลำพูน ในการขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ้านโฮ่ง จึงเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงานของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องตามนโยบายของรัฐบาลในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยให้ชุมชนที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นกระบวนการที่สร้างความเข้าใจ สร้างการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางและวิธีการอย่างสันติ และมีความเป็นประชาธิปไตย ประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในการพัฒนาโจทย์วิจัยของศูนย์ประสานงาน ฯ เป็นประเด็นที่มาจากปัญหาของการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยของประชาชนในเขตพื้นที่ป่า กระบวนการวิจัยจึงต้องเริ่มต้นจากการทบทวนประวัติศาสตร์การตั้งรกรากถิ่นฐานจนถึงการพิสูจน์สิทธิร่วมกันกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการจัดการและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน สอดคล้องกับคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 เรื่องเพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งคำสั่งฉบับนี้เพื่อให้การดำเนินการและการประสานงานในการปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสามารถลดผลกระทบที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศโดยรวม มีเนื้อหาสำคัญคือ การดำเนินการใด ๆ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ยากไร้ ผู้มีรายได้น้อย และผู้ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยในพื้นที่เดิมนั้น ๆ ก่อนคำสั่งนี้มีผลบังคับใช้ ยกเว้นผู้ที่บุกรุกใหม่ จะต้องดำเนินการสอบสวน และพิสูจน์ทราบ เพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป ยังตรงกับทิศทางการจัดการที่ดินทำกินให้กับชุมชนตามนโยบายรัฐบาลของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ(คทช.) และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554

ทั้งนี้ในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) เทศบาลตำบลทากาศเหนือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง เทศบาลตำบลแม่ตืน เทศบาลตำบลทาลาดุก เพื่อการจัดทำนโยบายสาธารณะของประชาชน ข้อตกลงของชุมชน หรือธรรมนูญสุขภาพชุมชน โดยการยกระดับความรู้จากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจัดทำธรรมนูญลุ่มน้ำแม่ขนาดตอนบน ธรรมนูญสุขภาพตำบลทาลาดุก ข้อตกลงร่วมกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนในการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูนในนาม “สมาคมเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน” โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการยกระดับและพัฒนาองค์ความรู้วิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดลำพูนจัดทำนโยบายสาธารณะในพื้นที่จังหวัดลำพูน เป็นการยกระดับความรู้โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม โดยการประสานความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) และการพัฒนาพื้นที่โครงการวิจัยจำนวน 15 พื้นที่ จำนวน 6 ประเด็น โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ยึดหลัก “การพัฒนาที่ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง” การขับเคลื่อนประเด็นความมั่นคงด้านอาหารในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดลำพูน ปี พ.ศ.2561-2564 ในพันธกิจการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรด้วยมาตรฐานความปลอดภัยอย่างปราดเปรื่อง ในประเด็นยุทธศาสตร์(Strategies) เมืองเกษตรสีเขียว (Green Agricultural City) เมืองนิเวศน์ (E-co Town) มีเป้าประสงค์ 2 คือการเติบโตของรายได้ของครัวเรือน (Household income) และการจ้างงาน(employment) ที่เกิดจากการพัฒนาสินค้าการเกษตรที่ได้รับการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยและเทคโนโลยี และเป้าประสงค์ 5 เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีจุดเน้นตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic Positioning) ในด้านเมืองเกษตรปลอดภัย (Safe Agricultural City) การขับเคลื่อนกิจกรรมสอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในแนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ ด้านการพัฒนาภาคการเกษตร ในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ในการรวบรวม คัดเลือก และปรับปรุงพันธุ์กรรมพืช สัตว์ สัตว์น้ำ และจุลินทรีย์ของท้องถิ่น ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้ได้คุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยและการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ โดยให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิตตามมาตรฐาน อาทิ หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี รวมถึงส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารสำหรับผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มที่มีมาตรฐานเฉพาะ อาทิ สินค้าเกษตรอินทรีย์ สินค้าฮาลาล และสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการกำหนดมาตรการจูงใจในการปรับปรุงการผลิต และการส่งเสริมวางระบบการตรวจสอบย้อนกลับ รวมทั้งส่งเสริมการผลิตอาหารที่มีคุณภาพและเพียงพอสำหรับเด็กในวัยเรียนเพื่อเพิ่มสุขภาวะและศักยภาพการเรียนรู้ และสร้างความตระหนักในการบริโภคอาหารและโภชนาการที่ส่งผลต่อสุขภาวะ และ (3) ขับเคลื่อนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง โดยการสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ผ่านมาตรการทางการเงินการคลัง การส่งเสริมการผลิต การยกระดับราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้แตกต่างจากสินค้าเกษตรที่ใช้สารเคมี ตลอดจนมาตรการส่งเสริมการตลาด ส่งเสริมและเร่งขยายผลแนวคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย (1) ส่งเสริมให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการเกษตร มีส่วนร่วมคิดร่วมทำและเป็นเจ้าของในการพัฒนาการเกษตรของตนโดยภาครัฐสนับสนุน

ด้านปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นและเชื่อมโยงการดำเนินการกับศูนย์เรียนรู้ต่างๆ ในพื้นที่ (2) ส่งเสริมขยายผลและพัฒนาการผลิตในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ทั้งในรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ เกษตรธรรมชาติ รวมถึงการทำเกษตรกรรมตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยสนับสนุนบทบาทเครือข่าย ราษฎรชาวบ้านในการขับเคลื่อน และการปรับกลไกและโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรที่จำเป็นในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน อาทิ การพัฒนาระบบข้อมูลเกษตรกรรมยั่งยืน การสร้างองค์ความรู้การสนับสนุนเงินทุนในลักษณะสินเชื่อสีเขียวที่มุ่งใจการผลิตและการส่งเสริมการตลาด และ (3) ควบคุมการใช้สารเคมีการเกษตรที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพทดแทนสารเคมีการเกษตรให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งใช้สารเคมีการเกษตรอย่างเหมาะสมตามหลักวิชาการเพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกำหนดมาตรการทางการเงินการคลังในการกำกับดูแลการผลิต การนำเข้าและการใช้สารเคมีการเกษตร การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนในการบริหารจัดการภาคเกษตรและสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ โดย (1) พัฒนาฐานข้อมูลด้านอุปสงค์และอุปทานด้านการเกษตรให้มีความถูกต้องแม่นยำ เชื่อถือได้และสามารถนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการวางแผนด้านการเกษตรโดยใช้การตลาดนำ รวมถึงการส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลและเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง และการพัฒนาระบบเตือนภัยการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ (2) สร้างบุคลากรด้านการเกษตร โดยการผลิตเกษตรกรรุ่นใหม่หรือดำเนินนโยบายบัณฑิตคืนถิ่น การจัดทำหลักสูตรการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้จากภาคปฏิบัติเพื่อสร้างเกษตรกรที่มีความรู้และมีความสามารถในการยกระดับการผลิต แปรรูป การตลาดและการบริหารจัดการที่สามารถปรับตัวได้ทันตามการเปลี่ยนแปลงของโลก

ยุทธศาสตร์ความมั่นคงด้านอาหาร เป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ในประเด็นการจัดการทรัพยากร และเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นการขับเคลื่อนโครงการวิจัยที่สอดคล้องกันทั้งในระดับจังหวัด ภาค และสกว.ระดับประเทศ ทำให้มีการพัฒนาและยกระดับความรู้ของศูนย์ประสานงานฯ ในการหนุนเสริมด้านองค์ความรู้ รูปแบบ และวิธีการต่าง ๆ ทั้งที่ได้จากหน่วยงาน สกว.โดยตรงจากเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิดความมั่นคงด้านอาหาร การประเมินความมั่นคงด้านอาหารและความเสี่ยง ทิศทาง นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อความมั่นคงด้านอาหาร เป็นต้น ซึ่งความรู้และการหนุนเสริมต่าง ๆ เหล่านี้ได้นำมาพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดลำพูนโดยจำเป็นต้องให้การสนับสนุนในประเด็นดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการสร้างรูปธรรมให้มากขึ้นในพื้นที่จังหวัดลำพูน ตามแนวทางที่ได้จากความรู้ของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นด้านเกษตรกรรมยั่งยืนและความมั่นคงด้านอาหารซึ่งมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านอาหาร ได้แก่ ความสามารถในการมีอาหารไว้บริโภค (Availability) คุณภาพของอาหาร และศักยภาพในการจัดการ และความเสี่ยงหรือความเปราะบางต่อความมั่นคงด้านอาหาร ในการผลิตเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อความมั่นคงด้านอาหารได้จำแนกเกษตรกรรมยั่งยืนหลายรูปแบบ คือ การเกษตรแบบผสมผสาน (Integrated Farming) หรือเกษตรพื้นบ้าน วนเกษตร (Agro forestry

Farming) การเกษตรอินทรีย์ (Organic Farming) เกษตรกรรมธรรมชาติ (Natural Farming) พุทธเกษตรกรรม และการเกษตรทฤษฎีใหม่

การดำเนินกิจกรรมตามยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ สามารถผลิตโครงการวิจัยตามที่ได้กำหนด มีการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นการติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการให้สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ การนำเอาองค์ความรู้จากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์มีทั้งในรูปแบบการเขียน RE (Research Exploitation) เพื่อนำเสนอสู่สาธารณะ และการนำไปขยายผลของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยการเขียน RE ปี 2563 จำนวนทั้งหมด 6 เรื่อง ส่วนการนำไปขยายผลในหน่วยงานองค์กร ศูนย์ประสานงานฯ ได้วางแนวทางหลักในการสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นทุกโครงการที่จะต้องสามารถบูรณาการหรือเชื่อมโยงกับหน่วยงานองค์กรในท้องถิ่นเพื่อที่จะสามารถต่อยอด หรือยกระดับองค์ความรู้จากโครงการวิจัยไปขยายผล มีโครงการวิจัยหลายโครงการได้นำเอาองค์ความรู้ไปสู่การจัดทำระเบียบ กฎกติกาของชุมชน ตำบล เช่น การจัดทำข้อตกลงในการจัดการทรัพยากรด้วยวิถีและวัฒนธรรมชุมชนบ้านป่าแป๋ การจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปวง รวมถึงนำไปจัดทำแผนการพัฒนายุทธศาสตร์จังหวัดลำพูนในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรสู่เมืองเกษตรปลอดภัย ปีงบประมาณ 2561-2564 การจัดทำแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) ในพื้นที่เทศบาลเมืองลำพูน เป็นต้น

5.6 ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงาน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน

5.6.1 ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1. การจัดเวทีประจำเดือนของงานสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน เป็นการจัดเวทีการประชุมของคณะทำงานที่ประกอบด้วย คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ และผู้สนใจและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกวันเสาร์ที่ 1 ของเดือน ผู้เข้าร่วม เป็นตัวแทนของพื้นที่ใน 8 อำเภอ ของจังหวัดลำพูน เป็นนักพัฒนา แกนนำชุมชน นักวิจัยเพื่อท้องถิ่นจากเครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน(หัววัดวิจัย)และผู้สนใจโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอและติดตามผลการดำเนินงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในรอบแต่ละเดือน การแลกเปลี่ยนความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ประเด็นปัญหาสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ การพิจารณาโครงการวิจัยและพัฒนา เวทีการประชุมคณะทำงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์จึงเป็นเสมือนกลไกอันสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น งานวิจัย และงานพัฒนาอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดลำพูน เป็นการเติมเต็มและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้คนในทุกพื้นที่ การหนุนเสริมกระบวนการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนได้แก่ การเป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยที่ให้คำปรึกษาแนะนำการดำเนินโครงการวิจัยจากประสบการณ์ของตนเอง

2. กลไกเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ การหนุนเสริมการดำเนินโครงการวิจัยตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง ทั้งแนวคิด กระบวนการมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและเชื่อมโยงการดำเนินงานของศูนย์

ประสานได้มีการดำเนินการสนับสนุนโครงการวิจัยเป็นไปตามทิศทางและเวลาที่กำหนด รวมถึงการหนุนเสริมทักษะเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และโครงการวิจัย เพื่อให้การขับเคลื่อนงานไปในทิศทางเดียวกันตามยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือด้านความมั่นคงอาหาร และเชิงพุทธธรรม

3. กลไกพิจารณาและพัฒนาโครงการวิจัย ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน และกลไกวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ ความรู้ในกระบวนการวิจัย เพื่อพิจารณาถ่วงถ่วง สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับนักวิจัย โครงการวิจัยได้ตรงกับปัญหาและความต้องการ และสอดคล้องกับแนวทางการสนับสนุนของทุนวิจัย

4. การหนุนเสริมจากการเชื่อมโยงกับภาคีการทำงานได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ(สสส.) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) มหาวิทยาลัยธนบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(มจร.) วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน สมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน(สช.) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) เช่น เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลตำบลอุโมงค์ เทศบาลตำบลแม่ตืน องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืนแห่งประเทศไทย มูลนิธิสถาบันทิศทางไท มูลนิธิสยามกัลป์มาจน มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อท้องถิ่น และหน่วยงานของราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ในการหนุนเสริมกระบวนการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เช่น การสนับสนุนงบประมาณการดำเนินโครงการวิจัย การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชน การจัดทำแหล่งเรียนรู้ของชุมชนจากโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อต่อยอด เชื่อมโยง และขยายผลความรู้จากโครงการวิจัยโดยเฉพาะประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน (เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน) การศึกษาทบทวนประเด็นปัญหาและสถานการณ์ชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

5. กลไกการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อเครือข่ายวิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน การจัดนิทรรศการในเวทีและกิจกรรมต่าง ๆ การสื่อสารออนไลน์หลายช่องทาง ในการนำเสนอองค์ความรู้โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

6. คณะกรรมการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบันวิจัยหรือผู้ช่วยในการหนุนเสริมและขับเคลื่อนกระบวนการดำเนินกิจกรรมของสถาบันวิจัยหรือผู้ช่วย ซึ่งคณะกรรมการของสถาบันวิจัยหรือผู้ช่วยมาจากบุคลากรหลากหลายวิชาชีพ มีแนวคิดที่หลากหลายทุกแง่มุม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างมากมาย ซึ่งกลไกที่สำคัญของการขับเคลื่อนงานก็คือ เวทีการประชุมของคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการเจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

5.6.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน และการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

1. การเปลี่ยนแปลงองค์กรสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ในการเข้าสู่กระทรวงใหม่หรือกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในช่วงเปลี่ยนผ่านของความไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่ และการขับเคลื่อนงานที่ยังคงมีการเคลื่อนไหว และทิศทางการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นของชุมชน ที่ยัง

ไม่สามารถกำหนดได้ว่าจะยังคงอยู่หรือไม่ สถานะของศูนย์ประสานงานฯ จะเป็นแบบใด ความกังวล และความไม่ชัดเจนทั้งหลาย ส่งผลทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการติดตามโครงการวิจัย รวมถึงส่งผลต่อการสนับสนุนโครงการวิจัยไม่ต่อเนื่องในปีงบประมาณ 2562 ของพื้นที่จังหวัดลำพูนจำนวน 4 โครงการ โดยไม่สามารถขึ้นโครงการได้เนื่องจากได้รับแจ้งถึงงบประมาณไม่เพียงพอต่อการสนับสนุน ทำให้ศูนย์ประสานงานฯ ต้องแก้ไขปัญหาในการชี้แจงสร้างความเข้าใจ และหาแนวทางการนำกิจกรรมอื่น ๆ ให้กับชุมชนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและต่อเนื่องระหว่างศูนย์ประสานงานฯ และชุมชนวิจัย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบการสนับสนุนของแหล่งทุนวิจัยที่ไม่ใช่ระเบียบแบบเดิม ถึงแม้จะมีการโอนถ่ายภารกิจไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงของ สกสว. ไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงก็ตาม

2. การสนับสนุนงบประมาณของแหล่งทุน ในปัจจุบันชุมชนมีโอกาสดำเนินการเข้าถึงแหล่งทุนในหลายระดับทั้งระดับชุมชน ท้องถิ่น จังหวัด และระดับประเทศ จากหน่วยงานแหล่งทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ การขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนงานในชุมชนแต่ละแห่งทำได้ง่ายกว่าการสนับสนุนงบประมาณของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ทำให้บางชุมชน องค์กร หน่วยงาน ไม่สนใจต่อการขอรับการสนับสนุนจากศูนย์ประสานงานฯ เนื่องจากทำยาก มีเงื่อนไขมากกว่าแหล่งทุนอื่น

3. ด้านเวลาของการดำเนินโครงการวิจัยของโครงการวิจัยและนักวิจัยในแต่ละโครงการ ที่แต่ละท่านมีภารกิจหลักในการประกอบอาชีพ ได้แก่ อาชีพเกษตรกร รับราชการ หรืออาชีพอื่นๆ ที่ในแต่ละช่วงเวลาการดำเนินกิจกรรมโครงการวิจัยต้องติดขัดกับภารกิจหลักของนักวิจัยและของทีมนักวิจัยในชุมชน จึงทำให้โครงการเกือบทุกโครงการวิจัยต้องมีการขยายระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม ซึ่งช่วงเวลาและภารกิจนอกจากงานอาชีพหลักแล้วงานประเพณีต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมายในชุมชนก็เป็นอุปสรรคที่สำคัญของการขับเคลื่อนงานวิจัยด้วย

4. นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายการทำเกษตรแปลงใหญ่ ที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยด้านเกษตรอินทรีย์ซึ่งนโยบายนี้มุ่งเน้นการผลิตที่มีพื้นที่จำนวนมากผลผลิตปริมาณมากทำให้มีการใช้สารเคมีในปริมาณมากเช่นกัน ส่งผลกระทบต่อการทำเกษตรอินทรีย์ นโยบายการทวงคืนผืนป่าที่ส่งผลให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับชุมชนด้วยกัน ในการประกาศเขตพื้นที่ป่าซ้อนทับกับพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน

5. ขาดความร่วมมือ ความต่อเนื่อง และความจริงจังต่อการแก้ไขปัญหาของชุมชนของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องในการทำงานของพื้นที่วิจัย รวมถึงการขาดความรู้ความเข้าใจต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานองค์กรที่ยึดแนวทางของนโยบายเป็นหลักมีการทำงานแบบสั่งการ(top down) ส่งผลให้ชุมชนวิจัยบางแห่งเกิดความไม่ไว้วางใจหากจะมีการทำงานร่วมกัน

6. สถานการณ์ปัญหาโรคระบาดโควิด-19 ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมในพื้นที่ได้ การจัดเวทีประชุม แลกเปลี่ยนต่าง ๆ ไม่สามารถจัดได้ บางพื้นที่มีการประกาศปิดหมู่บ้านไม่ให้คนภายนอกเข้าไป ทำให้การลงไปติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยในพื้นที่ไม่ได้ และเลื่อนเวทีต่าง ๆ ออกไป ส่งผลต่อแผนการดำเนินงานที่วางไว้

5.7 ข้อเสนอแนะ

1. ต่อองค์กร สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เดิมในการสนับสนุนโครงการวิจัยของหน่วยงานควรมีการความชัดเจนในวิธีการและควรมีการให้การสนับสนุนโครงการวิจัยที่ได้รับการพัฒนาโครงการและพร้อมที่จะออกสัญญาโครงการก่อนมากกว่าการกั้นงบประมาณสำหรับโครงการวิจัยที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาหรือยังไม่พร้อมสำหรับการดำเนินโครงการ

2. ต่อหน่วยงานองค์กรที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทั้งที่เป็นผู้รับทุนร่วมและเป็นพื้นที่ในการปฏิบัติการ ควรมีแนวทางหรือนโยบายในการส่งเสริมบุคลากรในองค์กรให้มีการพัฒนาทักษะความรู้ในกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อให้เกิดการนำเอาแนวทางการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองได้

3. ต่อพื้นที่ชุมชนวิจัย ในการเห็นความสำคัญของเครื่องมืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ถึงแม้จะเป็นเรื่องไม่ง่ายเหมือนเครื่องมือหรือแหล่งทุนอื่น ๆ หากได้มีการขับเคลื่อนด้วยกระบวนการอย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้เกิดการจัดการปัญหาด้วยตัวเองของคนในชุมชนได้ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองเป็นแกนหลักในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

4. ต่อศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ควรมีแนวทางในการจัดการและยกระดับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เป็นหน่วยงาน “จัดการความรู้อย่างอิสระ” มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

5. ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ควรเป็นหน่วยงานหลักที่เชื่อมโยงทุนวิจัยจากกองทุนวิจัยสู่ประเด็นการพัฒนาท้องถิ่นที่ถูกยกระดับจนเป็นนโยบายสาธารณะของท้องถิ่นได้อย่างมีพลังในการกระตุ้นองค์กรภาคีให้เกิดความต้องการยกระดับและการพัฒนาประเด็นของตนเองได้ด้วยทุนของตนเองให้เกิดชุมชนวิจัยในวงราชการ

บรรณานุกรม

กชกร ชินะวงศ์.งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสื่อความหมายผ่านฐานคิดและประสบการณ์.วนิดาเพลส เชียงใหม่.
2548.

กิตติ ภักดีวัฒนกุล และจำลอง ครูอุตสาหะ.คัมภีร์ระบบฐานข้อมูล กรุงเทพฯ : ดวงกมล. 2542

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR). สืบค้นจาก

<http://www.pathum1.net/kmc/?name=research&file=readresearch&id=6>. 2552. เมื่อวันที่
กรกฎาคม 2560)

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแผน
แม่บทแก้ไขปัญหาทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน พ.ศ.2557

คู่มือ การบริหารงานและการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เล่มที่ 2. 2545. โดย ทีมโครงการสำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค.

คำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ที่ 64/2557 เรื่อง การปราบปรามและการหยุดยั้งการบุกรุก
ทำลายทรัพยากรป่าไม้

คำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ที่ 66 / 2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม
หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์
ปัจจุบัน

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร พิมพ์ครั้งที่ 2 ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ โอฬารกรุงเทพฯ :
วิภาษา. 2545.

พรชัย ธรรมธรรม และจินตนา ทวีมา หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 19 พ.ศ. 2538

พุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม สืบค้นจาก <http://wannapa.com/genc.html> เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2559
แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเครือข่าย สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาสังคม

สืบค้นจาก <http://www.khlong-utaphao.com/index.php?> เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2557

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 123 ก 12 ธันวาคม 2560 หน้า 40 ประกาศกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วลัยพร อุดอมพาณิษฐ์, สุนีย์ ทองชัย, ัญญา แสงอุบล. ตลาดอาหารท้องถิ่น ขบวนการเคลื่อนไหว
อธิปไตยอาหารชุมชน.ขอนแก่น:บริษัทขอนแก่นการพิมพ์จำกัด.2552.

สินธุ์ สโรบล. วิถีวิทยาวิจัย เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาชุมชน บทสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ในประเทศไทย และประสบการณ์จากต่างประเทศ.วนิดาการพิมพ์ เชียงใหม่.2552.

สุภา ไยเมือง.อิสรภาพทางพันธุกรรม : สิทธิแห่งเกษตรกร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.2552.

สุภา ไยเมือง **ตัวชี้วัดความมั่นคงด้านอาหารระดับชุมชน**. นนทบุรี.มูลนิธิชีววิถี.2555.

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักราชวัง **คู่มือการปฏิบัติงานโครงการ
สร้างป่าสร้างรายได้ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2557**

สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาสังคม. สืบค้นจาก

<http://www.khlong-u-taphao.com/index.php?> เมื่อวันที่ ตุลาคม.2559.

สมพร แสงชัย **แนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเชิงอนุรักษ์** 2545 (หน้า12-13) สืบค้นจาก

http://economicsthai.blogspot.com/2012/06/blog-post_1787.html เมื่อวันที่ 7

มิถุนายน พ.ศ. 2557

ศจินต์ ประชาสันต์ **การพัฒนาตัวชี้วัดความมั่นคงด้านอาหาร “ภายใต้โครงการขับเคลื่อนประเด็นเกษตร
และอาหารเพื่อสุขภาพ ตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 1 สู่การปฏิบัติ” สำนักงาน
คณะกรรมการสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ(สช.) พฤศจิกายน 2552**

ศิวัช กาญจนชุม และวิชาญ หงส์บิน.**ฐานข้อมูล (database).**กรุงเทพฯ.ซีเอ็ดยูเคชั่นจำกัด(มหาชน).2542

ไอลดา อรุณวงศ์ **เศรษฐกิจอาหารท้องถิ่น ทางเลือกและทางรอดของเศรษฐกิจ สังคม นิเวศ.กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์สวนเงินมา.2545.**

อนุชาติ พวงสำลี .**ขบวนการประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง นครปฐม:โครงการวิจัยและ
พัฒนาประชาสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล 2542.**

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. **การวิเคราะห์และออกแบบระบบ : System Analysis and Design.**กรุงเทพฯ: ซีเอ็ด
ยูเคชั่น.2545.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

กิจกรรมการติดตามสนับสนุนโครงการวิจัย

ครั้งที่ 1 วันที่ 8 ตุลาคม 2562 โครงการวิจัยการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการจัดการทำพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษของชุมชนบ้านป่าแป๋ (ดอยช้าง) ตำบลป่าพูล อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

สถานที่ ณ บ้านป่าแป๋ ตำบลป่าพูล อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

ผู้เข้าร่วม จำนวน 60 คน เป็นนักวิจัยในชุมชน ชาวบ้านบ้านป่าแป๋ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน

วิธีการ การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาและผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านกรณีการประกาศและยึดคืนที่ดินทำกินของชาวบ้านป่าแป๋ พร้อมกับการรับฟังแนวทางการแก้ไขปัญหาจากหน่วยงาน

ผลของการจัดกิจกรรม พื้นที่ทางจิตวิญญาณของพี่น้องบ้านป่าแป๋ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ที่อยู่ กับปามานานกว่า 200 ปี ช่วงเช้าแกนนำชุมชน สมาชิกในชุมชน ได้มาแลกเปลี่ยนหาข้อสรุปร่วมกัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการนำเสนอให้กับหน่วยงานในช่วงบ่าย ซึ่งทางชุมชนได้มีการจัดทำแผนที่ ประกอบการอธิบาย ประเด็นที่ต้องการความชัดเจน ทั้งเรื่องอาณาเขต การเข้าไปทำกินในพื้นที่ พรบ.ที่ประกาศ ส่งผล กระทบกับชุมชนอย่างไร ซึ่งทางหน่วยงาน คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอำเภอบ้านโฮ่ง ได้เข้ามาชี้แจงและให้ ข้อมูลกับชุมชน ซึ่งเป็นข้อมูลโดยทั่วไป ซึ่งทางหัวหน้าเขตฯรับฟังข้อมูลที่ชาวบ้านนำเสนอ แต่ไม่สามารถ รับปากหรือตัดสินใจได้ ต้องมีการหารือกันอีกหลายครั้ง ทั้งนี้เป็นเรื่องสืบเนื่องของวันที่ 9-13 กันยายน 2562 ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรมได้ยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี กรณีแก้ไขปัญหาประชาชน พื้นที่ ทั้งหมดที่ชุมชนบ้านดอยช้างป่าแป๋ดูแลรักษาทั้งหมดกว่า 21,000 ไร่ พื้นที่ทั้งหมดของเขตห้ามล่าสัตว์บ้าน 236,500 ไร่ ซึ่งในจำนวนนี้ทั้งพื้นที่ชุมชนบ้านดอยช้างป่าแป๋ เรืองแร่ดวน กันพื้นที่ชุมชนออก ทับซ้อน เขต พื้นที่ต้นน้ำบ้านตาล ชุมชนบ้านดอยช้างป่าแป๋ไม่ยินยอมเนื่องจากเป็นพื้นที่ทำกินเดิมและชุมชนได้ดูแลรักษา ไว้มาตลอด

นายภานุ นิลวานิช หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าบ้านโฮ่ง อยากทำความเข้าใจกับพ่อแม่พี่น้องอีก ครั้งนะครับถึงที่มา ตอนนี้ชาวบ้านได้พบนกยูงและนำเรื่องราวขึ้นมา เจ้าหน้าที่ก็ได้มาตรวจสอบ ซึ่งพบนก ยูงสายพันธุ์ไทย ซึ่งเป็นเรื่องโชคดีมากๆ ชาวบ้านเองคุ้มครองดูแลไม่ทำร้ายซึ่งเป็นเรื่องที่ดีมาก ซึ่งกรมป่าไม้ เห็นว่าพื้นที่ตรงนี้ตามข้อมูลตรงนี้พร้อมความเห็นเสนอให้กรมอุทยานสำรวจพื้นที่และดูแล วัตถุประสงค์เพื่อ ดูแล และอนุรักษ์นกยูงไทย ลำดับขั้นตอนได้มีการรับฟังความเห็นของชุมชนว่าชุมชนมีความเห็นอย่างไร ใน ส่วนบ้านป่าแป๋ตอนนี้หัวหน้าคนเก่าได้มีการจัดทำบันทึก 49 ชาวบ้านเองมีความเห็น เห็นด้วยโดยผู้ใหญ่บ้าน เป็นคนให้ความเห็น ในส่วนของบ้านป่าแป๋ได้มีการกำหนดเขตร่วมกันอีกครั้งโดนเจ้าหน้าที่และตัวแทนชุมชน ทำร่วมกัน และได้นำเข้าที่ประชุมของ อบต.ป่าพูล ได้มีความเห็นว่า เห็นชอบ ผมมารับช่วงทำงานต่อก็ได้้นำ

เรื่องเสนอ คปป. จังหวัด แล้วเสนอกรมอุทยาน นำเสนอคณะกรรมการสัตว์ป่าสงวนคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติ ข้อเท็จจริงที่เสนอไป 8 ตำบลเห็นชอบ 3 ตำบลไม่เห็นชอบ ความเห็นกรมท่านอื่น การประกาศเขตห้ามล่า พื้นที่ทั้งหมดอยู่ภายใต้ป่าสงวนอยู่แล้ว ได้เห็นควรให้ประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ผมก็ทราบว่ายังมีพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ทำกินของพี่น้องชาวบ้าน แต่ก็ยังประกาศทับอยู่ผมก็รู้ดี ผมเองก็มีความไม่สบายใจอยู่เหมือนกัน ตอนนี่ก็เป็นโชคดีของผม และพี่น้องเอง เพราะตอนนี้ไม่มีการประกาศ พรบ. ฉบับใหม่ที่จะมีผมบังคับใช้ สำคัญที่สุดที่ดีมาก ๆ ของ พรบ. ฉบับนี้ คือ มี สองช่วง หลังปีห้าเจ็ดใน พรบ. โดย คสช. ก็ยังมีช่องทางที่ทำให้เราสามารถทำงานร่วมกันได้อยู่ ส่วนเรื่องการหาของป่า ก็สามารถใช้ประโยชน์ได้อยู่ แต่ต้องกำหนดระเบียบร่วมกันนิดหนึ่ง กฎระเบียบของชุมชนเองผมก็เห็นมานานแล้ว แต่ผมไม่สามารถลงนามเห็นชอบได้ แต่ก็สามารถตกลงคุยกันได้

มาตรา 66 ในกรณี ในลักษณะนี้ มันจะล้อกับ 67, 68 กฎหมายสั่งให้ เจ้าหน้าที่และชุมชน จัดทำร่างแผนมาบท ร่วมกัน และเสนอ อธิบดี แผนแม่บทตรงนี้ก็จะอยู่ แนวกันไฟก็เป็นสาธารณะประโยชน์เช่นกัน ส่วนพื้นที่ป่าตรงไหนที่มีเห็ดหรือของอะไรที่เป็นเรื่องปากท้อง เราก็กำหนดร่วมกัน โดยใช้แผนของชุมชนที่ผมเคยเห็น ผมเชื่อว่าพวกเราไม่มีความรักความเมตตากับนกยูงไทยแล้ว เราคงไม่ทำร้ายนกยูงไทยกันอยู่แล้ว เพราะไม่จั่นคงไม่มีเยอะขนาดนี้ มาตรา 68 ให้หัวหน้าหน่วยทำแผนร่วมกัน โดยให้สิทธิทำกิน โดยเงื่อนไข ว่า ที่ทำกินตรงนี้ กรณีไร่หมุน เขาระบุให้ทำกินต่อเนื่อง แต่ในรูปคณะทำงาน ในพื้นที่ เราต้องเอาข้อเท็จจริงให้เขาว่า

กรณี 4 จำนวน 18 ไร่ กรณีพื้นที่ซ็อนบ้านตาล ที่เป็นที่ทำไร่หมุนเวียนบ้านป่าแป๋ วันนี้จะพูดตามข้อกฎหมาย พื้นที่ตรงนี้เขต ชม ตามข้อกฎหมายพื้นที่ตรงนี้เขตควบคุม คือทำกินได้ แต่ห้ามขยายหรือ ตัดต้นไม้ใหญ่ ขั้นตอนตามกฎหมายคือการรับแจ้งการครอบครอง ให้ชาวบ้านที่ครอบครองไปแจ้งครอบครอง เพื่อให้เข้าสู่กระบวนการ ที่นี้คณะทำงานเขาจะว่ายังไงก็ต้องอยู่ที่คณะทำงาน ว่าเขาจะมีความเห็นอย่างไร คณะทำงานคือคณะทำงานจังหวัดเชียงใหม่ เพราะพื้นที่อยู่ในเขต ฮอด เชียงใหม่ คณะกรรมการพิจารณาความเหมาะสมระดับท้องที่ ฮอด ซึ่งผมเองได้บอกพ่อหลวงไปแล้ว เมื่อมีการจัดประชุมก็จะเชิญพี่น้องเข้าประชุมด้วยไม่ใช่ให้เขาพูดฝ่ายเดียว ผมมีหน้าที่เป็นเลขาไม่มีหน้าที่ตัดสิน ถ้าพูดตามหลักกฎหมายคือเราทำกินเถื่อน ๆ สถานะของที่ดินผืนนี้ คือ พี่น้องไม่ไปแจ้งเข้ากระบวนการ ซึ่งได้แจ้งผ่านพ่อหลวงไปแล้วถึงสามครั้ง แต่ไม่มีการดำเนินการจากพี่น้องในข้อกฎหมายคือ สละสิทธิ

“นายเกรียงไกร บุญทา หรือพี่หวาน” เมื่อก่อนไม่มีขอบเขต เราทำด้วยกัน 4 ครอบครัว เมื่อก่อนผมก็ทำกินอยู่ตลอด เป็นไร่หมุนเวียน เราอยู่กันมานานพื้นที่นี้เป็นพื้นที่หน้าห่มุ่ ครั้งก่อนก็ทำ แต่ครั้งนี้โดนยึด ก็มีเจ้าหน้าที่จากท้องถิ่นฮอดมายึด “ก้านันมีอำนาจยึดพื้นที่ทำกินได้ เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่า กล่าว” แต่ไม่มีการแจ้งเราเลย เราไม่รู้อะไรเลย โดยเป็นการแจ้งยึดโดยก้านัน ฮอด โดยชาวบ้านกล่าวว่าถ้าให้ไปแสดงตัวกลัวโดนจับกลัวว่าการลงไปเซ็นชื่อจะเป็นการยอมรับว่าทำผิดกฎหมาย

บันทึกทั้งสองปี ทั้ง 49, 52 ตัวแทนชุมชน ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนลงชื่อเซ็น โดยข้อกำหนดไม่จำเป็นต้องประชาคมหมู่บ้าน

พื้นที่ที่เราะวังแนวกันไฟ คือขอบเขตทั้งหมดของชุมชน พื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทั้งหมดคือพื้นที่ ที่เราใช้ชีวิต จิตใจ จิตวิญญาณ ดูแลมาทั้งหมด เราเฝ้าระวังทั้งกลางวัน กลางคืน ใช้ชีวิตแลมา ในแต่ละปีเราใช้พื้นที่ไม่ถึงร้อยไร่ ที่เหลือเป็นพื้นที่อนุรักษ์ของชุมชนหมด เป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับสัตว์ด้วย อย่างทำไร่หมุนเวียน ไร่เหล่านี้อาจจะไม่ทำอะไรได้ทุกแปลงเรามีกฎต่างๆ มากมาย ไม่ใช่จะทำตรงไหนก็ได้ พื้นที่ทั้งหมดเราเรียกว่าพื้นที่จิตวิญญาณ เราดูแลเพื่อความยั่งยืน ไม่ใช่ทำลายอย่างที่ท่านกล่าว เราถามว่าถ้าหากเราทำพืชเชิงเดี่ยวหมดป่าของเราจะอย่างไร เราต้องการความเข้าใจจากหน่วยงานรัฐ ที่เราดูแลไฟทั้งเชียงใหม่ ลำพูน ทางลำพูนช่วยเหลือเรา แต่ทางเชียงใหม่ไม่มีเลย

คือจะถามว่า การทำร่วมกัน เราเจอมาเยอะ ส่วนตัวไม่ไวใจเจ้าหน้าที่เลย อยากให้เราได้ดูแล และจัดการกันเอง ในการดูแลไฟป่า เราใช้ ชีวิต ลมหายใจดูแล เราขอแค่พื้นที่ทำไร่หมุนเวียน เราจะทำอย่างไร เราไม่มีกำลังใจเลย ทำไร่หมุนมาตั้งแต่ ปู่ ย่า ตายาย สองร้อยกว่าปี คนบ้านป่าแป๋ เราปล่อยวัวแบบปล่อย แต่ต้องนํ้ากันเอง มาเก็บภาษี มันทำให้วิถีเราเปลี่ยน สัตว์เลี้ยงเราเลี้ยง แบบปล่อย เราเลี้ยงสี่ห้าปี ยังขายไม่ได้เลย ที่นี้จะมาเก็บภาษีทุกปี จะเอาที่ไหนมาจ่าย

“มติชุมชน ชุมชนจะจัดการเองทั้งผืนกว่า 21,000 ไร่ โดยใช้จารีต ความนอบน้อมต่อธรรมชาติ และยึดตาม มติ ครม. 3 สิงหาคม2553”

การหารือปัญหาที่ดิน 18 ไร่ “ในส่วนนี้ผมจะนำข้อกังวลและข้อคิดเห็นของชาวบ้าน ถ้าชาวบ้านยังอยากเข้าเวทีเจรจา ผมก็จะนำความไปหารือทางหัวหน้าอีกที ถ้ามีแนวทางผมจะแจ้งอีกที” นายภานุ นิลวานิช หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ้านโฮ่งกล่าว

ข้อสรุป

- 1) เบื้องต้นการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกันก่อน 27 พฤศจิกายน 2562
- 2) ไร่หมุนเวียน ต้องเจรจानโยบายต่อไป
- 3) การทำถนน ต้องขออนุญาตผ่านพื้นที่
- 4) มติชุมชน ชุมชนจะจัดการเองทั้งผืนกว่า 21,000 ไร่ โดยใช้จารีต ความนอบน้อมต่อธรรมชาติ และยึดตาม มติ ครม. 3 สิงหาคม 2553



ครั้งที่ 2 วันที่ 27 ตุลาคม 2562 โครงการวิจัยการสร้างเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

สถานที่ ณ อ้านเล่าไก่ ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

วิธีการ การประชุมหารือคณะกรรมการโครงการวิจัยในการหารือถึงการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการในระยะที่ 2 การหาแนวทางการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อำเภอแม่ทา รวมถึงการหารือเพื่อหาแนวทางเชื่อมโยงแผนพัฒนาเกษตรกรรมของหน่วยงานต่างๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ผลักดันสู่การจัดทำนโยบายสาธารณะในพื้นที่

ผลของการจัดกิจกรรม ซึ่งจากบทเรียนที่ผ่านมาพบว่า สมาชิกมองว่ากิจกรรมที่ทำเหมือนกับโครงการอื่น ๆ ไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงไปข้างหน้าว่าทำให้เกิดอะไรขึ้นบ้าง รวมทั้งความเข้าใจของทีมงานยังใหม่ต่อกระบวนการวิจัย ทำให้ยังเคลื่อนงานได้ไม่เต็มที่ แต่เห็นว่าโครงการนี้มีประโยชน์ต่อสมาชิกคนเล็กคนน้อยให้ได้มีส่วนร่วมในการคิด การดำเนินงานในระยะที่ 2 เน้นเรื่องการตรวจแปลงเกษตรของสมาชิกแต่ละคน การศึกษาดูงาน การทำฝัງสวน และการจัดการด้านตลาด เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เห็นช่องทางทิศทางของกลุ่มในการขับเคลื่อนต่อไป โดยได้วางแนวทางการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อำเภอแม่ทา เกิดการเชื่อมโยง แผนพัฒนาเกษตรกรรมของหน่วยงานต่างๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ที่สามารถจะผลักดันสู่การจัดทำนโยบายสาธารณะในพื้นที่ เตรียมความพร้อมในการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อเป็นนโยบายสาธารณะ เรียบเรียง รวบรวม ข้อมูลต่างๆ เพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มและชุมชน การระดมความคิดสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มสมาชิกเกษตรอินทรีย์สร้างสุขให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การเพิ่มความสามารถและประสิทธิภาพของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุขให้สามารถทำเกษตรอินทรีย์ แบบยั่งยืนให้ยาวนานและสามารถพัฒนากลุ่มเครือข่ายของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุขให้ขยายอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และร่วมกันแลกเปลี่ยนแนวคิดเพื่อมาพัฒนากลุ่มเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งในการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีต



ครั้งที่ 3 วันที่ 29 - 30 ตุลาคม 2562 การมีส่วนร่วมในการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทากาศ และตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

สถานที่ บ้านแม่เลี้ยงพัฒนา ตำบลเสริมขวา อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทบทวนสถานการณ์ การจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง
ระหว่างทีมวิจัยและเครือข่ายบ้านแม่เลี้ยงพัฒนา ตำบลเสริมขวา อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

จำนวนผู้เข้าร่วม จำนวน 40 คน ประกอบด้วยตัวแทนนักวิจัยฝ่ายชุมชนจากตำบลทากาศ และตำบล
ทาสบเส้า 13 คน นักวิจัยร่วม 1 คน เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง 2 คน ผู้ประสานงานมูลนิธิ
คีนันช้างผู้ธรรมชาต 2 คน และหัวหน้าโครงการฝ่ายวิชาการ และชาวบ้านแม่เลี้ยงพัฒนา 21 คน

วิธีการ เวทีแลกเปลี่ยนสถานการณ์ช้าง ปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง แนวทางการจัดการ 2 พื้นที่ และการฝึก
ปฏิบัติการร่วมกับชุมชนแม่เลี้ยงพัฒนาทำหุ่นฟางไล่ช้าง และกะลกลม (ภูมิปัญญาชาวบ้าน)

ผลของการจัดกิจกรรม

- ได้ข้อมูลของสถานการณ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์
สัตว์ป่าดอยผาเมือง (อดีต - ปัจจุบัน) ของพื้นที่ 2 จังหวัดลำพูน ลำปาง ประกอบด้วย เหตุการณ์
สำคัญเกี่ยวกับช้าง ปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง และผลกระทบตามการรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
แรงจูงใจของแต่ละชุมชนในการจัดการปัญหา กระบวนการ วิธีการในการจัดการ แนวทางการ
จัดการปัญหาของแต่ละชุมชน
- สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างพื้นที่ 2 จังหวัดลำพูนลำปาง โดยเฉพาะทีมวิจัย ตำบลทากาศ ซึ่งมี
ประเด็นที่จะต้องจัดการ/แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน โดยเฉพาะเรื่องปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง รวมถึง
การระดมทุนเพื่อขับเคลื่อนโครงการเครือข่ายราษฎรเผ่าระวังช้าง



ครั้งที่ 4 วันที่ 31 ตุลาคม 2562 การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน 5 ชุมชน เทศบาลเมือง ลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

สถานที่ ณ วัดมหายัน ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ลำพูน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยชุมชน แกนนำชุมชน และตัวแทนองค์กรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 70 คน

วิธีการ เวทีสรุปถอดบทเรียน และคืนความรู้สู่ชุมชน

ผลการจัดกิจกรรม กิจกรรมเริ่มตั้งแต่ลงทะเบียนแจกใบคิว อาร์โคท กำหนดการ เอกสารตามพาวเวอร์พอยท์ ตัวแทนนักวิจัยนำเสนอผลงานที่ผ่านมา ด้วย POWER POINT คลิปวิดีโอรายละเอียดงานที่ผ่านมา จากนั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญชมสมาชิกนิทรรศการมีชีวิตของชุมชน 5 ชุมชน ทางนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน กล่าวให้โอวาท และรับปากจะดูแลเรื่องงบประมาณจำนวนเงิน 2,000,000 บาท ให้กับชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป ได้แนวคิดเรื่องธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว 1. Product การบริการ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน อบรมคนในท้องถิ่นให้มีทัศนคติที่ดี เห็นคุณค่า นำเสนออัตลักษณ์ ตระหนักถึงคุณค่า จัดการได้อย่างมีคุณค่า ทำสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ การพัก Homestay การจัด ปรับปรุงภูมิทัศน์ การผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อการศึกษา บูรณาการหลักสูตรการท่องเที่ยวท้องถิ่น พัฒนาของที่ระลึก ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน 2. Price การตั้งราคา ต่อหัว ต่อคน สร้างรายได้ รวมถึงการจัดการในเรื่องขยะ ความสะอาดต่างๆ 3. Place ช่องทางการจัดจำหน่าย ให้เกิดการบอกต่อในหมู่นักท่องเที่ยว เพิ่มเครือข่ายความร่วมมือ จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา โรงแรม บริษัทนำเที่ยว 4. Promotion การส่งเสริมการตลาด IMC : Integrated Marketing Communication ส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวแบบต่อเนื่อง นำสื่อมวลชนมาท่องเที่ยว ให้เกิดการบอกต่อ ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ พัฒนา ต่อยอด ประชาสัมพันธ์ เน้นเรื่องกลุ่มเป้าหมาย นำสินค้าหรือบริการที่นำเสนอให้ที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว ให้มีการออกแบบ สินค้าและบริการให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มนักศึกษา กลุ่มผู้สูงอายุ ให้มีการจัดการโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมแต่ละกลุ่มวัย

จากนั้นผู้เข้าร่วมประชุมมีการแสดงความคิดเห็นประเด็น สิ่งที่ได้เรียนรู้ คือ ได้รู้จักบุคคลต่างชุมชน ความสามัคคีของบุคคลในชุมชนเดียวกัน ความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละชุมชน มีการปรับปรุงจิตใจความรู้สึก นึกคิดของตัวบุคคล ให้หลอมรวมเป็นความรู้สึกนึกคิดที่อยู่ในแนวทางเดียวกัน เพื่อขับเคลื่อนเป็นวัฒนธรรมของชาวจังหวัดลำพูนเป็นหนึ่งเดียว เรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชนแต่ละชุมชนผ่านการสาธิต และกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำเครื่องสักการบูชา การทำโคมไฟ ได้ทราบประวัติความเป็นมาของแต่ละชุมชน บริบทของแต่ละท้องที่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ การสืบสานงานประเพณีต่าง ๆ การได้มองเห็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน ที่ได้ถูกค้นพบเพื่อให้คนภายนอกได้เห็นคุณค่าและรวมผลักดันให้ทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนได้พัฒนาศักยภาพให้มากขึ้น ขั้นตอนการวิจัย ได้รับความรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้รับทราบข้อคิด ในโครงการวิจัยที่ผ่านมาว่า ได้รับความสนใจจากหน่วยงานราชการ และจะสนับสนุนต่อยอดให้ประสบความสำเร็จ และรับความรู้ว่ากลุ่มจะพัฒนากลยุทธ์ที่จะดึงนักท่องเที่ยว เข้ามาชมข่าวหรือชุมชนของ

เรา ความรู้เรื่องการตลาด และการออกแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มว่าจะพัฒนาต่อยอด และการบริการนักท่องเที่ยวให้ได้รับความประทับใจและกลับมาเยือนครั้งต่อไป การทำงานให้แต่ละชุมชนมีการต่อยอด เพื่อให้แต่ละชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีรายได้ เห็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนคนรุ่นหลังได้มีส่วนร่วม มีความสามัคคี พัฒนาต่อยอดในแนวทางที่ดีขึ้น ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ให้มีการนำความเห็นต่างๆ ของแต่ละชุมชนมารวมกัน เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อปรับปรุงให้เป็นของชุมชนใดที่จะร่วม และพัฒนาให้เป็นมาตรฐานเพื่อรักษาให้เป็นเอกลักษณ์ ขยายออกจากชุมชน เป็นอำเภอ และทั้งจังหวัด ในโอกาสต่อไป โดยการร่วมมือจากส่วนราชการ ทุกภาคส่วน การมีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี สามารถนำต้นทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอดได้ ทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เป็นกำลังใจเพื่อผลักดันให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ครอบคลุมทั้ง 17 ชุมชน และมีทางวัฒนธรรมที่มีความมั่นคง ยั่งยืน มีการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ต้องมีคณะกรรมการท่องเที่ยวระดับชุมชน มีคณะกรรมการท่องเที่ยวเครือข่ายชุมชน วางแผนดำเนินการร่วมกับ อบต. ก่อให้เกิดวิถีชีวิตชุมชนเชิงพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกันกับทุกชุมชนกับ อบต. จัดระบบการใช้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทุกชุมชนร่วมกัน ต้องให้สะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการใช้ชีวิตในทุกชุมชน เช่น การบริการการเดินทาง อาหารพื้นเมือง ฯลฯ ให้แต่ละชุมชนพัฒนาวิถีชุมชนที่เป็นจุดเด่น ภาครัฐ หรือ อบต. ต้องเข้าร่วมพัฒนาวิถีชีวิต อัตลักษณ์แต่ละชุมชน ของที่ระลึก หรือ ภาชนะที่ใช้ จะต้องเป็นวัสดุชุมชน เลิกใช้โฟมและพลาสติก ส่งเสริมให้ใช้ของพื้นบ้าน ทำมาจากต้นกล้วย ใบตอง รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดภาพลักษณ์ในท้องถิ่น เช่น อาหารท้องถิ่นต่างๆ ต้องมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วัฒนธรรม เทศบาล อบจ. การท่องเที่ยว เพื่อเป็นการต่อยอด ขับเคลื่อนในครั้งต่อไป มีการให้คำแนะนำ และมีงบประมาณสนับสนุน พัฒนาหน่วยงานที่พร้อมด้านเทคโนโลยี เข้ามาช่วย เพื่อจะให้งานเดินไม่สะดุด การนำทุนหรือทรัพยากร วัฒนธรรม วิถีชีวิต ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นที่โดดเด่น มานำเสนอโดยการเล่าเรื่อง การปฏิบัติ การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจบริการและนำเที่ยวทั้ง 5 ชุมชน ด้วยการประสานงาน สร้างกลุ่มการให้บริการการท่องเที่ยว/หาคนที่มีความรู้ความสามารถเล่าเรื่อง ตำนาน ประวัติศาสตร์ ของชุมชน หรือที่มาของ พระรอดเด่น พระพุทธรูป ฯลฯ ประชาสัมพันธ์ในทุกช่องทาง โดยเฉพาะโลกโซเชียล เข้าหาลูกค้าหรือกลุ่มเป้าหมายให้ถูกกลุ่ม ในการนำเสนอบริการด้านการท่องเที่ยว หรือแพ็คเกจการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น ควรมีการบริหารจัดการภายในชุมชนอย่างชัดเจน เช่น การตั้งคณะกรรมการในการแบ่ง บทบาทหน้าที่ แบ่งงานกันทำตามความถนัด ทุกคนต้องมีส่วนร่วมเป็นแกนนำ เป็นหลักในการส่งต่อข่าวสารไปยังนักท่องเที่ยว และบุคคลภายนอก ต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายใน มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ควรมีกลุ่มคนทุกช่วงอายุ เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินงานใดๆ ได้ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ถึงจะเกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หาเครือข่ายแนวร่วมที่เป็นเยาวชน เด็กรุ่นใหม่ ผสมผสานแนวคิดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนให้น่าสนใจ ระบบงานทุกอย่างต้องเป็นไปอย่างมีระบบ รับผิดชอบ ในลักษณะ “บวร” งานทุกอย่างควรมีการประเมิน เพื่อเป็นการเน้นเรื่องความโปร่งใส ทำอย่างไรให้คนในชุมชนร่วมมือ มีความตระหนัก มีการสร้างความรู้ที่จะให้คนในชุมชนได้นำเสนอวัฒนธรรมแต่ละชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ละชุมชนให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวโดยอาศัยการสร้าง คิว อาร์ โค้ด มีการสแกนดูประวัติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ได้ศึกษา ชุมชนแต่ละชุมชนมีต้นทุนที่จะนำเสนอที่หลากหลาย โดยเน้นให้คนในชุมชนเป็นผู้

นำเสนอ หรือวิทยากรของภูมิปัญญาของแต่ละชุมชน หรือปราชญ์ชาวบ้านส่วนสำคัญในการทำการขับเคลื่อนงานท่องเที่ยวให้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน มีการจัดพิมพ์แผ่นพับ อธิบายภาพวาดฝาผนัง เป็นภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น เพราะรูปอธิบายเป็นภาษาไทย ชาวต่างชาติไม่เข้าใจ ทำป้ายท่องเที่ยวแต่ละสถานที่ให้ชัดเจน เป็นต้น



ครั้งที่ 5 วันที่ 10 พฤศจิกายน 2562 การมีส่วนร่วมในการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทากาศ และตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

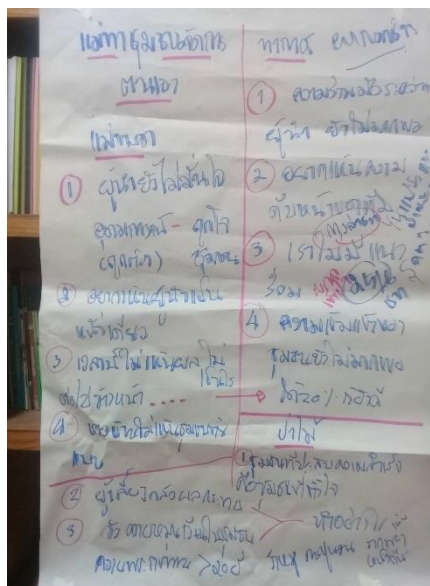
สถานที่ ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลทากาศเหนือ

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวนทั้งสิ้น 16 คน ประกอบด้วยตัวแทนนักวิจัยฝ่ายชุมชนจากตำบลทากาศ และตำบลทาสบเส้า 1 คน นักวิจัยร่วม 5 คน

วิธีการดำเนินกิจกรรม การจัดเวทีเพื่อการประชุมโดยมีหัวข้อ เช่น ทบทวนความเป็นมา วัตถุประสงค์ เป้าหมายของการทำงาน การติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผน พร้อมกับรับทราบตัวอย่างข้อมูลที่จัดเก็บ รวมถึงการสรุปผลที่ได้/ปัญหาอุปสรรคจากการทำงาน แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการโดยการรับชมคลิป “แม่ทา ชุมชนจัดการตนเอง” เพื่อให้ทีมวิจัยได้แสดงความคิดเห็น และวิเคราะห์สถานการณ์ของทีม ณ ปัจจุบัน ค้นหา จุดแข็ง จุดด้อย โอกาสและอุปสรรค ที่เกิดขึ้นกับทั้งภายใน ทีม/ชุมชนและภายนอกทีม/ชุมชน ก่อนนำไปวิเคราะห์และหาวิธีพัฒนาหรือแก้ไขกับปัญหาที่เป็นอยู่

ผลของการทำกิจกรรม ทีมวิจัยรับทราบข้อมูลจากการบรรยายของฝ่ายวิชาการ ได้แก่ ความเป็นมา วัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ ความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผน ข้อมูลที่จัดเก็บรวบรวม เช่น จำนวนปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง 2 พื้นที่ ตำบลทาสบเส้า ทากาศ สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง ทีมวิจัยได้ช่วยกันเติมเต็มข้อมูลบางประเด็นที่ฝ่ายวิชาการตั้งข้อสังเกต เช่น การเปลี่ยนแปลงของช้างป่าในพื้นที่ ก่อนมีโครงการช้างเลี้ยงปรับพฤติกรรมปล่อยคืนสู่ป่า จำนวนควายที่ลดลงอย่างผิดปกติของ ตำบลทาสบเส้า คุณสมบัติของหญ้าบางประเภทที่ได้รับผลกระทบจากการเพิ่มจำนวนปศุสัตว์และส่งผลกระทบต่อทรัพยากรดิน น้ำ คน ผลที่ได้/ปัญหาอุปสรรคจากการทำงาน แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ภายหลังจากการชมคลิป “แม่ทา ชุมชนจัดการตนเอง” และการ SWOT Analysis พบว่า เมื่อโครงการดำเนินไปใกล้สิ้นระยะที่ 1 ระยะที่ 1 มีสิ่งต่างๆเกิดขึ้นทั้งที่

เป็นไปตามความคาดหวัง/ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของทีมนักวิจัย รวมถึงผลที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งยังต้องมีการขับเคลื่อนกิจกรรมให้เรียบร้อยก่อนถึงจะสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ทั้งหมด



ครั้งที่ 6 วันที่ 12 พฤศจิกายน 2562 โครงการมีส่วนร่วมในการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทากาศ และตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

สถานที่ ณ ห้องประชุมที่ทำการศาลาเอนกประสงค์บ้านแม่สะป๋วด

ผู้เข้าร่วม จำนวนทั้งสิ้น 30 คน ประกอบด้วยตัวแทนทีมนักวิจัย ทีมที่ปรึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แก่นนำชุมชน

วิธีการ ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการศึกษาศาณการณความเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติ ช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง

ผลของการจัดกิจกรรม มีการประชุมคณะทำงาน พร้อมกับการให้ความรู้และการอธิบายหลักคิดแนวทางการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง อธิบายวิธีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงเพื่อสรุปข้อมูลสถานการณ์เบื้องต้น ทีมวิจัยรับทราบข้อมูลหลักคิดแนวทางการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง ทีมวิจัยร่วมกันทำความเข้าใจกับเครื่องมือเก็บข้อมูลเพื่อนำมาสรุปเป็นสถานการณ์เบื้องต้นของช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยง

ครั้งที่ 7 วันที่ 12 พฤศจิกายน 2562 โครงการการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตสู่ความยั่งยืนของเกษตรกรกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้บ้านทาตอนชัย ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เข้าร่วม ทีมวิจัย

วิธีการ การนำเสนอและแลกเปลี่ยนข้อมูลของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่แม่ท่างยังยืน พัฒนาทักษะในระบบการผลิตการเกษตร และการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนกับโครงการวิจัยอื่นๆ เพื่อนำเสนอและแลกเปลี่ยนข้อมูล พัฒนาทักษะในระบบการผลิตการเกษตร

ผลการดำเนินงาน นำกลุ่มเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์ศึกษาดูงานที่ศูนย์เรียนรู้บ้านหาดอนชัย ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์ได้มีการศึกษาดูงานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำเกษตรกรรมยั่งยืน การจัดการบรรจุภัณฑ์ การวางแผนการผลิตและการตลาด เพื่อพัฒนาผลผลิตเกษตรอินทรีย์ภายใต้โครงการการสร้างเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีต โดยกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข โดยเฉพาะหากเป้าหมายนั้นคือการสร้างความยั่งยืนให้กับสังคม และนั่นคือเหตุผลของการเริ่มต้นสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และพันธมิตรจากหลายภาคส่วนตั้งใจก่อร่างสร้างขึ้น เพื่อกระจายองค์ความรู้ในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ทั้งด้านการเกษตรและด้านการตลาด เพื่อให้ระบบการทำเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยเดินหน้าเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน และเกษตรกรเครือข่ายได้นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานครั้งนี้ไปปรับใช้และพัฒนาให้เข้ากับสวนของตนเอง



ครั้งที่ 8 วันที่ 25 พฤศจิกายน 2562 โครงการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชุมชน ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

สถานที่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เข้าร่วม จำนวนผู้เข้าร่วม 30 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย กำนันตำบลบ้านปวง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปวง เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และราษฎรที่ได้รับผลกระทบและประสบปัญหาการคืนพื้นที่ทำกินในตำบลบ้านปวง

วิธีการ เวทีแลกเปลี่ยน และการศึกษาดูงานเรื่องการจัดการที่ดินทำกินที่ได้รับมอบหมายให้ประชาชนในชุมชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องการจัดการพื้นที่ดินทำกินที่ได้รับมอบหมายให้ประชาชนในชุมชนตำบลแม่ทา ของอบต.แม่ทา อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่

ผลของการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ได้รับทราบข้อมูลทั่วไปของตำบลแม่ทา บริบทของตำบลแม่ทา เป็นพื้นที่แอ่งกระทะ ล้อมรอบไปด้วยป่าภูเขา มีเนื้อที่ประมาณ 5,200 กว่าไร่และพื้นที่ทำกินส่วนใหญ่ไม่มี

เอกสารสิทธิ์ มีอาชีพลึกคือการเกษตรปลูกข้าวโพดฝักอ่อน เลี้ยงโคนม ปลูกผักอินทรีย์ มีภาษาที่ใช้ 2 ภาษา คือภาษาเมือง (คำเมือง) และภาษายอง เป็นตำบลสุดท้ายของจังหวัดเชียงใหม่มีเขตติดต่อกับจังหวัดลำปาง มีการจัดตั้งสภาชาวบ้านที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งของชุมชนจนทำให้ปัจจุบันมีเงินหมุนเวียนในกลุ่มประมาณ 17 ล้านบาท เมื่อปี 2562 ที่ผ่านมามีได้รับมอบโฉนดที่ดินทำกินให้ประชาชนในพื้นที่และได้รับมอบคืนพื้นที่ป่าชุมชนให้ชุมชนบริหารจัดการรวมมีพื้นที่ป่าชุมชนตำบลแม่ทาที่ต้องดูแลประมาณ 50,000 ไร่ โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการเกิดปัญหาเรื่องที่ดินทำกินที่ผ่านมามีเกิดการต่อสู้หลายทางตั้งแต่รุ่นผู้เฒ่าผู้แก่ที่พอรู้ความเป็นมาของพื้นที่มาจนถึงรุ่นลูกหลาน โดยการเข้าถึงส่วนราชการ การทำหนังสือถึงร้องเรียนไปยังที่ต่างๆ และประกอบกับการเข้าร่วมกับที่มวิจัย สกว. ลำพูน และคณะเกษตรศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการเรียกร้อง พ.ร.บ. ป่าชุมชน มีการคัดค้านการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแม่ตะไคร้ ได้ทำการเรียกร้องไปทุกทางหมดแล้วแต่ไม่สามารถช่วยอะไรได้ และมีผู้เชี่ยวชาญมาช่วยด้วย ใจความสำคัญในการบริหารจัดการต้องร่วมกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ ท้องถิ่น+ท้องทุ่ง+ท้องที่ ต้องบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน _____ ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติจะต้องมีดังนี้ ต้องทำแผนที่ทำมือของคนในชุมชนมีส่วนร่วม(เป็นแผนที่ที่มีคุณค่าทางจิตใจ) มีการตั้งคณะกรรมการป่ามากขึ้น ออกกติการ่วมกันและมีการออกข้อบัญญัติชุมชน ดิน น้ำ ป่า จัดทำแผนที่ด้วยระบบสารสนเทศ GIS การจัดทำผังตำบล “ผังชีวิต” มีการจัดการประชุม ทุก 3 เดือน เพื่อมาถอดบทเรียนกัน ต้องมีการแก้ไขข้อมูลทุกๆ 3 ปี มีการตรวจสอบสภาพประจำปีป่า มีการปลูกต้นไม้ จับพิกัดรายต้น ทำหนังสือรับรองเจ้าของที่ปลูก เน้นให้คนรุ่นใหม่หันกลับมาอยู่บ้านเกิด ในการเดินทางร้องเรียนโดยการลุกขึ้นมาจัดการตนเอง ไม่ทำการประท้วง ไม่มีการปิดถนน ต้องเปลี่ยนวิธีคิดของข้าราชการชั้นบน จึงนำมาสู่การรับมอบโฉนดพื้นที่ดินทำกิน ได้ป่าชุมชนเพิ่ม จากเดิมมี 4,300 ไร่ ปัจจุบันได้พื้นที่ป่าชุมชน 54,000 ไร่ (1) ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการขอคืนพื้นที่ทำกินในตำบลบ้านปวงได้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาดูงานได้รับทราบปัญหาและเรียนรู้การจัดการปัญหาพื้นที่ทำกินของชุมชนตำบลแม่ทา ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิธีการในการดำเนินการเรียกร้องการขอคืนพื้นที่ทำกินฯ (2) ได้รับข้อเสนอแนะในการดำเนินการต่อไป ได้แก่ ควรที่จะให้เข้าไปพูดคุยกับหัวหน้าเจ้า ที่รับผิดชอบงานป่าไม้เขตภาคเหนือ ต้องทำแผนที่ทำกินให้ชัดเจนเสียก่อน ให้อำเภอคัดสำเนาจากสำนักงานอื่นด้วย ต้องทำให้เป็นแนวเขตของบ้านปวงก่อนแล้วค่อยขอคืนพื้นที่ทำกิน ต้องนำผู้เฒ่าผู้แก่ที่รู้มาชี้แนวเขต มีอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านนี้โดยเฉพาะ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563 นายอภัย จะมาอบต.แม่ทา นี้ให้มาพบปะพูดคุยขอปรึกษาได้ แนวทางการดำเนินงานครั้งต่อไป มีการเข้าสำรวจเพื่อจับพิกัด GPS ในพื้นที่ดินทำกินที่ได้รับผลกระทบ ในวันที่ 27-29 พฤศจิกายน 2562 เพื่อนำมาทำแผนที่ โดยมี นักวิจัย เจ้าของพื้นที่ดินทำกินและเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เรื่องเครื่องมือ GPS



ครั้งที่ 9 วันที่ 11 ธันวาคม 2562 โครงการวิจัยการรื้อฟื้นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองด้วยระบบอินทรีย์สู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากของเกษตรกรบ้านไม้สลิและบ้านใหม่ไม้สลิ ตำบลตะเคียนปม อำเภอดงหลวง จังหวัดลำพูน

สถานที่ ณ วัดไม้สลิ ตำบลตะเคียนปม อำเภอดงหลวง จังหวัดลำพูน

วิธีการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการคืนข้อมูลให้กับชุมชน

ผู้เข้าร่วม จำนวน 22 คน ประกอบด้วย นักวิจัย เจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน(สำนักงานเกษตรอำเภอดงหลวง) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไม้สลิ และชาวบ้านในหมู่บ้านไม้สลิและไม้สลิใหม่

ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม การติดตามโครงการวิจัยการรื้อฟื้นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองด้วยระบบอินทรีย์สู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากของเกษตรกรบ้านไม้สลิและบ้านใหม่ไม้สลิ ตำบลตะเคียนปม อำเภอดงหลวง จังหวัดลำพูน ได้มีการทบทวนกิจกรรมโครงการวิจัยที่ผ่านมา มีการประชุมทีมวิจัย การศึกษาดูงานสหกรณ์เกษตรกรรมยั่งยืนแม่ทาจำกัด การเก็บรวบรวมข้อมูลพันธุ์ข้าว การตรวจเลือดหาสารพิษตกค้างในเลือด สมาชิกปลูกข้าวพื้นเมืองมีจำนวนประมาณ 10 ครัวเรือน การปลูกข้าวที่ทำเป็นระบบอินทรีย์ 5 ครัวเรือน ที่ลดการใช้สารเคมีบางส่วนประมาณ 10 ครัวเรือน ส่วนอื่น ๆ ยังมีการใช้สารเคมีในการปลูกข้าวอยู่ ส่วนการทำข้าวไร้นั้นปกติไม่ใส่ปุ๋ยใส่ยาอยู่แล้ว จากนั้นได้มีการพูดคุยโครงการการผลิตและบริโภคผักปลอดสารเคมีในครัวเรือนของชุมชนบ้านไม้สลิ ซึ่งตอนนี้มีการเก็บข้อมูลการปลูกผัก การส่งเสริมการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี การอบรมน้ำหมักชีวภาพต่าง ๆ และการค้นหาบุคคลต้นแบบ ซึ่งตอนนี้มีประมาณ 5 คน ที่เป็นต้นแบบให้กับคนในชุมชนได้ และมีการวางแผนกันในการทำแปลงรวมของสมาชิกที่ต้องการปลูกผักปลอดสารเคมีร่วมกัน



ครั้งที่ 10 วันที่ 20 ธันวาคม 2562 โครงการวิจัยการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการจัดการพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษของชุมชนบ้านป่าแป๋ (ดอยช้าง) ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน

สถานที่ ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน

ผู้ร่วมเวที เป็นตัวแทนจากชาวบ้านบ้านป่าแป๋ นายอำเภอบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ข้าราชการ ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ (มพน.) สมาคมปกากะญอเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (PASD) เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนตำบลป่าพลู และ สกว.ลำพูน

วิธีการ การประชุมหารือเพื่อหาแนวทางการประกาศพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ

ผลการจัดกิจกรรม สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2553 ว่าด้วยแนวนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยงตามที่กระทรวงวัฒนธรรมเสนอนั้น ที่ผ่านมา ชุมชนบ้านป่าแป๋ได้มีการดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อการแก้ปัญหาและผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลในการประกาศพื้นที่ชุมชนบ้านป่าแป๋เป็นพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ประกอบกับทีมตี ครม.ดังกล่าวยังไม่มีรูปธรรมในการดำเนินการปฏิบัติที่ชัดเจน “สถาปนาพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษบ้านดอยช้างป่าแป๋ (ตำหลูเก๋อชอ) ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน” ขึ้น เพื่อสถาปนาพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ ประกาศพื้นที่ทางจิตวิญญาณฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยง รณรงค์ให้มีการคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ในทุกด้านตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวพร้อมการนำเสนอรูปธรรมและปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติที่ผ่านมา และข้อเสนอแนะเพื่อผลักดันให้มีการแก้ไขเชิงนโยบายต่อไป

กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการการประกาศเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ คือ

1. เพื่อร่วมกันนำเสนอรูปธรรมตามมติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม 2553 ในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยงในด้านต่าง ๆ ทั้งการศึกษา อัตลักษณ์ วัฒนธรรม สถานะและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
2. เพื่อรณรงค์ให้มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวเป็นที่รับทราบต่อสาธารณะ ผลักดันให้มีการปกป้องและคุ้มครองวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์และนำเสนอปัญหาและอุปสรรคไปสู่การแก้ไขเชิงนโยบายต่อไป

3. เพื่อสถาปนาพื้นที่บ้านดอยช้างป่าแป๋ (ต่าหลู่เก๋อซอ) ต.ป่าพลู อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน เป็นเขตวัฒนธรรมพิเศษและยกระดับให้เป็นต้นแบบในการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยงในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

รูปแบบการดำเนินโครงการ

1. จัดให้มีการประชุมคณะทำงานเครือข่ายกะเหรี่ยงและผู้รับผิดชอบโครงการเพื่อเตรียมงาน
2. จัดให้มีพื้นที่ เวทีเสวนาเพื่อนำเสนอรูปธรรมการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว
3. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความเห็นและข้อเสนอในการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยงอย่างรอบด้าน
4. จัดมีเอกสารประกอบการดำเนินโครงการและประสานงานสื่อเพื่อเผยแพร่ข่าวสารสู่สาธารณะ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถร่วมกันนำเสนอรูปธรรมตามมติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม 2553 ในการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยงด้านต่างๆ ทั้งการศึกษา อัตลักษณ์ วัฒนธรรม สถานะและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้
2. สามารถรณรงค์ให้มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวเป็นที่รับทราบต่อสาธารณะ ผลักดันให้มีการปกป้องและคุ้มครองวิถีชีวิตกะเหรี่ยง นำเสนอปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะสู่แก้ไขระดับนโยบาย
3. สามารถสถาปนาพื้นที่บ้านดอยช้างป่าแป๋ (ต่าหลู่เก๋อซอ) ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน เป็นเขตวัฒนธรรมพิเศษ และยกระดับให้เป็นต้นแบบในการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยงในพื้นที่อื่น ๆ

ร่างกำหนดการ

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2563

- ขอให้พี่น้องเครือข่ายเข้าชุมชนก่อน เพื่อความสะดวกและไม่ติดขัดในวันที่ 27
- มีพี่น้องชาวเล และพี่น้องภูเหม็น สุพรรณบุรี ต้องการเข้าร่วมด้วย ถ้าเป็นไปได้อยากเชิญมาเข้าร่วมในเวที (ศูนย์รับผิดชอบค่าใช้จ่าย)
- กำหนดจุดนัดหมายเป็นท้องที่การบริหารส่วนตำบลป่าพลู
- ทานข้าวให้ไปทานที่จุดรวม

วันพฤหัสบดีที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563

08.00-09.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
09.00-09.10 น.	กล่าวต้อนรับและแนะนำประวัติศาสตร์ชุมชน
	โดย นายชาญชัย กุละ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 ตำบลป่าพลู อำเภอบ้านโฮ้งจังหวัดลำพูน
09.10-09.30 น.	กล่าววัตถุประสงค์การจัดงาน
	โดย ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน
09.30-10.30น.	กล่าวเปิดงานและมอบนโยบาย โดยฯพณฯ นายวราวุธ ศิลปอาชา รัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
10.30-10.45น.	พัก/เบรก น้ำชา, กาแฟ
10.45-12.00 น.	รัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและคณะลงพื้นที่

	ครูประจักษ์การจัดการพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ พื้นที่จิตวิญญาณตามมติ ครม.ฯ
12.00-13.00 น.	รับประทานอาหารเที่ยง
13.00-13.45 น.	ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ชุมชนกะเหรี่ยงดอยช้างป่าแป๋ กับดูแลจัดการพื้นที่ทางจิตวิญญาณ”
ปาฐกถาโดย	ดร.ชยันต์ วรรณะภุติ หัวหน้าศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
13.45-16.30น.	เสวนา เรื่อง “สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า และพื้นที่ทางจิตวิญญาณร่วมกับภาครัฐ ตามมติครม. 3 สิงหาคม 2553”
นำเสวนาโดย	นายวรารุส ศิลปอาชา รัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ ประธานคณะกรรมการที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาผู้แทนฯ นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ รองประธานคนที่ 5 คณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรมวุฒิสภา นายเกษมศัญพงษ์ ศิริ ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม คุณประยงค์ ดอกคำไย ประธานกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) คุณสมชาติ หละแหลมตัวแทนขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (ขปส.) นายบัญชา มุ้ยแอ ตัวแทนชาวบ้านดอยช้างป่าแป๋ (ต้าหลู่เก๋อซอ)
ดำเนินรายการโดย	คุณอัจฉราวดี บัวคลี่ ผู้อำนวยการสื่อพลเมืองThaiPBS
16.30-18.00 น.	พักเบรกน้ำชา, กาแฟ/ตามอัธยาศัย
18.00-19.00 น.	ร่วมรับประทานอาหารเย็น
19.00-22.00 น.	เวทีวัฒนธรรมประชันเตนากูกับศิลปินกะเหรี่ยง การแสดงกลุ่มเยาวชนชาวบ้านดอยช้างป่าแป๋ (ต้าหลู่เก๋อซอ)

วันศุกร์ที่ 28กุมภาพันธ์ 2563

08.00-09.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
09.00-12.00 น.	พิธี “ปักหมุดสถาปนาพื้นที่จิตวิญญาณบ้านดอยช้างป่าแป๋ (ต้าหลู่เก๋อซอ)” - พิธีกรรมตามวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิม - พิธีกรรมทางพุทธศาสนานิมิตต์พระประกอบพิธีกรรม

- พิธีคริสต์ศาสนาเชิฐบาทหลวงทำพิธีเจิมหมุดจิตวิญญาณ
ณ พื้นที่จิตวิญญาณดอยช้างป่าแป๋ (ต่าหลู่เก๋อซอ)
- 12.00-13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00-15.30 น. เวทีเสวนานำเสนอ “**อัตลักษณ์ของบ้านดอยช้างป่าแป๋(ต่าหลู่เก๋อซอ) :**
บทบาทของภาครัฐ เอกชนและสถาบันวิชาการในการสนับสนุนชุมชน”
โดย คุณอภิรักษ์ ธรรมเสนา หัวหน้ากลุ่มงานสื่อสารความรู้และเครือข่ายสัมพันธ์
 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
 คุณสมาน กองแก้ว นายอำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน
 อ.ดร.มาลี สิทธิเกรียงไกร ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา ม.เชียงใหม่
 อ.ดร.จตุพร เทียรมา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ ม.มหาสารคาม
 คุณวันเพ็ญ พรินทรากุล สถาบันวิจัยทรัพยากร
 คุณมีแก้ว นุฒาเลา นายกองค้การบริหารส่วนตำบลป่าพลู อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน
- ดำเนินรายการโดย ดร.ประเสริฐ ตระการศุภกร
 ผู้อำนวยการสมาคมปกากะญอเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (PASD)
- 15.30- 16.30 น. กล่าวปิดเวที / รับประทานอาหารเที่ยง
 เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ



ครั้งที่ 11 วันที่ 23 ธันวาคม 2562 โครงการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชุมชน
ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

สถานที่ องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) บ้านปวง

ผู้เข้าร่วม จำนวนผู้เข้าร่วม 40 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย กำนันตำบลบ้านปวง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้าน
ปวง ปลัดอำเภอทุ่งหัวช้าง เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และราษฎรที่ได้รับผลกระทบและประสบปัญหาการ
คืนพื้นที่ทำกินในตำบลบ้านปวง

วิธีการ เวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสรุปผลการดำเนินโครงการ และชี้แจงรายละเอียดความคืบหน้าของโครงการ

ผลของการดำเนินกิจกรรม ตอนนี้จากการดำเนินงานตั้งแต่ปี 61 -63 นี้ก็ได้ดำเนินการมาแล้ว 2 ปี ได้ทำกิจกรรมดังนี้ ประชุมคณะทำงานวางแผนการดำเนินงานคณะทำงานทีมวิจัย ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจกับสมาชิกในชุมชนตำบลบ้านปวง กิจกรรมพัฒนาทักษะนักวิจัยในการเป็นนักจัดการข้อมูลและนักจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดเวทีเพิ่มความรู้อการเก็บข้อมูลชุมชนและการใช้ประโยชน์ที่ดิน การศึกษาทบทวนการจัดการที่ดินทำกินของชุมชนตำบลบ้านปวง โดยการใช้เครื่องมือ Time line วงจรการใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกินในรอบ 1 ปี และการจัดทำแผนที่ชุมชน(ทำมือ) การรวบรวมข้อมูลเอกสารที่มีเกี่ยวกับการจัดการที่ดินทำกิน นโยบาย แผนที่ เป็นต้น การจัดเวทีระดมความคิดเห็น ประเด็น พัฒนาการของการจัดการที่ดิน (ประวัติศาสตร์ที่ไปที่มาของการใช้ที่ดินทำกิน /Time line) ก่อนปีพ.ศ. 2520 / ระหว่างปี พ.ศ.2520 ถึง พ.ศ. 2545 /และหลังปี พ.ศ.2545) การถือครองที่ดินทำกิน การเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดิน (ซึ่งใช้เครื่องมือผังเครือญาติมา เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลร่วมกับการใช้แบบสอบถาม) การจัดการที่ดิน (ความเชื่อ ภูมิปัญญา) การใช้ประโยชน์ ในที่ดินทำกิน การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (ข้อมูลมือสอง) ในประเด็น ที่ดินทำกิน/การถือครองที่ดิน/พรบ.ที่เกี่ยวข้อง/ กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ ชาวบ้าน / เจ้าหน้าที่ป่าไม้ /คนกลาง (ที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านและหน่วยงานป่าไม้) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทำการสอบถามข้อเท็จจริงกับผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อยื่นต่อศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดลำพูนพิจารณายื่นต่อสำนักนายกรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป ดำเนินการยื่นหนังสือต่อนายอำเภอทุ่งหัวช้าง ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอทุ่งหัวช้าง ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดลำพูน ยื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรี ยื่นหนังสือต่อประธานกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตว่า การกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสำรวจแนวเขต (GPS) ร่วมกัน ร่วมกันของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชาวบ้าน/ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ /คนกลาง (ที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านและหน่วยงานป่าไม้) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน การประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง การสรุปบทเรียนการจัดการปัญหาที่ดินทำกิน ซึ่งผลของการทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ทีมวิจัย นายกอบต.บ้านปวงและกำนันตำบลบ้านปวง และผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ที่ได้รับผลกระทบเข้าใจการทำงานของคณะกรรมการและนายก อบต.บ้านปวง และกำนันตำบลบ้านปวงได้ทำการต่อสู้เพื่อพี่น้องราษฎรบ้านปวงที่เดือดร้อน แนวทางการดำเนินงานครั้งต่อไป ทำการรวบรวมเอกสารและเครื่องมือต่างๆที่ใช้ในการทำงานวิจัยการสำรวจการดำเนินงานต่าง ๆ มาจัดทำเพิ่มเติมในรายงานการวิจัยต่อไป



ครั้งที่ 12 วันที่ 21 มกราคม 2563 โครงการรื้อฟื้นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองด้วยระบบอินทรีย์สู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากของเกษตรกรบ้านไม้สลิ และบ้านใหม่ไม้สลิ ตำบลตะเคียนปม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดลำพูน

สถานที่ ณ วัดบ้านไม้สลิ ตำบลตะเคียนปม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดลำพูน

ผู้เข้าร่วม จำนวน 25 คน ประกอบด้วย นักวิจัย และชาวบ้านบ้านไม้สลิ และบ้านใหม่ไม้สลิ

ผลการดำเนินกิจกรรม เวทีครั้งนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลผลการดำเนินโครงการวิจัยรื้อฟื้นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองด้วยระบบอินทรีย์สู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากของเกษตรกรบ้านไม้สลิ และบ้านใหม่ไม้สลิ ตำบลตะเคียนปม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดลำพูนให้กับสมาชิกในชุมชน กิจกรรมที่ได้ทำไป คือ การเปิดรับสมาชิก การแบ่งบทบาทหน้าที่ในส่วนงานวิจัย สำรวจพื้นที่ของเกษตรกรเกี่ยวกับการทำการเกษตร สำรวจพันธุ์ข้าวพื้นบ้าน การทำข้อตกลงการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวแต่ละพันธุ์เพื่อไม่ให้สูญหาย โดยจะขอเก็บข้อมูลของสมาชิกแต่ละคนว่าปีนี้จะปลูกข้าวพันธุ์ไหน ถ้าสมาชิกท่านใดจะเลิกปลูกก็ต้องแจ้งให้ทางกลุ่มรับรู้ก่อนเพื่อที่จะให้คนอื่นปลูกต่อ สำรวจแปลงของสมาชิกแต่ละคนที่มีไร่ แต่ละคนใช้สารเคมีอะไร ปริมาณเท่าไร เมื่อทำโครงการได้มีการลดการใช้สารเคมีแค่ไหน การอบรมพัฒนาทักษะด้านการทำปุ๋ยหมัก สารทดแทน การสำรวจปัญหาที่พบในการปลูกข้าว การเก็บรวบรวมทำพันธุ์ เป็นต้น พันธุ์ข้าวที่พบ เช่น ข้าวเหนียว ข้าวนางนวล ข้าว กข. ข้าวแผ่ ข้าวซิล ข้าวดอก ข้าวบะตัน ข้าวบือหมื่น ข้าวที่หายไปแล้วมี 3 อย่าง คือ ข้าวหนังคอ ข้าวหนองบอ ข้าวมือ



ครั้งที่ 13 วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2563 การประชุมคณะวิจัยโครงการการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชุมชน ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

สถานที่ ณ อบต.บ้านปวง

ผู้เข้าร่วมการประชุม นักวิจัยในโครงการวิจัย ที่ปรึกษา และเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานฯ

ผลการประชุม เป็นการเตรียมข้อมูลสำหรับนำเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์ให้กับหน่วยงานสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563 ทั้งนี้ได้มีการแจ้งความคืบหน้าในการยื่นหนังสือธรรมชาติการถึงศูนย์ดำรงธรรม โดยได้มีหนังสือแจ้งมา 3 หน่วยงาน คือ อำเภอทุ่งหัวช้างในการรวบรวมรายชื่ออำเภอ ลี้ รวบรวมสภาพพื้นที่ และป่าไม้ ในการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง พุดคุยกันทั้ง 3 หน่วยงาน ในเรื่องเอกสารตั้งแต่ต้น ส่วนหนังสือที่เสนอเรื่องไปยังส่วนกลางตอนนี้ยังไม่ได้แจ้งผลการพิจารณาจากส่วนกลาง จากนั้นเป็นการหารือในการสรุปงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น กำลังจัดทำข้อมูลจากการจับ GPS ทำแผนที่ และสรุปเนื้อหาจากการศึกษาดูงานพื้นที่ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ฮ่อน จังหวัดเชียงใหม่ และจัดทำรายงานเพื่อนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563



ครั้งที่ 14 วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2563 ผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกสว.ลงเยี่ยมพื้นที่โครงการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทาภาศ และตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

สถานที่ ณ ศาลาประชาคม บ้านแม่สะปืด ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ผู้เข้าร่วม ประกอบด้วย นักวิจัยหลัก และที่ปรึกษา โครงการวิจัย และเจ้าหน้าที่จาก สกสว. และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

ผลการดำเนินกิจกรรม เป็นการติดตามโครงการการมีส่วนร่วมในการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทาภาศ และตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ในช่วงแรกแนะนำตัว และเจ้าหน้าที่ สกสว. ได้แนะนำบทบาทของ สกสว. จากนั้นเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการดำเนินโครงการวิจัย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของโครงการวิจัยมีทั้งหมด 8 หมู่บ้าน มีการสำรวจช้าง วัว ควาย หรือผลกระทบที่เกิดขึ้น ไม่ว่า การที่สัตว์เหล่านี้เข้าไปทำลายปาล์วย ทำลายประปาภูเขา พืชหน้าดินลดลง

จำนวนมีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นไป ดังนั้น ทำอย่างไรให้จำนวนข้าง ปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงมีปริมาณที่พอดี ต้องมีการสร้างความเข้าใจร่วมกัน วิธีการสื่อสารในการสร้างความเข้าใจเป็นเรื่องสำคัญ ที่ผ่านมามีเจ้าของผู้ผลกระทบ แต่ด้วยความเคยชิน และความสะดวก เห็นคนอื่นยังเลี้ยงอยู่และเพิ่มจำนวนมากขึ้น ทำให้ยังไม่มี การปรับเปลี่ยนวิธีคิดวิธีเลี้ยง มีวิธีการคุยอย่างไรให้เห็นภาพร่วมกัน เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน ตอนนี้ทางทีมวิจัย พยายามรวบรวมข้อมูล และลงไปพูดคุยกับพี่น้องชาวบ้าน ให้เกิดการเขียนแผนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ที่จะลงไปสำรวจในเดือนกรกฎาคม 2563 จากนั้นทำแผน ซึ่งชุมชนต้องเตรียมข้อมูลให้ชัดเจน โดย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมืองจะเป็นคนเรียบเรียงอีกครั้งหนึ่ง สิ่งที่สำคัญ คือ ต้องมีคณะกรรมการจัดการ ดูแลไปร่วมกัน เจ้าหน้าที่บางครั้งติดเงื่อนไขบางอย่าง ต้องมีชุมชนเข้ามาร่วม เจ้าหน้าที่เป็นฝ่ายหนุนเสริม องค์ประกอบของเครือข่ายที่มีอยู่ น่าจะดึงภาคธุรกิจเข้ามาร่วมด้วย เป็นต้น



ครั้งที่ 15 วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563 เวทีพิจารณาร่างรายงานฉบับสมบูรณ์พื้นที่จังหวัดลำพูน

สถานที่ ณ ห้องเรียนรวม อาคาร 1 มจร. วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ผู้เข้าร่วม ประกอบด้วย นักวิจัยหลัก โครงการวิจัย จำนวน 6 โครงการ ผู้ทรงคุณวุฒิ เจ้าหน้าที่จาก สกสว. และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน และนิสิต มจร.ลำพูน เข้าร่วมสังเกตการณ์

ผลการดำเนินงานกิจกรรม เวทีพิจารณาร่างรายงานฉบับสมบูรณ์พื้นที่จังหวัดลำพูน ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ คุณ นพพร นิลรงค์ / ผศ.ดร.เกศสุดา สิทธิสันติกุล ซึ่งมีข้อคิดเห็นต่อรายงานแต่ละโครงการ ดังนี้

1) โครงการ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน 5 ชุมชน เทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

- วัตถุประสงค์ที่ 4 : ในการนำเสนอข้อมูลในรายงานเนื้อหาบทนี้ มีความซ้ำซ้อนในเรื่องของการใช้ “ภาษา” ดังนั้น จึงจำเป็นต้องตรวจสอบการใช้ภาษา ให้เหมือนกันทั้งฉบับ
- วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : สิ่งที่น่าสนใจในรายงานนั้น ยังไม่มีข้อมูลการบ่งชี้ว่า มีองค์ประกอบของใคร/ มี หน้าที่ บทบาทอย่างไร เช่น หน่วยงานชื่ออะไร เข้ามาทำหน้าที่อย่างไร

- วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : ขอให้เพิ่มข้อมูลกระบวนการคัดกรอง/ เกณฑ์การคัดกรอง โครงสร้างการบริหารจัดการ/ การเลือกจุด หรือ แหล่งท่องเที่ยว นั้น มีการกระบวนการคัดกรอง/ เกณฑ์การคัดกรอง โครงสร้างการบริหารจัดการ รวมถึง ขอให้เพิ่ม วิธีการบริหารจัดการ และควรตรวจสอบเรื่อง เวลาในการนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวอีกครั้ง ในแต่ละเส้นทางท่องเที่ยวทั้ง 5 ชุมชน
 - เพิ่มรายละเอียดเนื้อหาของ SWOT
 - ควรเพิ่มรายละเอียดของการคิดคำนวณ ต้นทุน และการกำหนดราคาของการดำเนินการเส้นทางท่องเที่ยว
 - ควรเพิ่มเนื้อหาตามขอบเขตการศึกษาให้ครบถ้วน
 - บทที่ 2 : ควรเพิ่มการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย พร้อมทั้ง ประมวลสรุปผลที่ศึกษาในบทที่ 2
 - ข้อเสนอแนะ : ในความหมายของเป้าหมายของโครงการวิจัยนี้ คือ สามารถรวมคนในพื้นที่มาทำงานด้วย กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่
 - วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 นั้น ในเนื้อหารายงานยังไม่เห็นปรากฏ ดังนั้น ขอให้นักวิจัยเพิ่มเติมให้ครบถ้วน
 - ข้อเสนอแนะ : ในประเด็นการศึกษาทุนทางวัฒนธรรม ด้านความเชื่อ เรื่อง ไก่แก้ว นั้น ควรที่จะนำข้อมูล ต้นทุนทางวัฒนธรรมที่หายไปนั้น จะมีการสร้างกระบวนการฟื้นฟูขึ้นมาได้ หรือ ไม่ ทั้งนี้ จะนำไปสู่การสร้าง หรือ ฟื้นตัวของ “ชุมชนไก่แก้ว” ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องเพิ่มเติมข้อมูล ด้านทุนวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่ มีอะไรบ้าง/อย่างไร และทุนวัฒนธรรมที่สูญหายไป มีอะไรบ้าง/อย่างไร
 - กรณีที่มีการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว และเกิดการทดลองท่องเที่ยวแล้ว ควรเพิ่มการวิเคราะห์ข้อมูลของเส้นทางและผลจากการทดลองท่องเที่ยว ว่า มีต้นทุนเท่าไร/ มีปัญหา เจ็บปวด อุปสรรค อย่างไร / และ หากจะต้องปรับปรุง จะดำเนินการอย่างไร สุดท้าย เราจะได้ “การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 5 ชุมชน”
 - ข้อเสนอแนะ : มีการทบทวนวรรณกรรม ในบทที่ 2 แล้ว จำเป็นที่จะต้องนำเอาข้อมูลในบทที่ 2 มาร่วมวิเคราะห์ผลกับการดำเนินงานในบทที่ 4 ว่า มีความสอดคล้อง หรือไม่สอดคล้องอย่างไร อะไรที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง
- 2) โครงการ การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชุมชน ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
- ข้อเสนอแนะ : ในงานวิจัยนี้ จำเป็นที่จะต้องให้ข้อมูลข้อเท็จจริง ในเรื่อง การจับพิกัด GPS เป็นรายแปลง รวมถึง จำเป็นต้องเน้นการสร้างการสำรวจ/ร่างวัดที่ดินด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม 3 ส่วน ได้แก่ ชาวบ้าน & หน่วยงานป่าไม้ที่เกี่ยวข้อง & คนกลางที่ทั้ง ชาวบ้านและหน่วยงานป่าไม้ยอมรับ

- ข้อสังเกต : ข้อมูลที่นำเสนอตั้งแต่ หน้าที่ 98 จนถึง หน้า... นั้น ยังไม่ได้มีการนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ เพื่อจะนำไปสู่ทางออกของการใช้ข้อมูลที่จะไปยื่นเสนอกับหน่วยงานกลาง/ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการพิสูจน์สิทธิ์ อย่างยุติธรรมและถูกนำไปใช้ประโยชน์
 - ส่วนจุดประสงค์ที่ 2 นั้น ในรายงานมีข้อมูลเนื้อหาที่กระจายอยู่ในหลายๆ บท ดังนั้น จึงจำเป็นต้องคัดกรองและเรียงลำดับในการนำเสนอ พร้อมทั้ง เพิ่มกระบวนการ / วิธีการ ในการดำเนินการพิสูจน์สิทธิ์ อย่างไร และเกิดผลการดำเนินงานในจุดประสงค์ที่ 2 ที่อย่างไร
 - ข้อเสนอแนะ : ในจุดประสงค์ที่ 2 และจุดประสงค์ 3 นั้น เสนอให้มีการกระบวนการทำงาน เป็น 3 กระบวนการ และแต่ละกระบวนการนั้น ได้ผลเป็นอย่างไร มีเงื่อนไข ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างไร
 - จุดประสงค์ 3 นั้น จำเป็นที่จะต้องนำผลข้อมูลของกระบวนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินด้วยกระบวนการ/วิธีการ และจะนำมาเผยแพร่, และใช้เครื่องมือการสื่อสารชนิดใด
 - ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มจุดประสงค์ที่ 4 ที่ควรจะต้องมี การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชุมชน อย่างไร
 - ข้อเสนอแนะ : เสนอให้นักวิจัยไปศึกษาดูงานบ้านปางจำปี ทั้งนี้ จำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ เงื่อนไข ปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ก่อให้เกิดความสำเร็จได้อย่างไร
 - ข้อเสนอแนะ ที่จัดทำแผนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อเสนอให้ทำแผนที่แบบ หมู่บ้านไม้สลี เนื่องจากแผนที่ของชุมชนบ้านไม้สลี ที่มีการจัดทำแผนที่อย่างละเอียด
 - เสนอแนะ ให้มีการจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ อย่างละเอียด ทั้ง 4 รุ่นอายุคน รวมถึง จำเป็นต้องหาข้อมูลระบุตัวเลขปี พ.ศ. ว่า มีการใช้พื้นที่ของชุมชนตั้งแต่ปีไหน และมีการใช้พื้นที่อย่างต่อเนื่องอย่างไร (ข้อมูลส่วนนี้ จะเป็นการตอบโจทย์ของจุดประสงค์ 1)
 - หลังจากได้อธิบายจากจุดประสงค์ 1 แล้ว จะนำมาสู่กระบวนการพิสูจน์สิทธิ์ ในจุดประสงค์ที่ 2 และจะเชื่อมโยงไปสู่จุดประสงค์ที่ 3 ซึ่งในจุดประสงค์ที่ 3 นี้ หัวใจสำคัญจะอยู่ที่ การวิเคราะห์ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะต้องสร้างการสื่อสาร ตั้งแต่ข้าราชการหน่วยงานระดับเล็กจนถึงระดับสูง รวมถึง ชาวบ้าน พร้อมทั้ง การคัดเลือกวิธีการ/กระบวนการ/เนื้อหาที่จะสื่อสาร
 - ข้อสังเกต : เนื้อหาที่นำเสนอในบทที่ 4 และ บทที่ 5 นั้น พบว่า มีเนื้อหาที่นำเสนอซ้ำๆ น้อยเกินไป ในที่นี้คือ มีเนื้อหาที่เบาบาง ดังนั้น จึงเป็นที่จะต้องเพิ่มรายละเอียดในแต่ละวัตถุประสงค์
- 3) โครงการ การรื้อฟื้นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองด้วยระบบอินทรีย์สู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากของเกษตรกรบ้านไม้สลีและบ้านใหม่ไม้สลี ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
- ขอให้นักวิจัยเพิ่มเติม รายละเอียดของ บทที่ 4 ทั้งหมด ในรายงานวิจัยด้วย เนื่องจาก ในรายงานฉบับนี้ ไม่ปรากฏเนื้อหาบทที่ 4

- ประเด็น หัวข้อ “ความเปลี่ยนแปลงของการปลูกพันธุ์ข้าวพื้นเมืองของชุมชน” ขอให้นักวิจัย เพิ่มการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลง ว่า เหตุใดจากอดีตที่เคยมีการปลูกพันธุ์ข้าวพื้นเมืองชนิดต่างๆ แต่ปัจจุบัน (ก่อนทำวิจัย) ได้สูญหาย/ถูกถูกทิ้งไป ด้วยเงื่อนไข ปัจจัยอะไร และเหตุใด ถึงต้องการที่จะรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ และเหตุผลใด ถึงต้องการที่จะรื้อฟื้น
- บทที่ 3 ในส่วนของหัวข้อ กลุ่มเป้าหมาย 18 คนนั้น มีใครบ้าง / และมีวิธีการขั้นตอน/เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายอย่างไร
- ข้อเสนอแนะ : จากการนำเสนอข้อมูลเนื้อหาในรายงานพบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาที่เบาบาง นั้นหมายถึง ไม่มีรายละเอียดของเนื้อหานั้นๆ ที่นำเสนอ ดังนั้น จึงควรเพิ่มเติมเนื้อหา เช่น นาย ก มีพื้นที่ทำไร่/นา จำนวน 2 ไร่ ดำเนินการปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์อะไร จำนวนกี่ตัว/ พืชชนิดใด จำนวนที่แปลง ฯ ดังนั้นจำเป็นที่จะต้องเพิ่มเติมรายละเอียด
- ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มรายละเอียดผลกระทบ/ ความสัมพันธ์ของสายน้ำลึกลับวิถีชีวิตของตนเองอย่างไร
- ข้อเสนอแนะ : ขอให้นำกรอบแนวคิดในข้อเสนอการ มาร่วมวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลงานวิจัย และประเมินว่า มันมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น หรือ น้อยลงอย่างไร
- ข้อเสนอแนะ ว่า ให้มีการดำเนินงานให้ครบวงจรของกระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์ ถึงแม้ว่า งบประมาณโครงการวิจัยจะสิ้นสุดแล้ว
- บทที่ 5 ขอให้นักวิจัยชวนชาวบ้านท่านอื่นๆ คืบข้อมูลงานวิจัยต่อชุมชนและรับฟังความเห็นจากชุมชนว่า มีความเห็นอย่างไร ด้วยเหตุผลอย่างไร ทั้งนี้ จะได้นำข้อมูลส่วนนี้มาจัดทำเป็นบทสรุปในบทที่ 5
- ควรเพิ่ม กระบวนการ/วิธีการประสานงานกับใคร / หน่วยงานใด /ด้วยวิธีการอย่างไร และได้ผลเป็นอย่างไร

4) โครงการ การทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อ.แม่ทา จ.ลำพูน”

- ขอให้เพิ่มนิยามศัพท์ เกษตรอินทรีย์แบบประณีต
- ขอให้เพิ่มการวิเคราะห์ว่า เหตุผลใด/เงื่อนไข/ปัจจัยใด ที่ให้คนปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ และเกษตรอินทรีย์แบบประณีต
- กรณีที่มีการถ่ายทอดความรู้เกษตรอินทรีย์แบบประณีต มีขั้นตอน / วิธีการสร้างแรงจูงใจอะไร/เงื่อนไข ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง/ อุปสรรค ที่ให้คนมาทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีต หรือไม่ทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีต
- ขอเพิ่มการจัดระบบเนื้อหาการนำเสนอเนื้อหาวิจัย ทั้งนี้ ขอให้ประเด็นการศึกษาวิจัยที่อยู่ในข้อเสนอโครงการวิจัยเป็นแนวทางในการลำดับเนื้อหาที่นำเสนอ

- ขอเพิ่มรายละเอียด กระบวนการ/วิธีการสร้างเครือข่าย ว่ามีเป้าหมาย/ขั้นตอนของการสร้างเครือข่ายมีอะไรบ้าง และบทบาทของเครือข่าย คือ อะไร ที่จะเชื่อมโยงไปถึงการวางแผนการทำงานในอนาคตร่วมกันอย่างไร
- สิ่งที่มีคือ เห็นแผนที่ในการทำงานแต่ไม่เห็นกระบวนการ/วิธีการทำงาน ดังนั้น จึงควรเพิ่มการอธิบายรายละเอียดประกอบรวม
- สิ่งที่น่าสนใจ คือ มีเกษตรกรเพียง 1 คน ที่สามารถขายสินค้าเกษตรออนไลน์ได้ ดังนั้น จึงเสนอให้มีการถอดบทเรียนกระบวนการขายออนไลน์ และจะได้นำไปถ่ายทอดกับเกษตรกรรายอื่นๆ
- เสนอให้เพิ่มการวิเคราะห์การสร้างช่องทางการตลาดใหม่ๆ ทั้งตลาดภายในและตลาดภายนอกชุมชน

5) โครงการการสร้างพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษของชุมชนบ้านดอยช้างป่าแป้ววิถีชีวิต

- ขอให้ตรวจสอบข้อมูลการนำเสนอใน วิถีความเชื่อของชุมชนกระเหรี่ยง รวมถึง ขอให้แยกการจัดหมวดหมู่ในเป็นในรูปแบบลักษณะเดียวกัน เพื่อที่จะนำไปสู่การวางแผนการจัดการพื้นที่ของชุมชนอย่างไร
- ในการนำเสนอในรายงานนั้น ยังไม่ปรากฏข้อมูลการนำเสนอด้านพิธีกรรมกระเหรี่ยงที่เชื่อมโยงกับการจัดการพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ ดังนั้น จึงขอให้นักวิจัยเพิ่มเติมให้ครบทั้ง 4 ด้าน (ตามคำนิยามศัพท์ ที่นักวิจัยระบุไว้) รวมถึง วิธีการอนุรักษ์พิธีกรรมทั้ง 3 ด้านอย่างไร ด้วยรูปแบบโครงสร้างอย่างไร
- ควรปรับเนื้อหาและเพิ่มเติมรายละเอียดของการขับเคลื่อนฯ ว่ามีกลไก / ยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ อะไรที่สร้างจะขับเคลื่อนได้อย่างจริงจังและยั่งยืน ได้แก่ กลยุทธ์ / กิจกรรม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ / กระบวนการพิสูจน์สิทธิ์ / แผนการขับเคลื่อนในอนาคต
- ข้อสังเกต : โดยส่วนใหญ่ คนที่จะนำเสนอจะนำเสนอโดยไม่ให้คุณค่าความหมาย ดังนั้น จึงทำให้คนไม่เห็นความสำคัญของเรื่องราวต่างๆ ที่นำเสนอ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเพิ่มการอธิบายคุณค่าความหมายของแต่ละพิธีกรรมนั้นๆ รวมถึง เพิ่มการวิเคราะห์ว่า พิธีกรรมนั้น สัมพันธ์กับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร
- ประเด็นการสร้างกระบวนการขับเคลื่อน ที่ต้องการจะให้ผู้อยู่มนั้น จะมีวิธีการ/กระบวนการอย่างไร ซึ่งควรเพิ่มเติมในรายละเอียด เช่น เทคนิค, ประเด็นการนำเสนอ, ช่องการสื่อสารนำเสนอ, การมีภาคีเข้ามาช่วยเหลือ เป็นต้น

6) โครงการ การมีส่วนร่วมในการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทาगत และตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

- ข้อสังเกต : คำถามวิจัยควรปรับให้สอดคล้องกับโจทย์วิจัย
- เพิ่มการกำหนดนิยามศัพท์ ในคำว่า การจัดการโดยเชิงสังคม และเชิงวิชาการ

- ในการจัดลำดับพัฒนาการเปลี่ยนแปลงทั้งในส่วนของการขยายการเลี้ยงปศุสัตว์ เสนอให้ใช้ ปีพ.ศ. เป็นตัวกำหนด เช่น ปี 50 ลักษณะทรัพยากรเป็นอย่างไร ปี 55 เป็นอย่างไร เป็นต้น รวมถึง ประเด็นการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อการเลี้ยงปศุสัตว์, การมีช้างป่าในพื้นที่
- บทที่ 3 ขอบเขตพื้นที่การศึกษา จำเป็นที่จะต้องระบุ ว่า ขอบเขตของพื้นที่ชุมชนที่ชุมชน และขอบเขตที่ช้างอยู่อาศัย
- ในหน้าที่ 108 ข้อมูลส่วนนี้ ควรจะนำไปวางไว้ที่ บทที่ 5 เนื่องจากจะเป็นข้อมูลส่วนที่สำคัญที่จะตอบโจทย์
- ข้อสังเกต : องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องนั้น มีอยู่ 4 ส่วนได้แก่ ช้าง/ปศุสัตว์ (วัว-ควาย) / ชาวบ้าน/ รัฐ (เขตรักษาพันธุ์ ฯ/ เจ้าหน้าที่) ดังนั้น จุดสำคัญไม่ได้ระบุความชัดเจนมา จำนวนสัตว์ที่อยู่ในป่ามีกี่ชนิด จำนวนเท่าไร่ และทรัพยากรในป่าสามารถดูแลสัตว์ที่อยู่ในป่าได้ทั้งหมดหรือไม่ (คล้ายวิธีการศึกษา ชีตจำกัด การรองรับ ของป่า) ดังนั้น เมื่อมีการกำหนดโจทย์จากการลำดับเนื้อหาสภาพของพื้นที่ป่า ก็จะได้นำมาวางทิศทางในการจัดการ
- ซึ่งสิ่งที่มุ่งหาทางออกได้นั้น คือ การที่จะใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วนที่จะมามีส่วนร่วมในการหาทางออกของปัญหา โดยสิ่งสำคัญคือ ต้องมีการทบทวนบทเรียนจากการจัดการช้างป่า/ปศุสัตว์ที่ผ่านมาในหลายๆ พื้นที่ และนำมาวิเคราะห์กับข้อมูลพื้นที่วิจัยได้ศึกษามาอย่างละเอียด เพื่อที่จะหาแนวทางการทำงานต่อไป และตรงกับบทบาทภารกิจ หน้าที่ของทุกภาคส่วน (เน้นการประมวลเนื้อหา ที่จะนำไปออกแบบกระบวนการปฏิบัติการและประเมินผล)



ภาคผนวก 2

การจัดกิจกรรมเพื่อนำเอาผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ครั้งที่ 1 วันที่ 15 ตุลาคม 2562 การประชุมหารือแนวทางการบูรณาการความร่วมมือในการขับเคลื่อนอาหารปลอดภัยจังหวัดลำพูน

สถานที่ ห้องประชุมสถาบันวิจัยหิรัญชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ผู้เข้าร่วม คณะกรรมการสมาคมเครือข่ายเกษตรกรมัยยั้งจังหวัดลำพูน ประชาชนเกษตรกร ศูนย์เรียนรู้เกษตรกรมัยยั้ง เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน และจากมูลนิธิเกษตรกรมัยยั้งจังหวัดลำพูน

วิธีการ การประชุมปรึกษาหารือแนวทางการขับเคลื่อนอาหารปลอดภัยในจังหวัดลำพูน

ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม ประชุมหารือแนวทางการบูรณาการความร่วมมือในการขับเคลื่อนอาหารปลอดภัยจังหวัดลำพูนผู้เข้าร่วม ได้แก่ ประชาชนเกษตรกร ศูนย์เรียนรู้เกษตรกรมัยยั้ง เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน และเครือข่ายเกษตรกรมัยยั้งจังหวัดลำพูน สถาบันวิจัยหิรัญชัย จากการทบทวนข้อมูลการขับเคลื่อนงานที่ผ่านมาทั้งงานยุทธศาสตร์จังหวัด สมัชชาสุขภาพ ธรรมนูญสุขภาพ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการสร้างเสริมสุขภาพขนาดเล็กประเด็นการผลิตและบริโภคผักปลอดภัยในครัวเรือน การประชุมหารือระบบเกษตรกรมัยยั้ง การประชุมครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดแนวทางการร่วมมือที่บูรณาการกันทั้งหน่วยงาน องค์กรภาครัฐและเอกชนตลอดจนถึงภาคเครือข่ายเกษตรกรมัยยั้งจังหวัดลำพูนสู่ปรารถนาในการขับเคลื่อนอาหารปลอดภัยของจังหวัดลำพูน ถ้าจะให้มีการขับเคลื่อนให้มีพลังจะมีแนวทางบูรณาการกันอย่างไรบ้าง **แลกเปลี่ยนสถานการณ์** ปัญหาการส่งผลผลิตอินทรีย์ให้กับทางโรงพยาบาล คือ ทางโรงพยาบาลพาเจ้าหน้าที่ลงไปดูพื้นที่ระดับตำบล นโยบายมีการรับผักจากเกษตรกร แต่ติดขัดตรงผู้รับเหมาบอกว่าจะรับของไม่ทัน ไม่เพียงพอ ทำให้ชาวบ้านไม่ยอมปลูกผักส่งให้กับทางโรงพยาบาลให้ ความคุ้มค่าของเกษตรกรต่อการส่งผลผลิตให้กับโรงพยาบาล รับของจากเกษตรกรน้อย(ปริมาณรับผลผลิตแต่ละอย่างแต่ละวันน้อย เช่น ผักบุ้ง วันละ 2 กิโล ถั่วฝักยาว 2 กิโล ผักชี 0.5 กิโล) ระบบการจ่ายเงินให้กับทางโรงพยาบาลค่อนข้างช้า ผลผลิตของเกษตรกรไม่นิ่ง บางครั้งผลิตไม่ได้ตามความต้องการ มาตรฐานของผลผลิต ทางโรงพยาบาลมีรายชื่อของผักที่ต้องการ เกษตรกรดูว่าสามารถผลิตได้แค่ไหน ซึ่งข้อมูลตรงนี้ต้องมีการกระจายให้กับเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ว่าจะรองรับกันได้แค่ไหน การเข้ามาของแม่ค้าอื่นที่ไม่ใช่เครือข่ายเกษตรกรมัยยั้ง แต่สามารถเข้ามาขายได้ จิตสำนึกของเกษตรกร **แนวทาง** จากนโยบายที่มี ถ้าผู้ว่าราชการเป็นคนสั่งการ สำนักงานเกษตรฯเป็นคนให้ข้อมูล สามารถส่งต่อข้อมูลให้กับเกษตรกรได้ การนำเสนอข้อมูลการขับเคลื่อนงานเกษตรกรมัยยั้งภายใต้การขับเคลื่อนของภาคประชาสังคมให้กับผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน ตลาดผักอินทรีย์ เช่น ในเขตอำเภอทุ่งหัวช้าง อำเภอแม่ทา อำเภอบ้านธิ ไม่ได้ส่งให้กับห้องครัวโรงพยาบาล แต่เป็นการเข้าไปขายผักในโรงพยาบาล ผู้บริโภคเป็นเจ้าหน้าที่ พยาบาล ญาติคนไข้ การส่งผักให้กับตลาดเครือข่ายที่จังหวัดเชียงใหม่ การเชื่อมตลาดอินทรีย์อื่นๆ

- คนส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักในการบริโภคผักอินทรีย์ จะการพัฒนาสินค้าเกษตรที่คนส่วนใหญ่ต้องการ การทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้คนตระหนัก เพื่อทำให้ตลาดอินทรีย์ที่เป็นตลาดเฉพาะเป็นตลาดใหญ่ คนสนใจที่มาซื้อผักอินทรีย์มากขึ้น
- ต้องมีการพัฒนาองค์การในการจัดระบบ การบริหารจัดการการตลาด
- สมาคมเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูนเป็นของทุกคน ทุกคนต้องลุกขึ้นมาจัดการ ต้องมาเอาจริง เอาจัง ต้องมาช่วยกันว่าจะร่วมกันพัฒนา ขับเคลื่อนอย่างไร เช่น เรื่องตลาด อาจเชื่อมกับตลาดวันอังคารที่ศาลากลาง ผักกล่อง บางอย่างขายในชุมชน สิ่งที่เป็นห่วง คือ สินค้าไม่ต่อเนื่อง ไม่เพียงพอ
- ต้องมีการบริหารการวางแผนการผลิตของเกษตรกรแต่ละคนแต่ละพื้นที่
- ข้อมูลผู้ผลิตกับผู้ซื้อ มีจำนวนเท่าไร เพียงพอ เหมาะสมแค่ไหน หากรู้ปริมาณผู้ซื้อ สามารถจัดการระบบการผลิตได้ การให้ข้อมูลประโยชน์ของการบริโภคผักอินทรีย์
- ที่ผ่านมามีการประกาศพื้นที่ลำพูนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน อยากให้มีการเก็บข้อมูล เช่น ข้าวพันธุ์พื้นบ้าน ฮีตฮอยของชนเผ่า(สวนน้อยหลังบ้าน) ระบบการผลิต(ไร่หมุนเวียน)
- การส่งผักให้กับบริษัท เน้นการคัดคุณภาพ

แนวทางการขับเคลื่อนกิจกรรมไปข้างหน้า

- ทดลองเปิดตลาดอินทรีย์
 - โดยการเชื่อมกับตลาดวันอังคารที่ศาลากลางจังหวัดลำพูน ขอให้อาจารย์น้อง พี่สายหล้า เป็นผู้จัดการตลาด(แม่กาด) ในการทำตลาดอินทรีย์ การสร้างกฎกติกาของตลาด
 - สมาชิก เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนทั้ง 8 อำเภอ
 - การจัดการกลุ่ม เช่น การส่งผลผลิตมายังตลาดต้องทำอะไร มีค่าจัดการให้กับส่วนกลางอย่างไร
 - การออกแบบบรรจุภัณฑ์ เน้นการรักษาสีสิ่งแวดล้อม
 - ข้อมูลเกษตรกรที่จะเข้าร่วมมาจำหน่ายในตลาด ชนิด ปริมาณผลผลิต ระบบมาตรฐานการผลิต
 - ระบบการตรวจสอบย้อนกลับ
 - การจัดโซนของตลาดวันอังคาร โซนอินทรีย์ โซนปลอดภัย
 - การจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเปิดตลาด
 - **นัดหมาย** เปิดตลาดวันที่ 3 ธันวาคม 2562 ชื่อตลาด “ช่วงเกษตรอินทรีย์ วิถีละปูน” มาตรฐาน คือ มอน. PGS ออการ์นิคไทยแลนด์ นัดวางแผนกันทุกวันเสาร์แรกของเดือนในช่วงเวลา 13.00 น.
 - **กำหนดการ** 09.09 น. เปิดตลาด “ช่วงเกษตรอินทรีย์ วิถีละปูน” โดยผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน 10.00 น. เสาวนา “ผักอินทรีย์ของดีละปูน” ผู้เข้าร่วมเสาวนา ดร.ชมชวน คุณเอนก คุณกัลยา กษ. สธ. คุณนพพร ดำเนินรายการ มีน้องเอมาขอแม่กาด

- การจัดกิจกรรมเยี่ยมแปลงเกษตรกร (ผู้ผลิตพบผู้บริโภค)

- จัดระบบการเรียนรู้ให้กับผู้บริโภค



ครั้งที่ 2 วันที่ 9 พฤศจิกายน 2562

เนื่องด้วย สถาบันวิจัยหรือศูนย์ลำพูน ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์อำนวยการบริหารงานวิจัยและพัฒนาในพื้นที่จังหวัดลำพูน เป็นศูนย์ประสานงานวิจัยและพัฒนาร่วมกับชุมชน องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ เป็นศูนย์บริหารข้อมูลและเผยแพร่งานวิจัยและพัฒนา และเป็นสถาบันการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับชาวบ้าน นักวิจัย นักพัฒนา พระนิสิต นักศึกษา ให้สามารถสร้างความรู้ จัดการความรู้ ในการพัฒนาปัญญาแก้ปัญหาของท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในเดือน พฤศจิกายน 2562 จะครบรอบ 19 ปีสถาบันวิจัยหรือศูนย์ สถาบันวิจัยหรือศูนย์จึงได้จัดกิจกรรมขึ้นและจะได้จัดเวทีเสวนา **“เหลียวหลังแลหน้า 19 ปี จากกลุ่มลำพูนเสวนาสู่สถาบันวิจัยหรือศูนย์”** ในวันเสาร์ที่ 9 พฤศจิกายน 2562 ณ ลานเอนกประสงค์ อาคาร 1 มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน เวลา 09.00 น.

สถาบันวิจัยหรือศูนย์ มีพัฒนาการขึ้นมาจากโครงการหรือศูนย์คหศึกษาหรือกลุ่มลำพูนเสวนาซึ่งเป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของนักวิชาการ ประชาชน และพระสงฆ์ ที่มีแนวคิดที่จะหาแนวทางในการพัฒนาเมืองลำพูนร่วมกัน ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2543 โดยมีเป้าหมายหลักของสถาบันฯ คือ การเป็นสถาบันการเรียนรู้ให้กับชุมชนท้องถิ่นลำพูนด้วยเป้าหมายหลักดังกล่าวทำให้การดำเนินงานของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ที่ผ่านมามี 2 ลักษณะ คือ **การทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน** ทำหน้าที่ในการหนุนเสริมการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดลำพูนและการเป็น **สถาบันการจัดการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น : แส่นพะพญามหาวิทยาลัยชาวบ้าน** ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานวิชาการที่ให้บริการองค์ความรู้และสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้มีการนำเอาองค์ความรู้ไปจัดการปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานองค์กร และบุคลากรต่าง ๆ

กำหนดการ

เวทีเหลียวหลังแลหน้า 19 ปี จากกลุ่มลำพูนเสวนาสู่สถาบันวิจัยหริภุญชัย

วันเสาร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2562

ณ ลานเอนกประสงค์ อาคาร 1 วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

- 08.30 – 09.00 น. ลงทะเบียน/ รับเอกสาร/ อาหารว่าง
- 09.00 – 09.09 น. ไหว้พระสวดมนต์
- 09.09 – 09.30 น. พิธีเปิดป้าย โดย พระครูสิริสุตานุยุ ผศ.ดร.ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
และผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์
ตีกลองสะบัดชัยเพื่อความเป็นสิริมงคล
- 09.30 – 10.00 น. ชมนิทรรศการและตลาดเครือข่าย
และพิธีมอบใบประกาศเกียรติคุณนักวิจัยท้องถิ่นดีเด่น
- 10.00 – 12.30 น. เวทีเสวนา “เหลียวหลังแลหน้า 19 ปี จากกลุ่มลำพูนเสวนาสู่สถาบันวิจัยหริภุญชัย”
ปาถกฐา โดยพระครูสิริสุตานุยุ ผศ.ดร.ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
ผู้ร่วมเสวนา นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน ดร.ชยันต์
วรรณะภุติ ดร.นิรันดร์ ด่านไพบูลย์ คุณจรรยา คำปันนา คุณไมตรี นันตะจันทร์
คุณสุวัฒน์ ญาณะโค คุณรักษา สุทธิพงษ์ คุณบุญส่ง เวศยาสิรินทร์ คุณกัลยา
ใหญ่ประสาน
เป็นต้น
ดำเนินรายการโดย คุณนพพร นิลนรงค์
- 12.30 – 12.40 น. พิธีปิด “ประกาศวิสัยทัศน์สถาบันวิจัยหริภุญชัยร่วมกัน”
- 12.40 – 13.30 น. รับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน
- 13.30 – 16.00 น. วาระการประชุมสถาบันวิจัยหริภุญชัยครั้งที่ 11/2562 ประจำเดือนพฤศจิกายน
2562

หมายเหตุ : - นิทรรศการสถาบันวิจัยหริภุญชัย “19 ปี จากกลุ่มลำพูนเสวนาสู่สถาบันวิจัยหริภุญชัย”
- ชุมนอาหารจากเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ไว้บริการตลอดทั้งวัน

ผลของการจัดกิจกรรม เนื่องในโอกาสครบรอบ 19 ปีของสถาบันวิจัยหริภุญชัย ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน นอกจากจะมพิธีกรรมในการเปิดป้ายอย่างเป็นทางการโดยผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน นายไพรัตน์ ภิรมย์รัตน์ ยังมีการจัดนิทรรศการแสดงถึงผลการดำเนินกิจกรรมของสถาบันวิจัยหริภุญชัย โดยเฉพาะผลงานของโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในรอบ 19 ปีที่ผ่านมา ยังมีเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ในการ

ทบทวนบทบาทของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ทบทวนสถานการณ์ปัญหาของจังหวัดลำพูน รวมถึงการนำเสนอแนวทางในการขับเคลื่อนการจัดการและแก้ไขปัญหาของจังหวัดลำพูนด้วยกระบวนการวิจัยและแนวทางการพัฒนาต่าง ๆ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ทัศนะและข้อเสนอพอสรุป ได้ดังนี้

พระครูสิริสุตานุยุต ผศ.ดร. ผู้อำนวยการ มจร.วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ได้เสนอแนวทางว่า สถาบันวิจัยและคณะสงฆ์ทำอย่างไรจะให้สถาบันได้อยู่แบบยั่งยืนอยู่ตลอดไป เราจะต้องฝึกคนอื่นรุ่นต่อไปสานต่ออย่างไร เราต้องคิดต่อไปข้างหน้าว่า เอกับดักของ IT ที่ถ้าโหมเข้ามาแล้วเราจะยืนต้านทานได้อย่างไร ให้ชุมชนเราอยู่ดีกินสุข เป็นกระบวนการที่ทำให้คนไม่ลืมรากเหง้าของตนเองเรามีของดี เรามีภูมิปัญญาลำพูน โชคดีที่มีเกษตรถึงจะเกษตรกรจะมีความเสี่ยงเรื่องราคา แต่ก็ยังมีมูลค่าในด้านนิคมอุตสาหกรรม เราทบทวนอดีต เหลียวหลังแลหน้า เราเป็นจักรตัวหนึ่งที่ทำให้คนลำพูนสามารถพัฒนารักถิ่นเกิด และสำนึกตระหนักคุณค่า สร้างมูลค่าให้จังหวัด

นายไพรัตน์ ภิรมย์รัตน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน สถาบันนี้จะเป็นเสมือนบ้านหลังหนึ่งที่มีคนอาศัยหลายคน มีกลุ่มที่รวมตัวกัน เป็นเหมือนบ้าน ผมก็ต้องรับฟังคนเหล่านั้นแล้วมาสรุป รวบรวมกัน อะไรที่มีการขัดแย้ง ผมก็ต้องเรียกทั้งสองฝ่ายมาคุยกัน สิ่งที่แตกต่างกันก็ต้องคุยให้ตกลง ผมในฐานะช่างก็จะทำตามสิ่งที่ท่านได้ตกลงกัน วันนี้เรามีบริบทที่มีความหลากหลาย ลำพูนเราเป็นเมืองเกษตร เมืองศิลปวัฒนธรรม เมืองอุตสาหกรรม เมืองท่องเที่ยว หรือจะเป็นศูนย์กลางของโลจิสติกส์ เรื่องของสนามบิน รถไฟความเร็วสูงรางคู่ต่างๆ มันเป็นบริบทใหม่ที่เรามาต้องมาสังเคราะห์กันว่าที่ สุดแล้ว ลำพูนเราจะดำรงสถานะอย่างไร การเคลื่อนตัวจะทำอย่างไร ไม่ใช่จะดูแต่ความเจริญอย่างเดียว มันต้องมาควบคู่กัน ความเจริญและความเสื่อม เราไม่ได้หันมาดูใจของเราที่เสื่อมลง ชีวิตความเป็นอยู่ที่มีสิ่งรอบร้อมมากขึ้น การดูแลคนในครอบครัว ครอบครัวจะอบอุ่นหรือไม่ ครอบครัวปัจจุบันก็จะเหลือแต่คนแก่อาศัยกับเด็กวัยแรงงานหรือ ผู้ใหญ่ก็จะออกไปทำงาน แล้วปัญหาสังคมต่างๆ ยาเสพติด ปัญหา อุบัติเหตุ มันก็เข้ามา ควบคู่กับความเจริญ ดังนั้นจะทิ้งไม่เลย สิ่งที่เราต้องหันกลับมาดูเรื่องจิตใจ ชีวิตความเป็นอยู่ เรื่องความพอเพียงตามแนวพระราชดำริตรงนี้ก็ต้องทำควบคู่ ทำอย่างไรให้มันเดินหน้าได้ร่วมกัน นี่คือโจทย์สำคัญที่เราต้องช่วยกัน

ดร.นิรันดร์ ด่านไพบูลย์ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เร็วมาก แต่ชุมชนเรามีการขับเคลื่อนแบบนี้ เราจะไปด้วยกันอย่างไร ผมเองก็พยายามค้นหา ที่เราจะอยู่รอดกับทุนนิยมและวิถีพอเพียงในสังคมบ้านเรา ผมเองในฐานะที่เป็นตัวแทนก็ต้องคำนึงเรื่องนี้ การพัฒนาต่างๆเข้ามาเรื่อย เราจะอยู่อย่างไร ผมก็มีส่วนในการกำหนดนโยบาย_ประเด็นว่าเราจะเอางานวิจัยท้องถิ่นมีส่วนในการขับเคลื่อนไปในทิศทางใด

คุณกัลยา ไใหญ่ประสาน งานต่อเนื่องและได้ขับเคลื่อนเป็นรูปธรรม เราไม่ทอดทิ้งกันมีงานวิจัยย่อย ๆ ออกมาอีกมากมาย มันไม่ใช่การวิจัยที่เอาความรู้ไปเก็บไว้ มันเป็นการวิจัยที่เอาความรู้มาใช้อย่างต่อเนื่อง

ดร.ชยันต์ วรรณะภูติ ความรู้ท้องถิ่น อันนี้ก็น่าสนใจ กลุ่มลำพูนเสวนาก็เป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับความรู้ท้องถิ่น_ปัจจุบันเนื่องจากเราก้าวเข้าสู่โลกาภิวัตน์แล้ว เราต้องเข้าใจ หน้าที่สำคัญของเราคือทำอย่างไรจะทำให้ความรู้ท้องถิ่นได้เชื่อมโยงและเท่าทันกับความรู้ที่มาจากข้างนอก เราจะทำอย่างไรให้ความรู้ท้องถิ่นได้

เข้าใจว่าท้องถื่นมันอยู่ภายใต้กรอบอิทธิพลกระแสที่มาจากข้างนอก ไม่ใช่เราจะเอามาต่อต้าน เราจะเอามาผสมผสานกับความรู้ที่มาจากข้างนอก จากโลกาภิวัตน์ได้อย่างไร ไม่ใช่ให้ลืมนะเก่าและเมาของใหม่ แต่ต้องรู้เท่าทัน เราหลีกเลี่ยงอิทธิพลของจีนไม่ได้แต่เราเรียนรู้และเท่าทันมันได้ โจทย์อันใหม่ของลำพูนคืออะไร ต้องใช้เวทีของสถาบันหรือบุญช่วยมาช่วยกันวิเคราะห์__ลำพูนเคยติดอันดับหนึ่งของจังหวัดที่มีคนฆ่าตัวตายมากที่สุด ไม่รู้ตอนนี้ยังอยู่อันดับหนึ่งอยู่หรือไม่ ผมคิดว่าโจทย์นี้ยังลืมนะไม่ได้ ละปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่แค่เรื่องหมอกควัน มีปัญหาเรื่องที่ดินด้วย ตั้งแต่สมัยนิคมอุตสาหกรรมและห้าแพร่งแล้ว ดูแนวโน้มแล้วจะเห็นได้ว่าปัญหาที่ดินจะมีความรุนแรงมากขึ้น ไม่ใช่เฉพาะในลำพูนนะครับ เกิดขึ้นทั่วประเทศ ปัญหาเรื่องเกี่ยวกับสังคมผู้สูงอายุ วันนี้ผมนั่งดูพบว่าผู้สูงอายุเยอะมาก เรากำลังอยู่ในสังคมผู้สูงวัย เราจะเตรียมตัวได้อย่างไรกับสังคมผู้สูงวัย นี่เป็นโจทย์ที่สำคัญนะครับ และปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลายๆท่านพูดกัน พื้นที่ส่วนรวมรวมกำลังเผชิญปัญหาเหล่านี้อยู่ ความท้าทายของสถาบันวิจัยคือต่อไปจะอย่างไรให้เกิดการวิจัยข้ามศาสตร์ จะต้องทำงานร่วมกับนักวิชาการสายอื่นๆเช่น ทางสาธารณสุข, เกษตร และวิศวกรรม และอื่นๆอีกมากมาย เราจะทำอย่างไรอันนี้ต้องอาศัยท่านนายกและท่านผู้ว่า ที่จะประสานและรวมกลุ่มนักวิชาการลำพูนหรือจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีความรู้ในด้านต่างๆเข้ามาช่วยกัน กลุ่มสถาบันวิจัยที่ได้รับเงินจากสกว.ส่วนใหญ่แล้วเป็นการทำงานของนักสังคมศาสตร์ทำงานกับชาวบ้าน แต่ตอนนี้เราต้องการนักวิทยาศาสตร์มันต้องลงลึกถึง เช่น เรื่องลำไยมีคุณสมบัติทางยา หรือวิตามินทางใดบ้าง กลุ่มที่ผมทำงานด้วยที่มช. เขาทำงานกับใบเมี่ยงเอาเมี่ยงมาวิเคราะห์ ว่าในใบเมี่ยงมีสารอะไรบ้างที่ช่วยในการช่วยย่อยหรือช่วยสร้างแอนไทเอจิ้ง ต่อต้านความชรา หรือสร้างวิตามินต่างๆ อันนี้ก็ต้องอาศัยนักวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วย อันสุดท้ายที่อยากจะพูดคือ เราต้องอาศัยงานวิจัยหรือวิธีการมองปัญหา ต้องมองไปข้างหน้า เราต้องการเรียนรู้ความคิดของคนในลำพูน ตั้งแต่ท่านนายกจนกระทั่งพี่น้องชาวบ้าน ว่าอยากจะมองเห็นลำพูนไปข้างหน้าอย่างไร เรียกว่าการวิจัยเชิงอนาคตศาสตร์ อีก10-25 ปีข้างหน้าจะเป็นอย่างไร เราไม่วางแผนไม่ได้ และเราจะวางแผนเอาคนมารองรับอย่างไร เอาคนรุ่นใหม่มาสานต่อ

คุณบุญส่ง เวศยาสิรินทร์ สถาบันฯเป็นสถาบันวิจัยที่เชื่อมอดีตไปสู่อนาคต ภารกิจอนาคตของลำพูนเสนาที่มอบให้กับสถาบันวิจัยหรือบุญช่วย ภารกิจที่เอาสำนึกของท้องถื่นที่เป็นหัวใจของการตั้งกลุ่มลำพูนเสนาให้กว้างไป ขยายไปสู่ประชาชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่มาจะทำกำหนดอนาคตของลำพูน

อาจารย์สนธิ อาภัย เรื่องโลจิสติกส์ที่จะเกิดขึ้น มากน้อยขนาดไหน ที่จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจนเรื่องโลจิสติกส์นั้นชาวบ้านพร้อมหรือยังแล้วเป็นหน้าที่ของใคร สิ่งที่เป็นห่วงอีกเรื่องคือเรื่องวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปเรื่อยๆ เราถูกกดดันจากอะไร เมื่อความเจริญเข้ามาแล้วในด้านของจิตใจ มันเป็นอย่างไบบ้าง



ครั้งที่ 3 วันพุธ ที่ 8 – วันพฤหัสบดี ที่ 9 เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 งาน สืบฮีต สานฮอย ฮ้อยกำกั๊ด
 คนฮักหละปูน : ตานหลัวหิงไฟพระเจ้า และบุญตานข้าวใหม่ปู้จาพระธาตุเจ้าหริภุญชัย ครั้งที่ 3 งานบุญตาน
 ข้าวใหม่ 2563

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

1. เพื่อการฟื้นฟูประเพณี “ตานหลัวหิงไฟพระเจ้า และงานบุญตานข้าวใหม่”
2. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ในเรื่อง “ข้าว” และพันธกรรมพื้นบ้าน ของชุมชน เกษตรกร กลุ่มองค์กร
 เครือข่าย หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ
3. เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดลำพูน
4. เพื่อสร้างความร่วมมือการทำงานร่วมกันของชุมชน เกษตรกร กลุ่มองค์กร เครือข่ายหน่วยงานองค์กร
 ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
5. เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เกษตรกร กลุ่มองค์กร เครือข่าย หน่วยงาน องค์กร
6. เพื่อเชิดชูปราชญ์ผู้รู้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น “ยอพะหลญา พะหลญาจาวบ้าน”
๖. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือของจังหวัดลำพูน

รูปแบบการดำเนินงาน

1. การนำเสนอองค์ความรู้/จำหน่ายผลผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และปลอดภัย
 - 1) นิทรรศการ การนำเสนอองค์ความรู้จากงานโครงการวิจัย และจากหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ
 - 2) การสาธิตองค์ความรู้ และการจำหน่ายผลผลิต(กาดหมั้วครัวอินทรีย์) โดยเครือข่าย
 เกษตรกรมัยยั้งยั้งจังหวัดลำพูน
 - 3) กิจกรรมผ้าป่าเมล็ดพันธุ์พื้นบ้าน
 - 4) การจัดแสดงผลผลิตทางการเกษตรและพันธกรรมข้าวพื้นบ้าน
2. การจัดกิจกรรมประเพณี “ตานหลัวหิงไฟพระเจ้า บุญตานข้าวใหม่” การแห่พญาข้าวเปลือก
 การตานหลัวหิงไฟพระเจ้า การตักบาตรข้าวใหม่ ฮ้อยขวัญข้าว
3. การจัดพื้นที่สำหรับการบันทึกภาพ (ซุ่มถ่ายรูปที่ระลึก)
4. การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้
 - 1) เพื่อนำเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ประเพณี “ตานหลัวหิงไฟพระเจ้า บุญตานข้าวใหม่”

- 2) เพื่อแลกเปลี่ยนบทเรียนประสบการณ์การทำเกษตรของเกษตรกรเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดลำพูน และเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก
 - 3) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและความร่วมมือ ของเกษตรกร กับหน่วยงานองค์กร และ ผู้บริโภค
5. การแสดงดนตรี ขอฟินบ้าน และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
6. กิจกรรม
- การประกวดวาดภาพ “ความสำคัญของข้าว และบุญตานข้าวใหม่”
 - การประกวดการแปรรูปอาหารจาก “ข้าว”
 - การประกวดปรุงอาหารพื้นบ้าน
 - การประกวดภาพเก่าโบราณ “ข้าวในความทรงจำ”
7. กิจกรรมสร้างความตระหนัก การตรวจหาสารพิษตกค้างในเลือดให้กับผู้เข้าร่วมงาน
8. กิจกรรมผู้ผลิตพบผู้บริโภค ของเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน ขาวนา และผู้บริโภค
9. การประชาสัมพันธ์ ได้แก่ วิฑูยชุมชนคนเมืองลำพูน การบันทึกวิถีทัศน์ เสียงตามสาย(จาก สปอร์ตโฆษณา) แผ่นปลิว/ใบปลิว แผ่นพับ ป้ายคัดเอ้าท์

กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมงาน

- 1) ชุมชน ในพื้นที่รูปธรรมของสถาบันวิจัยหรือศูนย์และเครือข่าย
- 2) หน่วยงานองค์กร ได้แก่ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน สำนักงานประมงจังหวัดลำพูน สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำพูน พัฒนาที่ดินจังหวัดลำพูน ธนาคาร การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลำพูน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา เขต 1 โรงพยาบาล(ลำพูน หรือภูกามย) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน(ฝ่ายคุ้มครอง ผู้บริโภค) เรือนจำจังหวัดลำพูน
- 3) เกษตรกร ได้แก่ เกษตรกรในเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน เกษตรกรทั่วไปในจังหวัด ลำพูน และจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ยโสธร และเกษตรกรที่มากับหน่วยงาน
- 4) สถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา ได้แก่ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ศูนย์ การศึกษามหาวิทยาลัยธนบุรี จังหวัดลำพูน และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูน
- 5) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนในเขตเทศบาล(สันป่าตองหน่อม สันป่าตองหลวง จามเทวี ประตูลี) โรงเรียน ส่วนบุญญูปถัมภ์ โรงเรียนจักรคำคณาทร โรงเรียนอรพินพิทยาสรรค์ โรงเรียนมงคลวิทยา โรงเรียนอนุบาล ลำพูน โรงเรียนเลาหิจิตวิทยา เป็นต้น
- 6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน อ.เมือง (เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลตำบลอุโมงค์ เทศบาลตำบลเวียงยอง เทศบาลตำบลต้นธง เทศบาลตำบลริมปิง เทศบาล ตำบลประตูป่า เทศบาลเมืองง่า เทศบาลตำบลหนองหนาม เทศบาลตำบลป่าสัก) อ.แม่ทา (เทศบาล ตำบลทากาศเหนือ เทศบาลตำบลทาทุ่งหลวง เทศบาลตำบลทาปลาดุก) อ.บ้านธิ (เทศบาลตำบล

บ้านธิ เทศบาลตำบลห้วยยาบ) อ.ป่าซาง (เทศบาลตำบลป่าซาง เทศบาลตำบลแม่แรง เทศบาลตำบลบ้านเรือน) อ.ลี้ (เทศบาลแม่ตืน)

- 7) ผู้ประกอบการร้านอาหารลำพูน ได้แก่ ร้านแอดอัฟ ครั้ววันดี ดาวคะนอง กว๊ายเดี่ยวคุณแดง ผิงน้อย GOOD TIME
- 8) สื่อมวลชน
- 9) ประชาชนและนักท่องเที่ยวทั่วไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดการฟื้นฟูประเพณี “ตานหลวงหิงไฟพระเจ้า และบุญตานข้าวใหม่” เป็นงานประจำปีของจังหวัดลำพูน
2. ชุมชน เกษตรกร กลุ่มองค์กร เครือข่าย หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ชุมชน เกษตรกรได้นำเสนอองค์ความรู้เรื่อง “ข้าว” และพันธกรรมพื้นบ้าน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น นิทรรศการ การสาธิต การแสดง เป็นต้น
3. เกิดการส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมชุมชน และการท่องเที่ยวเกษตรกรรมยั่งยืน ของจังหวัดลำพูน
4. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เกษตรกร กลุ่มองค์กร เครือข่าย หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ เกิดแนวทาง/กลไกการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ของจังหวัดลำพูน
5. ผู้เข้าร่วมงาน เกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดความร่วมมือของชุมชน เกษตรกร กลุ่มองค์กร เครือข่าย หน่วยงาน ต่อการขับเคลื่อนกิจกรรม
6. เกิดการส่งเสริมสุขภาวะของประชาชนในการบริโภคอาหารปลอดภัย

หน่วยงานองค์กรภาคีร่วมจัด และให้การสนับสนุน

- วัดพระธาตุหริภุญชัย
- สถาบันวิจัยหริภุญชัย
- ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน
- สมาคมเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน
- สมาคมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดลำพูน
- มูลนิธิพิทักษ์สตรีและเด็ก
- สวนภูดินพรรณไม้
- มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน(แห่งประเทศไทย)
- เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก
- สภาวัฒนธรรมอำเภอเมืองลำพูน
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน
- สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน

- ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเชียงใหม่
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดลำพูน
- มูลนิธิสวนพุทธธรรมลำพูน
- ห้างหุ้นส่วนจำกัดทองพูนฟู๊ด
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.)
- เทศบาลตำบลบ้านธิ
- เทศบาลตำบลป่าสัก
- เทศบาลตำบลแม่ตืน
- โรงพยาบาลหริภุญชัยเมมโมเรียล
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัย วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม(สกว.)
- ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.), คณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำพูน

กำหนดการ “สืบฮีต สานฮอย ฮ้อยกำกิด คนฮักหละปูน :
 ตานหลวงหิงไฟพระเจ้า และบุญตานข้าวใหม่ปู้จาพระธาตุเจ้าหริภุญชัย ครั้งที่ 3”

วันพุธ ที่ 8 - วันพฤหัสบดี ที่ 9 เดือนมกราคม พ.ศ. 2563

ณ วัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

วันพุธ ที่ 8 เดือนมกราคม พ.ศ. 2563

09.00 น. การแต่งตานบุญข้าวใหม่ ตันผ้าป่าเมล็ดพันธุ์ข้าว และเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

10.00 –18.00 น. ตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ “กาดหมั้ว ครั้วอินทรีย์”ของเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัด

ลำพูนและภาคีเครือข่าย จำหน่ายพืชผักอินทรีย์ และผลิตภัณฑ์จากข้าว เช่น ข้าวแคบ ข้าว
 ควบ ข้าวแต่น ขนมครก ข้าวหนุกงา ข้าวหมาก ข้าวต้มมัด ขนมห้อย ข้าวเม่า ข้าวเหนียวแดง
 ข้าวลิง ข้าวเหนียวปิ้ง ข้าวหลาม ข้าวจี ฯลฯ การจัดแสดงนิทรรศการพันธุกรรม “ข้าว”
 เทคโนโลยีการผลิตข้าว ของเกษตรกรและหน่วยงานต่าง ๆ

10.00 น. นิทรรศการ การสาธิต และประกวด

- นิทรรศการการจัดแสดงเกี่ยวกับข้าว และการทำเกษตรกรรมยั่งยืน
- การจัดแสดงเทคโนโลยีการเกษตร

- การสาธิตผลิตภัณฑ์และอาหารจากข้าวของเกษตรกรและแบบแนวฟิวชั่นของเกษตรกรคนรุ่นใหม่
- การสาธิตการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีในการเกษตร เช่น สารทดแทนยาฆ่าหญ้า ฮอร์โมนบำรุงพืช ชีวภัณฑ์ไล่แมลง
- การประกวดการทำอาหารจากข้าว
- การประกวดวาดภาพสีเทียน “บุญदानข้าวใหม่”
- การประกวดการทำอาหารพื้นบ้าน
- การประกวดภาพโบราณ “ข้าวในความทรงจำ”

10.00-12.30 น. **เวทีเสวนาแลกเปลี่ยน “พันธูกรรมข้าว และเทคโนโลยีการผลิตข้าว”**

ผู้ร่วมเสวนา

1. นางสุภา ไยเมือง ผู้อำนวยการ มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน(แห่งประเทศไทย)
2. นางกัลยา ใหญ่ประสาน นายกสมาคมเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน
3. นายจรูญ พญาเทพ กลุ่มข้าวอินทรีย์ตำบลป่าสัก
4. นายเกียรติศักดิ์ ลังกาพันธ์ ขาวนาคนรุ่นใหม่
5. เกษตรกรจากกลุ่มฮักเมืองน่าน
6. เกษตรกรจากกลุ่มเกษตรทางเลื่อยโสธร
7. ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเชียงใหม่

ดำเนินรายการ โดย นายนพพร นิลนรงค์

13.30-15.30 น. **เวทีเสวนาแลกเปลี่ยน “พันธูกรรม และเทคโนโลยีการผลิตลำไย”**

ผู้ร่วมเสวนา

1. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.)
2. นายอนันต์ ชัยธรรม ประธานกลุ่มเกษตรกร 84 ครัวเรือนตำบลอุโมงค์/ประธานกลุ่มลำไยเขียวเขียวป่าสัก
3. นายสมควร มาจันทร์ ประธานกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ทุ่งหัวช้าง
4. นางวรรณทิภา ปัญญาภรณ์ เกษตรกรเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้
5. นางสาวกรรณิการ์ ด่านไพบูลย์ ผู้จัดการบริษัททองพูนฟู๊ด
6. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน
7. อาจารย์พาวิน มะโนชัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ดำเนินรายการ โดย นายนพพร นิลนรงค์

14.00 น. ประกาศผลกิจกรรมการประกวด และมอบรางวัลการประกวด

16.00 น. **ขบวนแห่พญาข้าวเปลือกเพื่อถวายแด่พระธาตุเจ้าเมืองลำพูน “พระธาตุหริภุญชัย”**โดย

เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน และภาคีเครือข่ายวัฒนธรรมชุมชน

17.00 – **พิธีเปิดงาน**

18.00 น. กล่าวต้อนรับ โดย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

กล่าวรายงาน โดย “คำวฮ้ำ กำเมือง” อาจารย์นพพร นิลณรงค์

กล่าวเปิดงาน โดย ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน

พิธีเปิดงานแบบหน้าหมู่ “ตึกังสตาล”

- ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

- ตัวแทนเกษตรกร และปราชญ์ชาวบ้าน

- ตัวแทนจากหน่วยงานในท้องถิ่น

- ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)

- ตัวแทนจากสถาบันการศึกษา

- ตัวแทนจากภาคเอกชน

- นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ

การแสดงศิลปวัฒนธรรม (ตีกลองสะบัดชัยกลุ่มแม่บ้านแม่สารป่าขาม ฟ้อนเจิง/ฟ้อนจ้าวตุงชัย(ธงชัย) และฟ้อนเล็บกลุ่มแม่บ้าน)

วันพฤหัสบดี ที่ 9 เดือนมกราคม พ.ศ. 2563

05.30 น. นัดพบ เตรียมความพร้อม

06.00 น. **กิจกรรมพิธีตานหลวงหิงไฟพระเจ้า ณ ลานหน้าหอธรรม วัดพระธาตุหริภุญชัย**

07.00 น. **พิธีทำบุญตานข้าวใหม่**

ร่วมสามัคคีทาน “ใส่บาตรข้าวใหม่” นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน (อบจ.) หัวหน้าส่วนราชการ เกษตรกร และประชาชน ไหว้พระ รับศีล ฟังเทศนาธรรม จากพระเดชพระคุณเจ้าพระเทพรัตนนายก เจ้าคณะจังหวัดลำพูน พิธีทอดถวายผ้าป่าข้าวใหม่ และผ้าป่าเมล็ดพันธุ์พื้นบ้าน พิธีมอบวุฒิบัตรสำหรับปราชญ์ผู้รู้ในสาขาต่าง ๆ “योผะหญา ผะหญาจาวบ้าน” พิธีถวายพญาข้าวเปลือกแด่พระธาตุเจ้าหริภุญชัย พิธีอ้องขวัญข้าว และชมศิลปะการแสดงการฟ้อนเพื่อบูชาพระธาตุเจ้าหริภุญชัย

10.00 – 18.00 น. **ตลาดนัดเกษตรอินทรีย์ “กาดหมั้ว ครวัอินทรีย์”**ของเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน และภาคีเครือข่าย จำหน่ายพืชผักอินทรีย์ และผลิตภัณฑ์จากข้าว เช่น ข้าวแคบ ข้าวควบ ข้าวแต่น ขนมครก ข้าวหนุกงา ข้าวหมาก ข้าวต้มมัด ขนมห้อย ข้าวเม่า ข้าวเหนียวแดง ข้าวลิง ข้าวเหนียวปิ้ง ข้าวหลาม ข้าวจี ฯลฯ การจัดแสดงนิทรรศการพันธุกรรม “ข้าว” เทคโนโลยีการผลิตข้าว ของเกษตรกรและหน่วยงานต่าง ๆ

09.30 น. ฟังขอข้าวใหม่ จากคณะขอพื้นบ้านลูกชานาทุ่งหัวช้าง (ครูเอ)

10.00 น. เวทีสมัชชาเกษตรกรรมยั่งยืน “เกษตรกร กับการตั้งรับและปรับตัว”

ดำเนินรายการ โดย นางสาวนาคยา แว่ววิระคุปต์

12.30 - 13.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน (อาจจัดเป็นโรงทาน หรือ จัดเป็นซุ้มอาหาร)

หมายเหตุ : ภายในงานมีการดำเนินกิจกรรม อาทิ

- (1) ประเพณีและวัฒนธรรมเกี่ยวกับ “ข้าว” ของคนลำพูน
- (2) นิทรรศการความรู้จากชุมชน หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ
- (3) การสาธิตองค์ความรู้
- (4) การจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์จากการเกษตร และข้าว ของชุมชน เกษตรกร เครือข่าย หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ (กาดหมั้วครัวอินทรีย์)
- (5) การแสดงดนตรี ขอพื้นบ้าน วิถี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
- (6) การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้
- (7) การจัดแสดงนิทรรศการพันธุกรรมพื้นบ้าน และผ้าป่าพันธุกรรมพื้นบ้าน
- (8) การจัดแสดงนวัตกรรมด้านการเกษตร
- (9) การประกวด วาดรูปภาพ ประกอบอาหารพื้นเมือง การแปรรูปอาหารจากข้าว และภาพถ่าย โบราณ
- (10) การบริการแพทย์ทางเลือก(หมอพื้นบ้าน)
- (11) การบริการตรวจหาสารพิษในร่างกาย

ผลที่คาดว่าจะได้รับการจัดกิจกรรม

1. เกิดการฟื้นฟูประเพณี “ตานหลวงหิงไฟพระเจ้า และบุญตานข้าวใหม่” เป็นงานประจำปีของจังหวัด ลำพูน
2. ชุมชน เกษตรกร กลุ่มองค์กร เครือข่าย หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ชุมชน เกษตรกรได้นำเสนอองค์ความรู้เรื่อง “ข้าว” และพันธุกรรมพื้นบ้าน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น นิทรรศการ การสาธิต การแสดง เป็นต้น
3. เกิดการส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมชุมชน และการท่องเที่ยวเกษตรกรรมยั่งยืน ของจังหวัดลำพูน
4. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เกษตรกร กลุ่มองค์กร เครือข่าย หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ เกิดแนวทาง/กลไกการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ของจังหวัดลำพูน
5. ผู้เข้าร่วมงาน เกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดความร่วมมือของชุมชน เกษตรกร กลุ่มองค์กร เครือข่าย หน่วยงาน ต่อการขับเคลื่อนกิจกรรม
6. เกิดการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในการบริโภคอาหารปลอดภัย

สรุปกิจกรรมงานสืบฮีตสานฮอยฯ (มีบันทึกรายละเอียดจากการถอดเทป)

“สืบฮีต สานฮอย” ในความหมายที่ว่าสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของบรรพบุรุษ และ “ฮ้อยก้ากิดคนฮักหละปุน” ที่หมายถึง ความพยายามเชื่อมโยงความรักความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจของผู้คนที่อยากเห็นเมืองลำพูนเป็นเมืองน่าอยู่ มีความสงบร่มเย็นในบวรพุทธศาสนา การจัดงานบุญตานข้าวใหม่ ปู่จาพระธาตุเจ้าหริภุญชัย จึงเป็นการแสดงความเคารพนบนอบระลึกบุญคุณถึง “ข้าว” นำข้าวปลาอาหารผลผลิตที่ได้ในปีที่ผ่านมาบูชาพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าและองค์พระธาตุเจ้าหริภุญชัย นอกจากนั้นยังแบ่งปันด้วยการนำไปเลี้ยงพระเณรซึ่งเป็นบุตรหลานของชาวบ้าน เพื่อความเป็นสิริมงคลให้กับชีวิตเกษตรกร ชาวลำพูนและผู้มาเยือน

สมาคมเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน เป็นองค์กรที่เกิดจากการขับเคลื่อนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเมื่อปี 2557 ภายใต้ชื่อโครงการวิจัย “นวัตกรรมองค์กรเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน” โดยการสนับสนุนจาก สถาบันวิจัยหริภุญชัย ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้สนับสนุนให้พี่น้องชาวบ้าน เกษตรกร หน่วยงานองค์กร นิสิต นักศึกษา ได้ดำเนินกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูนภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกฤษฎามนตรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ในปี 2553 ที่ผ่านมามีได้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน(อบจ.) ในการดำเนินโครงการ “เยาวชนสืบสาน ชื่อ บ้านนามเมือง” ในการสืบค้นสารานุกรมชื่อบ้านนามเมืองจำนวน 38 หมู่บ้าน/ชุมชน และในปี 2554, 2555 และ 2560 ได้ดำเนินโครงการต่อเนื่องมาในพื้นที่รวมทั้งหมด 403 หมู่บ้าน/ชุมชน และในปี 2560, 2561 สมาคมเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน สถาบันวิจัยหริภุญชัย ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ได้ร่วมกับวัดพระธาตุหริภุญชัย และหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูประเพณี “ตานหลวงหิงไฟพระเจ้า งานบุญตานข้าวใหม่” ขึ้นครั้งที่ 1 (2560) ครั้งที่ 2(2561) และครั้งที่ ๓ (๒๕๖๓) ภายใต้ชื่องาน “สืบฮีต สานฮอย ฮ้อยก้ากิดคนฮักหละปุน” ณ วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

การจัดงาน “สืบฮีต สานฮอย ฮ้อยก้ากิดคนฮักหละปุน : ตานหลวงหิงไฟพระเจ้า งานบุญตานข้าวใหม่” เป็นประเพณีดั้งเดิมของคนลำพูนที่มีการสืบทอดกันมาอย่างช้านาน ทั้งนี้ในส่วนของจังหวัดลำพูน งานบุญตานข้าวใหม่ ในแต่ละชุมชนส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมกันทุก ๆ ปี การตานหลวงหิงไฟพระเจ้านี้มีบางพื้นที่เท่านั้นที่ยังรักษาประเพณีนี้ไว้อยู่ ส่วนการกำหนดวันเวลาส่วนใหญ่ยึดเอาเดือนสี่เป้งหรือวันขึ้น 15 ค่ำเดือน ๔ ของล้านนา เป็นวันจัดกิจกรรม แต่มีบางพื้นที่ได้ยึดเอาวันขึ้นปีใหม่วันที่ 1 มกราคม เป็นวันจัดกิจกรรมและวันตานข้าวใหม่ ในส่วนของวัดพระธาตุหริภุญชัย มีการจัดกิจกรรมตานข้าวใหม่ทุกปีในเดือนสี่เป้ง แต่กิจกรรมตานหลวงหิงไฟพระเจ้า ไม่ได้มีการจัดกิจกรรมนี้มายาวนานแล้ว ทางวัดพระธาตุหริภุญชัย โดยพระเทพรัตนนายกเจ้าอาวาสวัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร จึงได้มีแนวคิดที่จะดำเนินการฟื้นฟูประเพณีนี้ขึ้นมา และได้มีการทดลองดำเนินการร่วมกับสถาบันวิจัยหริภุญชัยในปี 2560 และปี 2561 ที่ผ่านมา โดยมีผลสำเร็จและเป็นที่

สนใจของประชาชนได้ระดับหนึ่ง ทั้งนี้การจัดกิจกรรมดังกล่าวยังต้องอาศัยการระดมทุนจากหลายภาคส่วน เพื่อให้บรรลุผลเป็นงานบุญประจำปีของจังหวัดลำพูน นอกจากการจัดกิจกรรมการฟื้นฟูประเพณีตานข้าวใหม่ และตานหัวสุมไฟพระเจ้าแล้ว ยังมีการฟื้นฟูการบูชา “พญาข้าวเปลือก” ที่เป็นสัญลักษณ์ของข้าว เป็นการเชิดชูและให้ความสำคัญกับข้าวในการหล่อเลี้ยงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเคยตั้งอยู่ในพิพิธภัณฑสถานในวัดพระธาตุหริภุญชัยและเกิดสูญหายไปหลายสิบปี

ในช่วงเสนาาแลกเปลี่ยนวันที่ 8 มกราคม 2563 สรุปเนื้อหาย่อ ๆ ได้คือ

สถานการณ์ข้าวในปัจจุบันชาวนาที่ผลิตข้าวในประเทศไทย ในปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ราคาข้าวที่ตกต่ำ ส่งผลให้ชาวนามีภาระหนี้สิน และปัญหาอื่น ๆ ที่ตามมา จะทำอะไรให้ชาวนาฝ่าฟันอุปสรรคนี้ได้ ชาวนาหลายๆกลุ่มก็พยายามคิดทางเลือกใหม่ๆของตนเอง หลายกลุ่มมีการทำเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรบางคนก็มีการทำเกษตรที่หลากหลายมากขึ้น โดยใช้นวัตกรรมใหม่ๆ พยายามที่จะดิ้นรนเนื่องจากในการทำเกษตรพื้นฐานสำคัญคือทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ที่ดิน, น้ำและป่า ถือว่าเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญ ที่ต้องอุดมสมบูรณ์ถึงจะทำให้ได้ผลผลิตที่สมบูรณ์ ถ้าเป็นคนในยุครุ่นก่อนๆ มันเป็นภูมิปัญญาอันหนึ่งเราจะอยู่ร่วมกันกับป่า น้ำและพื้นที่ทางการเกษตร ปัจจุบันมีปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมเยอะมาก ระบบนิเวศหลายพื้นที่ก็เปลี่ยนไป ด้วยเหตุผลหลายประการ ทั้งการใช้ที่ดินที่เปลี่ยนไปและปัญหาเกี่ยวกับการทำการเกษตรเชิงเดี่ยว การเปลี่ยนชนิดพืช เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศจริงๆไม่ใช่แค่ภาคเกษตรเท่านั้นที่ปล่อยก๊าซ อุสสาหกรรมต่างๆก็เช่นกัน พอเกิดการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ คนที่ได้รับผลกระทบแรกสุดคือ เกษตรกร ตอนนี้บางพื้นที่ข้าวก็มีปัญหา ไม่ออกดอกเพราะว่าอากาศร้อนมาก และปัญหาที่เห็นชัดเจนเลยคือ เดี่ยวก็แล้ง เดี่ยวก็น้ำท่วม เหตุการณ์มันไม่ปกติเหมือนแต่เดิม รวมถึงสถานการณ์ด้านพันธุกรรมที่ประเทศไทยอยู่ในมือของผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และหน่วยงานรัฐเป็นส่วนใหญ่ ไม่ค่อยให้ออกาสชาวนาได้คัดพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์ด้วยตนเอง ได้แต่ฝากความหวังกับสถาบันวิชาการและหน่วยงานรัฐ แต่ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาพบว่าหลังจากที่ชาวนาบางกลุ่มได้ลองคัดพันธุ์ พบว่าชาวนามีความสามารถในการปรับปรุงพันธุ์อย่างมาก เมล็ดพันธุ์ พันธุกรรมถือว่าเป็นของมวลมนุษยชาติ ไม่มีใครจะเป็นเจ้าของได้ แต่ความคิดและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เปลี่ยนไปในตอนนี้ทำให้ระบบสิทธิบัตรการเป็นเจ้าของโดยปัจเจก แต่ในความเป็นจริงแล้วพันธุกรรมที่มีอยู่หลากหลายนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการที่ชาวนาได้เก็บรักษาไว้และระบบนิเวศช่วยด้วย ระบบพันธุกรรมที่หลากหลายมันหลากหลายโดยระบบนิเวศและระบบพันธุกรรม เพราะฉะนั้นเราจะมีทั้งข้าวเก่า ข้าวเหนียวแดง ข้าวเหนียวขาว และข้าวหลากหลายสายพันธุ์ ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา แค่เฉพาะลำพูนก็มีเป็นร้อยสายพันธุ์ ในช่วงที่มีข้อตกลงการค้าโลกและมีการพูดคุยเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา มีการศึกษาและพบว่าในชุมชนมีข้าวเหลืออยู่ไม่กี่สายพันธุ์ และเป็นพันธุ์ กข.โดยส่วนใหญ่ และอีกสายพันธุ์ที่เอามาทำขนมจีน พันธุกรรมจะมีความสำคัญที่ว่าเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ หากมันส่งผลต่อการเติบโตของข้าว มันก็จะมีฐานพันธุกรรมของข้าวอื่น ที่จะเข้ามาทดแทนได้ ฐานพันธุกรรมมันเลยเป็นเหมือนสมบัติของชุมชนและของชาติที่จะทำให้เราสามารถพัฒนาได้ต่อไปอย่างยั่งยืน

ในสถานการณ์ของชาวนาปัจจุบันนี้ เกษตรกรรายย่อยต้องใช้ต้นทุนสูง ปัญหาเรื่องน้ำที่ต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากรัฐ และรัฐต้องเป็นผู้รับผิดชอบเพราะต้นทุนมันแพงมาก ในเรื่องการแข่งขันกับต่างชาตินั้นยาก

มากเพราะการจัดการต้นทุนของบ้านเราไม่ดีพอ หลายๆที่ยังเป็นนาเช่า เกษตรกรไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง ในอนาคตที่พื้นที่จากเชิงใหม่ความเจริญเข้ามา พื้นที่ต่างๆก็จะกลายเป็นเมือง ภาระหนี้สินก็มีมาก ในเรื่องของลำไย เมื่อก่อนเรียกกันว่าทองคำดำ หลังจากที่มีการเอาให้วัวกินที่หน้าศาลากลาง กระบวนการหนึ่งที่เราเห็นคือ หากเราผลิตและทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม การแปรรูปต่างๆ การเพิ่มมูลค่าของแปรรูปก็ทำให้ราคาแพงขึ้นให้เกิดการแตกต่าง ลำไยที่เราจดทะเบียนของจีไอ 6 ตำบล ของทางป่าสักก็ถือว่าเข้มแข็งเป็นพันธุ์ลำไยดั้งเดิมที่สำคัญ ควรมีการรักษาคุณภาพ ต้องมีกระบวนการเพิ่มมูลค่า แต่ช่วง 2-3 ปีนี้อาจเป็นปัญหาที่ตัวชาวสวน มีการทำนอกฤดูเป็นช่วงๆ คนที่รับภาระที่สุดคือคนกลาง ที่จะนำไปแปรรูป โดยเฉพาะโรงอบ จังหวัดลำพูนเรื่องของมาตรฐานมันยังสู้จังหวัดอื่นไม่ได้ เช่น ทางจันทบุรี เมื่อก่อนเขามาดูงานเราและก็นำไปปรับตัว แต่ตอนนี้เราต้องไปดูงานเขาและยังไม่มีมีการปรับตัว ผมไม่ค่อยเห็นการพัฒนาในเรื่องของการผลิตมากเท่าไร ในเรื่องกระบวนการในอนาคตมันต้องดูที่ตัวผลผลิต demand/supply ต่างๆ ในสมัยก่อนลำไยผลิตแค่ภาคเหนือเป็นส่วนใหญ่ แต่ตอนนี้ลำไยไปทั่วประเทศ แต่ก่อนลำไยผลิตได้เฉพาะในฤดูเท่านั้น แต่ตอนนี้ปลูกได้ตลอดแล้วพอมันเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบนี้ผมว่าเราควรต้องมีการปรับตัว การปรับตัวนี้ก็ต้องใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่ ใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับการเปลี่ยนแปลง เราต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลง เมื่อก่อนต้องใส่แข่งไปขาย แต่ตอนนี้ขายผ่านออนไลน์แล้ว ผมคิดว่ามันมีทั้งวิกฤตและโอกาส อยู่ที่ว่าเราจะสร้างโอกาสอย่างไร ผมอยู่กับชาวบ้านมา 20 กว่าปี เนื่องจากเกษตรกรลำพูนและเชียงใหม่เป็นเกษตรกรรายย่อย พอเป็นเกษตรกรรายย่อยมันเกิดการเปลี่ยนแปลงเข้ามา แต่เราก็ต้องพยายาม ผมก็เห็นการเปลี่ยนแปลงนะ เพียงแต่มันไม่ได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประมาณ 20 ปีก่อน การตัดแต่งกิ่งแทบจะไม่มีเลย แต่ตอนนี้ทุกคนตัดแต่งกิ่งหมด ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนจะใช้ทรงไหน อันนี้ก็เป็น การเปลี่ยนแปลง เรื่องที่ผมห่วงคือคุณภาพของลำไยเชียงใหม่และลำพูน 100 กิโลกรัมมีไม่ถึง 30 กิโลกรัมที่ดี ส่วนใหญ่เป็นเบอร์ A และ B เราต้องรณรงค์ในการทำลำไยที่มีคุณภาพ ความจริงมีองค์ความรู้ อย่าปล่อยให้ลำไยติดดก แต่ความเชื่อของชาวบ้านคือยิ่งดกยิ่งดี ถ้ามันดกเกินไปมันจะทำให้ลำไยลูกเล็ก แต่หากมีพอดี มันจะมีคุณภาพ อีกเรื่องหนึ่งคือพันธุ์ลำไย ความหลากหลายของลำไย แต่ก่อนทุกคนเวลาจะปลูกลำไยต้องอึดอทนั่น ทั้งๆที่มันมีหลายพันธุ์มากและเป็นลำไยที่มีคุณภาพ ปัจจุบันนี้จะเห็นว่าลำไยพวงทองสมุทรสาคร ขายลำไยพวงทองไม่ต่ำกว่า 50 บาท บ้านเราตอนนี้แปรรูป สีส้มพู่ซึ่งมีคุณภาพดีกว่าอึดอเยอะมาก เราจะทำอย่างไรในการพัฒนาคุณภาพ เวลาตลาดต้องการมากๆเราก็ไม่มีของ เราต้องบริหารจัดการ โดยเฉพาะเรื่องของความปลอดภัย ซึ่งมันน่าเป็นห่วง ห่วงชาวบ้านเรื่องคุณภาพ จะทำอย่างไรให้ได้คุณภาพและจะผลิตอย่างไรให้ปลอดภัย ต้องปลอดภัยทั้งระบบ คนทำและคนกิน รวมไปถึงสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ออกดอกถึงขั้นตอนการเก็บ ชาวสวนใช้ยาเยอะมาก มันเกินความจำเป็น มันต้องลดละเลิกการใช้สารเคมี แต่ด้วยระบบของประเทศไทย เซลล์ก็เข้าไปขายชาวสวนถึงสวนเลย เขาขายความหวังให้ชาวสวนและขายความกลัว บอกชาวบ้านว่าถ้าไม่ใช้ยาเขาลำไยไม่ออกแน่นอน ชาวบ้านก็กลัว เกษตรกรเราต้องเป็นนักทดลอง อย่าเชื่อใคร ให้ลองทำเอง ลองฟังลองพิจารณา ให้ทดลองทำดูว่ามันแตกต่างกันอย่างไรระหว่างใช้กับไม่ใช้ และจริงๆแล้วการเปิดตลาดก็ไม่จำเป็นเลย เกษตรกรต้องเป็นนักทดลอง นักสังเกต เกษตรกรบางคนนั้นเก่งมาก เชี่ยวชาญมาก ในจังหวัดลำพูนมีพื้นที่ 270,000 กว่าไร่ในการปลูกลำไย พื้นที่ให้ผลผลิต 260,000 กว่าไร่ ผลผลิตทั้งหมด 230,000 กว่าตัน ลำไยในฤดูจะมีมากกว่านอกฤดู แปลงที่ยังไม่ได้

GAP ยังค้างกว่า 26,000 กว่าแปลง 130,00 กว่าไร่ เราต้องวางแผนกันว่าจะให้เข้าสู่กระบวนการรับรอง GAP ให้ได้ เราต้องหาวิธีการให้เกษตรกรเห็นความสำคัญในการมีใบ GAP ให้ผู้ประกอบการส่งออกได้ เราได้เริ่มวางแผนแล้วในเรื่องเป้าหมายในการมีใบครบทุกแปลง

ภาคอีสานก็มีข้าวพันธุ์มะลิ 105 ที่โด่งดังซึ่งเป็นที่ติดใจไปแล้ว ตอนนี้ก็มีข้าวพันธุ์ใหม่จากเวียดนาม นุ่มและมีคุณภาพดีกว่า จะเห็นได้ว่าการพัฒนาภายใต้จุดศูนย์รวมเดียวกันจะเป็นปัญหา ปัญหาเกิดจากที่มีพืชพันธุ์เดียวเป็นตัวกำหนดทุกอย่าง ในอดีตทั้งไทยและเอเชียข้าวเป็นหลักอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นในอดีตต้องไม่ใช่แค่มะลิเท่านั้น ในอดีตที่ผ่านมาการบริโภคที่หลากหลายทำไมถึงอยู่ได้และมีสุขภาพแข็งแรง แต่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง กลายเป็นว่าตลาดต้องการข้าวเมล็ดเรียวยาว ซึ่งทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างหายไปหมดเหลือเพียงข้าวเมล็ดเรียวยาวอย่างเดียว ปี 2540 ในภาคอีสานพบว่ามีข้าวเพียง 2-3 พันธุ์เท่านั้น คือข้าวขาวหอมมะลิ 105 และ กข.15 และข้าวเหนียว กข.6 ซึ่งถูกจัดการมาจากข้าวเจ้า เมื่อผู้ผลิตรายย่อยเปลี่ยนพันธุ์ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างใหญ่หลวง ระบบนิเวศมีการจัดการ จากนิเวศที่หลากหลาย หนึ่งคนครอบครอง 4 นิเวศย่อย ในอดีตตัวนิเวศเป็นตัวกำหนดพันธุ์ ภายหลังกลายเป็นพันธุ์พืชกำหนดนิเวศ จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงของชาวนาทำการปรับพื้นที่ให้เหมาะกับการทำข้าว ในขณะเดียวกันในประเทศไทยยังมีโอกาสพัฒนาความหลากหลายของสายพันธุ์ ผู้ผลิตรายย่อยก็ไม่ได้เป็นไปตามกระแส มีการปรับเปลี่ยนของตัวเอง เช่น ข้าวอินทรีย์ แต่การทำอินทรีย์ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายในการเปลี่ยนวิถีคิดของชาวนารายย่อย ตอนนี้มีไม่ถึง 3,000 ครัวเรือนในการทำอินทรีย์ ปัญหาที่ทุกพื้นที่พบก็คือสภาพอากาศที่แปรปรวน ทางอีสานก็มีน้ำท่วมฉับพลัน ฝนตกน้อยแต่น้ำท่วม ทางโยธธรและอุบลก็ถูกน้ำท่วมซึ่งเสียหายอย่างหนัก เมื่อบ้านเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลงและพันธุ์ข้าวมีเพียงไม่กี่สายพันธุ์ก็ไปไม่รอด ข้าวอายุปานกลางอย่างข้าวหอมมะลินักต้องการน้ำระดับปานกลางอย่างพอดีจึงจะได้ผลผลิต ชาวนาชาวอีสานก็พยายามรวมตัวกันพยายามทำเรื่องของฐานพันธุ์กรรม ทางโยธธรตอนใต้รวบรวมฐานพันธุ์กรรมไว้ประมาณ 200 พันธุ์ ซึ่งจะมีพันธุ์ข้าวพื้นเมืองต่างๆ เมื่อมีพันธุ์ข้าวที่หลากหลายก็จะมีหลากหลายอายุให้เลือก บางกลุ่มก็อายุสั้น เมื่อมีอายุสั้นก็เท่ากับว่าต้องการน้ำน้อย หรือบางพันธุ์มีอายุยาว ก็ต้องการที่ร่มในการเลี้ยงดู ซึ่งถ้าเป็นแบบนี้ก็จะสามารถหีบแต่ละสายพันธุ์ไปในแต่ละสภาพพื้นที่ต่างๆ แต่แค่เพียงความหลากหลายมันก็ไม่พอเพราะว่าตอนนี้สถานการณ์ของผู้ผลิตและคนในชุมชนนั้นเปลี่ยนไป พวกเขาไม่รู้จักพันธุ์ข้าวดั้งเดิมและพันธุ์พื้นเมือง ไม่ใช่พันธุ์ข้าวพื้นเมืองไม่ดีแต่เพียงมันไม่สามารถเป็นพืชเศรษฐกิจได้ตรงนี้ก็ประเด็นใหญ่ที่ทำให้ไม่มีใครปลูก เราก็ทำการเก็บไว้ในธนาคารเชื้อพันธุ์ แต่เมื่อเก็บไว้ในธนาคารคนก็ไม่รู้จักเพราะเราไม่ได้ปลูกให้คนดู ก็ต้องทำการปลูกทุกปี ปลูกเพื่อให้พืชปรับตัว เพราะพืชนั้นต้องการการปรับตัว ดูการตอบสนองและการเติบโตในสิ่งแวดล้อมและสภาพอากาศที่เปลี่ยนไป เมื่อสภาพอากาศเปลี่ยนผลผลิตก็เปลี่ยนไปด้วย ไม่คุ้มค่าต่อการปลูก เราจึงต้องการพัฒนาฐานพันธุ์กรรมข้าวให้มันตอบโจทย์ ตอนนี้พยายามทำเรื่องปรับปรุงพันธุ์ข้าวเหนียวแดง ซึ่งนำมาปลูกตั้งแต่ปี 2545 ได้มาจากการแลกเปลี่ยนพันธุ์กรรมข้าวของอีสาน มีแค่เจ้าเดียวเท่านั้นอยู่ที่อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดขอนแก่น ลักษณะข้าวเป็นเมล็ดสีแดงเรียวยาว พอเราได้ปลูกก็พบว่ามันมีข้อเสียคือมันมีอายุค่อนข้างยาว เกษตรกรจึงมีข้อเรียกร้องขอให้ทำให้มันมีอายุสั้นและสามารถปลูกได้ตลอดปี เราก็ทำการปรับปรุงและอยู่ในกระบวนการขอขึ้นทะเบียนพันธุ์ อันนี้คือการพัฒนาตัวของพื้นที่ในการทำความหลากหลายของสายพันธุ์พืชเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของ

สภาพอากาศและเพื่อแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจในอนาคต ตอนนี้ผู้คนเริ่มชอบข้าวชนิดอื่นกันแล้ว เช่น มะลิแดง ซึ่งมีคุณค่าทางอาหารมีน้ำตาลไม่สูง และอีกหลายพันธุ์ที่เป็นพันธุ์พื้นเมืองซึ่งดีกว่ามะลิ 105 และ กข.6 นี่เป็นสิ่งหนึ่งที่เรากำลังพยายามนำมาปิดช่องว่างปัญหาเศรษฐกิจในการแข่งขันการเฉพาะคุณภาพและความสวยงามที่ผ่านมา สิ่งที่ยอยากจะนำเสนออีกก็คือความหลากหลายเพื่อตอบสนองเศรษฐกิจใหม่ในอนาคต

วันที่ 9 มกราคม 2563 เวทีสมัชชาเกษตรกรมัยยั่งยืน สรุปเนื้อหาย่อ ๆ ดังนี้

เกษตรกรแต่ก่อนทำแต่สารเคมีประมาณ 30 ปีที่แล้ว ปลูกทุกอย่างเลยครับที่มีคนเอามาให้ ทั้งเกษตรกรที่เป็นนายทุน มีทั้งข้าวโพด มันฝรั่ง ถั่วแระ ซึ่งยังทำยิ่งถอย ทำได้ 4-5 ปี เริ่มเป็นหนี้สิน ทางออกที่ดีที่สุดคือการทำการเกษตรแบบไม่พึ่งสารเคมีและไม่ทำพืชเชิงเดี่ยว ทำแบบพอเพียงตามในหลวง ตอนนี้ก็ปลูก 80 กว่าชนิดในสวนโดยมีการทำมาตรฐาน ตอนนี้ก็อยู่ในระบบรับรองมาตรฐาน ออแกนิกไทยแลนด์และมาตรฐานทางยุโรป ผมทำกันเป็นกลุ่ม มีกลุ่มบริษัททำอาหารทำเครื่องแกงเป็นบริษัท Fair Trade ของแคนาดา กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์กรรมข้าวพื้นเมืองเครือข่ายเกษตรกรทางเลือก จากภาคอีสาน ประเด็นที่ทำอยู่คือมีภารกิจอยู่ 4 ภารกิจ หนึ่งคือ การรวบรวมและอนุรักษ์พันธุ์กรรมข้าวอย่างน้อย 100 สายพันธุ์ครับ สองคือ การพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ข้าวเพื่อตอบสนองความต้องการของพื้นที่และผู้ผลิต สามคือผลิตและจำหน่ายข้าวอินทรีย์ สี่คือ สร้างเครือข่ายและขยายเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ ประเด็นหลักอยู่ในพื้นที่คือการขยายพื้นที่การผลิตข้าวอินทรีย์ ซึ่งตอนนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายในการขยายหรือการเปลี่ยนแปลงแนวคิดการทำเกษตรอินทรีย์

ในตอนท้ายเน้นเรื่องการสนับสนุนคนรุ่นใหม่ได้เข้ามาสืบทอดแนวทางของคนรุ่นเก่าในการทำเกษตรอินทรีย์ เช่น คนรุ่นใหม่ ไม่ควรหลงกระแสมากเกินไป กระแสอาจจะพาเราหลงทางได้ เราตามไม่ทัน มีข้อเสนอแนะคือ กระแสทำให้คนหลงทาง การทำอินทรีย์ถ้าทำตามรอยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ท่านวางไว้ ดีที่สุดสิ่งที่จะทำให้คนรุ่นใหม่กลับมาอยู่ได้คือ ต้องเปลี่ยนความคิดของคนรุ่นเก่าให้ได้ด้วย พ่อแม่ต้องยอมรับให้ได้ก่อนว่าลูกจะกลับมา แต่การที่เราจะวางแผนที่จะให้ลูกกลับมาคือ ต้องให้เขาเห็นรายได้ที่พ่อแม่ยอมรับได้จริงคือเขาต้องมียาได้สม่ำเสมอ มันคือสิ่งสำคัญที่สุดที่คนรุ่นใหม่ต้องวางแผน เราต้องให้องค์ความรู้กับคนรุ่นใหม่ เราต้องวางแผนการผลิตได้ วางแผนการแปรรูปเพิ่มมูลค่าของผลผลิตได้ และการวางแผนการจัดการการผลิตหรือการตลาดและการรวมกลุ่ม การวางแผนการออกตลาดทั้งในชุมชนตัวเองและในเมือง นอกสถานที่ต่างๆ อันนี้คือสิ่งสำคัญที่อยากให้เห็นว่าการที่จะทำให้คนรุ่นใหม่กลับมาได้ รวมถึงการสร้างรูปธรรมเชิงประจักษ์และนำเสนอผลให้คนในชุมชนและสังคมได้รับรู้ รวมไปถึงผลลัพธ์และองค์ความรู้ เพื่อรองรับคนรุ่นใหม่และคนที่ไม่คิดอยากจะทำ ให้เขามาลองทำดู อันนี้เป็นเรื่องที่หนีไม่พ้น ทั้งเรื่องการผลิต พันธุ์กรรม การจัดการต่างๆ ทุกอย่างต้องให้เห็นเป็นเชิงประจักษ์และมีองค์ความรู้ควบคู่กันนำเสนอต่อสังคมและชุมชน ในเรื่องการสืบทอดที่เรามีปัญหาว่าเราจะทำอย่างไรให้เยาวชนมาส่งไม้ต่อได้ ก่อนอื่นเราจะต้องทำให้ผู้ปกครองยอมรับและไม่ด่าลูกให้กลับไป ที่บ้านก็มีลูกกลับมาจากกรุงเทพพามาอยู่ที่บ้านก็ไม่ได้ใช้เงินเลย เพราะข้าวก็กินที่ปลูก ผักก็เอาที่สวน เอาเงินที่แม่ได้มาหารแต่ละปีมันมากกว่าเงินวิศวกรอีก ลูกเราเลยสนใจอยากกลับมาทำสวนที่บ้าน เราเลยต้องทำให้เขาสนใจ ทำตัวอย่างให้เห็นเศรษฐกิจพอเพียง ลูกก็จะเห็นความสำคัญ ว่าทำแบบแม่น้ำไหล ชีวิตจะยืนยาว ไม่มีโรค ตรวจเลือดก็ปลอดภัย เราต้องปรับแนวคิดตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้ได้ และลำพูนเป็นเมือง

อุตสาหกรรม พ่อแม่ส่วนใหญ่ก็ให้ลูกมาทำงานอุตสาหกรรมกันหมด คนอายุประมาณ 40 ขึ้นไปก็เริ่มป่วยเป็นโรคต่างๆ แล้วถ้าเขากลับมาทำเกษตรที่บ้าน เขาจะทำอะไร อันนี้คือเรื่องท้าทายของจังหวัดลำพูน

งานข้าวใหม่กันนอกจากมาเฉลิมฉลองทำบุญร่วมกัน เอาประสบการณ์มาแบ่งปันกัน เราคุยกันวันนี้จะนำมาเป็นแนวทางเชิงนโยบายที่จะปฏิบัติกันจริงๆ ได้อย่างไร ที่ไม่ใช่นโยบายของรัฐ แต่เป็นนโยบายที่เราทำเอง ปลายปีเดือนธันวาคมเราจะจัดงานร่วมกันอีก คนที่ปลูกข้าวและเกษตรกรทั้งหลายเราจะจับมือกัน เราจะจัดเวทีบ่อยๆ และมาร่วมกัน เราจะทำระบบฐานข้อมูลที่จะสะสมข้อมูลเรื่อยๆ ว่ามีตลาดที่ต้องการมีที่ไหน ผักต่างๆ มีที่ไหนบ้าง เราจะพยายามทำข้อมูลแบบนี้ให้คนเข้าถึงได้ มีวิธีการอะไรของคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่บ้าง มีอะไรเป็นแรงจูงใจและสิ่งที่ทำให้เป็นความสุขต่างๆ เราก็จะเอามาแชร์กัน ภายใต้เทคโนโลยีใหม่ๆ โดยไม่ลืมอดีตแต่ไม่ปฏิเสธของใหม่ อันนี้เป็นสิ่งที่เราจะทำด้วยกันตลอดในปี 2563 พร้อมกับข้อมูลและองค์ความรู้ที่เพิ่มขึ้นและเครือข่ายที่เข้มแข็งมากขึ้น (มีรายละเอียดการบันทึกgrayงานการประชุม)



ครั้งที่ 4 วันที่ 5 มีนาคม 2563 เวทีเสวนาสาธารณะ อนาคตศาลากลางหลังเก่า หมู่เฮากำหนด

สถานที่ ณ ลานโพธิ์วัดพระธาตุหริภุญชัย อออำเภอมือง จังหวัดลำพูน

ผู้เข้าร่วมเวทีเสวนา เป็นนักวิชาการ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชาชนในบริเวณรอบศาลากลาง และประชาชนทั่วไปที่สนใจ

ผลของการจัดเวทีเสวนา เวที เสวนา "มิติใหม่ ศาลากลางจังหวัดลำพูนหลังเก่า หมู่เฮากำหนด" วันพฤหัสบดีที่ 5 มีนาคม 2563 ณ ลานโพธิ์ วัดพระธาตุหริภุญชัยรวมหาวิหาร จังหวัดลำพูน ผู้ร่วมเสวนาประกอบด้วย 1) อาจารย์แสวง มาละแซม นักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชาวยองลำพูน นำเสนอเรื่องประวัติการก่อตั้งศาลากลาง จังหวัดลำพูน 2) ผศ.สืบพงศ์ จรรย์สืบศรี สถาปนิก อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ นำเสนอ โมเดลอาคารหอศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยหริภุญชัย ในนามเทศบาลเมืองลำพูน 3) คุณไชยยัง รัตนอังกูร ร้าน Temple House และผู้บริหาร ICONCRAFT นำเสนอมุมมองในฐานะนักออกแบบ เชิงสร้างสรรค์ และนักธุรกิจรุ่นใหม่ชาวลำพูน 4) ดร.เพ็ญสุภา สุขคตะ นำเสนอเกี่ยวกับข้อมูลประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเมืองลำพูน ดำเนินรายการโดย อาจารย์นพพร นิลณรงค์ กรรมการสภาพลเมืองลำพูน โดยในเวทีเสวนาครั้งนี้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมอันจะนำไปสู่อนาคตศาลากลางหลังเก่าหมู่เฮากำหนด สนับสนุนโดย อบจ.ลำพูน เทศบาลเมืองลำพูน สภาพลเมือง

ลำพูน และคณะทีมงานสถาบันวิจัยหริภุญชัยร่วมเวทีและเก็บข้อมูลในกิจกรรมครั้งนี้ (มีรายงานรายละเอียดจากการบันทึกการประชุม)



ครั้งที่ 5 วันที่ 17 มีนาคม 2563 เวทีการประชุมหารือการขับเคลื่อนประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน

สถานที่ ห้องประชุม สถาบันฯ

ผู้เข้าร่วมการประชุม สมาชิกเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

ผลของการประชุม การประชุมหารือการขับเคลื่อนประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ประเด็นที่หารือสามารถสรุปได้ดังนี้

สิ่งที่ต้องการทราบ ข้อมูลพื้นที่ ข้อมูลจำนวนคน การ Update ข้อมูล ทางสถาบันวิจัยหริภุญชัย Update ข้อมูล โดยระบบ Database เป็น File ดาต้าเบส และอำเภอ

ปัญหาที่พบ ไม่ทราบว่าใครเป็นผู้บันทึกข้อมูล ต้องทำการ Recheck ว่าผู้บันทึกฐานข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ Update ข้อมูลล่าสุดเมื่อใด ไม่ทราบว่ารวบรวมไฟล์อย่างไร ในที่ประชุมเสนอให้ทางสถาบันวิจัยหริภุญชัย เป็นผู้รวบรวมหลัก โดยทำเป็นไฟล์ Excel และ map พร้อมระบุพิกัดพื้นที่ XY ไม่ทราบว่าต้องยึดไฟล์ไหนเป็นหลัก ให้ทำการรวบรวมไฟล์ทั้งหมดที่ปรากฏฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เลือกไฟล์ที่เหมาะสม และเป็นไปได้ที่สุด ซึ่งขณะนี้ทางสถาบันวิจัยหริภุญชัยได้รับไฟล์จากองค์กรเกษตรจังหวัดลำพูน (พี่ขวัญ) ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่น่าเชื่อถือที่สุด ฐานข้อมูลไม่มีใครคัดกรองข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน สถาบันวิจัยหริภุญชัยจะเป็นผู้รวบรวม และคัดกรองเอง คาดว่าจะดำเนินการเสร็จสิ้นภายในเดือนมิถุนายน

เป้าหมาย มุ่งประเด็นเกษตรอินทรีย์ ทำการจัดตั้ง lamphun organic สร้างมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ลำพูน

สร้างเงื่อนไข ข้อปฏิบัติ ตามใบรับรองมาตรฐานของการผลิตพืชอินทรีย์ของกรมวิชาการเกษตร (Organic Thailand), มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แห่งประเทศไทย (Actifoam), มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรป (EU), มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศสหรัฐอเมริกา (NOP), มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของแคนาดา (CGSB), และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศญี่ปุ่น (JAS)

โครงสร้าง ตามใบรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีหรือ **Good Agricultural Practices (GAP)** เป็นระบบที่สร้างผลผลิตตามมาตรฐานคุณภาพ โดยปฏิบัติตามข้อกำหนดตั้งแต่การเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังเก็บเกี่ยว

กรรมการประเมิน สถาบันวิจัยหรือศูนย์ และเครือข่ายเกษตรลำพูนเป็นผู้ประเมิน

กรรมการรับรอง ภาศเครือข่ายเป็นผู้รับรอง เช่น คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การตรวจสอบ ให้ทำการตรวจสอบทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ โดยมี สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 (สวพ. 1) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (มช.) และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ (มจ.) ตรวจสอบให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

สร้างตลาดเกษตรอินทรีย์

ตลาดเกษตรอินทรีย์แวนนาริน เป็นกลุ่มเครือข่าย **Young Smart Farmer (Ysf)** ที่จัดตั้งแล้วประสบความสำเร็จ

ตลาดเกษตรอินทรีย์ Online ส่งสินค้า โดยมีการการจัดทั้งส่วนกลางกระจายสินค้าสู่ผู้บริโภค การจัดการสินค้า ตัวอย่าง วิธีการคือสร้าง **Facebook** โฆษณาสินค้า โดยร่วมกันวางแผนการก่อตั้ง, รวบรวมรายชื่อผู้ผลิต, รวบรวมรายชื่อแหล่งผลิต, ตรวจสอบมาตรฐาน, โพสต์ขายสินค้า, ทำบัญชีสำหรับรับเงิน และบัญชีรายรับ รายจ่าย เพื่อสรุปยอดการขาย, ส่งสินค้าให้ผู้บริโภค, ประเมินความพึงพอใจ

ตลาดจตุจักรลำพูน ได้รับการอนุเคราะห์ให้ใช้พื้นที่ตลาดจตุจักรลำพูน ในการขายสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยกำหนดให้ทำการขายทุกวันจันทร์ ขณะนี้ทำการประกาศรับสมัครผู้สนใจขายสินค้า สมัครได้ทางกลุ่มไลน์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบว่ามีการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ควรทำการประชาสัมพันธ์ ต้องทำการสำรวจพื้นที่ และสำรวจแนวโน้มการบริโภคของผู้บริโภคด้วย

เพิ่มเติม ภูตินพรรณไม้ ได้ทำโครงการร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้เกี่ยวกับเรื่องสมุนไพร โดยกำหนดให้ภูตินพรรณไม้เป็นแหล่งเรียนรู้ ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ 7 เดือน ต้องการสมาชิก 30 คน จึงอยากเชิญชวนผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการนี้



ภาคผนวก 3

การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชาวบ้าน และสร้างภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานในหลากหลายระดับ

ครั้งที่ 1 วันที่ 11-12 ตุลาคม 2562 เวทีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่การลดความเหลื่อมล้ำ โดย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สถาบันคลังสมองของชาติ

สถานที่ ณ ห้องจอมพลสฤษดิ์ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) (รายงานการประชุมรายละเอียด โดย เจ้าหน้าที่ สกสว.)

ผลการจัดกิจกรรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ “การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่การลดความเหลื่อมล้ำ” จัดขึ้นเมื่อวันที่ 11-12 ตุลาคม 2562 ภายใต้ความร่วมมือของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสถาบันคลังสมองของชาติ โดยมีตัวแทนจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชุดโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจากทั่วประเทศ เข้าร่วมการประชุมครั้งนี้ เพื่อร่วมทำความเข้าใจและแลกเปลี่ยนมุมมองต่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่การลดความเหลื่อมล้ำ กล่าวต้อนรับ ชี้แจงเป้าหมายการจัดประชุม และกลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดย ดร.วิภารัตน์ ดีอ่อง รองผู้อำนวยการสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ วช. โดยได้มีการกล่าวถึงโจทย์ใหม่ที่ท้าทาย นอกจากโจทย์ของท้องถิ่นยังมีโจทย์ที่ถูกวางจากระดับนโยบายเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งต้องคลี่คำว่า “การลดความเหลื่อมล้ำ” จะมองเรื่องไหนบ้างตอนนี้มีคำที่เป็นเป้าหมายใหม่เกิดขึ้น ตอนนี้นำพูดถึง Objectives and Key results : OKRS ทาง วช. รับในส่วนของลักษณะแบบ OKRS เราอยากทำงานร่วมกับท่าน การวัดผลเป้าหมายลักษณะนี้ เราอยากเห็นว่าจะมีการใช้นวัตกรรมไปแก้ไขพัฒนาหรือยกระดับศักยภาพของพื้นที่ อาจวัดในเชิงจำนวนของพื้นที่ ชุมชน นวัตกรรม หน่วยงาน คนที่เข้ามาในกระบวนการเพื่อยกระดับหรือแก้ไขปัญหา แต่เมื่อรับในเชิงจำนวนต้องมีการคลี่ว่าภายใต้จำนวนนั้นมีเรื่องกลุ่ม ประเด็น กลไก คนที่เข้ามาดำเนินการ ในส่วนของพื้นที่ที่มีการคุยกันไว้หลายรูปแบบ ผู้ที่จะเข้ามาในการทำงานมีหลายส่วน การตั้งโจทย์เชิงนโยบายอาจมองในภาพใหญ่แต่คนที่อยู่ใกล้ชิดพื้นที่จะเห็นรายละเอียด ดังนั้นในการทำงานเพื่อให้สามารถจูนหากันได้ต้องมีกลไกหรือวิธีการทำงานร่วมกัน ในส่วนของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น(CBR) เป็นการทำงานในฐานรากของพื้นที่ที่ใกล้ชิดกับภาคประชาชนมากที่สุด ท้องถิ่นมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากคนในการตั้งโจทย์และทำหน้าที่ในการเป็นผู้แก้ไขปัญหาของท้องถิ่น เรามองทั้งเรื่องคน การแก้ไขปัญหาเชิงโจทย์ การพัฒนาแนวคิดและเครื่องมือเพื่อให้เกิดกลไกการทำงานเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการทำงานของท้องถิ่น โหนดดูแลแต่ละพื้นที่ประมาณ 61 แห่ง แต่ละโหนดดูแลอย่างน้อย 3-5 โครงการ งบประมาณ 400,000-500,000 บาท หลังจากทำงานไปแล้วส่วนหนึ่ง ควรมีสิ่งที่ต้องอาศัยปัจจัยภายนอกเข้ามาช่วยสนับสนุนเพื่อให้โจทย์หรือประเด็นทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งขึ้นแท้จริงไม่ใช่เพียงแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า สิ่งที่ยากเห็น คือ ความเชื่อมโยงการทำงานเชิงโจทย์ ประเด็นวิจัยที่เกิดขึ้นจากโจทย์ การสนับสนุนจาก partner ภายนอก โครงการที่เกิดขึ้นอาจไม่ใช่โครงการขนาดใหญ่ ท่านอาจแบ่งเป็นเรื่องคน ฐานการศึกษา ทรัพยากร กลับมาคุยกันจะมีการดีไซน์การทำงานเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดกลไกการทำงานที่ใหญ่ขึ้นได้อย่างไรตรงนี้คือความคาดหวัง ขณะนี้อยู่ระหว่างการหารือกับสถาบันคลังสมองของ

ชาติ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนในวันนี้ด้วย ซึ่งอยากให้กลไกการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เกิดประสิทธิภาพและให้ทางไหนเข้ามาเติมประสิทธิภาพ



งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในทศวรรษที่ 3 โดย ศาสตราจารย์ ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง อดีตผู้อำนวยการ สกว. CBR ในทศวรรษที่ 3 ควรหาสิ่งใหม่และยกระดับ สอดคล้องกับโจทย์ของสังคมและประเทศ โดยขออธิบายแนวคิดของโจทย์ CBR ในทศวรรษที่ 3 ดังนี้

พัฒนาการของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น CBR เริ่มจากคาถา 3 ข้อ คือ 1) โจทย์เป็นของชุมชน 2) ชุมชนทำวิจัยเอง ออกแบบการวิจัย เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตัดสินใจแล้วนำไปสู่ขั้นตอนที่ 3) ต้องมีการทดลอง ภาษาวิจัยในมหาวิทยาลัยเรียกว่าเป็น experimental research การวิจัยเชิงทดลอง การทดลองไม่ได้ถกเถียงกันในเชิงทฤษฎี มีการใช้คาถา 3 ข้อในการทำงานตั้งแต่ต้น คือ ปี 2542 เริ่มที่ภาคเหนือ 26 โครงการปีแรกถัดมา 10 ปี เมื่อผมครบวาระที่ สกว. มีโครงการประมาณ 1,000 โครงการภายใน 10 ปี และมีหนดครบ 4 ภาครวมทั้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2562 มี 4,000 โครงการ มีหนดครบทุกภาคและมีหนดประเด็นกลไกภาค ชุดโครงการ ศูนย์นวัตกรรม

Output ของโครงการมีกระบวนการแก้ปัญหาชุมชน เกิดการแก้ปัญหาชุมชน และเกิดความสามารถในการจัดการตนเอง มีการขยายไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่นๆ ของชุมชน ประเด็น CBR ที่เกิดขึ้น เช่น อาชีพและเศรษฐกิจ การศึกษา สุขภาพและสวัสดิการ ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น กระบวนการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) มีเรื่องสำคัญที่เรียกว่า platform โดยมี 4 platform ได้แก่ P1 พัฒนากำลังคนและสร้างความรู้ P2 ตอบโจทย์ท้าทาย P3 สร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน และ P4 พัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งเป็นเรื่องที่เราสงใจ ทั้งหมดนี้เป็น demand จากข้างบน การย้ายบ้านเราต้องทำอะไร ต้องเอาใจเจ้าของบ้านด้วย จะอยู่อย่างไรให้มีความสุขและตอบ platform ดังกล่าวได้

กรอบงานที่เสนอ วช.

1) กรอบงานที่ 1 พัฒนาระบบวางแผนห่วงโซ่สู่การลดความเหลื่อมล้ำจากโครงการ CBR ภายใต้อาเซียนที่มีความชัดเจนก่อนในปี 63 ตอบนโยบายและกระแสสังคมได้ อาจไม่สามารถทำได้ทั้งหมดในปีที่ 1

2) กรอบงานที่ 2 สร้างพื้นที่ความร่วมมือ (platform) กับมหาวิทยาลัย เพื่อเสริมสร้างห่วงโซ่การลดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นการสร้างพื้นที่กลางที่ทำให้ได้มา

เจอกัน สักตักใจที่มาจากชาวบ้านเพื่อให้มหาวิทยาลัยได้กลับไปทำงานกับชุมชน ทั้งสำหรับอาจารย์และนักศึกษา

บรรยายพิเศษ: แนวคิด หลักการ และบทบาทงาน CBR กับ การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดย รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ เมธีวิจัยอาวุโส รูปแบบความเหลื่อมล้ำ

1. ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เหตุผลหลักคือ นักวิชาการโจเซฟ สติกลิสต์ เป็นคนจุดพลุเริ่มเรื่องความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสิ่งที่เห็นง่าย เช่น รายได้ การกระจายรายได้ การกำหนดราคา ความสามารถ อำนาจ การเข้าถึงทรัพยากรสิน ทรัพยากรต่างๆ เป็นต้น งาน TDRI มีการวัดผล กึ่งก้านสาขาว่าดูอะไร วัดอย่างไร

2. ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิ สายยุติธรรมสนใจเรื่องสิทธิของคนกลุ่มเปราะบาง เช่น พิการ ขาดพันธุ์ ความเหลื่อมล้ำเป็นมิติที่ 6 ของสภาพัฒนา

3. ความเหลื่อมล้ำด้านสวัสดิการ CBR สนใจเรื่องนี้ และในช่วง 30 ปีที่ผ่านมานโยบายเรื่องนี้ เช่น กองทุนกู้ยืมสร้างบ้าน 30 บาทรักษาทุกโรค

4. ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา มักจะเล่นเรื่องการศึกษาระบบแต่นอกระบบมีคนพูดถึงน้อย ซึ่งน่าจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับ CBR โดยตรง ในมิติเรื่องความรู้ในการท้าวชีวิตเรื่องความรู้ CBR เข้ามาเติมตรงไหน ชาวบ้านเข้าถึงข้อมูลความรู้ที่มีอยู่แล้วมากน้อยอย่างไร

5. ความเหลื่อมล้ำด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นมิติที่ค่อนข้างหายไป อาจมีคำถามว่าเทศกาลกินเจของภูเก็ต ทำให้บางสิ่งหายไปหรือไม่ เป็นเทศกาลเน้นธุรกิจ

6. ความเหลื่อมล้ำด้านคุณค่าความเป็นมนุษย์/ศักดิ์ศรี เป็นมิติที่ค่อนข้างหายไปคนทำน้อย การทำให้เห็นพลังของตนเอง ความรู้สึกเราเท่าเทียมคนอื่น จิตสำนึกในความมั่นใจของตนเอง อาจารย์วิชิตวงศ์เขียนว่า การเห็นคุณค่าของตนเอง เป็นมาตรการที่สำคัญในการป้องกันตนเองจากความเหลื่อมล้ำอื่นๆ เมื่อสิบปีที่ผ่านมา CBR ใครใคร่ก็ทำได้ นี่คือการสร้างคุณค่าในตนเอง

ครั้งที่ 2 วันที่ 12-13 ตุลาคม 2562 เวที Work shop เยาวชนครั้งที่ 2 : การอบรมสื่อ และการพัฒนาทักษะที่เลี้ยงเยาวชน เวที Work shop เยาวชนครั้งที่ 2 : การอบรมสื่อ

สถานที่ ณ กษซัน ขุนตาน กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เยาวชนได้นำความรู้และทักษะที่ได้จากการจัดทำสื่อไปใช้ประโยชน์ในการเก็บข้อมูลและสื่อสารให้กับคนอื่นได้

วิธีการ วันที่ 11 ตุลาคม 2562 กิจกรรมเริ่มตอนเย็น เริ่มด้วยการทำกิจกรรมสันทนาการ เพื่อละลายพฤติกรรมและให้เยาวชนได้ทำความรู้จักกัน ฝึกทักษะการเก็บข้อมูลผ่านกิจกรรมทายชื่อสัตว์ โดยจะมีกระดาษ Post it แปะไว้ข้างหลัง จากนั้นให้วิ่งไปหาเพื่อนเพื่อให้เพื่อนดู Post it จากนั้นก็ถามเพื่อนว่า..... ใช่หรือไม่? โดยคำถามต่อไปจะต้องเปลี่ยนคน ทำไปเรื่อยๆ จนกว่าจะได้คำตอบที่ถูกต้อง วันที่ 12 ตุลาคม 2562 เริ่มจากการใช้ภาพถ่าย Photo Banner ในการสื่อสารให้รู้ว่าจะทำอะไร โดยใช้ภาพถ่ายตนเองตกแต่งและใส่ข้อความให้

มีความน่าสนใจ การทำหนังสือที่ไม่มีเสียง เพื่อให้เยาวชนได้ลองออกแบบวิธีการสื่อสารว่าจะสื่อสารออกมาอย่างไรให้คนอื่นเข้าใจโดยไม่ใช้เสียง โดยจะมีโจทย์ตั้งต้นให้เยาวชนและให้เยาวชนออกแบบต่อว่าต่อจากนั้นเป็นอย่างไร แต่ละคลิปต้องมีความยาวไม่เกิน 3 นาที วันที่ 13 ตุลาคม 2562 การทำคลิปเล่าที่มาจากโครงการตัวเอง โดยลำดับการเล่าผ่าน Storyboard เพื่อสื่อสารให้คนอื่นได้รับรู้ โดยครั้งนี้เยาวชนสามารถใช้เสียงได้ และสามารถออกแบบได้ว่าจะเล่าในรูปแบบไหนก็ได้ ทั้งการสัมภาษณ์ การแสดงเหตุการณ์จำลอง และการใช้ภาพเล่าเรื่อง การทบทวนและนำไปใช้ ผ่านการทำกิจกรรมต้นไม้ของฉันทน์ โดยจะให้เยาวชนได้วาดรูปต้นไม้ และมีโจทย์ให้ 3 ข้อคือ 1.สามวันนี้นฉันได้รับ 2.สามวันนี้นฉันได้ให้ 3.สิ่งที่ฉันตั้งใจจะกลับไปทำ

ผลการจัดกิจกรรม ทีมวิทยากรจากมูลนิธิสยามกัมมาจลมาเติมทักษะเครื่องมือให้กับพี่เลี้ยง “5 ทักษะ ของพี่เลี้ยงเยาวชน” โดยหลักการสำคัญ คือ พี่เลี้ยง ทั้ง ครู พ่อแม่ ผู้นำชุมชน หรืออื่นๆ ที่เป็นพี่เลี้ยงให้เยาวชนระหว่างทำโครงการในชุมชน คอยหนุนเสริมประคับประคองเยาวชนให้ทำโครงการสำเร็จ ก่อนเริ่มปฏิบัติการจึงจำนวนที่จะต้องเติมทักษะสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่

1. พี่เลี้ยงนักฟัง : การฟังเป็นเครื่องมือที่ทำให้เข้าใจว่าเยาวชนคิดอะไร รู้สึกอะไร อยากทำอะไร ทำให้เข้าใจซึ่งกันและกัน การรับฟัง
2. พี่เลี้ยงนักสื่อสาร : วัยรุ่นไม่ชอบให้ต่อว่าสั่งสอน จึงต้องสื่อสารเชิงบวกเพื่อเสริมพลัง ชมความพยายาม ไม่ตำหนิแต่บอกว่าเขาควรพัฒนาตรงไหนให้ดีขึ้น
3. พี่เลี้ยงนักสร้างทีม : การทำงานเป็นทีมของเยาวชนมีอันต้องเกิดปัญหา ทะเลาะ ไม่ลงรอย พี่เลี้ยงจึงเรียนรู้กิจกรรมสร้างความเป็นทีมเอาไว้อำนาจไปใช้ในพื้นที่
4. พี่เลี้ยงนักตั้งคำถาม : คำถามคือเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ที่สำคัญ เมื่อเยาวชน คิด และลงมือทำแล้ว การถามเพื่อถอดบทเรียน เป็นอีกขั้นตอนที่สำคัญที่จะทำให้เยาวชนถอดเชฟการเรียนรู้ เป็นความรู้หรือการเรียนรู้ของเขาเอง
5. พี่เลี้ยงนักวางแผน : ในแต่ละจังหวัดที่เยาวชนทำกิจกรรม พี่เลี้ยงจะชวนวางแผนการทำงาน ทั้งกำหนดเป้าหมาย รายละเอียดกิจกรรมที่จะทำ และแบ่งบทบาทกันอย่างไร

กระบวนการ เป็นการพาผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมร่วมกันและสรุปบทเรียนการเรียนรู้ที่ได้ วิทยากรสรุปเสริมหลักการสำคัญ ๆ ให้กับผู้เข้าร่วม



ครั้งที่ 3 วันที่ 22-23 พฤศจิกายน 2562 งานมหกรรมสานพลังสร้างสุขภาวะภาคเหนือ ครั้งที่ 2 “สานพลังพลเมืองตื่นรู้ชุมชนเข้มแข็ง”

สถานที่ ณ ศูนย์ประชุม Green Nimman CMU Residence@UNISERV อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เข้าร่วม เครือข่ายคนทำงานด้านสุขภาวะในภาคเหนือ

ผลของการจัดกิจกรรม งานมหกรรมสานพลังสร้างสุขภาวะภาคเหนือ ครั้งที่ 2 “สานพลังพลเมืองตื่นรู้ชุมชนเข้มแข็ง” วันที่ 22-23 พฤศจิกายน 2562 ณ ศูนย์ประชุม Green Nimman CMU Residence@UNISERV อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พิธีเปิดและร่วมเสวนาผู้นำทางปัญญาสานพลังพลเมืองตื่นรู้ชุมชนเข้มแข็ง ประกอบด้วย พระธรรมเสนาบดี รองเจ้าคณะภาค 7 พร้อมด้วยนายแพทย์สำเริง แหยงกระโทก ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข(สธ.) นายแพทย์ประทีป ธนกิจเจริญ เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) นายแพทย์ศักดิ์ชัย กาญจนวัฒนา เลขาธิการสำนักงานประกันสุขภาพ(สปสช.) นายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป สมาชิกวุฒิสภา(สว.) ดร.สุปรีดา อุดุลยานนท์ ผู้จัดการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) และ ศ.เกียรติคุณแพทย์หญิงสมพร ศิรินาวิน

ภายในงานมีการรายงานผลการติดตามการขับเคลื่อนประเด็นตามเจตนารมณ์ปี 2561 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การขับเคลื่อนพื้นที่ต้นแบบและชมนิทรรศการกิจกรรมสานพลังเครือข่ายของทั้ง 3 เขตสุขภาพ ในการนี้ เขตสุขภาพเพื่อประชาชนทั้ง 3 เขต ร่วมกับเครือข่ายสุขภาพภาคเหนือ มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วมสานพลังทั้งด้านพลังปัญญา พลังสังคมและพลังรัฐ เพื่อจัดการประเด็นหรือปัญหาทางออกสุขภาพของประชาชนในเขตพื้นที่สานพลังการทำงานในการสร้างสุขภาวะของประชาชนให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยได้มีการระดมองค์ความรู้ แนวคิดและทรัพยากรในการขับเคลื่อนการทำงานกันอย่างต่อเนื่อง ผ่านเจตนารมณ์โดยใช้พลังความรู้และการสานพลังขับเคลื่อนสังคมให้เกิดความสุขใน 6 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมการพัฒนาการและส่งเสริมการเรียนรู้แบบองค์รวมของเด็กและเยาวชนโดยการสร้างการมีส่วนร่วมของสถาบันครอบครัว ผลักดันเรื่องสังคมสูงวัยให้เป็นวาระร่วมของทุกหน่วยงาน สนับสนุนให้พระสงฆ์กับภาคีเครือข่ายในภาคเหนือใช้ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติพ.ศ.2560 ผลักดันด้านอาหารปลอดภัยให้เป็นมิติในการขับเคลื่อนของสมัชชาสุขภาพจังหวัด สานพลังการขับเคลื่อนชาติพันธุ์ในภาคเหนือ สนับสนุนสิทธิขั้นพื้นฐานสร้างความเป็นธรรมและเท่าเทียมในสังคมบูรณาการพัฒนาสื่อและการสื่อสารเพื่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตประชาชน

คณะทำงานสถาบันวิจัยหรือภูมูชัยที่เข้าร่วมประเด็นห้องย่อย ประกอบด้วย

นางกัลยา ไถญ่ประสาน, นายอดิศักดิ์ จันทะราชา	อาหารปลอดภัย
น.ส.กัญญารัตน์ สุริยะวงศ์	ผู้สูงอายุ
นายจรรุญ คำปันนา	สิ่งแวดล้อม
นางดอกไม้ ปานพาน, นางดวงหทัย จันทะราชา	เด็กและเยาวชน
นายวรวิทย์ ดอกแก้วนาค	ชาติพันธุ์

ประเด็นห้องย่อยผู้สูงอายุ

Theme สังคมสูงวัย ทุกช่วงวัยต้องเตรียมตัว

สถานการณ์ผู้สูงอายุ 18 จังหวัดภาคเหนือ ข้อมูลเมื่อ พ.ศ.2561 เฉลี่ยผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 18.3% จังหวัดที่มีสถิติต่ำสุดคือจังหวัดตาก 11.2% และสูงสุดคือจังหวัดลำปาง 21.9% ในส่วนของเขต 1 สถิติเฉลี่ย 18.7% ต่ำสุดคือจังหวัดแม่ฮ่องสอน 11.3% และสูงสุดคือจังหวัดลำปาง 21.9% กลไกการบริหารจัดการภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เช่น โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต, โครงการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมอาชีพ, โครงการสงเคราะห์ช่วยเหลือ กระทรวงสาธารณสุข เช่น บริการสาธารณสุข 4 มิติ, โครงการดูแลผู้สูงวัยระยะพึ่งพิง (LTC) กระทรวงมหาดไทย เช่น โครงการครุภูมิปัญญาชุมชน และภาคประชาสังคม เช่น ชมรมผู้สูงอายุ, โรงเรียนผู้สูงอายุระดับจังหวัดและระดับเครือข่ายภาคเหนือ

มีการนำเสนอตัวอย่างพื้นที่รูปธรรม ได้แก่ จังหวัดชัยนาท “ขยะไม่แขง” นำขยะมาแปรรูปนารายได้ เข้ากลุ่มจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิก, จังหวัดพะเยาพาคณเฒ่าทำตุงนำโชค, บ้านหาดเสี้ยว อ.ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ทำหมอนรองกันแผลกตักและลูกบอลถั่วเขียวธรรมชาติสำหรับบริหารมือ, จังหวัดเชียงใหม่ มีกระบวนการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย “เอาความตระหนกสร้างความตระหนัก”, อ.ปัว จ.น่าน ทำบ้านสร้างสุขอย่างยั่งยืนด้วยงบประมาณ 1 หมื่นบาท, จ.เพชรบูรณ์ ตั้งสมาคมโรงเรียนผู้สูงอายุมานับตั้งแต่ปี 2561 ปัจจุบันมีสมาชิก 66 แห่ง จากทั้งหมด 86 แห่ง



ครั้งที่ 4 วันที่ 26-27 พฤศจิกายน 2562 เวทีประชุมเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ : เหลียวหลัง มองหน้า CBR ภาคเหนือ

สถานที่ ณ ราชพฤกษ์ ลานนา บูทีก อําเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เข้าร่วม ผู้ประสานงาน และเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในภาคเหนือ

ผลการจัดกิจกรรม (มีรายละเอียดจากการถอดเทปของกลไกภาคเหนือ) เวทีประชุมเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ : เหลียวหลัง มองหน้า CBR ภาคเหนือ เป้าหมาย เพื่อทบทวนบทเรียนสำคัญในการขับเคลื่อนงาน CBR ของโหนด/พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ กำหนดทิศทางและวางจังหวะก้าวงาน CBR ภาคเหนือ เพื่อรับมือกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง กิจกรรมเริ่มจากการสอบถามความรู้สึก ความคาดหวังในการเข้าร่วมเวทีครั้งนี้ รับฟังสถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นภาคเหนือ โดยคุณโสภณ แท่งเพชร ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ และศ.ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

นักวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สังคมไทยเปลี่ยนจากสังคมเกษตรไปสู่สังคมอุตสาหกรรม และภาคบริการ คนในชุมชนไม่ค่อยรู้จักกัน ก้าวสู่สังคมสุขภาวะมากขึ้น ภาคเหนือมีจุดแข็ง คือ การรวมกลุ่มชุมชน เช่น เครือข่ายป่าชุมชน เหมืองฝาย ภาคประชาสังคมเข้ามาจับบทบาท มีความร่วมมือสูง มีทรัพยากร ป่าไม้ จุดอ่อน คือ ความเป็นประชาธิปไตยของผู้นำ ทำให้ความร่วมมือน้อยลง ผู้นำไม่เป็นทางการถูกลดบทบาทลง มีการทำลายป่า เกิดปัญหาหมอกควัน ประเด็นสำคัญที่รัฐให้ความสำคัญ คือ การพัฒนาเชิงพื้นที่ การลดความเหลื่อมล้ำ เศรษฐกิจฐานราก วิจัยชุมชนยังไม่สามารถผนวกกันได้ ชุมชนเปลี่ยนไปการทำงานยากขึ้น ขาดการศึกษา ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นยาก การให้ชาวบ้านเห็นปัญหา ลูกมาแก้ไขด้วยตนเอง ชาวบ้านต้องสร้างความรู้ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปทุกวันทำให้การขับเคลื่อนยากขึ้น สังคมอยู่ได้ต้องเป็นสังคมผู้ประกอบการ สังคมเครือข่ายการผลิตที่เป็นแนวระนาบ ระบบความสัมพันธ์เปลี่ยนไป ทำให้สังคมไทยต้องการความรู้ทุกมิติ การวิจัยแค่ส่วนเดียวของชุมชนจะบอกว่าทั้งชุมชนไม่ได้ ต้องมีการขยับอย่างไรให้ขยายกว้างขึ้น พี่เลี้ยงวิจัยต้องเข้าใจ และเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น บทบาทของนักวิชาการต้องเข้ามาดั่งกรอบ ผลเชิงระบบ ให้ออกมา เพื่อหนุนเสริมการวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้มากขึ้น จากนั้นอาจารย์ปิยะวัติ บุญ-หลง ได้นำเสนอข้อมูลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและเติมความรู้เรื่องความเหลื่อมล้ำ ความเหลื่อมล้ำ ต้องมีการเก็บข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ ขึ้นอยู่กับว่าเราสนใจประเด็นเหลื่อมล้ำประเด็นไหน เช่น รายได้/เศรษฐกิจ การมีงานทำ เพศ อำนาจ/การเมือง ความเท่าเทียม ภาษี ถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งแต่ละประเด็นต้องมีตัวชี้วัด แต่ละประเด็นเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร มีปัจจัยเงื่อนไขอะไร ตัวช่วยในการแก้ไขเป็นอย่างไร เมื่อทำตรงนั้นแล้วจะเกิดผลอะไรบ้าง ต้องมีข้อมูลรองรับ การเก็บข้อมูล ต้องมีสถานะ “ก่อน” และ “หลัง” มีเหตุและผล (ต้นแปรต้น กับตัวแปรตาม และมีข้อมูลเชิงผลลัพธ์/ผลกระทบ คือ หลังจากจบโครงการแล้วต้องมีการเก็บข้อมูลต่ออีก 1-2 ปี เป็นต้น บทบาทของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คือการหาจุดที่สมดุล การสร้างความเท่าเทียมกันของคนในสังคม



ครั้งที่ 5 วันที่ 13 ธันวาคม 2562 เวทีนำเสนอการดำเนินโครงการวิจัย

สถานที่ ณ โรงแรมฮอลล์เคอาร์เด็นท์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เข้าร่วม เป็นผู้ประสานงาน พี่เลี้ยงโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ และนักวิชาการที่ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการวิจัย (ศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ) และผู้ทรงคุณวุฒิ ศ.ดร.อรรถจักร สัตยานุรักษ์ และผศ.ดร.บุญชร แก้วส่อง)

ผลของการจัดกิจกรรม การเข้าร่วมเวทีนำเสนอ 1)โครงการชุดโครงการการสังเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวิธีการดำรงและระบอบอาหารของชุมชนชาติพันธุ์ลุ่มน้ำโขงสู่ทางเลือกในการพัฒนา ปีที่ 2 2)การใช้กระบวนการ CBR ลดความเหลื่อมล้ำทางปัญญาและทักษะความสามารถในการบริหารจัดการ CBT เพื่อยกระดับการจัดการ CBT สู่โครงข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตาก และ 3)การสร้างนวัตกรรมจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน “วิถีเกษตร นา ไร่ สวน” เครือข่ายคนร่วมสมัย 3 ตำบล อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ จากนั้น รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ ได้ให้ความรู้เรื่อง CBR กับปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่งจะนำเสนอตามคำถามหลักการลดความเหลื่อมล้ำด้วย CBR (ในการพัฒนาโครงการ) คือ 1) ระบุปัญหาความเหลื่อมล้ำ (ได้ข้อมูลมาด้วยวิธีการอะไร) 2) อธิบาย CBR ลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างไร (เพิ่มทางเลือก เพิ่มการต่อรอง เพิ่มการพึ่งตนเอง เพิ่มการจัดการ ... ฯลฯ) 3) แต่ละกิจกรรม เกิดห่วงโซ่ผลลัพธ์ (outcome chain) อะไรบ้าง สักกี่ห่วง 4) ตัวชี้วัดแต่ละห่วงโซ่คืออะไร 5) ในแต่ละห่วงโซ่ มีใครเป็น Partner (Strategic-SP/Boundary-BP) 6) จะทำอะไรกับ BP และ 7) จะวัด Change ที่เกิดกับ BP อย่างไร งาน CBR เปลี่ยนแปลงอะไรได้บ้าง จากการวัดการเปลี่ยนแปลงชุมชนและภาคี พบว่า สิ่งที่เปลี่ยนแปลง คือ 1)คน ทั้งความสามารถ ความเข้าใจ/ความรู้ ทักษะ การกระทำ การรับรู้ แรงจูงใจ ความมั่นใจ/ภาคภูมิใจ 2)สิ่งของ(ปริมาณ/คุณภาพ) 3)ปัญหา เกิดการบรรเทา คลี่คลาย แก้ไขได้ 4)กลุ่มคน มีพลังความสามารถ ความสัมพันธ์ เช่น จากความขัดแย้งสู่สามัคคี 5)กลไกการจัดการ มีกฎระเบียบ รูปแบบการบริหารจัดการ มีกลไก 6)การรับรู้ ความหมายของคน/ของสิ่งต่าง ๆ 7)บทบาทหน้าที่ 8)สถานที่/เวลา 9)เปลี่ยนโครงสร้างของกลุ่ม/ชุมชน 10)การพัฒนางานกิจกรรม 11)ลำดับความสำคัญ ช่วงท้ายได้นำเสนอเรื่องดาว 5 แฉกกับบทบาทไหนคือ 1)ด้านงานวิจัย : ค้นหาพื้นที่ทำความเข้าใจ ค้นหาวิจัย พัฒนาโจทย์วิจัย สร้างความเข้าใจกับชุมชน พัฒนาทักษะนักวิจัย 2)ด้านงานพัฒนา : วางแผนการทำงานร่วม ให้คำปรึกษา/แนะนำ ประสานรอยร้าว/ลดความขัดแย้ง สังเกตการณ์ทำงาน กำกับ-ติดตาม สร้างกิจกรรมทางเลือก 3)ด้านการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วม จัดกระบวนการเครือข่าย ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงาน/ภาคี หนุนเสริม เติบโตศักยภาพ เติบโตองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็น สร้างการเรียนรู้ให้ภาคสาธารณะ สร้างกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ 4)ด้านการประสานงาน ทีมนักวิจัยกับแหล่งทุน ทีมนักวิจัยกับหน่วยงานภายนอก ชี้ช่องทางการประสานงานให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ 5)ด้านการเผยแพร่/ขยายผล ร่วมนำเสนอข้อมูลและข้อค้นพบ ร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน

วิทยากรเผยแพร่ถ่ายทอดความรู้ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้ง่ายขึ้น อาจารย์ได้ฝากเพิ่มคือ โหนดต้องคิด Outcome change ต้องจินตนาการผลลัพธ์ ทำตัวชีวิต การทำงานต้องมีการหาหลักในการเก็บข้อมูล การทำงานกับภาค ทำอะไรกับภาค วัดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร สุดท้ายอาจารย์อรรถจักร ฝากไว้ “อ่านงานคนอื่นให้มากขึ้น(อ่านเฉพาะจุด) อ่านแบบมีเป้าหมาย นำกลับมาเปลี่ยนอย่างไร”



ครั้งที่ 6 วันที่ 25 มกราคม 2563 การอบรมการเขียนรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและการใช้ประโยชน์จากการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สถานที่ ณ ห้องประชุมสถาบันวิจัยหรือศูนย์

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการวิจัยให้กับนักวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน รวมถึงการตรวจสอบผลการดำเนินการจัดทำรายงานผลการวิจัยของโครงการวิจัยที่ได้ดำเนินการจัดสร้างรายงานกิจกรรมมาแล้ว

ผู้เข้าร่วม นักวิจัยที่ดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ภายใต้การสนับสนุนของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน จำนวน 5 โครงการ

ผลของการจัดกิจกรรม การอบรมการเขียนรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและการใช้ประโยชน์จากการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน มีโครงการที่เข้าร่วมทั้งหมด 5 โครงการ ได้แก่ 1)โครงการ การสร้างเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์แบบประณีตของกลุ่มเกษตรอินทรีย์สร้างสุข อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน 2)โครงการ การสร้างเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษของชุมชนบ้านป่าแป๋ สุวดีแห่งชีวิต 3)การรื้อฟื้นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองด้วยระบบอินทรีย์สู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากของเกษตรกรบ้านไม้สลีและบ้านใหม่ไม้สลี ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน 4) โครงการ การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชุมชน ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน 5) โครงการ การมีส่วนร่วมในการจัดการช้างและปศุสัตว์ปล่อยเลี้ยงในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง ตำบลทากาศ และตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน โดยในช่วงแรกคุณกัลยา ใหญ่ประสาน ได้กล่าวต้อนรับ บอกว่า คนสมัยก่อนมีการทำงานวิจัยมาโดยตลอด เป็นการทำวิจัยแบบลองผิดลองถูก เป็นการเรียนรู้ สรุปรมาจากชีวิตที่ผ่านมา จากการทำงานที่ผ่านมา เห็นว่านักวิจัยทุกคนเป็นคนทำงานที่มีจิตอาสา ไม่ดูตาย ไม่นิ่งเฉย ไม่โยนภาระให้คนอื่น ลูกขึ้นมาจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเหมาะกับงานที่มาช่วยชาวบ้าน การเข้ามาทำงาน

วิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้ได้เครือข่าย (จาวหู่) ที่หลากหลายมากขึ้น เห็นปัญหา เกิดศรัทธาที่จะเข้ามาร่วมงานกัน การสร้างความเป็นหน้าหมู่ ทุกคนได้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นการสร้างพลเมืองที่มีจิตสำนึก เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม เป็นการสร้างความร่วมมือ เป็นปัญหาของแต่ละคน ที่ช่วยกันกลั่นกรอง หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เป็นการค้นพบทางออกโดยการมีส่วนร่วมของทุกคน เกิดความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ดึงกำลังทุกส่วนเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหา เป็นการฟังเสียงจากหลายฝ่าย เป็นเวที เป็นการเปิดพื้นที่ในการนำเสนอข้อมูลให้กับคนมีอำนาจให้เกิดการยอมรับ และที่สำคัญงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นการดึงศักยภาพของคนทำงาน การสร้างกลไกในการขับเคลื่อนงาน การเชื่อมโยงสู่ระดับนโยบายตั้งแต่ท้องถิ่น จังหวัด ภาค และประเทศ

จากนั้นเป็นการชี้แจงให้ความรู้เรื่องการทำรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การเป็นนักวิจัย ต้องมีการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้ออกแบบไว้แล้ว มีการปฏิบัติการในพื้นที่นอกพื้นที่ เช่น เข้าร่วมการประชุมกับโครงการวิจัยอื่น ๆ การสำรวจพื้นที่ จัดเวทีตามกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบกิจกรรม การสัมภาษณ์ เก็บข้อมูล ทำแผนที่ แผนผังการผลิต เป็นต้น มีการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล การจัดทำรายงานผลการวิจัย การนำเสนอผลการวิจัย การคืนข้อมูลสู่ชุมชน และอื่น ๆ ตัวชี้วัดคุณภาพโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น คือ ทีมวิจัย การบริหารจัดการ องค์ความรู้ การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ตอบเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีความยั่งยืน มีพี่เลี้ยง และส่งรายงานและปิดโครงการตามสัญญา ซึ่งโครงการที่เข้าร่วมในครั้งนี้ได้ดำเนินการตามแผนงานกิจกรรมแล้ว อยู่ในขั้นตอนการทำรายงานวิจัย ปัญหาที่พบ คือ ไม่มั่นใจในการทำรายงาน กลัวทำไม่ถูก ไม่รู้จะเขียนอะไร ขาดการบันทึกข้อมูลเป็นประจำ ทำให้ต้องการรื้อฟื้นทำให้ล่าช้า ซึ่งการทำรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นนั้น มีกรอบในการเขียนรายงาน มีทั้งหมด 5 บท คือ บทนำ/ความเป็นมาโครงการ การทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน และบทสรุป อภิปรายผล การเขียนรายงานใช้วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยเป็นตัวตั้งในการตอบคำถามในการนำเสนอข้อมูล เน้นบทเรียนที่ได้รับ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการจัดการของทีมวิจัย การถอดออกมาเป็นองค์ความรู้เพื่อให้เป็นบทเรียนกับพื้นที่ตนเอง และพื้นที่อื่น ๆ ที่อยากเข้ามาเรียนรู้ด้วย

นัดหมายการนำเสนอรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 5 โครงการ ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563 ณ มจร. วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน



ครั้งที่ 7 วันที่ 1-2 กุมภาพันธ์ 2563 แนวทางการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้ระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ

สถานที่ ณ ห้องประชุมชั้น 15 สกสว.

วัตถุประสงค์ เพื่อปรึกษาหารือบทเรียนการทำงานที่ผ่านมาของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการทำงานภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนผ่านองค์กรของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) มาเป็นองค์กรสนับสนุนการวิจัยของสำนักงานวิจัยแห่งชาติ(วช.)

ผู้เข้าร่วม ตัวแทนผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค ที่ปรึกษานักวิชาการด้านกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ของ สกสว.

ผลของการประชุม ภายใต้สถานการณ์การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของการสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติ(วช.) จากการที่ถ่ายโอนงานไปให้ วช.และมีคลังสมองเข้ามาเป็นหน่วยจัดการ มีการประชุมเป็นระยะๆ เพื่อพูดคุยต่อรอง เนื่องจากทาง วช. ใช้มาตรฐานเดียวกัน (1+4 โครงการ) มาใช้กับการทำงานทุกภาค ซึ่งทางฝ่ายฯ ก็ได้รับเสียงสะท้อนและมีการพูดคุยกับทาง วช. มาโดยตลอด ในส่วนของ วช. ได้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการดำเนินงานสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม ประเด็นเป้าหมายด้านการพัฒนาเชิงพื้นที่” เป็นบอร์ด ทำหน้าที่ในการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกรอบวิจัย เป้าหมาย กรอบงบประมาณ แนวทางดำเนินงานสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมตามประเด็นที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงาน ขับเคลื่อนการดำเนินงาน สนับสนุน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติของโครงการวิจัยและนวัตกรรมตามประเด็นเป้าหมาย โดยในวันที่ประชุม คณะกรรมการฯ ได้สอบถามถึงประเด็นความซ้ำซ้อน ทางคณะกรรมการให้ข้อมูลว่าวิธีคิดและวิธีการทำงานแตกต่างกัน จากข้อมูลเบื้องต้น ในปี 2564 ปรากฏงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นใน PMU A แต่เน้นไปที่สถาบันการศึกษาเป็นหลัก ที่ผ่านมา ทาง PMU A ได้มีการหารือการทำงานกับ อ.ปิยะวัติ เพื่อออกแบบระบบงาน แต่เป็นการออกแบบระบบตามแนวทางของ PMU A ใช้ประเด็นเป็นตัวเคลื่อน ในอนาคตอยากเห็นที่ทางของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเอง ในช่วงระหว่างเปลี่ยนผ่านนั้น ทำงานร่วมกับ วช. แต่หากเป็นไปได้ ควรขอให้ วช.ปรับระบบการบริหารจัดการ เนื่องจากเงื่อนไขบางอย่างไม่สอดคล้องกับงานชาวบ้าน เช่น ระเบียบการเงิน ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ ฯลฯ

ในเรื่องการจัดทำแผน ววน.เชิงพื้นที่ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มี 2 ด้าน คือ 1) ด้านอุดมศึกษา และ 2) ด้านวิจัย วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม โดยเป้าหมายของการจัดทำแผน ววน.เชิงพื้นที่เพื่อฟังเสียงของคนในพื้นที่และเชื่อมกับแผน ววน. ประเทศ แผนที่ทำนั้น เป็นแผนปี 2565 เพื่อแก้ปัญหาของแผน ววน. ปี 2563-2564 ที่เป็นแผนเชิง top-down นำไปสู่การใช้ประโยชน์ แผน ววน. เชิงพื้นที่เป็นแผนที่ที่ต้องการให้คนในพื้นที่เข้ามาสะท้อนความต้องการของตนเองและเป็น think tank ของพื้นที่ น่าจะทำให้เห็นประเด็น คนและกระบวนการขับเคลื่อนในพื้นที่ ซึ่งระหว่างที่กำลังสร้างบ้านใหม่ จะต้องช่วงชิงพื้นที่ด้วยเช่นกัน แผนนี้จะเป็นตัวเชื่อมต่อกับงบประมาณและอยากให้เกิดกระบวนการ/กลไกในพื้นที่เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือ นักวิจัยต้องร่วมกันส่งเสียง บวกกับการสื่อสาร

เพื่อสื่อให้ถึงข้างบน และต้องมองหาคนที่อยู่ในโครงสร้างในระดับต่าง ๆ สิ่งที่จะต้องทำร่วมกัน คือ ข้อมูลเพื่อเป็นฐานทุนในการออกแบบการทำงาน ในระดับพื้นที่จะต้องหา partner ในการทำงาน

การสร้างบ้าน กรณีบ้านเดิม (วช.) ต้องมีวงคุยสำหรับการจัดระบบ ให้ตอบสนองภาพรวม และต้องมีการถอดบทเรียนประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา กรณีบ้านใหม่ ในทุกระดับระดับชาติ-ภาค-กลุ่มจังหวัด-จังหวัด-ชุมชน ขอให้อาจารย์ไพสิฐเข้ามาช่วยในการร่าง อาจจะมีคนเพื่อมาออกแบบระบบ จะอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมใหม่ กรณีการจัดทำแผน ววน. เชิงพื้นที่ ตัวแผนไม่ได้ทำเพื่อตอบ ววน. เท่านั้น แต่เป็นแผนสำหรับการเคลื่อนงานของเรา หัวใจ คือ ไม่ได้ทำแผนเพื่อเสนอแผนเพียงอย่างเดียว แต่ให้คนในพื้นที่เข้ามาร่วมกำหนดและเห็นความชอบธรรมในการเข้ามาร่วม ในระบบนิเวศใหม่ ต้องมีค่าที่ต้องไปให้ถึงคือ upskill reskill แม้ว่าจะมีเครื่องมือแต่ยังไม่ได้ปรับวิธีคิดของคน ต้องทำงานร่วมกัน ต้องคุยเรื่องแผนธุรกิจ (Business model) หาวิธีการเพื่อคุยให้เขาเห็นว่าสิ่งที่เราทำนั้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอะไร อย่างไร งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าไปช่วยอะไร อย่างไรในระบบนิเวศใหม่ เราจะไปเสริมเขาได้อย่างไร

- Partner ที่เราจะจับมือ อย่างแผน ววน.ระดับพื้นที่ เราต้องตั้งหลักเพื่อให้จังหวัดทำ โดยทำงานร่วมกับ สกสว. แต่ต้องวิเคราะห์ว่าจะชวนใครเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยและเราเองก็ต้องเข้าไปเพื่อติดตั้งตัวเราเข้าไปในแผน ววน.พื้นที่ การจัดทำแผน มีกลไกระดับจังหวัดในการทำแผน พื้นที่ดึงคนเข้ามาร่วม เราเป็นหน่วยย่อยในกลไกภาค ทำในระดับจังหวัด ในเชิงการเคลื่อนจะต้องทำเช่นนี้ ซึ่งทางข้างบนกำลังคิด ออกแบบกระบวนการทำแผนจังหวัด ประเด็นในการขับเคลื่อนงาน เช่น เกษตร ที่ดิน ท้องเที่ยว การศึกษา การจัดการน้ำ เศรษฐกิจฐานราก ทั้งนี้อาจต้องมองมิติ demand side และดูว่าเรามีหรือไม่ หรือ จะจัดการความยากจนผ่านมิติไหน/ประเด็นอะไร ทำแล้วทำให้เขาหลุดจากความยากจน

- วิธีการ คือ ทำ R&D กรณีความยากจน ในระดับพื้นที่ ทาง PMU A มีการเคลื่อนงานใน 10 จังหวัด ยากจน จะเข้าซ้อนกับ PMU A หรือไม่ อย่างไร ซึ่งจุดต่างคือเป็นการเคลื่อนจากฐานล่าง เป็นการแก้ปัญหาความยากจนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน / การจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม งานวิจัยเป็นเครื่องมือ ไม่จำเป็นต้องทำวิจัยอย่างเดียว

- ควรนำเสนอให้เห็นโครงการใน 3 รูปแบบ ภายใต้เงื่อนไข คือ การทำงานผ่านโหนด/งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

รูปแบบแรก คือ พื้นที่ที่สามารถต่อยอดได้เลย ต้องนำเสนอให้เห็น case ตัวอย่างเพื่อให้เกิดการต่อยอด

o รูปแบบที่ 2 คือ พื้นที่ที่เพิ่มข้อมูลอีกไม่มาก สามารถต่อยอด

o รูปแบบที่ 3 คือ พื้นที่ที่จะต้องเริ่มจากฐาน วิจัย ทดลอง และต่อยอด

o โดยระบุให้เห็นว่ามีที่ไหน อย่างไร สิ่งที่ยากได้/จำนวนโครงการ/พื้นที่ว่าไปต่อตัว D เช่น ท้องเที่ยว มีพื้นที่ แต่ละที่เป็นแบบไหน เป็นต้น เป็น research เพื่อการเปลี่ยนรูป แปลงร่าง เป็น research of transform

กรณีสร้างบ้านใหม่

○ หากจะเป็นองค์กรอิสระ ต้องมี พรบ.รองรับถึงจะใช้เงินรัฐ หากอิสระแบบ TDRI ต้องหาเงินเองและหาโอกาสไปขอทุนจากหน่วยงานรัฐ ต้องทำ scenario ให้เห็นชัดว่าจะเคลื่อนอย่างไร สิ่งสำคัญคือ มีเงินมาทำงาน

○ หากจะอิงความเป็นอิสระ ภายใต้อว. อาจตั้งเป็น PMU หรือสังกัดภายใต้สำนักนายกฯ แต่จะต้องมีพรบ.

○ วิธีการคือ เสนอให้เห็นข้อมูลและพาไปดูรูปธรรม กรณีฝ่ายมีชีวิต มีการนำเสนอในห้องประชุม ผนังพื้นที่ เพื่อให้กอบศักดิ์ไปขงเรื่องกับนายกฯ แต่ของเราไม่ใช่แค่การสนับสนุนแต่ต้องการนำเสนอโครงสร้างเชิงระบบ



ครั้งที่ 8 วันที่ 24-25 กุมภาพันธ์ 2563 เวทีประชุมเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 2 การขับเคลื่อนภายใต้สถานการณ์ใหม่

สถานที่ ณ โรงแรมฮอลิเดย์การ์เดนส์ จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เข้าร่วมการประชุม เป็นผู้ประสานงาน พี่เลี้ยงโครงการวิจัย และเจ้าหน้าที่ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในภาคเหนือ

ผลการประชุม เวทีประชุมเครือข่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ ครั้งที่ 2 การขับเคลื่อนภายใต้สถานการณ์ใหม่ เป้าหมายเพื่อ update สถานการณ์ความเคลื่อนไหวในการขับเคลื่อนงาน CBR และจัดทำแผนการขับเคลื่อนงาน CBR-N ภายใต้อสถานการณ์ใหม่ เมื่อวันที่ 1-2 กุมภาพันธ์ 2563 ได้มีการวิเคราะห์สถานการณ์แต่ละภาค ทิศทางนั้นมีการเคลื่อนงานร่วมกันบางเรื่อง อัฟ Skill RE-skill ตัวเอง เพื่อรองรับงบประมาณ ช่องทางการเสนอ เก็บข้อมูลต้นทุนที่มี (งานวิจัย กลุ่มเครือข่าย ยกกระดับเป็นพี่เลี้ยงได้) เนื่องจากที่ทางส่วนกลางสนใจ คือ การแก้ไขปัญหาความยากจน มีทั้งงานวิจัยและงานพัฒนา เพื่อให้เห็นผลเป็นรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้การสนับสนุนของ วช. คือ 1) ขับเคลื่อนภายใต้ Platform 4 2)แนวทางการสนับสนุน สานต่องานเดิม (แต่ไม่เหมือนเดิม) สร้างงานใหม่ ตอบโจทย์การลดความเหลื่อมล้ำ 3) พยายามสร้างกลไกช่วยบริหารงาน ภาคี 4)การสนับสนุนโครงการวิจัยปี 2563 เดือนพฤษภาคม ต้องมีเวทีโครงการย่อย และโหนดต้องทำรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 5) หลายอย่างยังไม่ค่อยลงตัว ทำไปพัฒนาไป จากนั้นเป็นการบอกเล่าสถานการณ์การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของโหนดต่าง ๆ เพื่อนำเสนอต้นทุนที่มีอยู่ของแต่ละ

พื้นที่ สิ่งที่ต้องทำต่อไป คือ 1)กลับไปเช็คต้นทุนตัวเองชัด ๆ กลไกจะทำแบบฟอร์มส่งให้ 2) วางแผนการใช้ประโยชน์จากต้นทุน เอากลับมาคุยกันครั้งหน้า ที่สำคัญ คือ ทบทวน กำหนดตัวเองให้ชัด



ครั้งที่ 9 วันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2563 การประชุมวิชาการที่มีรายงานสืบเนื่องจากการประชุม (Proceeding) ครั้งที่ 6 ภายใต้หัวข้อ "งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางพระพุทธศาสนาเพื่อการใช้สังคม"

สถานที่ ณ ห้องประชุมสมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

ผู้เข้าร่วมการประชุม อาจารย์ นิสิต ผู้ที่สนใจ และอาจารย์ในเครือข่ายมหาวิทยาลัยของวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

ผลการประชุม การประชุมวิชาการที่มีรายงานสืบเนื่องมาจากการประชุมครั้งที่ 6 ภายใต้หัวข้อ “งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางพระพุทธศาสนาเพื่อการใช้สังคม(Research and Creative Work on Buddhism for Social Service) ” โดยทางศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น(นางวันเพ็ญ พรินทรากุล) ได้รับเชิญเป็นวิทยากรในหัวข้อ “ งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางพระพุทธศาสนาเพื่อการใช้สังคม” ในการนำเสนอข้อมูลและแลกเปลี่ยนกับอาจารย์ นิสิต และผู้ที่สนใจในเวทีครั้งนี้ โดยได้นำเสนอการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูนในช่วงระยะเวลาเกือบ 20 ปีที่ผ่านมา เพื่อให้เกิดการรับรู้และสร้างความเข้าใจต่อการนำเอางานวิจัยมาใช้เป็นเครื่องมือและเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงงานวิจัยนำมาแก้ไขปัญหาได้ร่วมกับนักวิชาการ



ภาคผนวก 4

คณะวิจัย

คณะผู้รับผิดชอบโครงการและโครงสร้างการขับเคลื่อนงาน

บทบาทการดำเนินงานของผู้รับผิดชอบโครงการ

บุคลากร /ตำแหน่ง	บทบาทหน้าที่
1. นางวันเพ็ญ พรินทรากุล ผู้ประสานงาน/หัวหน้าสำนักงานสถาบันวิจัยหรือศูนย์	1. การพัฒนาและติดตามหนุนเสริมโครงการวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ 2. รวบรวม สังเคราะห์องค์ความรู้ประเด็นต่างๆตามยุทธศาสตร์ศูนย์ประสานงานฯ 3. งานประสานเชื่อมโยงหน่วยงานองค์กรในการยกระดับความรู้และขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 4. หารูปแบบกลไกเชื่อมโยงและสร้างการเรียนรู้ร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย 5. บริหารองค์กรและโครงการวิจัยให้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ 6. รับผิดชอบเขียน RE โครงการวิจัย
1. น.ส.ศิริขวัญ อุทา ผู้ช่วยผู้ประสานงาน	1. ประสานกิจกรรม และร่วมปฏิบัติงานทั้งในและนอกพื้นที่ กับผู้ประสานงาน 2. การหนุนเสริมการขับเคลื่อนโครงการวิจัย ในกระบวนการ และเนื้อหา 3. จัดทำเอกสารสรุปผลการจัดเวทีการประชุมสัมมนาต่าง ๆ ของสถาบันฯ รวมทั้งการจัดประเด็น การบันทึกข้อมูล การถอดเทปการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ

บุคลากร / ตำแหน่ง	บทบาทหน้าที่
	4. งานพัฒนาและติดตามความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของโครงการวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ 5. ติดตาม และตรวจสอบการเงิน/บัญชี ของโครงการศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำพูน การจัดทำสัญญาโครงการวิจัยร่วมกับผู้ประสานงาน 6. การติดต่อประสานงาน 7. การรวบรวมองค์ความรู้การบริหารจัดการ / ตามประเด็นปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล ในการจัดทำรายงาน 8. เข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายภาคีที่เกี่ยวข้อง 9. อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย - รับผิดชอบเขียน RE โครงการวิจัย
2. นางจินดารัตน์ สัตย์จริง ผู้ช่วยผู้ประสานงาน	1. งานธุรการ 1.1 ติดต่อประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ทั้งภายในและนอกองค์กร 1.2 งานสารบรรณ การรับหนังสือเข้า และส่งหนังสือออก 1.3 งานถ่ายเอกสาร / พิมพ์งาน 1.4 งานพัสดุ / ครุภัณฑ์ 1.5 ค่าขออนุมัติเบิก - จ่าย 2. งานการเงิน 2.1 ระบบการจัดการกับการใช้จ่ายงบประมาณ - บัญชีรับ - จ่าย - สรุปรายงานการเงิน - ฝาก - ถอนเงินในบัญชีธนาคาร 3. งานบัญชี 3.1 การสรุปค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นของแต่ละโครงการตามช่วงเวลาที่มีการดำเนินกระบวนการวิจัย 3.2 รายละเอียดการเงินแต่ละโครงการ

บุคลากร / ตำแหน่ง	บทบาทหน้าที่
	3.3 การลงโปรแกรมข้อมูลการเงินโหนด พร้อมรายงานการเงินในรอบ 6 เดือน 12 เดือน 3.4 การลงโปรแกรมข้อมูล/สรุปการเงินแต่ละโครงการในแต่ละระยะของโครงการวิจัย 4. เกี่ยวกับโครงการวิจัย 4.1 ให้คำแนะนำและชี้แจงทำความเข้าใจให้กับโครงการวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำหลักฐานเอกสารการเงินโครงการวิจัยให้เป็นไปตามระเบียบของสกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น 4.2 ติดตามสนับสนุนเกี่ยวกับการบริหารจัดการทางการเงินของโครงการวิจัย 4.3 การติดตามสนับสนุนโครงการวิจัยเป็นพี่เลี้ยงโครงการ 4.4 การจัดทำสัญญา รับทุนร่วมกับคณะทำงาน และจัดทำ Budget sheet ให้กับโหนดและโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอนุมัติจากสกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น 4.5 การจัดทำสรุปรายงานการเงินโครงการวิจัย 5. อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย - การจัดทำรายงานการประชุมประจำเดือน - การจัดทำรายงานการประชุมเวทีต่างๆ - รับผิดชอบเขียน RE โครงการวิจัย
3. คณะกรรมการที่ปรึกษา	ให้คำแนะนำ สนับสนุนการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน
4. คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	ให้คำแนะนำ สนับสนุน และดำเนินการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
5. คณะทำงานหนุนเสริมในพื้นที่	สนับสนุน และดำเนินการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่/การเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์

โครงสร้างของสถาบันวิจัยทรัพยากรชัย ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน

